



ክልተ ወርሐዊት መጽሔት ሃገራዊ ማሕበር መንእሰያትን ተመሃሮን

ኤርትራ

ለካቲት 2025 ቁ.83

ዋና አሰናዳኪ

መስፍን ገብረሂወት

ለይ አውት

MGH

ዲዛይን ሕብረዊ ገበር

ከማል ዲኖ

ስኦሊ

ዮሃንስ በረኽት

ሙሴ አብርሃ

አድራሻ

መጽሔት መንእሰይ

ቁሳጽ 1042

ቁ.ስልክ 291-1-202592

ፋክስ 291-1-125981

መርበብ ሓበሬታ ማሕበር

www.eriouth.org

ዘርጋሒ

ቁ.ስልክ 07588045

መጽሔት መንእሰይ ብተወሰኑ አብ

www.shabait.com (menesey magazine)

ክትረኽቡዎትኝ እሉ።

ትሕዝቶ

ቃል አሰናዳኪ	2
ደሃይኩም	3
አተኩሮ	4
• “ረግኣት ንልምዓት”	
ደሃይ ማሕበር	10
• ንጥፈታት አብ ምምሕዳር ከባቢ	
• ቤት ትምህርቲ ቋንቋ ዓረብ	
ትውፊት	14
• ፈንቅል፡ ትእምርቲ ጅግንነት	
ጉዳያት	17
በታ ኤርትራ አብ ቀርኒ አፍሪቃ	
ኦርያ	22
አብርሃም ሚኪኤል	
ሓሳባት	30
• መንእሰይ አጀንዳ መጻኢ ስራሕን ሞያን	
• ጸብለል ምባልዶ ‘ሓይሽ ጸንበለል!	
• ደረጃታት ምውቃዕ ዕላማ	
• ባህልን ቁጠባዊ ምዕባለን	
ሕብረተሰብ	42
• ከፍ ምባል ፍረኡ ምኡዝ’ዩ	
ሓንቲ ሕቶ አላትኒ	44
• ቀምታ	
• ብሱል እንቋቋሖ	
• ረሃድ	
• ቆጽሊ ዘይቱን	
ባህልን ስነጥበብን	52
• ሙና ሙሳ መሓመድስ	
ፈጠራን ምስትምቓርን	56
• አስተብህሎ ህይወት	
• ካብ መጽሓፍ ‘ጽላሎት ሻህራዛድ’	
መለሳ	60
• እቲ ዘድልዩካ ምሃብ እዩ ህያብ	
• ስለምንታይ ኩናት ይህሉ?	
• ዓለም ክቕይራ እደሊ ነበርኩ	
ስፖርት	62
• ኣሌክሳንደር ኢሳቕ	

ፌክ ከሰርዳክ

ታሪክና ታሪክ ካልአት ህዝብታትን ከም ዘረጋግጽ፡ ሓይልን ብርታዎን ሓይ ህዝብን ሃገርን ብቐንዱ ፖለቲካዊ እዩ። ንሕና ኤርትራውያን፡ ኣብ ቅድሚ ግሁድን ዘይግህዱን ዘባውን ዓለማውን ተጻብኦ ጸኒዕና ደው ክንብል ዝኸኣልና ሳላ'ቲ ብሓያል ሃገራዊ ሓይነትን ልዑል ሃገራዊ ፍቕርን ዝልለ ፖለቲካዊ ሓይልና እዩ። ብሕጂ እውን ዝገጥመና ግድላት ብብቐዓት እናፈታሕና፡ ኣብቲ እንደልዮ ዕላማ ክንበጽሕ፡ እዚ ቐንዱ ረጃሒ ናይ ብቐዓት ዝኾነ፡ ፖለቲካዊ ሓይሊ ክንዕቅበን ከነሰስኖን ኣሎና። ነዚ ንምርግጽ፡ ስነ-ሓሳባውን ፖለቲካውን ብቐዓት ምሕያል ይድሊ።

ኣብ ርእሲ ንቐሓት ናብ ዓወት ዘብጽሕ ተወሳኺ ሓያል ረጃሒ ውዳበ እዩ። ዝጸንሐ ሓያል እምነትን ሃገራውነትን ተዓቂቡ ክቐጽል እምበኣር፡ ውዳበን ንቐሓትን መንእሰያት ክሕይል ይድሊ። ባህግና፡ ኩሉመዳያዊ ጠለባት ህዝባ እተማልእ ብልጽግትን ስልጥንትን ሃገር ምፍጣር'ዩ። እዚ ራእይ'ዚ ብውሁድ ጸዓትን ጸዕርን ክብጽሕ ዝኸኣል ምዃኑ ዘጠራጥር ኣይኮነን። ስለዚ ውህደት ንምፍጣር ሕጂ እውን ሓያል ውዳበ ይድልዩና። ናብ ስራሕን ኣፍራይነትን፣ ናብ ምርምርን መሃዝነትን፣ ናብ ምዕባላን ብልጽግናን ዘቋምት ውዳበ።

ሃማመተኤ ብቐንዱ ናይ ንቐሓት፡ ውዳበን ዕጥቅን ትካል'ዩ። ንመንእሰያትን ተመሃሮን በብዝንባሌኦምን ባህግታቶምን ብዝተፈላለየ ኣገባባት ብምውዳብ፡ ኣብ ትሕቲ ጽላሉ ኾይኖም ውልቃውን ሃገራውን ዕላማታት ንክጭብጡ፡ ኣብ ቀጻሊ ስራሕ ጸኒሑን ኣሎን። ኣብ ዓመተ 20024 ኣብ ምምሕዳር ከባቢ ፍሉይ ኣተኩሮ ብምሃብ ናይ ዝዓመሞ ገምጋም ንጥፈታትን ኣብ ዓመተ 2025 ሒዝዎ ዘሎ መደባትን ኣመልኪቱ ኣብ መወዳእታ ሰሙን ታሕሳስ 2024 ዓመታዊ ኣኼባ ኣካይዱ ነይሩ። ጽማቕ ካብ ውዳበታት ምምሕዳር ከባቢ ብዝተረኸበ ውሱን ኣሳእል ተሰንዩ ኣብ ዓምዲ ደሃይ ማሕበር ቀሪቡ ኣሎ። ኣብ ውዳበታት ማሕበር ከም መርሓን መወከስን ከገልግል ምእንቲ ክቡር ፕረዚደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቂ ኣብ ታሕሳስ 2024 ዝገበሮ ቃለመጠይቕ ብዝተጸምቑ መልክዑ ቀሪቡ ኣሎ። ዓምዲ ትውፊት ድማ ንዝኸረ መበል 35 ዓመት ስርሒት ፈንቅል ተወፍዖ ኣለ።

ዓምዲ ጉዳያት፡ ጽማቕ ትሕዝቶ ናይ'ቲ ኣብ ፈላሚ ሰሙን ናይ'ዚ ሒዝናዮ ዘሎና ሓድሽ ዓመት፡ “ቦታ ኤርትራ ኣብ ቀርኒ ኣፍሪቃ” ብዝብል ኣርእስቲ መንእሰይ ስምኡን ወልደሚካኤል ዘቕረበ መዘተዪ ወረቐት'ያ ኣኣንጊዳ። ዓምዲ ሓሳባት'ውን ኣብ ሞያን ባህሊ ስራሕን ዘቕንዕ ትሕዝቶታት ተዳልዮም ንንባብ በቂዖም ኣለዉ።

ዓምዲ ኦርያ፡ ነቲ ብሓርኩትኩቱን ብዝቐሰሞ ሞያን ትምህርትን ብመገዲ ድኹዒ ከምፖስት ኣብ ምኽዕባት ምህርቲ ስርናይን ኣብ ጸባን ውጽኢት ጸባን ብዝገበሮ ልሉይ ኣበርክቶን ክልተ ግዜ ሽልማት ሶይራ ምስ ዝተዓወተ ብዓል ሞያ ተክኖሎጂ ጸባ መንእሰይ ኣብርሃም ሚኪኤል ዝተኸየደ ዕላል ኣኣንጊዳ ኣለ። ዓምዲ ስፖርት ድማ ነቲ ኣብ ኩዕሶ እግረ ብድንቂ ብቐዓቱ ስሕበት ማዕከናት ዜና ዓለም ኮይኑ ዘሎ ኤርትራዊ መንእሰይ ኣሌክሳንደር ኢሳቕ ኣመልኪቱ፡ እንግሊዝዊ ሲንዩር ጋዜጠኛ ስፖርት ሃሪ ደ.ኮሴሞ ካብ ዘዳለዎ ትሕዝቶ ጽማቕ ኣቕረባ ኣለ። ኣብ ኩሉመዳያዊ ምሕያል መጽሔት መንእሰይ ግድ፡ ኣበርክቶን ተሳትፎን ኣንበብቲ ወሳኒ'ዩ።

ርሑስ መበል 35 ዓመት ዝኸረ ፈንቅል!

ደሃይኩም

አተኩሮ አብ ሃበርም ግርም

መጽሔት መንእሰይ፡ ነቶም አብ ቅድድም ብሽግለታ ዘበውን ዓለማውን አንጸባራቂ ዓወታት ብምሕፋስ ስሞምን ስም ሃገሮምን ከጸውዑ ዝጸንሑ ኣርካናት ስፖርት ፍሉይ ትኹረት ብምግባር አብ ናይ ስፖርት ዓምዳ ከተአንግዶ ምጽናሓ ኣመና ኣሓጉሳትኒ። ብሓፈሻዊ አብ ትምህርቲ፡ ሞያን ስራሕን ዓወት ንዝተገናፈጹ ሃበርም መንእሰያት ትተግሃሉ ምህለዋ ግርምዮም ብኸምኡ ከትቅጽሎ እለበዎ።

ዓድል ዓሊ ካብ ኣቕራይቲ

አገናዕ ኤድዋርዶ ኣርኣያ!

ተመክሮ ህይወት ስነ ጥበበኛ ኤድዋርዶ ኣርኣያ ኣመና መሳጢ ነይሩ። ብስእሊ፡ ቅብኣ፡ ቅርጽን ግራፊክስን ኣቢሉ ዝጀመረ ጉዕዞኡ፡ አብ ፊልምታትን ኣጠማምትኡን ዘለዎ ኣፍልጦን ናይ ምትንታን ዓቕሙን ዝድነቕ ኮይኑ ረኺበዮ። እቲ አብ ሎሚ አብ መንእሰያትና ክንርእዮ እንደሊ ጸዕሪ፡ ራእይ፡ ናብ ድላይካ ንምብጻሕ ዝኸፈል መስዋእትን ፍረኡን አብ ዕላሉ ረኺበዮን ኣስተማቂረዮን። አገናዕ ኣርቲስት ኤድዋርዶ ኣርኣያ!

ብተወሳኺ ንምስሊ'ቲ ግዜ፡ ኩነታት መግእዛትን ኣሰቃቂ ባህርያቱን፡ ብኹናት፡ ማሕበራዊ ህይወትን ገድልን ገደላቱን ተፈቲኑ ዝሰረረ መንእሰይ እንታይ ከም ዘፍራ፡ ብስለቱን ኩርናዕ ኣጣምትኡን ኣርእዩና። አብ ስርሓት ፊልምታት፡ ኣልያን ምስኡ ተአሳሲሮም ዝኸዱ ንጥፈታትን ሞያዊ ዕጥቅታትን ዝሃበ መብርህን ዝጠለቐ ዕላሉን ንኹሉ ብሓፈሻ ንመንእሰያት ሞያውያን ስነ ጥበበኛታት ድማ ብፍላይ ኣብነት'ዮም፡ ንመጽሔት መንእሰይ ከምዚ ዓይነት

ተመክሮ ዘለዎም ምኩራት ስነ ጥበበኛታት ብቐጻሊ ክትዕድመልና ኣዘኻኽር። ንእስነትን ጉዕዞ ህይወትን ኤድዋርዶ ኣርኣያ ብዙሕ ተማሂረሉ! ባህርን ባህልን ተጋዳላይ ዘጉልሐ ወግዒ!

ራእይ ኣዛርያ ካብ ቀሓውታ

ወርሓዊት እንተ ትኸውን?

መጽሔት መንእሰይ ንፈትዋ ኢና። ማራ እንድያ ትድንጉዮና ኾይና'ሞ። እንታይ እዩ እቲ ጸገም? አብ ሓይሒታም ንኸልተ መጽሔታት ዝኣክል ትሕዝቶታት ሒዞ ትወጽእ ስለዘለ፡ ዋላ ንዕኡ አብ ክልተ መቐለ ክትጥቀሙሉ ትኽእል'ያ። ብዝኸነ እንተ በዚ እንተ በቲ ወርሓዊት እንተ ትኸነልና ግርም ነይሩ።

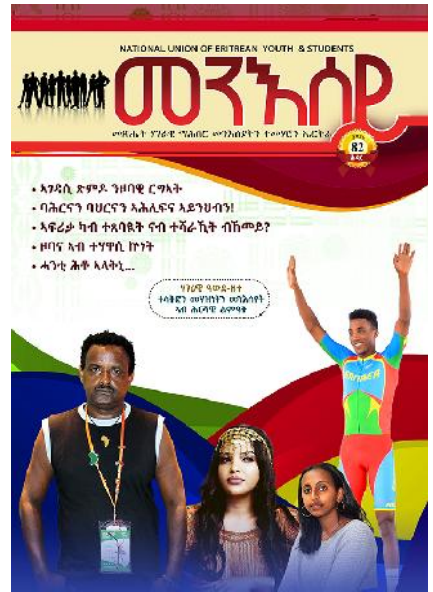
ኣሴር ኣለም ካብ ሰምበል

ንኣውራ ታርጌታ ዝያዳ ከተጉልሕ

ከም መረዳእታይ፡ ቀንዲ ታርጌት መጽሔት መንእሰይ፡ መንእሰያትን ተመሃሮን'ዮም። እቶም አብ ገበር ጎሊሑም ክወጹ ዘለዎም ድማ ንሳቶም ክኹን'ዩ ዝግባእ። ካብኡ ንናብኡ ድማ ንኸልኦት መንእሰያትናን ደቅናን ኣብነት ምእንቲ ክኹን፡ እቶም አብ ትምህርቶምን ስርሓምን ብልጸት ዘለዎም ዕውታት መንእሰያትን ተመሃሮን ዝያዳ ክጎልሑ ኢኻ ትጽቡ።

ናይ ቀረባ ኣብነት፡ አብ ናይ ዝተለፈሒ ሕታም መጽሔት መንእሰይ እታ አብ ናይ ኮለጅ ትምህርታ ምሉእ ነጥቢ (4) ብምምጻእ ዝዘዘመት ድንቂ መንእሰይ፡ ሽሕቧ ኣበርክቶኣ ንሃገር ብሕጂ ንጸበዮ እንተ ኹንና ዝያዳ ክትጎልሕ ዝነበራ ኾይኑ እስመዓኒ። ብዝተረፈ ብትሕቶታት መጽሔት መንእሰይ ዕግብቲ'ዮ።

ኣልማዝ ፍትዊ ካብ ዘባ ደቡብ



ሕጽርን ፍኹስን ዝበለ እንተ ዝኸውን

መጽሔት መንእሰይ አብ ነፍሲወከፍ ሕታማ እተልዕሎም ዘዕባታትን ትሕዝቶን ትርኑዓትን ኣገደስትን'ዮም። ክንድ'ዚ ዝኣክል ትሕዝቶታት ሒዞ ከየባተኸት ክትወጽእ ምኽኣሉ፡ ንሃማመተኤን ኣዳለውታን ሞሳ ይግብኡም። እንሓንጎላ ዕቱብ ኣርእስትታት ተጽዕቕ ስለዝኹነት ግዳ አብ ምቕርሓ ጥንቃቄ ክትገብር ከድልያ እዩ። ከቢድ ጸዕሪ ዝሓትት ደኣ ከይከውን እምበር፡ ነቲ ዕቱብ ኣፍኩሳ እተቐርበሉ ቅዱ እንተ ፈጢረውን ዝያዳ መሳጢ ክኸውን ይኽእል'ዩ።

እዚ ናይ ሕጂ ወለዶ ሕጽር ዝበለን ፎኩስን'ዩ ዝመርጽ። ገለ ኣመና ኣገዳሲ ሓሳባት ዘለዎም ጽሑፋት ንውሕ ኢሎም ክርኢ እንከለኹ፡ ነዚ ከምዚ ዝበለ ዓሚቕ ሓሳብ ዘለዎ ጽሑፍሲ መንእሰያት ይነብምን የስተማቕርዎን ዶኹን ዶኹ እብል'ዮ። ብዝኸነ፡ እቶም ንውሕ ዝበሉ ብእተኸለሉ መጠን ተጽዕኖም ሕጽር ኢሎም ከም ዝቐርቡ እንተ ዝግበር ዝያዳ ተነበብቲ ምኹን ዝብል ርእይቶ'ዩ ዘሎ። አብ ሞንጎ ሞንጎ ሓጸርቲ ዋዛታት፡ ጥቕስታት፡ ካርቱናት፡ ተረክብ ዘረባታት ወዘተ. ድማ ነታ መጽሔት መማቕርቲ ክኹን ስለ ዝኸለሉ ብዕቱብ ክስረሓሎም ይግባእ።

መምህር ሓጎስ በራኺ ካብ ተሰነይ

ኢትዮጵያ



“ርግኣት ንልምዓት” ሓደን ንጹርን ዕለማ ኤርትራ

ኣብ ታሕሳስ 2024 ክቡር ፕረዚደንት ኢሳይያስ ኣፈወርቂ ንዘቤታዊ፡ ዘባዊን ዓለማዊን ጉዳያት ኣመልኪቱ ምስ ማዕከናት ውሽጢ ሃገር ዘካየዱ ቃለ-መጠይቅ፡ እንርከቡል ዘለና እዋንን ሃዋህወን ብዝምልከት ሰፊሕ መረዳኢታ ዝህብ ብምዃኑ፡ መጽሔት መንእሰይ፡ ኣብ ኩሉ ውዳበታት ግንባርን ሃገራዊያን ማሕበራትን ንዝርከቡ መንእሰያት ከም መርሓን መወከስን ከገልግል ብዝብል ዕለማ ሕመረት ትሕዝቶኡ ብዝተጸምቁ መልክዑ ናብ ኣንባብታ ከተቕርቦ መሪጸ ኣላ።

ዓቢይቲ መደባት ልምዓት

ልምዓት ማይ

ሃገራዊ ልምዓታዊ ውጥናትና መመሊስና እናኸለስና እናወርጸጽና፡ መጻእና ኣለና። ማይ ቀዳምነት ዝሰራዕ እዩ። ኣብ ልምዓት ማይ ቡብቕሩብ ዓቕሚ እናደለብና ክሳብ 330 ሚሊዮን ሜተር ክዩብ ዝሕዝ ዓቢይቲ ዲጋታት ክንሃንጽ ክኢልና ኣለና። ንዊሕ ክስርሓሉ ዝጸንሐ ፍወሳ ማይ ክዳውን ኣሎ። ጸጋ ማይና ኣብ ምሉእ ቁጽጽር ክሳብ ነእትዎ ዛላታት፡ ከትርታት፡ ንኣሸቱን ዓቢይትን ራህያታት ናይ ምስራሕ መደባትና ቀጻሊ እዩ። ዝተዋህለ ማይ ብኣድማዕነት ክንጥቀመሉ ድማ ዘመናዊ ቴክኖሎጂታት

ከነተኣታቱ ኣለና። ማዕረ-ማዕረኡ ጸጋ ሰብና ከነማዕብሎ ኣለና። ኣብዚ ጽላት'ዚ ን2025 ይኹን ድሕሪኡ ዝትግበር እተመሓየሽ መደባት ኣለና። ምስ ካልኣት መደባት ልምዓት ተኣሳሲሩ ብደረጃ ሃገር ጥራይ ዘይኮነ፡ ክሳብ ከባብን ዓድን ዝወርድ ዝርዝራት ዘለዎ እዩ።

ትሕተ-ቕርጺ

ኣብ ትሕተ-ቕርጺ መደባት ልምዓት ዘሳልጥ ጽርግያታት ኮነ ንጽላት ሃብቲ ባሕሪ ዘድሊ ትሕተ-ቕርጺ ብሰፊሕ ክንዝርግሕ መደብ ሒዝና ንሰርሕ ኣለና። ገሊኡም ኣዝዮም ዓቢይቲ ስለ ዝኾኑ፡ ሕጂ ክንገብርም ኣይንኸእልን ንኸውን። ቡብመድረኹ ዝትግበሩ እዮም። መስመር ባቡር፡ መስመር ገመድ (ተለፈሪካ)፡ ወደባት፡ መዕርፎ

ነፈርቲ፡ ልዕሊ ኹሉ ኹሉ ህንጻት አባይቲ አብ መደባት ትሕተ-ቐርጺ ዝኣቱ እዩ። እዚ ብብኸባቢኡ ዝርዝራት ዘለዎ ኾይኑ ጠለባትን ኩነታትን ህዝብና አብ ግምት እናእተወ ዝትግበር እዩ። ንሓድሕዱ እናተመላልኦ ዝኸይድ ናይ ትሕተ-ቐርጺን አባይትን መደባትና ብገፊሕ ተኸሊሱ ንእኡ ዘተግብር ዝርዝራዊ ውጥናት ወጺኡ ኣሎ። አብ አባይቲ፡ ቅድሚ ሕጂ ዘውጸእናዮ መደባት ስለ ዘይተዓወተ ትካላትና ብምሉኡ ዳግመ ምትዕርራይ ንገብረሉ ከምዘለና ክሕብር እደሊ። ተጎቲቱ ዝጸንሐ መደባትና፡ ሓይልታት ምክልኻል ኣትዩ ብምሉእ ዓቕሙ ክሰርሓሉ እዩ።

ጸዓት

ካብዚ ዘለናዮ ፍልማዊ ናይ ዕንጋሎ ቁጠባ ወጺእና፡ ናብ ክብሪ ምውሳኽ (ቫልዩ ኣዲንግ) ምምስራሕ (ፕሮሰሲንግ) ምስናዕ ክንድይብ፡ ጸዓት ወሳኒ እዩ። ኣገልግሎት ኤለክትሪክ ወዲቐ እዩ ጸኒሑ። መበገሲ ክኾነና ኣብ ሕርጊን ዝተዋደደ ናይ 120 ሜጋዋት መመንጨዊ ሎሚ የለን። ስለዚ ናይ ጸዓት ፕሮግራማትና ከም ብሓድሽ ክለስና፡ ተተግበርቲ ፕሮጀክታት ስኢልና ኣለና። ረስናዊ (ተርማል) ጀነሬተራት ዓበይቲ፡ ማእከሎት፡ ንኣሸቱ ከንጥቀም፡ ተሓዳሲ ጸዓት (ሪኒዋብል ኢነርጂ) ንፋስን ጸሓይን፡ ንሓዋሩ ድማ ጂኦተርማል ከነተኣታቱ ወጢንና ንሰርሖ ኣለና። ሓዲ ሃገራዊ መርበብ (ግሪድ) ንምምስራሕ ካብ መዘርግሒን መተሓላለፍን ጀሚርካ ክሳብ ዘቤታዊ ሃልኪ ዘሎ ዝርዝራት ተኸሊሱ ኣሎ። እተዳቐለ (ሃይብሪድ) ረስናውን ተሓዳሲ መመንጨዊታት ንምምዕባል፡ ካብ 360 ሜጋ ጀሚሩ ናብ ልዕሊ 2000 ሜጋ ዝኸይድ ሃገራዊ መርበብ ስኢልና ንምትግባሩ ስራሕ ጀሚሩ ኣሎ። ኣብ መጓሰ ዝነጥፍ ህዝብና፡ ካብ'ቲ ሃገራዊ ግሪድ ወጸኢ፡ ጸሓይውን ንፋሳውን ጸዓት ተጠቐምና ኣገልግሎት ከም ዝረክብ ንምግባር ንሰርሖ ኣለና። ኩሉ'ዚ ምስናይ መቓን

ግዜ ክሳብ ዝተሓተ ዝርዝራቱ ተዳቂቕ ይሰርሓሉ ኣሎ።

ምምራሕን ምስናዕን

ኣብዚ ሃገር ዝነበረ ናይ ምስናዕ ታሪኽ ኩሉ ዝፈልጦ እዩ። ሕጂ ኣብኡ ክንቀሃዝም ኣይኮንናን። ካብኡ ዝሓየለ፡ ክብሪ ዝውሰኽ (ቫልዩ-ኣዲንግ) መደባት ክንትግብር ኣለና። ናይ ዕንጋሎ ቁጠባ ትርጉም የብሉን። ካብኡ ወጺእና ግድን ናብ ምስናዕ (ማኒዩፋክቸሪንግ) ክንከይድ ኣለና። ብውሕዱ ካብ ሃላኽቲ መግቢ ምምስራሕ ዝጅምር ዝፍቲ መደባት ከነተኣታቱ መዲብና ንሰርሓሉ ኣለና። ብፍላይ ናይ ሕርሻ መደባት ኣብቲ ዝለዓለ ደረጃኡ ከነበጽሖ ኢና። ጸጋታት ባሕርና ዳርጋ ኣይተንከፍናዮን። ንምምዕባሉ ዝርዝር ስርሒታዊ ውጥናት ወጺኡሉ ኣሎ።

ጸጋ ሰብ

ኣብ መደባት ልምዓት ቅድም ቀዳድም ዝሰራዕ ጸጋ ሰብ እዩ። ጸጋ ሰብና ገና ኣብቲ ንደልዮ ደረጃ ኣይበጽሐን። ስለዚ ስርዓተ ትምህርቲን ሞያዊ ስልጠናታትን ነዚ ሸቶዚ (ታርጌት) ብዘገልግል መገዲ ከነማዕብሎ ኣለና። ውጥናትና ብኣድማዕነት ከነተግብር ብቐዕ ዓቕሚ ሰብ ክንምልምል ኣለና። ሓድሽ ሓሳብ ኣይኮነን። ቅድሚ ሕጂ ክንሰርሓሉ ዝጸናሕና ኮይኑ ሕጂ እውን ብዝያዳ ክንሰርሓሉ ኢና። ናይ ጥዕናን ትምህርቲን ኣገልግሎታት ኣስፊሕና ክንዝርግሕን ብዓይነቱ ክብ ከነብሎን፡ ዝጸንሐ መርሓ ጎደና ክለስና ሒዝናዮ ኣለና። ጸጋ ሰብ ጥራይ ዘይኮነ፡ ናቱ ቅርጺን ኣወዳድባን እውን ኣገዳሲ እዩ። ኣድማዒ ስራሕ ንምስራሕ ውዳብን ምሕደራን ወሳኒ እዩ።

ዲናሚካዊ ጉዕዞ

እዚ ኣብ 2025ን ክንዮኡን ክትግበር ተታሒዙ ዘሎ



መደባትዎ። መዓልቲ መዓልቲ እናተመለስካ ዝግምገም ዝሕደስ ድማ እዩ። ኣብ ምህዛዊ (ኢኮኖሚካል) ወይ ዲኖሚካዊ ምዕባሊታት ኣቲና ኢና ክንሰርሕ ዘለና። ብኸምኡ መደባትና እናሓደስና ዓቕምና እናመዘንና ንኺይድ ስለ ዘለና ድማ እዞም ሕጂ ተሓንጺጾም ዘለዉ መደባት ዝያዳ ክወገኑታውያን (ሪያሊስቲክ) እዮም።

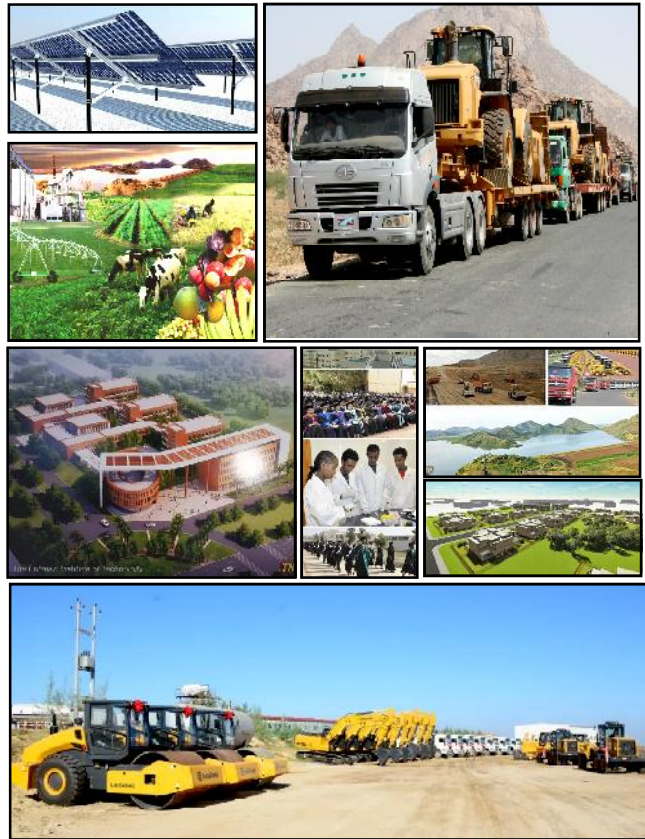
መሻርኽቲ

ነዚ ዝዚኛ መደባት ኣብ ምትግባር በይንና ኣይኮንናን ንነጥፍ። መሻርኽቲ ክህልወናዮም። ምስ መሻርኽትና ምስ ቀረባና ሃገራት ኣፍሪቃ ይኹን ምስ ሩስያ፡ ስዑድያ፡ ቻይና፡ ጣልያንን ካልኣትን እንፈጥሮ ሽርክነት ምስቲ ናይ ልምዓት መደባትና ኣወዋሂድና እንሰርሓሉ እዩ። ብሓፈሻ ሃገራዊ ናይ ልምዓት መደባትና መመሊሱ እናወርጸጸ ምስ ግዜ ኸኣ ውሕስነት ትግባረኡ እናተረጋገጸ ዝኺይድ ዘለዎ።

መጓዓዝያ

እቲ ሕጂ ዘሎ ኣገልግሎት መጓዓዝያ ኣኸለ ኣይኮነን። ኣርብዓ ሰላሳ ሚሊታዊት ውጥ ኣይንሸፍንን ዘለና። ሚሊቲ ካብ ሚሊቲ ክንሸፍኖ ኢልና ንሰርሕ ኣለና። ኣብ መንጎ ኣፍሪቃን ኣህላኽን ዘሎ ጉዕዞ ክሓጽር፡ ኣብኡ ዝግበር ወጻኢታት ኣብ መነባብሮ ዜጋታት ኣደራሳ ከይከውን ምእንቲ መንግስቲ ዝተማልአ ኣገልግሎታት መጓዓዝያ ክቕርብ ኣለዎ። ናይ ከተማ ኣውቶቡሳት ጥራይ ዘይኮነ ናብ ርሑቕ ገጠራት ክኸኣ ዝኸእላ፡ ምሉእ ኣገልግሎት ዝህባ ኣውቶቡሳት ክህልዋና ኣለወን። ክንደይ ኣውቶቡሳት ነምጽእ፡ ካበይ፡ እንታይ ዝዓይነተን ጥራይ እዩ እቲ ሕቶ። ኣብ ገማግም ባሕሪ እውን ንቱሪዝም ብቑዕ ኣገልግሎት ክህሉ ኣለዎ። መጓዓዝያ ኣየር እውን ኣይንሓስበሉን ማለት ኣይኮነን። ኣብኡ ስለ ዘይበጸሕና ይጽንሓልና ኢልና ንውንዝፎ ኣይኮነን።

ሓደ ዜጋ ኣብ ዝደለዮ እዋን፡ ብዘይ ሓረግ ኣገልግሎት



ዝህብ መጓዓዝያ ከተቐርበሉ እንተ ኸኢልካ፡ ኣብ ዕብዮት ቁጠባ ዝህልዎ ኣበርክቶ ቀሊል ኣይኮነን። ኣገልግሎት መጓዓዝያ ዝተማልአ ምግባር ጥራይ ዘይኮነ፡ ክድግም እውን ኣለዎ። ሰብ ኣሳልጦ ረኺቡ፡ ኣብ ቍጠባ ኣበርክቶ ክገብር እዩ እቲ ዕላማ። ኣብ ካልኣት ጽላታት እውን ብተመሳሳሊ። ንሰብ ጥራይ ዘይኮነ እንተላይ ንጥራትን ምህርትን እውን ምሉእ ኣገልግሎት መጐዓዝያ ክህሉ ኣለዎ። ዘይግባእ ክብሪ መሰረታውያን ሃላኽቲ፡ ከምቲ ዝድለ ኣገልግሎታት መጓዓዝያ ብዘይ ምህላው ዝፍጠር ዘሎ እዩ። ናህሪ ዋጋታት ዘየዛይድ፡ ዘፍሪ ዘሎ ዝረብሓሉ ዘህልኸውን ብርትዓዊ ዋጋ ኣገልግሎት ዝረኽበሉ ኹነታት ክንፈጥር ኣለና። ጥሪት ዝጓሰዩ ኣብ መወዳእታ ኣብ ዕዳጋ ኣብጸሑ ሞሳኡ ክረክብ፡ እቲ ሸማታይ ከኣ ብርትዓዊ ዋጋ ክጥቀም ኣለዎ። ኣብ ንግዲ ዘጋጥም ዘሎ ጸገማት፡ ዘየድሊ ክብሪ ሃላኽትን ኣገልግሎታትን፡ ኣብ መወዳእታ ነቲ ኣህላኺ ጽዕነትዮ ዝፈጥረሉ ዘሎ። ሰራሕተኛ መንግስቲ ምስ ድሩት ደሞዝ ከምዚ ዝሓመሰሰ ናይ ዕዳጋ ኹነታት ከዋጽኦ ኣይክእልንዩ። ስለዚ ርትዓዊ ዝኾነ ናይ ንግዲ ንጥፈታት ክህሉ ኣለዎ።

ወፍሪ

ኣብ ወጻኢ ሃገር ዘሎ ናይ ውልቀ ዜጋ ይኹን ናይ ስድራ ቁጠባ ናይታ ሃገር ቁጠባ እዩ። ብርዱእ ምኽንያታት ካብቲ ኣብ ውሽጢ ሃገር ዘሎ ዜጋ፡ እቲ ኣብ ደገ ዘሎ ዝሓሸ ዕድል ስለ ዝረኽበ፡ ኣብ ወፍሪ ክሳተፍ ዕድል ኣለዎ። ወፍሪ



ኣብ ሆቴልን ፌስቶራንትን ጥራይ ኣይኮነን። ኣብ ሕርሻ፡ ምስናዕ ኣብ በበይኖም ዓውድታት ዝጽበየና ዓበይቲ ናይ ወፍሪ ዕድላት ክህሉ እዩ። ብዓቕሚ መንግስቲ ዝግበር ወፍሪ ኣሎ። እቲ ዝግበየ ግን ናይ ዜጋታት ወፍሪ እዩ። ቁጠባ ናይዚ ሃገር ቀጻሊ እገዳታት ክግበረሉ ስለ ዝጸንሐ ዓቕምና ብግቡእ ከይንጥቀመሉ ዓንቁጹናዮ። ሓዲ ካብቲ ተጸብኦታት ኣብ ደገ ዘሎ ዜጋ ከም ዝለምስ ምግባርዮ ነይሩ። ስለዚ ዜጋታት ኣብ ቁጠባ ሃገር ኣድማዒ ተሳትፎ ከም ዝህልዎም ንምግባር ብሕጊ፡ ብኣዋጃት፡ ብግብሪ ምቕዕስ ባይታ ክዋደድ ኣለዎ። እቲ ባይታ ምስ ተፈጥረ ከተውፍር ቀሊል ነገርዮ። ወፍሪ ክበሃል ከሎ ኩሉ ሳዕ ንዜጋታት ቀዳምነት ዝህብ እዩ። ኣብ ውሽጢ ሃገር ዘሎ ሰብ እውን ምስቲ ዝሓለፍናዮ ኩነታት ዓቕሙ ዝተደረተ ይኹንምበር ምስ ግዜ ዓቕሚ ደሊቡ ኣብኡ ኣትዮ ዘይሰርሓሉ ምክንያት የለን። ኣብ ደገ ዘለዉ ዜጋታት ዘለዎም ተገዳስነት ርዳኦዮ። መሊኡ ኣብ ዘይተዋደደ ሃዋህው ግን፡ ከምዚ ግበሩ ክንበሎም ኣይንክእልን። እቲ ባይታ ምስ ተዋደደ ግን ዜጋታት ኩላቶም በብመንገዶም ክዋስኡ ይክእሉዮም። ምስዚ ተኣሳሲሩ ምስቲ ብግዳም ዝጸንሐ ቀጻሊ ጸቕጢን ተጸብኦን፡ ዘሎ ኣገልግሎት ባንካታት ክሳብ ክንደይ ንወፍሪ ከተባበዕ ይክእል ዝብል ሕቶ ጎሲኹዮ ዝሕለፍ ኣይኮነን። ባንካዊ ኣገልግሎታት ማዕረ ማዕረጊ ናይ ወፍሪ መደባትን ፖሊሲታትን ከምዕብል ዘለዎ እዩ።

ነዚ ኩሉ ኣብ ግምት ብምእታው ናይ ፖሊሲ ኮነ ቅርጻዊ

ምትዕርራይ ዘድልዮ ብቐጻሊ ምምሕያሽ እናተገብረሉ ይኸይድ ኣሎ። ዘሎ ዕቕር ተኸእሎ ቀሊል ኣይኮነን። እቲ ዝድለ ሃዋህው ንምፍጣር ከኣ ትግባረ ናይዞም ዝተጠቐሱ መደባት ምቕልጣፍ መሰረታዊ እዩ።

ከፍታት ሱዳን

ግጭት ሱዳን ብርዱእ ምክንያት ኣብ ጎዶበና ቀዳምነት ዝስራዕዮ። ንዓና ብፍላይ ከም ካልእ ርሑቕ ዘሎ ጉዳያት ኣይኮነን። ቅሳነት ህዝቢ ሱዳን ንኣና ረብሓ ስለዝኾነ፡ ኣብ ክፍላ 2022 ወረቐት ኣቕራብና ነይርና። ከም ኣብ ብዙሕ ክባቢታት፡ ኣብ ሱዳን እውን እቲ ብድሆ ኾይኑ ዘሎ ህንጻት ሃገር (nation building) እዩ። መእተመር ወጠኒ ዝበሃል ናይ ፖለቲካ ሓይሊ፡ ንመስርሕ ምህናጽ ሃገር ኮሊፍምን ዘራሪጉምንዮ። ሕጂ እውን ካልእ ሓዲሽ ምህዞ የለን። ተመሊስካ ናብ ህንጻት ሃገር ኢኻ ትምለስ። ሱዳን ናይ ዜጋታት ሃገር ክትከውን ኣለዋ።

እዚ ሕጂ ተኸሲቱ ዘሎ ሽግር ከይፍታሕ ቀንዲ ዕንቅፋት ዝኾነውን ዘሎ ናይ ደገ ምትእትታዎትዮ። ከም ዝፍለጥ ህዝቢ ናዕቢ ኣለዓዲሉ ጽርግያ ምስ ወረደ፡ ሰራዊት ሱዳን (ልኡላዊ ባይቶ) እዩ ንሕቶ ህዝቢ ብሕድሪ ተረኪብዎ። ናብቲ ህዝቢ ሱዳን ዝደልዮ ዘሎ ክሰጋግር ኸኣ ናቱ ሓላፍነት እዩ። ካልኣት ክፈትሑዎ ይክእሉ እዮም ኣይንበልን። ልኡላዊ ባይቶ እውን ኩሉ ነገር በይኑ ይውድኦ ማለት ኣይኮነን። ሕድሩ ምስ ፈጸመ ግን፡ ድሕሪኡ ርእይቶ ወይ ኣጀንዳ ዘለዎ ከምጽእ ይክእል። ህልኽ ናይ ፖለቲካዊ ሓይልታት፡ ህልኽ ውልቀ ሰባት ዘድሊ ኣይኮነን። ህልኽ እንተሎ ናይ ደገ ኣጀንዳታት ርሑብ ማዕጽዮ ዝረከብ። በዚዮ ምትእትታው በዚሑ፡ እቲ ጉዳይ ካብ ኢድ ሱዳናውያን ዝወጽእ ዘሎ። ንሕና እዚ ኣየድልን እዩ፡ ጉዳይ ሱዳን ገጥ ኣቢልካ ምሓዝ ስለ ዘድልዮ ልኡላዊ ባይቶ ነዛ ሓላፍነት እዚኣ ይሓዛ ኢና ንብል ዘለና። ልኡላዊ ባይቶ ሕድሪ ይሰከም ማለት፡ ስልጣን ይሓዝ ማለት ኣይኮነን። ናብ ሕርያ ህዝቢ ሱዳን ንምስጋር ጥራይ እዩ። ንሕና ንዝኾነ ወገን እንህቦ ፍሉይ ደገፍ የለን።



ነዚ ኩናት'ዚ ዝደረገ ብቐንዱ ናይ ደገ ምትእትታው'ዩ። ስለዚ እቲ ሽግር ክፍታሕ ናይ ደገ ምትእትታው ደው ክብል ኣለዎ። ነዚ ንምግባር ናይ ጎዶቦ ኣበርክቶ ኣገዳሲ እዩ። ጎዶቦና ብምሉኡ ርግኣት ዝረከብ ተሓባቢርካ እዩ። ቅድሚ ዝኾነ ይኹን ኣርእስቲ ቀዳምነት ዝስራዕ ድማ ርግኣት ህዝቢ ሱዳን'ዩ። ነዚ ጉዳይ'ዚ ምንዋሕ ስቓይ ህዝቢ ሱዳን ምንዋሕ ጥራይ እዩ። ንሕና ሓንቲን ንጽርትን ዕላማያ ዘላትና። ህዝቢ ሱዳን ሰላም ክረከብ ኣለዎ።

ስሉሳዊ ርክብ

ኤርትራ፡ ግብጽን ሶማሊያን

ርክብና ሓድሽ ኣይኮነን። ጉዳይና ሓደ ኣርእስቲ እዩ። ዘባዊ ርግኣት። ንሕና ቀጻሊ ንብሎ፡ ዘይምውዳን (Imbalance) እዩ ዘይምርግጋእ ዘምጽእ። ስለዚ ሃገራት ጎዶቦና ንርግኣት ናይ'ዚ ዘባ ተወዲነን ዓቕመን ከበርክታ ኣለወን። ንግዳማዊ ምትእትታዎት መዓጹ ዘርሑ ዘሎ ኣካይዳታት ተቐጻጺርና፡ ሽግራትና ባዕልና ክንፈትሖ ኣለና።

ኣብዚ ዘባ ንምጥቕስ ምኽንያት ካብ ዝኸውን ዘሎ ሓደ ማይ ኒል እዩ። ማይ ኒል ግን መሳሓሓብን መጋጨውን ዝኾነሉ ምኽንያት የለን። ኣብዚ ዘባ ዝኾነ ጸጋ እንተሎ ናይ ምትሕብባርን ምምልላክን ኣጀንዳ ሒዝካ ክትረዳድኣሉ ንናይ ሓባር ረብሓ ክተውዕሎን ዝከኣል እዩ። ምስ ጎረባብትኻ ናብ ኩናት ዘእቱ ምኽንያት የለን።

ክፍለጥ ዘለዎ ስሉሳዊ ርክብ ኤርትራ፡ ግብጽን ሶማሊያን ምስ ኢትዮጵያ ዘዘምድ የብሉን። ኢትዮጵያ ንባዕላ ኣብ ሽግር እናሃለወት፡ ኣንጻራ ምስራሕ፡ ንናይ መን ረብሓ? ኣብ ኢትዮጵያ ዘሰክፍ ሃገር እንተድኣ ኣሎ ናይ ኩላትና ሰክፍታ እዩ። ከመይ ገይርና ንኣልዮ ንዛረበሉ። እዚ ናይ ምንቕጥ ዘመተ'ዚ ጐዶቦና ቅሳነት ከይረከብ ብደገ ዝድረግ ዘሎ እዩ። ሓቂ'ዩ ዝበዝሐ እዋን ኣብ ዘድሊ መኣዲ ኣይንዕደምን ኢና። ሓሶት እናተጓወሐ ግን ኣእዛንናን ዓጺና ትም ክንብል ስለ ዘይንኽእል፡ ክንምክቶ ዘለና እዩ።

ጉዳይ ዶባት

ኣብዚ ዘባ'ዚ ልዕሊ 50 ዓመታት ዝተደጋገመ ጸወታ ኣሎ። ዘዕግብ መረዳኢታ ክትረኽበሉ ዘይትኽእል። ናትና ኣተኩሮ ኩሉ ሳዕ ሓንቲ እያ። ከምዚ ዓይነት ጸወታ ኣየድልየናን'ዩ ኢና ንብል። ንሕና ንኸውንነታዊ ጠለባት ናይ'ዚ ዘባ'ዚ ግብእና ከነበርክትዮ ድልየትና። ካብ 1970ታት ክንብገስ ከለና ጀሚርና፡ ምስ ሓይልታት እዚ ዘባ ሓቢርና ክንሰርሕ ንኽእል ኢና ዝብል እምነት ነይሩና። ዘይጠቐም ነገር ክመጽእ ከሎ ድማ ኣይፋሉን። እዚ ኣየዋጽኣናን'ዩ እናበልና ክንመጽእ ጸኒሕና።

ጸገማት ዝፍጠር ዘሎ ብቐንዱ ብግዳም እዩ። ንኣብነት፡ ባድመ ዘከራኸር ነገር ኣይነበሮን። መቐጸልታ ናይ ሕኔሽን ካልኣት ጉዳያትን ኮይኑ፡ ብደገ ዝመጽእ ኣጀንዳ እዩ። ንሕና ብዛዕባ ዶባት ዘከራኸር የብልናን። ተሳኢሉ ዝጸንሐ ዶባት እዩ ዘለና። ከም ወረስቲ ናይ'ዚ ዶባት'ዚ፡ ንዕኡ ከነኸብር ጥራይ እዩ ዘለና። ብምኽንያት ዶብ ናብ ዘድሊ ምንቕጥ ዘእቱ የብልናን። ናይ ሕኔሽ ይኹን ባድመ፡ ድሕሪኡ ዝሰዓበ ካልእ ጉዳይ ዶባት፡ ናይ ዝኾነ ኣብዚ ዘባ ዘሎ መንግስቲ ወይ ፖለቲካዊ ሓይሊ ዛዕባ ኣይኮነን። ብቐንዱ ናይ ዋሺንግተን እዩ - እቲ ኣጀንዳ። ዘድሊ ኩናት ተኸዩዱ፡ ብመሰረት ስምምዕ ኣልጀርስ፡ እቲ ጉዳይ ብይን ምስ ተዋህቦ እውን ዘዛርብ ኣይነበረን። ግን ተዓንቂፉ። ብድሕሪኡ እቲ ቤት-ፍርዲ ማንዛዊ ምምልካት (Virtual Demarcation) ዝበሃል ኣምጺኡ። ካልኣይ ግዜ ብዘየዛርብ መገዲ'ዩ ነቲ ጉዳይ ዓጽዮም። እንተ ኾነ ክፍሊ ጉዳያት ወጺኦ ኣመሪካ ኣይተቐበሉን። ኣብ ርእሲ'ዚ ካልእ መተሓላለፊ ጉዳያት ሰዲቡ። ኣብ 2009 እገዳ ተበይኑልና። እዚ ተኸታታሊ ተጽብኦ፡ ናይ ኢትዮጵያ ዛዕባ ኣይኮነን። መቐጸልታ 80 ዓመታት ዝረብረብናሉ ተጽብኦ እዩ።

መልእኸቲ ናብ ህዝቢ ኢትዮጵያ

መሰረታዊ ጸገም ኢትዮጵያ፡ ኤትኒካዊ ምትፍናን (Ethnic Polarization) ዘምጽእ ናይ 1995 ሕገ-መንግስቲ እዩ። እዚ ጉዳይ'ዚ ገና ከይተበገሰ ከሎ ርእይቶ ነይሩና'ዩ። ርእይቶና ኣብ ኢትዮጵያ ህንጻት ሃገር ክመጽእ ንድሕሪት ናብ መስፍናዊ ቅርጽን ኣሰራርሓን ተመሊስካ ዝኸውን ኣይኮነን፤ ከምኡ ገይርካ ሃገር ምህናጽ ዝከኣል ኣይኮነን ዝብል እዩ ነይሩ። ርእይቶና ኣይተሰምዐን፤ ናይ ኤትኒካት ኢትዮጵያ ተመስሪታ። እዚ ሕጂ ንርእዮ ዘለና ሽግር ናቱ ሳዕቤን እዩ። ሕጂ እውን ነዚ ካብ ምእራም ወጺኦ ካልእ ኣማራጺ የለን። ኢትዮጵያ ረገኣ ናይ ዉሽጣ ኩነታት ኣደቓቕባ ህዝቢ ኢትዮጵያ ሰላም ክረከብ ኣለዎ። ዝረኣየሉ ተመኩሮ ቀሊል ኣይኮነን። ርግኣት ክመጽእ እዚ ብሄራዊ ምትፍናን'ዚ ክእለ ኣለዎ።

ኣብዚ ናይ ትማሊ ጉዳይ ምስ እንመጽእ፡ ሪፎርም ምስ ተባህለ ኩናት ተኣዊጁ። ስለምንታይ? ኣብ ኢትዮጵያ ዝጸንሐ መሰረታዊ ጸገም ክፍታሕ ስለ ዘይተደልየ? ብኸምዚ መገዲ ርግኣት ክመጽእ ይኽእል'ዩ? እቲ ዝርኣየሉ ኩናት ዝኾነ ሰብ ቅቡል ምኽንያት ክህበሉ ኣይከእልን። ንሕና ክሳብ'ታ ናይ መወዳኢታ ሰዓት ዝነበረ ጸዕርና ኩናት ምግታእ (preventing war) እዩ ነይሩ። ምኽንያቱ ኣብ መወዳኢታ እቲ ዕዳ ዝስከሞ ህዝቢ እዩ። ግን ምግትኡ ኣይተኸለለን።

ድሕሪቷ ኩሉ ከሳራ ስምምዕ ፕሪቶርያ መጸሉ። ፕሪቶርያ ብግቡ እንተ ዝትግበር ጸገም ኣይምኾነን። እቶም ንስምምዕ ፕሪቶርያ ዘዳለዉ ግን ነቲ ስምምዕ ናብ ጉሓፍ ደርብዮም፡ ናብ ካልእ መገዲ እዮም ኣምራሐሞ። ቅድም ቀዳድም እቲ ስምምዕ ከትግበር፡ ኣብ ህዝቢ ዝወረደ ኣደራሳ ክፍወስ ነይሩዎ። ንሱ ከይገበርካ ሓድሽ ኩነት ምክፋት፡ ህድማ ንቕድሚት ጥራይ እዩ። እዚ ሕጂ ጀኖሳይድ፡ ዝተወረ መሬትና፡ እናበልካ ዝኸይድ ዘሎ ዘመተ እውን ህድማ ንቕድሚትዮ። ካብኡ ዝገደደ ኸኣ ናይ ውሽጢ ምብኣስ። ንሕና ከምዚ ዝኣመሰለ ነውጺ ብዝኾነ ይኹን መንገዲ ንህዝቢ ዘርብሕ ኣይኮነን እዩ ርእይቶና። ንቕድሚት ምጥማት፡ እንታይዮ ዕድል ህዝቢ ትግራይ? ምስ ህዝቢ ኢትዮጵያ ይኹን ምስዚ ህዝብታት እዚ ዞባ እንታይ ከግበር ይከኣል ምሕሳብዮ ዝግባእ። ኩነት ኣየድልንዮ እናተባህለ ዝመጸ ሳዕቤናት ርእይቶ ኣለና። መመሊስካ ህዝቢ ምትፍናን፡ ምንህሃር፡ ጽልኢ ምፍጣር ዘድሊ ኣይኮነን። ህዝቢ እዚ ዞባ ርግኣት ረኺቡ፡ ቅሳነት ረኺቡ፡ ናይ ልምዓት መደባቱ ከተግብር፡ ተሳንዮ ዝነበረሉ ዕድላት ክፍጠረሉ ኣለዎ።

ኣብዘን ዝሓለፉ ልዕሊ 30 ዓመታት ዝተላዕለ ጉዳያት ኩሉ ናይ ደገ ኣጀንዳ እዩ። ስለዚ ንቕሓት ህዝብታት እዚ ዞባ ክዓቢ ኣለዎ። ሽግራት ዝሓለፉ ዘሎ ናይ ደገ ኣኢዳው ምዃኑ ተፈሊጡ ከምከት ኣለዎ። ብወገንና ክሳብ ሕጂ መኪትናዮ ኢና፡ ንድሕሪ ሕጂውን ንዛዮሉ ኣይኮነን።

ምርጫ ፕረዚደንት ኣመሪካን ዓለማዊ ኩነትን

ቦታን ተራን ሕቡራት መንግስታት ኣመሪካ ኣብ ዓለምና ቀሊል ኣይኮነን። ትራምፕ ዳግማይ ናብ ስልጣን ምምጽኡን ኣመቱን ኣብ ገፊሕ መቓን (context) ዓለማዊ ኩነታት ዝርከብዮ። ካልኣይ ኩነት ዓለም ድሕሪ ምብቕዑ ኣመሪካ ዓብላሊ ተራዮ ነይሩዋ። ግን ቁሩቁህዮ ነይሩ። 750 ዓመታት “ዝሒል ኩነት” እንብሎ ሓያል ቃልሲ ተኸዪዱ እዩ። ኣብ መወዳእታ ብናይ መራሕቲ ስሕታን ቅመራ (Miscalculation) ምፍርኻሽ ሕብረት ሶቭየት ስለዝመጸ ዝሒል ኩነት ኣኸቲመ። እዚ ድማ ኣብ ኣመሪካን መሻርኽታን “ድሕሪ ደጊም ብቕጥባባ፡ ብወተሃደራዊ ሓይሊ፡ ብቴክኖሎጂ ዝዳረገና የለን፤ ዝኾነ ሓይሊ ብጽልዋን ዕበለላን ማዕረና ከመጽእ የብሉን” ዝብል ስኽራን ፈጢሩ። ምስዚ ተኣሳሲሩ ድረታ (ኮንተይመንት) ዝብል ኣምር ማዕቢሉ። ክወዳደሩና ዝኸእሉ ኣውራ ሩስያን ቻይናን ክንድርቶም ኣለና ተባሂሉ። ኣብ ዝሓለፈ ልዕሊ 30 ዓመታት በዚ ሓሳብዚ ዝተደረሸ ምዕባለታት ኢና ርእና።

ናይ ዩክሬይን ኮነ ታይዋንን ካልኣን ነውጽታት ውጽኢት ናይዚ ኣተሓሳስባዊ እዩ።

ብደረጃ ዓለም ርእሰ-ሓያል ሃገር ዝብሃል በዩናይ መልከዒ እዩ? እንተድኣ ኢልና፡ ቁጠባ ቀንዲ ረጃቢ እዩ። ኣብዚ ሕጂ እዋን ኣመሪካ ብቕጥባባ ንቻይና ከትወዳደራ ኣይከኣለትን። ምናልባት ኣብቲ ፈለማ እንኮ ቀጽራዊ ዓለም ክንፈጥር ኢና ክበሃል ከሎ፡ ሩስያ ብጂኦግራፍያዊ ስፍሓት፡ ቴክኖሎጂን ቁጠባን ከም ቀንዲ ስግኣት ይቐጽሩዋ ነይሮም ይኾኑ። ሕጂ ግን ስግኣቶም ቻይና እያ። ናይ ኣመሪካ ስርዓት ብቕጥባባውን ቴክኖሎጂያውን ጽልዋ፡ ብዝምድናታት፡ እንተ ርእያዮ እናተፈራሸሸ እዩ መጸሉ። ሕብረት ኤውሮጳ እውን ብተመሳሳሊ። “ንኣመሪካ ዳግም ሓያል ንግበራ” (ማጋ) ዝብል ጭርሖ ፕረዚደንት ትራምፕ እምበኣር ግብረ-መልሲ እዩ። ግን ክሰርሕ ይኸእል ድዩ? ናይ እስያ ቁጠባዊ ዕብየት ቀሊል ኣይኮነን። ኣብ ርእሲዚ ናይ ሰሜን ኮርያ ቴክኖሎጂያዊ ምዕባለ ንኣታቶም ዓቢ ስግኣትዮ። ጃፓንን ደቡብ ኮርያን ካልኣትን እውን ክወዳደራዮ ዝኸእላ ናይ ቑጥባባ ሓይሊ ኣማዕቢለን ኣለዋ። ናይ ላቲን ኣመሪካ ርእሱ ዝኸእለ ኣርእሱ እዩ። ኣመሪካ ደጊማ ሓያል ክትከውን፡ እቲ ፈተና ዓቢ እዩ። ኣብ ዓለም ሓደ ዝጸወቶ ጸወታ (ዋን ፐለየር ገይም) የለን። እተን ካልኣትከ እንታይ ክንብራ ይኸእላ? ሩስያ፡ ቻይና፡ ኣውስትራልያ፡ ህንዲ፡ ፓኪስታን፡ ኮርያ፡ ጃፓን ላቲን ኣመሪካ እንታይ ክመስላ ይኸእል? ኣፍሪቃ ምናልባት ኣብቲ መስርዕ ኣላ ክንበል ኣይንኸእልን።

ሎሚ ህዝቢ ዓለም ናይ ሓደ ክልተ ዓብላልቲ ዘይኮነ፡ ፍትሒ ዘለዎ፡ ርትዒ ዘንግስ፡ ንኹሉ ዝሓቀፍ ሓድሽ ዓለማዊ ስርዓት ክህሉዮ ዝጠልብ ዘሎ። ህቀናታት እኳ እንተሎ፡ ሓድሽ ዓለማዊ ስርዓት ንምፍጣር ግን ክሳብ ሕጂ ንጽር ስእሊ ዝህብ መርሐ-ጎደና ኣሎ ክበሃል ኣይከኣልን።

ናይ ትራምፕ ፖሊሲታት ኣብ ዞባና እንታይ ክመስል ይኸእል ገና ብሕጂ ዝርከእ እዩ። ትራምፕ መጸሉ ኢልና ናብ መደምደምታ ኣይንዘልልን። ብዓቕሊ ንጉዳያት ተንቲንና ክንርድኡን ኣእምሮና ከፊትና ብቐጻሊ ክንከታተሎን ዘለና እዩ። ኣብቲ ትራምፕ መጀመርታ ዝመጸሉ ግዜ ብወገንና ጽምዶ ንምፍጣር ዘካየድናዮ ምውስዋስ ነይሩ። እቲ ዝነበረ ፖሊሲታት ይእረም ዶኹን ኢልና ነይርና። ኣይተኣረመን። መሊሱ ተጽብኦን እገዳን ቀጸሉ። ሕጂኹን ናብዩ ኢና ክንከይድ? ዝግባእ መጽናዕቲ ኣካዪድና፡ ወረቓቕትና ኣዳለና ንዝተፈላለዩ ምዕባለታትን ሲንያርታትን ክንዳለውሉ ኣለና። ዘለና መወዳእታ ዓመት ስለዝኾነ ድማ፡ ብወገንና ብኸመይ ንጸምድ ዕዮ ገዛና ገይርና ንጽብ ኣለና ክንበል ንኸእል።

ደሃይ ማሕበር



ኣብ ምምሕዳራት ከባቢ ዝተዓመመ መደባት ኣተባባዒ ውጽኢት ይርከቦ

ሃገራዊ ማሕበር መንእሰያትን ተመሃሮን ኤርትራ፡ ካብ 27-28 ታሕሳስ 2024 ሓለፍቲ ክፍልታት ማእከላይ ቤት ጽሕፈት፡ ሓለፍቲ ዞባታት፡ ሓለፍቲ ክፍልታት ዞባ፡ ወከልቲ ሓለፍቲ ንኡሳን ዞባታትን ምምሕዳር ከባብን ማሕበር ኣብ ዝተረኽቡሉ ኣጋጣሚ፡ ገምጋም ንጥፈታት 2024 ብምክያድ ኣብ ውጥን ስራሕ 2025 ዘትዩ።

እቲ ብደረጃ ሃገር ኣብ ኣስመራ ዝተካየደ ኣኼባ፡ መቐጸልታ ናይቲ ብደረጃ ኣሃዱታትን ክፍልታትን ማእከላይ ቤት ጽሕፈት ከምኡውን መሸርኽቲ ዝተሳተፍዎ ኣብ ዞባታት፡ ንኡሳን ዞባታትን ምምሕዳር ከባብን ናይ ዝተካየደ ዓመታዊ ገምጋማዊ ኣኼባታት'ዩ ነይሩ።

ኣብቲ ብሓለፍቲ ክፍልታት ማእከላይ ቤት ጽሕፈትን ዞባታትን ከምኡውን ኣብ ምምሕዳር ከባቢ ፍሉይ ኣተኩሮ ብምሃብ ናይ ዝተዓመመ ንጥፈታት ብወከልቲ ንኡሳን ዞባታት ናይ ነፍሲወከፍ ዞባ ኣብ ዝቐረበ ዓመታዊ ገምጋማዊ ጸብጸብ ስራሕ፡ ማሕበር ኣብ ምምሕዳር ከባብን ኣብያተ ትምህርትን ዝለዓለ ኣተኩሮ ብምግባር፡ ኣብ

መንእሰያትን ተመሃሮን ፖለቲካውን ውድባውን ንቕሓትን ተሳታፍነትን ዘበርኹ፡ ድሌትን ተግዳስነትን ኣብ ትምህርቲ ዘዕብዩ፡ ማሕበራዊ ጥቅሓት ዘደንፍዑ፡ መደባት ባህልን ዜናን ዘሓይሉ ኣድማዕቲ ስርሓት ከም እተዓመሙ ተገምጊሙ።

ኣብ ፖለቲካዊ መዳይ፡- ማሕበር ኣብ ኩሉን ዞባታት ንቐያሕቲ ዕምባባ፡ ፈተውራራ፡ ሕመረትን ማእከላይ ደረጃ ካድርን ዝተዋህበ ሲቪካዊ ስልጠናታት፤ ፖለቲካዊ ንቕሓት መንእሰያትን ተመሃሮን ንምዕባይ ዝተካየደ ሰሚናራት፡ ኣስተምህሮታት፡ መደባት ዋርሳ፡



ምርሕት ፊልምታትን፤ ንሓለፍቲ ንኡሳን ዘባታት፡ ኣካየድቲ ኣካልን ወከልቲ ምምሕዳር ከባብን ፖለቲካዊ ንቕሓቶም ንምዕባይን ናይ ምምራሕ ዓቕሞም ኩብ ንምባልን ዝተዋህበ ስልጠናታት፤ ኣብ ንጡፍ ውዳበ ንዝርከቡ መንእሰያት ዝተኻየደ ምንባብ መሳሳሪ ጽሑፋትን፡ ዑደት ናብ ታሪኻውን ልምዳታውን ቦታታት፤ ካብ ቤት ትምህርቲ፡

ምምሕዳር ከባብን ንኡስ ዘባን ተበጊሱ ስፖርታዊ፡ ትምህርታዊ፡ ምህዞኡን ጥበባውን ውድድራት ሓቕፋ ዝተኻየደ ዉዕዉዕ ቅነ-ውዳበታት፤ ብሓያል ናይ ውድድር መንፈስ ኣብ ኩለን ኮለጃት እተኻየደ ፈሰቲሻላት፤ ንሃበርም ተመሃሮ ዝተዋህበ መተባበሪ ሽልማታት፤ ሃገራዊ በዓላት ንምድማቕ ዝተኻየደ ኣድማዕን ሓላፍነታውን ተሳታፍነት፤ ኣበርክቶን

ተሳትፎን መንእሰያት ደቂ-ኣንስትዮ ንምዕባይ ዝተኻየዱ ጎስጓሳዊ መደባትን ኣብ ጀንደር ዘቕንዕ ስልጠናታትን ወዘተ. ብዕምቁት ብምርኣይ ዝተባባሰ ጎስጓስ ከም ዘርኣየ ኣብ ዝቐረበ ዝርዝራዊ ገምጋማዊ ጸብጻብ ስራሕ ተገለጹ።

ማሕበር ኣብ ፖለቲካዊ መዳይ ብሓፈሻ፡ ኣብ ንጡፍን ሰፊሕን ውዳበ 180,797 ደቂ ኣንስትዮ ዝርከባእም 382,650 መንእሰያትን ተመሃሮን ዝተሳተፉዎ 3367 ፖለቲካዊ ንቕሓት ዘዕብዩ መደባት ከም እተሰላሰሉ፡ ብኸፍሊ ምክትታል ዘባታት ዝቐረበ ጸብጻብ የብርህ።

ኣብ ውድባዊ መዳይ፡ ተመሃሮ ንልዕሊ 90 ሚሊታዊት ካብ ኣባላት ሰፊሕ ውዳበ ማሕበር ዘቕሙ ኾይኖም፡ ካብ ማእከላይ ደረጃ ክሳብ ኮለጃት ዘለዉ ኣብዚ ወዳበዚ ይጥርነፉ። ተመሃሮ ብብደረጃእም ወነንቲ መደባቶም ክኾኑ ንምትብባዕን ናይ መሪሕነት ተሞክሮ ከማዕብሉ ንምድራኽን ምእንቲ ክከኣል፡ ኑብሲ-ወከፍ ቤት ትምህርቲ ወይ ኮለጅ (ከም ጨንፈር) ናይ ዝሓለፈ ርክብ ጉባኤ ብምክያድ ውዳበ ጨንፈር ዝመርሕ II ዝኣባላታ ኣካያዲት ኣካል ትመርጽ። ኩሉ ኣብታ ጨንፈር ዝግበር ንጥፈታት ካብ ምውጣን ክሳብ ምትግባርን ምግምጋምን ድማ ብመንእሰያት ከም ዝካየድ ይግበር።

ኣብ 2024፡ ህላውነት ኣባላት ንምርግጋጽ ቡብ-ውዳቤኡ ዝተኻየደ ዳግመ ውዳብ፡ ንኣባላት ንጡፍ ውዳብ፡ ብፍሉይ ከኣ ኣካያዲት ኣካል ንምሕያል ዝተዋህበ ስልጠና መሪሕነትን ምሕደራን፤ ኣብ ምምሕዳር ከባቢ ውዳብ ንምድልዳል ዝተኻየደ መደባት፤ ንኣባላት ንጡፍ ውዳብ ቀጻልነቶም ንምውሓስ ብሕልፊ ኣብ ውዳብ ካድራት ዝተኻየደ ገምጋምን ምክትታልን፤ ካብ ዘባታት ናብ ሳዊ ኣብ ዝወርዱ ኣባላት ንጡፍ ውዳብ ዝተዓመ መስርሕ ምስግጋር፤ ኣበርክቶን ተሳታፍነትን ሽማግሌታት ኣዕፍኽ መንእሰያት ንምዕባይ ዝተኻየደ መደባትን ካልእን ብዕምቁት ብምርኣይ፡ መደባት ዘካሄዱን ዘወሃህዱን 6330 መንእሰያትን ተመሃሮን ዝሓቑፉ 941



ጉጅለታት አካዳሚያት አካል ብደረጃ ጨንፈር፡ ምምሕዳር ከባብን ንኡስ ዞባን ምቕመን በሪሁ።

ኣብ ቁጠባዊ መዳይ፡- ተሳትፎ መንእሰያት ኣብ ሕርሻዊ ዋኒን ንምትብባዕ ምስ ሚኒስትሪ ሕርሻ ዝተኻየደ ሃገራዊ ዓውደ-ዘተ፤ ማእከላት መንእሰያት ንምዕጣቕ ዝተኻየደ ስራሓት፤ መንእሰያት ብቑጠባ ነብሶም ዝኸለልሉ ኩነታት ንምፍጣር ኣብ 48 ዓውድታት ን8596 መንእሰያት ዝተዋህበ 257 ሞያዊ ስልጠናታት፤ መሃዝነትን ተበላሓትነትን መንእሰያት ንምትብባዕ ዝተኻየደ መደባት ምህዞን ስንዓን ኣብ ኣተባባዒ ገሰጋስ ከም ዝርከብ ተገሊጹ።

ንብድሆታትን ብልጫታትን ንጥፈታት ማሕበር ኣብ ምምሕዳር ከባቢ ብዝምልከት ኣብ ዝቐረበ መዛተደ ወረቐት ኣብ ዝቐረቡ ሓሳባት ድማ፡ ኣብ ጉዳይ ስነምግባርን ምዕቃብ ብሉጽ ክብርታትን ዝካየድ ጎሰንሳት ብዝሓየለ ክደፈሉ፤ ጽልዋ መዘና ደራሺ ተራ ስለዘለዎ፡ ኣብ-ቶም ንጡፋት ኣባላት ብዝሓየለ ክስራሕ፤ ሓይሊ ንጥፈታት ማሕበር ኣብ ጨናፍር ኣብያተ ትምህርትን ኮለጃትን ኣብ ሓይሊ ኣካዳሚያት ኣካል ስለ ዝውሰን፡ ኣንቀልትን ቀለስትን መደብ ስርሓም ኮይኖም ሓፋኝነታዊ ንጥፈታት ከም ዘካይዱ ኣብ ምግባር ብዝለዓለ ደረጃ ክስራሕ፤ ኣብ ምምሕዳር ከባቢ ክሳብ ዓድን ብሉካትን ዝኸይድ ኣድማዒ



ንጥፈታት ንምክያድ ኣብ ሕቶ መትዓዝያ፡ መሳለጥያን ቤት ጽሕፈትን ፍታሕ ክናደ፤ ኣብ ኩሉ ዝካየድ ንጥፈታት ምዕሩይነት ጾታን ብዙሕነትን ዘለዎ ክኸውን ብዕቱብ ክስራሕ፤ ኣብ ምሕያል ውዳቢታት ስራሕተኛታት መንእሰያትን ሽማግሌ ኣዕሩኽ መንእሰያትን ኣቓልቦ ክወሃቦ ኣብ ዝብሉን ካልእን ኣብ ሓባራዊ መረዳእታ ተበጺሑ።

ማሕበር ብመገዲ ብሸውዓተ ቋንቋታት ዝሕተማ መጽሔታቱ ከምኡውን ምስ ሚኒስትሪ ዜና ብምውህሃድን ብመገዲ ማሕበራዊ መረኽቢታትን ኣቢሉ ክዘርግሑም ዝጸንሐ ዜናዊ መደባት ኣፍልጦን መረዳእታን ኣብ ውሽጥን ደገን ዝነበሩ መንእሰያት ዘስፍሑ ብምዃን፡ ትሕዝቶን ኣቀራርባን ብምውርጻጽ ንኣድሻ መድረኽ ዝበቐዕ መደባት ንምድላው ብዝሓየለ ክስራሕ፤ ሰሚናራትን

ኣስተምህሮታትን ውጽኢት ዝሕፈሩን ዝጭበጥ ባህርያዊ ለውጢ ኣብ መንእሰያት ዘስርጽ፡ ልምዳታዊ ስነ-ኣእምሮ ዘሓይልን ኣፍራይነት ዘዕብን ኮይኑ ከም ዝቐርብ ክግበር፤ ኣብ ኩሉን ዞባታት ዝካየድ ቅኒ ውዳቢታትን ፈስቲቫል ትካላት ላዕለዋይ ትምህርትን ንቕሓትን ተሳታፍነትን መንእሰያትን ተመሃሮን ዝንጸባረቑሉ መኣዲታት ብምዃን ዝሕዞ ጥሙር መነቓቓሒ መደባት ዝያዳ ኣድማዕን ጸላውን ንምግባሩ ብኣጋ ክስራሕ፤

መደባት ምህዞን ስንዓን ቅርጺ እናሓዘ ምምጽኡን ናብ ንጥፈት ምስግጋሩን ዝተባባዕ ብምዃን፡ ናብ ውጽኢት ዘድሃበ ፈጠራን ተበላሓትነትን መንእሰያት ዝንጸባረቑሉ ንምግባሩን ንምሕያሉን ክድፈሉ፤ ብደረጃ ማእከላይ ቤት ጽሕፈት ተማእኪሉ ኣብ ዞባ ማእከል ዝተራእየ ኣተባባዒ ገሰጋስ ትምህርቲ ቋንቋ ዓረብ ናብ ካልኣት ዞባታት ክወርድ ወዘተ. ኣብ ዝብሉ ኣብ ሓባራዊ መረዳእታ ተበጺሑ።

ኣብመንበር ሃማመተኤ ብጻይ ሳልሕ ኣሕመዲን ኣብ ዘስምዖ መዛዘማ ቃል፡ ኣብ ምምሕዳር ከባብን ኣብያተ ትምህርትን ፍሉይ ኣተኩሮ ብምግባር እተኻየደ ናይ ንቕሓትን ውዳቢን መደባት ኣተባባዒ ውጽኢት ከም ዝተረኽቡሉ ጠቐሱ፡ ኣብ ዓመተ 2025 እውን ቀንዲ ኣተኩሮ ማሕበር ኮይኑ ክቐጽል ምዃኑ ኣረዲሑ። ንኣገባብ ትግባረ ኣመልኪቱ ዝርዝራዊ መብርሂ ዝሃበ ብጻይ ሳልሕ፡ ውጽኢት ናይቲ ብብኸባቢኦምን ኣብያተ ትምህርቶምን ዝካየድ መነቓቓሒ ንጥፈታት እንተላይ ኣብ ከባቢኦም ንዝርከብ ሕብረተሰብ ዝገብርዎ ግደን ኣበርክቶን ንምዕባይ ዝዓለመ ምዃኑ ኣብሪሁ። ንኣድማዒ ውጽኢት ብወገን መሓውራት ህግደፍ፡ ምምሕዳር ዞባን ሚኒስትሪ ትምህርትን ዝጸንሐ ምትሕብባር ብዝሓየለ ክቐጽል ድማ ተላብዩ።



ቤት ትምህርቲ ቋንቋ ዓረብ

አብ አተባባሚ ገስጋስ

ሃገራዊ ማህበር መንእሰያትን ተመሃሮን ኤርትራ፡ ከም መቐጸልታ ናይ'ቲ ብቐጸሊ መንእሰያት ብፍልጠት፡ ሞያን ክእለትን ንምዕባይ ዝገብሮ ጸዕሪ፡ ኣብ መፋርቕ 2020፡ ቤት ትምህርቲ ቋንቋ ዓረብ ብምክፋት፡ ካብ ዝተፈላለዩ ትካላት መንግስቲ፡ ግንባርን ሃገራዊን ማህበራትን ንዝመጹ ሰራሕተኛታት እናተቐበለ ከምህር ምጽንሑ ይፍለጥ። ከም መቐጸልታ ናይ'ቲ መደብ፡ ንሻብዓይ ግዚኡ ንዝምሃሮም 259 ተመሃሮ ብ20 ታሕሳስ ኣብ ኣስመራ ፓላስ ኣመሪቑ።

ኣብቲ ናይ መመሪቓታ ኣጋጣሚ፡ ዳይሬክተር እቲ ቤት ትምህርቲ እስታዝ ኣሕመድ ዑመር ሸኽ ኣብ ዘስምዖ ቃል፡ እቲ ቤት ትምህርቲ ኣብ መፋርቕ 2020 ካብ ዝጀምር ንነጀው፡ ምክራት ወለንተኛታት መምህራንን ኣማኸርትን ዝተሳተፉዎ፡ ምስ ባህልን ክብርታትን ሕብረተሰብ ኤርትራ ዝሳነ፡ ንእስታት ሸዱሽተ ወርሒ ዝኸይድ ኮርስ ንድፊ መምሃሪ ካሪኩለም ድሕሪ ምምዕባል፡ ካብ ግዜ ናብ ግዜ ዝሓሸ ገስጋስን ዘተባባዕ ውጽኢትን ይርከቦ ምህላው ጠቐሱ፡ ተመሃሮን መምህራንን ንዘርእይዎ ትግሃትን ተገዳስነትን ሞጉሱ።

ንተመሪቓቲ ተመሃሮ ወኪሉ ቃል ዘስምዕ ኣቶ ኣማኸራል ተስፋጋብር

ብግደኡ፡ ግደን ኣገዳስነትን ቋንቋ ዓረብ ብዝርዝር ድሕሪ ምቕራብ፡ ብፊደል ምቀጻር ጀሚሮም ናብ ደረጃ ምጽሓፍ ምንባብ፡ ምስማዕን ምዝራብን ክበጽሑ ንዘኸኣልዎም ብቐዓትን ጸዕረኛታትን መምህራንን ቅዱስ ተበግሶ ንዝወሰደ ማህበርን ኣመስጊት። ደረጃ ብቐዓት ተመሃሮ ንምብራኽ ብዝቐመጡ ክሉብ ቋንቋ ዓረብ፡ ዝተፈላለዩ መደባት ብምስራዕ ዝተኸየደ ጸዕሪ፡ እወታዊ ጽልዎ ከም ዝነበሮ ዝጠቐስ ወኪል ተመሃሮ ብጻይ ኣማኸራል፡ እቲ ክሉብ ነቲ ዝተማህርዎ ብግብራዊ ስራሕን ምብህሃልን ከማዕብልዎ ደራሽ ግደ ክህልዎ ምጃኑ ኣብሪሁ።

ተመሪቓቲ ተመሃሮ፡ ውጽኢት ትምህርቶም ዘንጸባርቑ፡ ብግብራዊ ስራሕ ዝተሰነዩ ንታሪኽን ባህልን ሕብረተሰብ ኤርትራ ዘንጸባርቑ መሳጢ

ምርኢት ድሕሪ ምቕራብም፡ ካብ ኢድ ኣብ-መንበር ሃማመተኤ ብጻይ ሳልሕ ኣሕመዲንን ሓለፍቲ ክፍልታት ማእከላይ ቤት ጽሕፈት ማህበርን ዝተዳለወሎም ምስክር ወረቐትን ሽልማትን ተቐቢሎም።

ቤት ትምህርቲ ቋንቋ ዓረብ ሃማመተኤ ኣብ ሸውዓተ ዙርያታት፡ ብድምር 865 መንእሰያት ተመሃሮ ኣብ ማእከላይ ቦታ ኣመሪቑ ኣሎ። ካብዚ ኣቶም ልዕሊ 52% ደቂ-ኣንስትዮ እየን። ካብ ማእከላይ ቦታ ወጻኢ ደማ፡ ኣብ ሚኒስትሪ ጉዳያት ወጻኢ ክልተ ጉጅለ ብደረጃ መባእታን ካልኣይን፡ ኣብ ቤት ጽሕፈት ጠቐላሊ ኦዲት ሓደ ጉጅለ ብደረጃ መባእታ፡ ኣብ ሆቴል ኣስመራ ፓላስ ሓደ ጉጅለ ብደረጃ መባእታ፡ ኣብ ኮለጅ ጥዕና ኣስመራ ሰለስተ ጉጅለ ብደረጃ መባእታ፡ ኣብ ኮለጅ ምድላው መምሃራን ደማ ሓደ ጉጅለ ብደረጃ መባእታ ኣመሪቐም ይርከቡ።



ትውፊት

ፈንቅል

ትእምርቲ ጅግንነት መንእሰይ ኤርትራ



መበል 35 ዓመት ዝኸሪ ፈንቅል፡ ድሕሪ ናጽነት ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ኤርትራ ዝተኣልመ ኩሉ ውዲታትን ሽርሒታትን በኒኑ፡ ዋናታቱ፡ ልኡኻቶምን ሃሰሳቶምን፡ ብዝኣገዙሎም ሓዊ እናተሰበሰቡ፡ ደለይቲ እንዳማቶም፡ ሓለምቲ ባሕሪ፡ ኣብ ከቢድ ጭንቅን ወጥርን፡ ኣብ ዝርከቡሉ፡ ብኣንጻሩ ኤርትራ፡ ኣብ ማእከል'ዚ ነውጽን ቅልውላውን ዝሃወጸ ዞባ፡ ደሴት ሰላም፡ ማእከል ስሕበት ዞባዊ ሰላምን ምትሕብባርን፡ ሕላጎት ልዑል ሃገራዊ ስኒትን ፍቕርን፡ ትእምርቲ ሓያልን ብሉጽን ሃገራዊ ሰራዊት ኮይና ኣብ ዝደመቐትሉ እዋን ይዝከር ኣሎ።

ሃገራዊ ታሪኽ፡ መግለጺ ሚዛንን ክብረትን ሓደ ህዝቢ እዩ። ብዓይኒ ታሪኽ፡ ኩሎም ህዝብታት ሓደ ዓይነት ሚዛን ዝወሃቦም ኣይኮኑን።

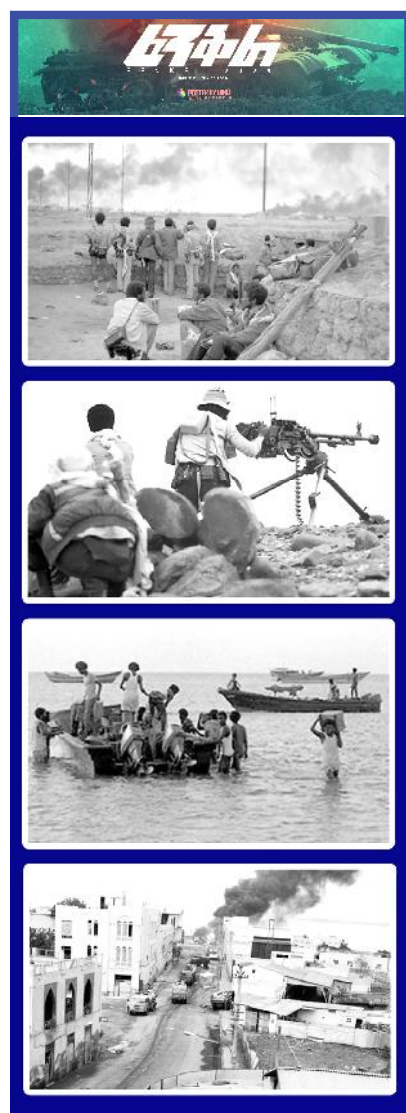
ብመጠን ዝገጠሞም ብድሆታትን ንዕኡ ንምስዓር ዝሓለፍዎ ታሪኽ፡ ዘጥረይዎ ክብርታትን ዝፈጸምዎ ቅያታትን፡ ርዝነቶም ኣዝዩ ዝተፈላለዩ እዮ።

ህዝቢ ኤርትራ፡ ዓማጽን ተጻባእን ባህርይ ዘይብሉ፡ ናቱ እምበር ዘይናቱ ዘይደሊ ወረጃ ህዝቢ እኳ እንተ ኾነ፡ ብሰንኪ ዓይኒ ዝስሕብ ስትራቴጂያዊ ኣቀማምጣን ጸጋታትን ሃገሩ፡ ገባቲ ፖሊሲ ርእሰ-ሓያላን፡ ከም ሃገርን ህዝብን ካብ ካርታ ዓለም ክሕክኽ ፈሪድዎ ነይሩ እዩ። ኣብ ባይታ ግን፡ ኤርትራዊ ሃገራዊ መንፈስ ብቐሊሉ ዝሕክኽ ኮይኑ ኣይተረኽበን። ህዝቢ ኤርትራ፡ ጂኦ-ፖለቲካዊ ስትራቴጂ ዓበይቲ ሓይልታት ዓለምና ንምርዋይ ተባሂሉ፡ ሕጋዊ መሰሉ ንናጽነት ምስ ተነፍጎ፡ ጥንግናግ ዓለማዊ ውዲት ፈንጢሱ፡ ዝተመንዘዐ መሰሉ ብቐልጽ፡ ንምርግጋጽ፡ ኣብ ዘመናዊ ዓለምና ሓደ ካብቶም ዝጸንከሩ ነዊሕን መሪርን ሓርነታዊ ተጋድሎ ከካይድ ተገዲዖ እዩ። እዚ ነዊሕ ኩናት'ዚ ድማ፡ መዘና ኣልቦ ቅያን ጅግንነትን ኤርትራውያን ዝምስክር ድንቁ ፍጻመታት ዝሓቑፈ እዮ።

ሓደ ካብቶም ጐሊሖም ዝጥቀሱ ጅግንነታዊ ፍጻመታት ሓርነታዊ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ፡ እቲ ቅድሚ 35 ዓመታት ኣብ ለካቲት 1990፡ ንምጽዋዕን ከባቢኣን ሓራ ዝገበረ፡ “ስርሒት ፈንቅል” ዝተሰምየ

ስትራቴጂያዊ መጥቃዕቲ ሓርነታዊ ሰራዊት ኤርትራ ኣብ ልዕሊ ሰራዊት መግዛእቲ ኢትዮጵያ እዩ።

ስርሒት ፈንቅል፡ ኣብ ታሪኽ ወተሃደራዊ ግጥማት ዓለምና፡ ሓደት መዳርግቲ ጥራይ ዝርከብ፡ ብመሬትን ባሕርን እጹብ ወተሃደራዊ ቅያ





ዝተፈጸመሉ፡ ብውሕሉል ወተሃደራዊ ስልቱ፡ ብበርቃዊ ቕልጣፊኡን ስፍሐት ሸፈንኡን ንዓለም ዘገረመ፡ ኣብ ክሳድ መግዛእቲ ናይ መጨረሻታ መሸንቆቿ ብምድቕባቶ፡ መግዛእቲ ፍርቂ ዘመን ፈንቄሉ፡ ጸሓይ ሓርነት ኣድሚቑ ዝኹልዐ፡ ዜጋታትካ ሃገር፡ ብሓበንን ኩርዓትን ንዝነተ-እለት ዝዝክርዎን ዝሕበንሉን ታሪኻዊ ስርሒት እዩ።

እዚ ኣብ ውሽጢ 72 ሰዓታት ዝተፈጸመ መስተንክር ቅድስቲ፡ ኣብ ወተሃደራዊ ግጥማት ሓርነታዊ ቃልስና ጎሊሑ ዝሰፈረ ብርቂ ፍጻመ ይኹን እምበር፡ ናይ እዋን ገድሊ ኤርትራዊ መንእሰይ፡ ናብ ከምዚ ዝዓይነቱ ዝዘፍን ስትራቴጂያውን መጥቃዕቲ ክሰጋገር ቅድሚኡ ዘካየዶ ምርብራብ እቲ ዝነውሐ፡ ዝበርተዐን ሓያል ጽንዓት ዝሓተተን እዩ ነይሩ። ስርሒት ፈንቅል እምበኣር፡ ድምር ውጽኢት ናይቲ ኣብ እምባታት ናቕፋ፡ ሰሜናዊ ምብራቕ ሳሕል፡ ባርካን ኣብ ኩሉ ክባቢታት ሃገርን ካብ 1978 እዋን ስትራቴጂያዊ ምዝላቕ ጀሚሩ ን12 ዓመታት መመላእታ ብዘይ እስትንፋስ ዝተኸየደ፡ ዝኣከቲ ኢትዮጵያን ርእሱ-ሓያላን ዘራያቶምን ኣላሽ ዝበልሉ

ማእለያ ዘይብሉ ናይ ምርብራብ ግጥማት እዩ።

ሓርነት ምጽዋዕ፡ ድኅ መግዛእቲ ገሊሁ፡ ፍናን ናይቲ ኣብ ውሽጢ ሃገርን ወጻኢን ዝነበረ መላእ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ዝበረኸ ጥርዚ ብምድያብ፡ ንጉዕዞ ናብ ምሉእ ኣግእዞ ብርቱዕ ናህሪ ደሊብሉ። ድሕሪ ስርሒት ፈንቅል፡ ሓርነት ኤርትራ ፍጹም ዘየጠራጥር ክስተት ምዃኑ ግሁድ እኳ እንተ ነበረ፡ ዓሻ ግን ክሳብ ገበጣ ዝውዳእ ስለዝጸወት፡ ዝኣከቲ

ኢትዮጵያ፡ ስዕሪቶም ተኣሚኖም፡ ካብ ሓሙኽሽቲ ኩናት 30 ዓመት ዝተረፈ ሰብኣዊን ንዋታዊን ጸጋታቶም ኣብ ክንዲ ምእርናብ፡ ኣብ ጸወታ ቅብጾት እዮም ቀጸሎም። እንተኾነ፡ ሕኩቕ ብዘይካ ዓፍራ ካልእ ስለዘይውጽእ፡ ኣብ ክበባ እትዮም እንክለው፡ ኣብ ግንባራት ጊንዳዕን ደቡብን ዝገብርዎ ዝነበሩ ምዕልባጥ፡ ዘምጽኦ ለውጢ ኣይነበረን። ነዊሕ ኣብ ዘይኮነ ግዜ ድማ፡ ህዝባዊ ሰራዊት፡ ንመላእ ኤርትራ ኣብ ትሕቲ ቁጽጽሩ ብምእታው፡ ቃልሲ ንናጽነት ኣብ ምዕራፉ ኣብጸሐዎ።

እዚ ዘኹርዕ ሃገራዊ ታሪኽ፡ በቲ ልዑል ፍቕሪ ሃገርን ህዝቢን፡ ሓያል እምነት ኣብ ዕላማ፡ መዳርግቲ ኣልቦ ጽንዓት፡ ጅግንነት፡ ተወፋይነት፡ ርእሰ ምትእምማን ዝመለሰዎ፡ ክንዮ ውልቃዊ ጣዕሚ፡ ረብሓ መጻእቲ ወለዶታት ዘቐድም ተወፋይነት ኤርትራ ወያኔን መንእሰያት ዝተነድቀ

እዩ። እቲ ቀንዲ ሓይሊ ህዝቢ ኤርትራ፡ እዚ ዝተገልጸ ሃገራዊ መንፈስን ሞራልን መንእሰያቱ እዩ። ሚዛኑን ክብረቱን ኣብ ቅድሚኡ ማሕበረሰብ ዓለም ኣዝዩ ረዚንን ብቐሊሉ ዘይልዓልን ዝገበሮ ረጃሒ ድማ፡ እቲ ብመንእሰያቱ ዝተሰርሐ ዘሐብን ታሪኹ እዩ።

ከም ስርሒት ፈንቅል ዝኣመሰሉ ንክቡር ታሪኽና ዘዘኸኸሩ ሃገራዊ ጽምብላት እምበኣር፡ ህላወና ንምርግጋጽ ኣብ ዘካየድናዮ ነዊሕ ምርብራብ ዝነደቐናዮ ዘኹርዕ ሃገራዊ ታሪኽ ብምዕቃብ፡ ንክብረት ዘብቅዓና ሃገራዊ ሞራልን ክብርታትን ወትሩ ኣብ ቦታኡ ምህላው ንምርግጋጽ፡ መላእ ህዝቢ፡ ኣውራ ድማ መንእሰያት ናይዚ መድረኽዚ ቃልና እነሓድሰሎም ኣጋጣሚታት እዮም። ምኽንያቱ ዘሐብን ሃገራዊ ታሪኽ፡ ነባርነቱ ዚረጋገጽ፡ ንዕኡ ዝሃነጸ ጅግንነት፡ ባህልን ክብርታትን ክይተበረዘ እናተወራረሰ ምስዝቐጽል፡ እቲ ደራሽ ዕላማ ድማ ሽቶኡ ምስዝወቅዕ እዩ። ጽምብል ስርሒት ፈንቅል ኮነ ካልኣት ተመሳሳሊ ጽምብላት ሃገራዊ ታሪኽና፡ ነቲ ኣዝዩ ክቡርን ዘኹርዕን ሃገራዊ ታሪኽና ብምጉላሕ፡ ወትሩ ህያው ኮይኑ ክነበር ዘኸእሉ ብምዃንም፡ መንእሰያት ጅግንነት ኣበታቶምን ኣደታቶምን ዘድንቑሉ፡ ናይ ሓበንን ኩርዓትን ዝኸርታት እዮም። ከመይሲ፡



ዘኹርዕ ሃገራዊ ታሪኽ - ዋነኑ ናይ ሰራሕቱ ዘይኮነ ብቐንዱ ናይ ወረሰቱ እዩ። ከመደሲ እቶም ነዚ ዘኹርዕ ታሪኽ ዝሰርሑ፡ ንመጻእቲ ወለዶታት ክብረት ኣጓናጺፎም ሓሊፎም እዮም። ሓርበኛ ኣይነበርን እዩ፡ ታሪኹ እዩ ነባሪ!

ብኸምዚ ዝኣመሰለ፡ እምብዛ ዘሓብንን ዘኹርዕን ጅግንነታዊ ታሪኽ፡ ሓርነቱ ብዝሓ ቅልጽሙ ዝጨበጠ ገድለኛ ህዝቢ ኤርትራ፡ ንናጽነት ከም ቅድመ ኩነት ንምህናጽ ፍትሕን ራህዋን ዝሰፈኖ ስልጡን ሕብረተሰብ እምበር፡ ከም ናይ መወዳእታ ዕላማ ጠሚትዎ ኣይፈልጥን። በዚ ድማ ድሕሪ ሓርነት፡ ረመጽ ሓርነታዊ ኩነት ኣጥፊኡ፡ በሰላ ኩነት ኣሕወዩ፡ ብዝተዓጸጸፈ ጸዕርን ህርኩትናን ኣብ ጎደና ስልጣን ንኸጽንበር፡ ኣብ ህንጻትን ልምዓትን ሃገር ክጸምድ እዩ ኣንቂዱ። እንተ ኾነ፡ ህዝቢ ኤርትራ በዚ ራእይ’ዚ፡ ሃገሩ ዳግም ክሃንጽን ከማዕብልን ኣብ ዝነቐለሉ እቶም ብዓንተቦሉ “ናጽነት ኤርትራ ንስትራተጂያዊ ረብሓና ኣየገልግልንዮ” ኢሎም ንመግዛእቲ ዝፈረድዎ፡ ዘባዊ ወኪል ክኾኖም

ብዝሓረዩዎ ኸዳሚ፡ ልኡላውነቱ ትርጉም ኣልቦ ንምግባር፡ ዳግማይ ብቐሉዕ ወራርን ጽዑቕን ውሁድን ሸርሒታትን ንርብዒ ዘመን ዝኣከል ተረባሪቦም። ህዝቢ ኤርትራ ድማ፡ ንሃገራዊ ክብረቱ ጽኒዑ ክምክት ግድን ኮይኑዎ። ድሕሪ ነዊሕ ምርብራብ ከኣ፡ ነቲ ኣብ 1998 ብቐሉዕ ወራር ዘንቀልዎ ነዊሕ ተጽብኦን መቐጸልታኡ ኣብ 2020 ዝወልዕዎ ናይ ቅብጻት ዕንደራን ብስርሒቲ ገይሞ ኣብርኦ ኣዲቡ፡ ልኡላዊ ግዝኣቱ ብዘየዳግም ኣውሒሱ፡ ብኣንጻባራቂ ዓወት ወጺኡ። ኣብዚ ካልኣይ ገድሊ ንምክልኻል ሃገር ተረከብቲ ወለዶ መንእሰያት ብመጠን ዘሓብን ታሪኽ ወለድና፡ ብርቂን ኣብነታዊን ቅያታት ፈጺምና ኢና።

ቅያ ፈንቅል ድን መግዛእቲ ገሊሁ፡ ጸሓይ ሓርነት ከምዘብረቐ ቅያ ‘ገይሞ-ኣብር’ ብተመሳሰሊ ሃገራዊ ህንጻትን ዕብየትን ክሓንቐ ዘንቀደ ነዊሕ ተጽብኦ ሕቐኡ ከርቲሙ፡ በሪ ውሑስ ልምዓት ኣርሕዩ፡ ራእይና ንምጭባጥ፡ ማርሻ ቀይርና ናህሪ ልምዓት እንድልበሉ ሰጣሕ ባይታ ተዋሒሱ ኣሎ።

ራእይን ዕላማን ሰማእታት ፈንቅል

ኮነ ኩሎም ናይ ቅድሚ ናጽነትን ድሕሪ ናጽነትን ስውኣትና ... ሓርነት እዩ። ሓርነት ብሓርነቱ፡ ዝለዓለ ዕያር ናይ ሓርነት፡ ኩለንተናውን ምሉእን ሓርነት። ናጽነት፡ ዝበረኸ ሃገራዊ ዕላማ ንምጭባጥ ከም መሰረት ዜገልግልና ባይታ ጥራይ እዩ ነይሩ። እቲ ዝበረኸ ዕላማና መንፈሳውን ነገራውን ጠለባት ዜጋታት ብምልኣት ዜረጋግጽ፡ ምዕሩይ ፖለቲካዊ፡ ቁጠባዊ፡ ባህላውን ማሕበራውን ዕብየት ምርግጽ እዩ። ባህጊ ህዝቢ ኤርትራ ንሱ እዩ። እዚ ባህጊ’ዚ፡ ሎሚ እውን ከም ትማሊ ብጸዕሪ ተረክብ ሕድሪ ወለዶ እዩ ዚሰምር። ስለዚ ድማዩ ጸዕርና ጸዕሪ ናይ’ዚ መድረኽ’ዚ መንእሰያት ካብ ምንጪ ዘሓብን ታሪኽና ጸዓት እናሰነቐ፡ ክሳብ መወዳእታ ማይል ዜልሓጥ ከይበለ ክቐጽል ዘለዎ። ታሪኽ ትማሊ ብታሪኽ ሎሚ ስለ ዝዕቀብን ስለ ዝከላፅን። ክብሪን ሞጎስን ነቶም ሃገራዊ ክብረት ዘጓናጸፉና ጀጋኑ ኣሕዋትናን ወለድናን! ዮሃና ነቲ ትብዓቱን ጅግንነቱን መለከዱ ዘይርከቦ ሰራሕ ተኣምር መንእሰይ ኤርትራ!!



ጉዳያት

ቦታ ኤርትራ አብ ቀርኒ አፍሪቃ

ብመንእሰይ ስምኡን ወልደሚካኤል

አደራሽ ዳዕሮ፡ ናይ 2025 ፈላሚ መደብ ሓባራዊ ዘተ “ቦታ ኤርትራ አብ ቀርኒ አፍሪቃ” ብዝተባላ ኣርእስቲ ብመንእሰይ ስምኡን ወልደሚካኤል ዝቐረበ መዘተዪ ወረቐት’ያ ኣኣንጊዳ። እቲ ዝበዝሐ መንእሰያትን ተመሃሮን ዝተሳተፉዎ መደብ ሓባራዊ ዘተ፡ ብተወሰኹቲ ሓሳባት፡ ሕፃናትን ርእይቶታትን ደሚቕ ኣምስዩ። ጽማቕ ናይ’ቲ ዝቐረበ ትሕዝብን ዝነበረ መንፈስን ስዒቡ ቀሪቡ ኣሎ።

ሃገራት አብ ዘባውን ዓለማውን መድረኽ ብዘለወን ሓይሊ’ዩ ቦታኡን ዝውሰን። ኣብዚ አብ ሓይሊ መሰረት ገይሩ ዝተሃንጸ ኣህጉራዊ ስርዓት፡ ሓንቲ ሃገር መሰላን ክብራን ተሓልዩ ዜጋታታ ብሰላም ክነበሩ እንተ ኾይኖም ንረብሓኣ ዝከላኸል ሓይሊ ክትሃንጽ ኣለዋ። ሓይሊ ናይ ሓንቲ ሃገር ምስ ሓይሊ ናይ’ተን አብቲ ከባቢ ዝርከባ ሃገራት ተዛሚዱ ክርእ እንከሎ፡ ዝበዝሐ እንተ ኾይኑ ዘባዊት ሓይሊ ወይ ጎበለል እያ። ቀንዲ ቅልስ ናይ ሃገራት ሚዛን ሓይሊ ንምዕቃብ እዩ። ብደረጃ ዘባ ወይ ብደረጃ ዓለም ሚዛን ሓይሊ እንተ ዘይተሓልዩ ናይ ሰላም ውሕስነት የለን። ሚዛን ሓይሊ ብደረጃ ዓለም ድሕሪ ምፍራስ ሕብረት ሶቭየት ናብ ሓደ ወገን ዘንቢሉ ስለ ዝጸንሐ እቲ ተዓዊተ ዝበለ ወገን ክሳብ “ታሪኽ ተወዲኡዩ” ምባል በጺሑ፤ ንዓለምና ከአ ብዘይገደብ ክህወኻ ጸኒሑ። አብ ቀርኒ አፍሪቃውን ድሕሪ ምፍራስ ሃገረ ሶማሊ ሚዛን ሓይሊ ናይ’ዚ ዘባ ከመዓራሪ ኣይተኻእለን። ከም ውጽኢቱ ኢትዮጵያ፡ ብቐንዱ ብኢድ ዘራያት ተደጊፋ፡ ኣብዚ ዘባ

ዓንዲራ። ነዚ ናይ ኢትዮጵያ ዕንደራ ኸአ ኤርትራ ንበይና ክትገጥሞ ተገዲዳ። ኣብዚ ሕጂ እዋን ሚዛን ሓይሊ ዘባና ካብቲ ዝነበሮ ተፈንጢሑ ዳግማይ ተወዲኑ፤ ሃገራት ናይ’ዚ ዘባ ኸአ ብብጽሒቱን ኣልዒለን በቦታኡን ሒዘን ይርከባ።

ኤርትራ ኣበይ ነይራ? ኣበይ ኣላ?

ድሕሪ ካልኣይ ውግእ ዓለምን ምብቃዕ ኤውሮጳዊ መግዛእትን፡ እቲ ንኤርትራ ናብ ናጻ ሃገር ክወስዳ ዝግብኣ ዝነበረ መገዲ ብዓበይቲ ሓይልታት ተዓጽወ። ካብኡ ሓሊፎምውን ንኤርትራ ምእንቲ ጸቢብን ግጉይን ረብሓ፡ ገንሽል ኮይና ካብ ኤውሮጳዊ ናብ አፍሪቃዊ መግዛእቲ ክትሳገር ፈረድዋ። ኤርትራ ነቲ ዕጹው መገዲ ንምክፋትን ነቲ ቀይናን ፍርዲ ንምግልባጥን ንሰላሳ ዓመታት አብ ሓርነታዊ ቻልሲ ከተሕልፍ ተገዲዳ። ኣብ መወዳእታ ብኸቡር መስዋእታ እቲ ዝተዓጸወ መገዲ ተኸፊቱ፡ እቲ



ፍርዲ መግዛእቲውን ተገልቢጡ ናጽነት ኮይኑ። ኤርትራ ካብ ግዝእቲ ናብ ናጻ ሃገር ክትሰጋገር ዘሕለፈቶ ተጋድሎ አብ ዝቐጸለ ዓመታት መፈላልጦኣ ኾይኑ ፍሉይነት ኣውሂብዋ ይርከብ።

ኤርትራ ብሓርነታዊ ቃልስን መስዋእትን ናጽነታን ልእላውነታን ዝጨበጠት ሃገር ብምዃና ካብ መሳቱኣ ዝተፈልየ ተመኩሮ ኣለዋ። እዚ ፍሉይ ተመኩሮ’ዚ ብዙሕ ዋጋ ኣኸፈልዋኳ እንተ ኾነ፡ ኣብ ካልእ ብቐሊሉ ዘይርከብ ታሪኻዊ ጸጋ ኣውሂብዋዩ። ኣብ 1991፡ ከም ሓዳስ ሃገር ነዚ ዘባ ክትሕወሶ እንከላ ምስ ፍናና፡ ሓይላ፡ ትብዓታ፡ ምስ ሓድሽ ሓሳብ፡ ምስ በዳሂ ሓራ ዝወጸ ስነ-ኣእምሮ እያ ተሓዊሳቶ። ኤርትራ ናጽነት ክትወጽእ እንከላ፡ ነዚ ዘባውን ካብ ናይ ደርግ ታህዲድን ናይ ሱዳን ሽበራዊ ስርሒታትን ሓራ

አውጪዎቻቸው። ጥምረትና ልዩነት ስለሌላ አምቢ ከበሃል ከም ዝከኣል'ውን አብነት ኮይናቸዎ።

ድሕሪ ናጽነት'ውን እንተ ኾነ ኤርትራ ካብ ቅሉዕ ወተሃደራዊ ወራር ክሳብ ስወር ሽርሕታት ዝዘርጋሉ ከበድቲ ፈተነታት ገጢምዋዮ። እንተ ኾነ ግን ነቲ ንምንጻፍ፡ ንምንብርካቻ፡ ንምዝራጋ፡ ንምጽጃብ ዘንቀደ ብድሆታት ሰጊራ ዘይትንብርከኽ ሃገር ኮይና ወጸኣ። ኣብዚ ናይ መኸተ እዋን፡ ኤርትራ ኣብ ነብሳ ተዓቕላ ካብ መትከላ ከይወጸትን ኢያ ከይሃበትን ጽንኩር ናይ ፈተነ እዋን ኣሕሊፋ። ሓሳባታ ሰማዒ ከይረኽቡ ተሰራሖ (ኣፍ ኤርትራ ክዓበስዎ ኣይከኣሉን፡ እዝኒ እቶም ሰማዕቲ ግን 'ዘረባ ኤርትራ ከይሰምዕ' ተኸልኪሉ) ። ነዛ ምስ ብዙሕ ተስፋ ዝመጸት ሃገር 'ናይ ኣፍሪቃ ተስፋ' ውን ዝተባህለት ተስፋ ኣልቦ ንምግባራ ተሰራሖ። ነዛ ምስ ትብዓታ ዝመጸት ሃገር ንምርዓዳ ውን ኩሉ መፈራርሒታት ተመዚዙ። ስለዚ ኤርትራ ኣብ ፈተና ኣትያ ድሕሪ ምጽናሕ ኣብ መበል 33 ዓመታ (1991-2024) ከም ዕውነቲ ሃገር ቦታኣ ኣብዚ ዘባ ኣውሐሳ፡ ዘባዊት ሓይሊ ክትከውን በቛዓ ኣላ። ኤርትራ ከም ሃገር ክትሓልፎ ዝግበኣ ኣገዳሲ መድረኽ ፈተነ ሰጊራ፡ ብመኸተ ተራራን ሱራ ኣደልዲላን ዝሓሸ መጻኢ ከተማዕዱ ኣብ ዘኸለላ ብራኽ ወጽዮ ትርከብ።

ዝርግሐ ሓይሊ ኣብ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ

ከምቲ ልዒሉ ዝተገልጸ፡ ኣብ መንጎ ሃገራት ቀርኒ ኣፍሪቃ ምዕሩይ ዝርግሐ ሓይሊ ኣይጸንሐን። ከም ሳዕቤኑ ሃገራትዚ ዞባ ኣብ ማዕርነትን ምክብባርን ዝተመሰረተ ዝምድና ክሃንጻ ኣይከኣላን። ቀርኒ ኣፍሪቃ፡ ኣብ ርእሲ'ቲ ዘይዓርፍ ዘቤታዊ ግጭት፡ እቲ ዝበዝሐ ውግእ ኣብ መንጎ ሃገራት ዝተራእየሉ ዞባ እዩ። ኤርትራ፡ ቅድምን ድሕርን ናጽነት፡ ዋጋ ዘይምዕሩይነት ሚዛን ሓይሊ ክትከፍል ዝጸንሐት ሃገርያ። ስርዓት ደርግ ንሶማሊ ምስ ሰዓረ “ናይ ምብራቕ ዓውት ኣብ ሰሜን ክንደግሞ ኢና” ብምባል ልቡ ኣውዲቐ ንሰውራ ኤርትራ ንምድምሳስ ሸሞንተ ወራራት ኣበጊሱ። ናይ ወያነ ኢትዮጵያውን ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ውግእ ምስ ከፈተት ግልጽ እትብሎ ስክፍታ ኣይነበራን። ነታ ንሚዛን ሓይሊ ናይዚ ዞባ ከተመዓራሪ እትኸእል ሶማል፡ ሸግራታ ኣብ ምዕማቕ ከኣ ዝከኣላ ገይራ።

ኤርትራ ኣዋህሊላቶ ዘላ ሓይሊ ካብ'ቲ ቅድሚ ሕጂ ዝነበራ ኮነ ምስ ጎረባብታ ብምንጽጻር ዓብዩ ኣሎ። መርኣያ ናይ ሓይላ ኸኣ ናይ ምግባር ዓቕማ ዛይዱ፡ ጽልዋኣ ኣስፋሕፊሑ ድምጺ ሰማዒ ረኺቡ፡ ንባህርያት ናይ ካልኣት ከይተረፈ ክትጸሉ ክኣላ፤

ጸላእታ ቀጺዓ፤ ኣእማና ወዘተ። ብዛዕባ ሃገራዊ ሓይሊ ከዝረብ እንከሎ ብቐዳምነት ድምር እኩብ ብዙሓት ረጃሒታት ምዃኑ ኣብ ግምት ምእታው የድሊ። ብሓደ ረጃሒ ጸብለል ስለ ዝበልካ ጥራይ ሓይል ኣይከወንንዮ፤ ማዕረኡ ኸኣ ሓደ ካብ'ቶም ብዙሓት ረጃሒታት ስለ ዝጎደለካ ኣይትሓይልን ማለት ኣይኮነን። ካልእ ኣብ ግምት ክኣቱ ዘለዎ ነጥቢ ኸኣ እቶም ሓይሊ ዝህቡ ረጃሒታት ምህላዎምን ነዘም ረጃሒታት እዚኦም ናብ ጭቡጥ ሓይሊ ምቕያርምን በበይኑ ምዃኑ ምፍላጥ ኣገዳሲ እዩ። ስለዚ ኤርትራ ኣዋህሊላቶ ዘላ ሓይሊ ካብ ብዙሓት ነእሽቱን ዓበይትን ሩባታት ዝፈልፈለ ምዃኑ፡ እዚ ተጠራቂሙ ዘሎ ሃገራዊ ሓይሊ ኸኣ ምስ ሓይሊ ናይ ሃገራትዚ ዞባ ክነጻጸር እንከሎ ዝበዝሐ ምዃኑ ምፍላጥ ኣገዳሲ'ዩ።

ሶማል ወዲቓ ዝጸንሐት፡ ሕጂ ኸኣ ክትትንስእ ብዙሕ ፈንጠርጠር እትብል ዘላ ሃገርያ። ዋላ'ኳ ሕጂ ሓይሊ እንተ ዘይብላ ሓይሊ ክኸውን ዝኸእል ዕቕር ተኸእሎ ዘለዎ ብዓልቲ ተስፋ ሃገርያ። ኢትዮጵያ ተጸባቢቿን ተደጋጊፋን ክትሳለ ዝጸንሐት ሕጂ ግን ዕርቃና ዝወጸት ሃገር እያ። ክትመስል እምበር ክትከውን ፈተና ዘይትፈልጥ ብምዃና ዝዓበየ ጸገማዮ። እቲ ዝዕበጥ ዝነበረ ርስሓት ደገ ወጸኡ፡ እቲ ዝሸፈን ዝነበረ ሕመቕ ተቓሊዑ፡



ሓይላን ጽልዋአን ተሃንከቱ ይርከብ። አብ ክልቲኣን ሱዳን ዘሎ ኮነታት እዚ ንኢትዮጵያ ዝበልጽጎሉ መግለጺኡ። ጅቡቲ ካብ ናይ ደቂ ጅቡቲ ሃገር ክትብላ፡ ናይ'ተን ተጨቓጪቹን መዓስከራት ደኩነን ዘለዋ ሓያላት ሃገራት'ያ ክትብላ ስለ ዝቐልል፡ ከም ሃገር ንምግላጽ ተሸግር'ያ።

ተቐባልነት ኤርትራ ከም ሓይሊ

ቀርኒ ኣፍሪቃ ኣብ ዝሓለፈ ዓመታት ኣርኢያ ዝኾኖ ሓይሊ ካብ ውሽጡ ኣይረኽበን። እቲ ዝርካቡ ሓይሊ ላቕባ ብምዃን ሓይሊ ሓንቲ ሃገር ንጎረባብታ ክጠቅም ኣይጸንሐን። እታ ሓይል'የ ክትብል ዝጸንሐት ሃገር መሳርሒ ናይ ዕብላላ ክትከውን ብምጽንሓ ይትረፍ ነዚ ዘባ ንነብሳውን ኣይኮነትን። ከም ውጽኢቱ ኣብዚ ከባቢ ቅቡልነት ኣይረኽበትን።

ሓደ ካብቶም ድሕሪ 2018 ዝመጹ ዓባይቲ ምዕባላታት ዳግመ-ምምጻእ ኤርትራ'ዩ። ቅድሚኡ፡ ኤርትራ ካብ ንጡፍ መሪሕነታዊ ተራ ተገለላ ነብሳ ኣብ ምክልኻልን ሓይላ ኣብ ምድልዳልን እያ ጸኒሐ። ኣብ ከምዚ ኮነታት እንክላ'ውን ስም ኤርትራ ግን ኮይኑ'ዩ ጸኒሐ። መሪሕነት፡ ትካላት፡ መትከላት፡ ምሕደራ፡ ፖለቲካ፡ ሓፈሻዊ ኣካይዳ፡ ሰላምን ሓድነትን፡ ኣመሸኻኽታ ናይ ኤርትራ ብፈተውትን ጸላእትን ተዘራብሉን ተባሂጉን'ዩ። ህዝቢ'ዚ ዘባ ብናይ ኤርትራ ሓይሊ ተገሪመ። ብሰላማ ቀኒኡ፡ ብመትከላዊ ኣካይዳኣ ተሃኒኡ፡ ብኣተሓሳስባን ደረጃ ንቕሓትን ኣነባብራን ኤርትራውያን ተደኒቆ'ዩ። እዚ ብዙሓት ረጃቢታት ተደማሚሮም ዝፈጠሮዎኳ እንተ ኾነ ብጥቕልሉ ግን ውጽኢት ናይ'ቲ ተዓጽያ እንክላ ዝሃነጸቶ ሓይሊ'ዩ።

ዘባዊ ሓይሊ ንምዃን - ኣብ መንጎ ብዙሓት ረጃቢታት- ስለስተ ነገራት

ብሓንሳብ ክጋጠሙ የድሊ። ቀዳማይ ጸብለልታ ናይ ሓይሊ ክኸውን እንከሎ እቲ ኻልኣይ ከኣ ናይ ምምራሕ ቅሩብነት ምርኣይ'ዩ። ከም ሳልሳይ ረጃቢ ኸኣ ክእመነልካን ተቐባልነት ክትረክብን ኣለኻ። ኤርትራ ኣብዚ ከባቢ ናይ ሓይሊ ጸብለልታ ከም ዘለዋ ዝተረጋገጸ'ዩ። እንተ ኾነ ግን ቦታኣ ኣብዚ ዘባ ብዘለዋ ሓይሊ ጥራይ ዘይኮነስ ብዓይኒ ህዝብታት'ዚ ኸባቢ ብኸመይ ትርእ ዝብል ነጥቢ ውን ኣገዳሲ'ዩ።

ኤርትራ ኣብዚ ዘባ ታሪኽ ዝመዝገበ ወይ ኣእምሮ ዝዘክሮ ስሕተት ስለ ዘይፈጸመት ናይ ተቐባልነት ሽግር የብላን። “ንውዕለት ናይ ኤርትራ ንክሕሰሉ ግዜ ይሃበና” ዝብል ህዝቢ ኣብ ሱዳን፡ ደቡብ ሱዳን፡ ኢትዮጵያ፡ ሶማሊ ኣሎ። ኤርትራ ነቲ ህዝቢ ናይ'ዚ ዘባ ብልቡ ዝምነዮ ግን ከኣ ተቢዑ ክብሎ ዘይከኣሉ ሓሳብ ዓው ኢላ'ያ ትብሎ። ሓሳብ ልቡ ከተድምጽ እንከላ ልቡ ከም ዝህባ ኸኣ ፍሉጥ'ዩ። ንኤርትራ ዝወቅስ ወይ ዝእውድ ህዝቢ ኣብዚ ኸባቢ የለን። እዚ ነቲ ኤርትራ ከም ዘባዊት ሓይሊ እትገብሮ ምንቅስቃስ ዓቢ ጸጋ'ዩ።

ኤርትራ ጸጥታን ርግኣትን ናይ'ቲ ዘባ ንምሕላው ብርክት ዝበሉ ተበግሶታት- ብሓሳብን ግብርን- ብምውሳዳ ናይ ምርግጋእን ምምራሕን ሓላፍነት ተጻቂታ'ያ። ድሌትን ናይ ምግባር ዓቕምን ኤርትራ ብህዝቢ'ዚ ከባቢ ተመስኪሩ'ዩ። ኣብ ውድቀት ሶማሊ እምነ ዘይሰንደወት ሃገር፡ ኣብዚ ዘባ የላን። ንምትንስኣ ግን ብዘይካ ኢድ ናይ ኤርትራ ኢዳ ዝዘርግሐት ሃገር ክሳብ ሕጂ የላን። ሱዳን ቅድሚ ክልተ ምዃና ኣብ ዝነበረ ግጭት፡ ተበግሶ ኤርትራ ንምትህድዳእን ፍታሕ ንምምጻእን ቀሊል ኣይነበረን። እታ ናይ ወያነ ኢትዮጵያ ኣንጻር ነብሳን ከባቢኣን ምስ ኮነት ኣደብ ንምትሓዝ ብኹሉ መልክዓት ዝመከተት ሃገር መን'ያ?

ኤርትራ፡ ሓይሊ ንምዃን ውድባውን ስነ-ሓሳባውን ብልጫ ኣለዋ። መንግስቲ ኤርትራ ኣብ'ዚ ዘባ እቲ እንኮ ልኡላዊ ስልጣን ዘለዎ መንግስቲ'ዩ። ኣብ ዝሓለፈ እዋናት ከም መንግስቲ ኤርትራ ዝመስል መንግስቲ ክህልዎም ዝደልዩ ህዝብታት ትምኒቶም ብዓውታ ክገልጹ ተሰሚዖም'ዮም። ኤርትራ ተሃራፊ ዝኾነ ሓሳብ ኣለዋ። ክርዕምዎ ዝደልዩ ኸኣ ብዙሓት ኣለው። ስለዚ ብልጫታትና ንምዕቃብን ንምዝያድን ዘለና ቀጠባዊ፡ ፖለቲካዊ፡ ባህላዊ ምትእስሳር ከነሓይል። ናይ ምምራሕ ተራና ኣጸቢቕና ክንጸወት፤ ስነ-ሓሳባዊ ጸጋታትና ነቲ ዘባ ከነርእዮን ክንቅርበሉን፤ ንዘባዊ መዋቕር ንምሕያልን ምትዕርራይን ተበግሶ ክንወስድ፤ ቀርኒ ኣፍሪቃ፡ ኣብ ክፍለ ዓለማውን ዓለማውን መድረኻት ኣፍ ዝኾኖ፡ ጸጥታዊ ረብሓታቱ ዝከላኸል ሓይሊ ስኢኑ ስለ ዘሎ ነዚ ሃጻፍ'ዚ ክንመልኦ የድሊ።

ህዝቢ ቀርኒ ኣፍሪቃ ዝደልዮ፡ ኣብ ኤርትራ ኣሎ

ህዝቢ ቀርኒ ኣፍሪቃ ብዙሕ ብሓባር ዝብጽሖ ታሪኽን ሕጂ'ውን ብሓባር ኮይኑ ዝምነዮ ናይ ሓባር መጻእን ዘለዎ ህዝቢ'ዩ። ብደረጃ ህዝቢ ናይ ሓባር ድሌት ምህላዉ ኣብ ሕቶ ዝኣቱ ኣይኮነን። እዚ ዘባ ብቐዳምነት ምትሕብባር'ዩ ዝደሊ። ቀርኒ ኣፍሪቃ ብታሪኽ፡ ብባህሊ፡ ብትውልዱ ኣዝዩ ዝተቐራረበ እዩ። ብሓንሳብ ክበልዕ፡ ከዋግዕ፡ ክጽሊ፡ ክሰዕስዕ ... ይኸእል። ንምትሕብባር ዝዕንቅጽ ማሕበራዊ፡ ባህላዊ፡ ታሪካዊ ረጃቢ የለን። ድሕሪ 2018 ኣብ መንጎ ኤርትራን ኢትዮጵያን ሶማልያን ዝጀመረ ምሕዝነት ናብ ሱዳንን ደቡብ ሱዳንን ንክሰፍሖ ግዜ ዘይውሰደሉ ምኽንያት፡ እቲ ምትሕብባር ተደላዩ ስለ ዝኾነ'ዩ።

ህዝቢ እዚ ዘባ -ብዘይተረፍ- ካብ

ግዳማዊ ምትእትታው ናጸ ዝኾነ አካይዳ ይደሊ። ጸረ ግዳማዊ ምትእትታው ዝኾነ አተሓሳስባ ብዝነጸረ አገባብ ግን አበይ አሎ? ብዕሊ መን ይጉስጉሰሉን ይነብርን? ኣብዚ ዞባ ኣብ መሬቱ ምሉእ ስልጣን ዘለዎ መንግስቲ መንዩ? ኤርትራ ኣንጻር ዕብላኖን ምትእትታውን ከተካይዶ ዝጸንሐት ተቓውሞ ንስማ ኣብ መዝገብ ዘይተንበርከኹት ክሰፍር ገይሩዩ። እዚ ኸኣ ብህዝብታት ናይ'ዚ ዞባ ከም ትኽበር ገይርዋዩ።

ህዝቢ እዚ ዞባ ብቐቢላዊ፡ ብሄራዊ፡ ሃይማኖታዊ ግርጭት ብምርብራቡ ስኒት፡ ምክብባር፡ ሓድነት ዘለዎ ሂወት ይደሊ። ኣብ ጎረቤታትና ብዝተፈላለዩ ምክንያታት ኣብ መንጎ ህዝቢ ዝተፈጠረ ጽልእን ምጥርጣርን ዘዕመቐ እምበር ዝድምስስ መሪሕነት ኣይተፈጥረን። ከም ውጽኢቱ ቀቢላውነት፡ ብሄራውነት፡ ሃይማኖታዊ ጥሩፍነት መለለዩ ናይዚ ዞባ ኮይኑ ጸኒሑ። ኣብዚ ዕልክሊል'ዚ ክነብር ድሌት ዘለዎ ህዝቢ የለን። ኤርትራ ሃገራዊ ስኒት፡ ሃገራዊ ሓድነት፡ ምክብባርን ማዕርነትን መሰረት ዝገበረ ዝምድና ኣብ ህዝባ ንምስፋን ዝኸደቶ ርሕቀት ነዊሕዮ፤ ብኻልኣት ከኣ ሃንቀው ዝበሃል እዩ።

ህዝቢ እዚ ዞባ ጸጥታን ሰላምን ይደሊ። ኣብ ኩለን ሃገራት ናይ'ዚ ዞባ ናይ ሂወት፡ ንብረትን ካልእን ውሕስነት ዘለዎ ህዝቢ የለን። ርጉጽነት፡ ውሕስነት፡ ግሙት ሂወት ዝበሃል የለን። ኣብ ዝኾነ እዋን ክትቅተል፡ ክትዝረፍ፡ ክትዕመጽ፡ ክትዝለፍ፡ ክትፈራራሕ ትኽእል ኢኻ። ዓመጽቲ ስክፍታ የብሎምን። ዓመጽ ተሓቢእካ፡ ኣጸልጚትካ፡ ኣጸጚኻ ኣይኮነን ዝግበር ዘሎ። ኤርትራ ካብ'ዚ ክውንነት ናይ'ዚ ዞባ ብዝተፈልየ ጸጥታን ሰላምን ዘውሓስት ሃገር እያ። ኣብ ኤርትራ ዘሎ ሰላምን ጸጥታን ናብ ጎረቤታትና ክልሕም እቲ ድሊት ብወገን ኤርትራን ብወገን እቶም ብስእነት ጸጥታን ሰላምን ዝሰቐዩ ዘለዉ ጎረቤታት ኣሎ።



እቲ ህዝቢ ናይ'ዚ ዞባ ሃረር ዝብሎ ጸጥታን ሰላምን ኣብ ኤርትራ ምህላዉ ኸኣ ተወሳኺ ጸጋና እዩ።

መደምደምታ

ኤርትራ ኣብ'ዚ ሕጂ እዋን ንሚዛን ሓይሊ ናይ'ዚ ዞባ ንሰላምን ምርግጋእን ናይ'ዚ ዞባን ጸጥታዊ ረብሓኣን ብዘገልግል ኣገባብ ንምውዳኑ ዘኽእላ ቁመና ሒዛ ኣላ። ጎረቤብቲ ሃገራት ከኣ ንሓይላ ኣሚኒናሉ ኣለዎ። ስለዚ ሓይልናን ዝናን ክንዕቅብ፡ ከም ናይ'ዚ ዞባ ሓይሊ ኸኣ ብጥንቃቄ ክንዋሳእ ኣለና።

ሕቶን ርእይቶን ተሳተፍቲ

ኣምባሳደር ሃና ስምኣን፡- ሚዛን ሓይሊ ኣብ ሂወት ሃገራት ኩሉ ነገርዮ። ኣብዚ ዘሎ ኣህጉራዊ ስርዓት እቲ ዝርካቡ ሰላምን ምርግጋእን ውጽኢት ምሕላው ሚዛን ሓይሊዮ። ድሕነትን ረብሓን ኣብ ምሕላው ሚዛን ሓይልን ምውህሃድን እዩ ዝርከብ። ኤርትራ ኣብ'ዚ ዞባ ክትገብር ዝጸንሐት ኣበርክቶ ምስኩርዮ። ምትእታው ናይ ዓለም ሓያላትዮ ሓሳባትና ኣብ ምትግባር ዓንቁጹና። ስለዚ 'ኢንተግረሽን' ክድፈላሉ፡ ህዝብታት ቀርኒ ኣፍሪቃ ኸኣ ብሓባር እንተ ተቓሊሰና ብሓባር ክንዕወት ንኽእል ኢና።

ወ/ሮ ሰብለ ኤፍሬም፡- ክቡር ፕረዚደንት 'ድሕሪ ቅሰን ዝበሃል የለን' ዝበሎ ድሕሪ ደጊም ኤርትራ ዘሰከፋ ሓይሊ ኣብዚ ዞባ የለን። ብዛዕባ ሓይልና ከግለጽ እንክሎ ግን ኤርትራ ጎብለል ንምጂን ኣይኮነትን ሰራሓ። ኣብ መስርሕ መኸተ ኣንጻር'ቲ ንምጥፍኣ ዘንቀደ ተጸብኦታት፡ ተጸባእታ ስዒራ ሓያል ኮይና ዝወጸት ሃገር ምጂና ክስመረሉ ኣለዎ።

ፍትሓዊ እስቲፋኖስ፡- ኣብ ሕማቕ እዋን ናይ ኢትዮጵያ ግብረ-መልሲ ኤርትራ ካብ ሃገራት'ዚ ዞባ ዝተፈልየ ምንባሩ ንሓይላ እንታይ ጽልዋ ፈጢርሉ?

መልሲ፡ ኢትዮጵያ ከም ዞባዊት ሓይሊ መሰላ ኣብ ትንቀሳቐሰሉ ዝነበረት እዋን ኩለን ሃገራት'ዚ ዞባ ንዕብላኖ ተቐቢለን ክኸዳ እየን መሪጸን። እዚ ግን ንሓይላ ኣሚኒናሉ ወይ ተቐቢለናኦ ዘይኮናስ፡ ነቶም ብድሕሪ ኢትዮጵያ ዘለዉ ሓይልታት ስለ ዝፈልግ እዩ። ናይ'ዚ መርኣዮ ኸኣ ኣብ ሕማቕ እዋን ናይ'ታ ሃገር ንምድሓና ዝሓዘነት ሃገር ዘይምንባራ ሓደ ኣብነት እዩ። ኣብ ገደል ክትኣቱ እየን ዝጽበያ ነይረን። ኤርትራ፡ ንሃገራዊ ድሕነታን ረብሓኣን ኣብ ግምት ብምእታው ዝተፈልየ ግብረ-መልሲ'ያ ኣርእያ። ናብ'ቲ ኩናት ተወጢጣ ከም ዝኣተወት



ከይተዘንግዐ፡ ብምእታዎ ስግኢታዎ ቀንጢጣ። ኣብ ግጭት ኢትዮጵያ ብዘተሓት ኣካላት እዮም ኢድ የእትዮም፡ ኣብ ባይታ ለውጢ ዝፈጠረ ሓይሊ ግን ናይ ኤርትራዊ። እታ ሃገርውን ናይ ርድኡኒ ኣውያታ ናብ ኤርትራ ገጸያ ፈንያቶ። እቲ ንኤርትራ ከሕሉ ኣብ ዶብ ዝነበረ ሓይሊ ምስ ተጸገመ ናብ ኤርትራዊ ፈሲሱ።

ጸጋይ፡- ተዓዊትናን ናይ'ዚ ዞባ ሓይሊ ኮይንናን ኣብ ንብሉሉ እዋን 'ቀስ ኢልና ንበሎ' ከትብል ጸኒሕካ'ሞ፡ እንታይ ስክፍታ ስለ ዘሎዮ?

መልሲ፡- ስክፍታ ሃልዩ ስለ ዘይኮነስ፡ ዓውዓው ምባል ናብ ምዝናይን ሓይሊ ኮይና ኢና ዝብል መጠኑ ዝሓለፈ ርእሱ ምትእምማንን ከይወስደና ትሕት ንበል ንምባል እዩ። ስዕረት ጥራይ ዘይኮነስ ዓውትውን ከትጸር እንተ ዘይክኢልካ ናብ ሕማቕ ከመርሓካ ይኽእልዮ።

መርሃዊ፡- ናትና ዝደልዩ ሓይልታት ኣብዚ ዞባ እናሃለዉ ጉዳይ ተወሃሂድካ ምስራሕ ከመይ ኢና ክንሕዞ?

መልሲ፡- እቲ መሰረታዊ ጉዳይ ነቲ ናትና ናታቶም ንምግባር ብዛዕባ



ዝሓልምዎ ህልሚ ኣይኮነን። እቲ ወሳኒ ጉዳይ ንሕና ነቲ ናትና ከመይ ጌርና ናይ ሓዋሩ ናትና ንገብርዮ። ምሕላም ክንከልኦም ኣይንኽእልን ኢና። ሓለምቲ ይሕለመ። ተመነይቲውን ይመነዩ። ንሕና ኽእ ንስራሕን ሓይልና ነደልድልን። ፈሪሕና ካብ ምውሃሃድ ከነንዘልሕጥ ግን ኣይግባእን። ተነጽሎ ወይ ምግላል ምኽል ምስ ሰኣንካትኾኖ ነገር። ምትሕብባርን ምውሃሃድን ሓደ ካብቲ ንሓይልና ከሰሰልና ዝኽእል ነገር ምዃኑ ክንጠራጠር የብልናን።

ሕቶ፡- ዓለማውያን ሓይልታት ንምጽእ ኤርትራ ከም ዘባዊት ሓይሊ ከመይ ክቕበልዎ እዮም?

መልሲ፡- ህዝቢ ቐርኒ ኣፍሪቃ ንሓይሊ ኤርትራ ኣሚንሉን ተቐቢልዎንዮ። እዚ ቕቡልነት'ዚ ናብቶም ብደረጃ ዓለም ሓያላት ዝኾኑ ወገናትውን ክሰፍሑ እንከሎ ጽቡቕ እዩ። ሓይሊ ኤርትራ ኣብዚ ዞባ ጭቡጥ ስለ ዝኾነ ዝኽሕዶ የለን። ኣሚኖም ክምርቕዎ ዘዕጠጥዩ ሓያላት ግን ኣለዉ። እቲ ወሳኒ ግን ናይ ኤርትራ ሓይሊ ካብ ውሽጣ ዝፈልፈለ ብምዃኑ ምእማንን ምኽሓድን ናይ ግዳም ሓይልታት መመለታ ጥራይዮ። ሓይሊ ካብ ውሽጢ ምስ ዝፍልፍል ቀጻልነት ኣለዎ። ዝፍልፍል

ዓይኒ ማይ ዘይብላ ዒላ፡ ብቦጥ ጌርካ ከትመልኦ ኣይትኽእልን ኢኻ። ዒላ ካብ ባዕላ ክትፍልፍል ኣለዋ። ሓደ ሃገር ሓይሊ ካብ ባዕሉ ከፈልፍል እንተ ዘይክኢሉ ብግዳም ስለ ዝተሰገደሉ ከሕይል ኣይክእልን እዩ።

ፊደዋን ሰዓድ፡- ቀጻልነት ናይ'ዚ ሕጂ ኤርትራ ጨቢጣቶ ዘላ ጸብለልታ ሓይሊ ኣብ መጻኢ ከወሓስ እንታይ ንገብር ኣለና?

መልሲ፡- እዚ ሒዝናዮ ዘለና ቦታ፡ ናይ ኩሉ ግዜ ቦታና ወይ ንዓና ክጽበ ዝጸንሐ ሕዙእ ቦታ ኣይኮነን። ብጻዕርን መስዋእትን ከም ዝበጸሕናዮ ንመጻኢውን ብጻዕርን መስዋእትን ጥራይ ኢና ከነውሕሶ። ጸብለልትነትና ክሳብ 2050 ወይ 2064 ብኸመይ ንዕቅቦ? ኣብ ናይ ቀረባን ርሑቕን መጻኢ ከመይ ኢና ክንከውን? ርጉጽ መልሲ ከነቐርብ ዝኽብድኡ እንተ ኾነ ርግጽኛታት ኮይና ግን ናይ ሕመቕ ዘርኢ ይዝራእ ስለ ዘየለ ክንሓምቕ ኢና ዝብል ግምት የብለይን። እቶም ኣብ መጻኢ ክንህሉ እንኽእል እንገብር ግብርን እቲ ሕጂ ንመጻኢ ተባሂሉ ዝዝራእ ዘሎ ዘርእን ተደማሚሩ ቦታና እንታይ ክኸውን እዩ ክነግረና ይኽእል ይኸውን።

ኦርድ



ኦብርሃም ሚኪኤል

ሓረስታይ፡ ክኢላ ስነ-ጽባቕ ህንጻ፡ ብዓል ዋረን፡
ክኢላ ቴክኖሎጂ ጸባ፡ ተዓዋቲ ሽልማት ሰይራ፡ ናይ ክብሪ ቁንስል...

ኣብ ዓመት 2012 ብሃማመተኤ ዝወጸ ምልክታ ፍሉይነት ነይርዎ። እቲ ሽልማት 'ሰይራ' ዝብል'ዩ ዝነበረ። ኣብ ኤርትራ ልዕሊ ሰይራ ዝብርኽ እምባ ስለ ዘዩሎ'ዩ እቲ ሽልማት ብስሙ ከም ዝወጸእ ተገይሩ። ሽልማት ናይቲ ውድድር፡ ፍሉይ መዓልያን 100 ሽሕ ናቕፋን ስለ ዝነበረ'ውን ብኹለተናኡ ኣወናዋኒ እዩ ነይሩ። እቲ ውድድር ግና ኣብ ነጥቢ ወይ ኣብ ሓጺር ውድድር ዘድሃበ ኣይነበረን። ሽዑ እዋን፡ ብሉጽት መንእሰያት ብእተፈለለየ ዓውድታት ክሸለሙ ልሙድ ክስተትዩ ዝነበረ። ፍሉይነት ሽልማት ሰይራ እምባኣር፡ ኣብ እዋን ንእስነትካ ማለት ትሕቲ 40 ዓመት እንከለኻ፡ ብመንጽር ዕድመኻ ፕሮዚ ብቐዓት ክትበጽሕ ምኽኣል ስለ ዝነበረሰ ፍሉይነት ነበረ። ፈጠራውነት፡ ምምሕያሽ ወይ ሰንዓ፡ ብሉጽ ዕዮ፡ ኣፍራይነት/ እቶታውነት፡ ወሳኒ ውሳኔ ምውሳድ ገለ ኹብቲ ረጅሒታት ነበረ። ኩሉን ትካላት ድማ ዘዝኣምናሎም መንእሰያት ለኣኻ፤ ገለኣን ድማ ስም ናይቲ ሽልማት ግዲ ረዚኑዎን ሱቕ ዝመረጸ ነይረን እዩን። ሽዑ'ዩ እምባኣር፡ ሚኒስትሪ ሕርሻ ብድፍረት ስም ክልተ መንእሰያት ዝለኣኹት - ኣብርሃም ሚኪኤልን ፍቓዱ ተስፋሚኪኤልን።



ኣብርሃም ሚኪኤል ምስ ብጻዩ ፍቓዱ ተስፋሚኪኤል ካብቶም ኣርሒታት መንእሰያት ኩይኖም ኣብ ምኽዕባት ምህርቲ ስርናይ ብመገዲ ድኸዒ ኮምፖስት (ክሳዕ ሽዑ ተበጺሑ ዘይፈልጥ ዝነበረ ምህርቲ 85-95 ኩንታል ካብ ሄክታር ብምብጽሖም)



ኣብ ሽልማት ሰይራ ደዩበም ስምም ኩሊዎም። ፍሉይነት ናይ ኣብርሃም ሚኪኤል እምባኣር ድሕሪኡ'ዩ መሊሱ ነጸሩ። ኣብ ዝቐጸለ ዓመት'ውን ኣብ ምፍራይን ምምስራሕን ጸባ ብፍላይ ድማ ፎርማጆ ብዝነበረ ፍሉይ ኣበርክቶ፡ ደጊሙ ሽልማት ሰይራ ወሰደ። እቲ ንሱ ዝመርሖ ዝነበረ ትካል ኣዜብ ኣግሮ ኢዱስትሪ፡ ንፎርማጆ ኣብ ድላይካ እዋን ናብ ዝርከብ ዓይነት ፍርያት ቀይርዎ። በዚ ድማ እቲ እንኮ ኣብ ታሪኽ ሽልማት ሃማመተኤ፡ ነዛ ሽልማት ክልተ ሳዕ እተዓወተላ መንእሰይ ብምዃን ይዝከር ኣሎ። እቲ ሽልማት ደለ ምኹነ፡ ገለ ኹብቶም ሽዑ እተሸለሙ'ውን ሽልማቶም ረሲዖምዎ ይኹኑ። ኣብርሃም ግና እታ ሽዑ ኣድ ክቡር ፕሮዚደንት ኢሳይያስ ጨቢጡ ዝወሰደ ሽልማት፡ 'ከይፈነወን' ብመገዲ እቲ ሽልማት እተሰከሞ ሓላፍነት ከይረስዐን ዝሓለፈ ዓመት፡ ዓስራይ ዓመት ሽልማቱ ዘኪሩ። ከሳዕ ሕጂ ድማ ኣብተን ሽዑ እተሸለመለን ዓውድታት ምፍራይ ኮምፖስት ንምክዕባት ፍርያት ሕርሻን ፎርማጆን ኣርሒ ብምዃን ይቐጽል ኣሎ። ምስኡ እተገብረ ዕላል ይሰዕብ።



***ኣብ ሃገራዊ ፊኒላል መእሰያት ከልተ ግዜ ሽልማት ሰይፊ ካብ ኣድ ክበር ፕረዚደንት ኢሳይያስ ኣፍወርቂ ተዋሂቡ ኔርኩ። ብኣኡ ከንጅምር። ብዘባሉ ገለ ኹነታታዊ**

እቲ ቐዳማይ ሽልማት፡ ኣብ 2012፡ ኣብ ምክሰባት እቶት ብዝገበርናዮ ዕዉት ስራሕ ኢና ተሸሊምና። ምስ ኮምፖዚት ብዝተኣሳሰር እዩ ነይሩ። ኮምፖዚት ኣብ ዝተገበረ ስርዓይ ክንደይ እዩ ከእቱ ዝኸለል? ካብ ካልእ ስርዓይ ክመይ ክፍለ ይኸለል? ኣብ ሓደ ሄክታር ዝተዘርአ እቶት ኣብ ዓድና ካብ ሓመሽተ ክሳብ ሽወዓተ ኩንታል እዩ ዝበጸሐ ነይሩ። ንሕና ኮምፖዚት ጌርና ብግብሩ ኣብ ዝሰራሕናዮ ግና፡ ካብ ሓደ ሄክታር ካብ 85-95 ኩንታል ኣእትዮ። እዚ ሓጎብን ኣብ ሓደ ቦታን ዘይከው፡ ሓመሽተ ግዜ ኣብ ዝተፈለለ ቦታ ተፈቲኑ ዝተረገጸዩ ነይሩ። ስለዚ ብእቶታውነት ምዕባይ ብለጻት መእሰያት ተባሂልና ብሂማመተኤ ዝተዳለወ ሽልማት ካብ ኣድ ክበር ፕረዚደንት ተሸሊምና። ከም ሓባራዊ ስራሕ ተወሲዱ፡ ኣሃን ፍቓዱን ብሓባር ኢና ተሸሊምናዮ።

እቲ ኹልኤ ሽልማት ኣብ 2014 እዩ ነይሩ። ኣብ ፎርማጅ ብዝገበርከዎ ብለጽ ስራሕባ ተሸሊምና። ኣብቲ ሽዑ እዋን፡ ኣብ ዓዲ ሃሎ ዲጋ ዝሰርሐ ዝነበረ ምሉእ ክፍለሰራዊት፡ መዓልታዊ ኣርባዕተ ኩንታል እናቐረብና፡ ዘ ወርሒ ኢና ኬድና ኔርና። ብቐዓት ኣብ ስዮክና ዝበሰለ ፎርማጅ መራሕቲ መምህራን ከይተረፉ ኣድናቐቶም ገለጾምሉ ነይርምዮም። ከም ህያብ ክገህበዎ ሓቲቶም ዝወሰዱ ነይርምዮም። እዚታት ብዓቢኡ ተደማሚሩ፡ ናብዚ ዳግማይ ሽልማት ኣብቂዑኒ ማለትዮ።

***እንታይ እዩ ነይሩ እቲ ሽልማት?**
ሽልማትን ኣፍልጦ ምሃብን እንድያ ትብል። ካብቲ ሽልማት ንሓላ እቲ

ኣፍልጦ ምሃብዮ ዝሕግዝካን ንኻልእ ስራሕ ዝደፍኣካን። እቲ ሽልማት ሓደ ሚኒስትር ናቐፋ፡ ዋጽኤ፡ መዓልያን ስርተፊካይትን እዩ። እቲ ኣፍልጦ ምሃብ ዝዓበዩ ክብሪ እዩ ዘለዎ።

***ኣብ መጻኢ ሽልማት ሰይፊ ዘወዳድር ፍሉይ ስራሕ ከንጸብዲና?**

ሕጂ ኣርባዓ ዘርባዕባዓ ኣቲናዮ ኢና። ነቶም ትሕቴና ዘለዉ ክንኣደግለዎም ክሓይሻዮ። እቲ ሽልማት 40ን ትሕቲኡን ንዘዕድሚኦም እዩ ዝዳሎ።

***በል ናብ ድሕረባይታኻ ክገለግር**

ሽመይ ኣብርሃም ሚኒኤል እበሃል። ኣባይ ኢንጂነር ሚኒኤል ጸጋይ፡ ኣደይ ደማ ጀማይትራ ኣዜብ ጸጋይ ይብሃሉ። ኣብ ኣዲስ ኣበባ ተወለደ፡ ክሳብ ሻድሻይ ክፍሊ ኣብኡ ተመሃረ። ናጽነት ከድህነት፡ ኣብ 1993 ናብ ኣስመራ ምስ መጻእና፡ ሻድሻይን ሻብዓይን ክፍሊ ኣብ ቤት ትምህርቲ ዓወት፡ ካልኣይ ደረጃ ደማ ኣብ ቤት ትምህርቲ ሰማእታት ወዳኢ፡ ድሕረኡ፡ ሃገራዊ ግብኣይ ንምፍጻም፡ ኣብ ሻመናይ ዙርያ ናብ ሳዋ ወረደ። ታዕሊም ወዳኢ፡ ናይ ዓይኒ ጸገም ስለ ዝነበረኒ፡ ኣብ ብዓል መዘ ጳሪግ



ተመዳቢ፡ ንልዕሊ 11 ዓመት ከም መራሕ መኪናን ኣብ ክፍሊ ሕሳብ ከም ተሓጋግዞን ከዓይነ ኣገልገሊ፡ ኣብ 2009 ድማ ተፋገዩ።

ኣብ ሃገራዊ ኣገልግሎት ከላኹ፡ ቦቲ ዝነበረኒ ውልቃዊ ዝገባለ ተደራኽ፡ ብምልእኡኹ፡ ስነ-ፍልጠት እንሰሳ (Animal Science) ከመሃር ጀመረኒ። ማዕረ-ማዕረኡ ድማ ኣብ 2001 ንሕርሻ ዝኸውን ናይ መሬት ሕቶ ኣቕራብና ስለ ዝነበርና፡ ምስ ተፈቓደልና፡ ናትና ሕርያ ተወሲኽዎ፡ ኣብ ዘባ ደቡብ፡ ንኡስ ዘባ ደባርዋ፡ ኣብ ከባቢ ሓልሓል መሬት ተሞሂብና። ኣብኡ ብሕታዊ ትካል ኣኬብ ኣበገሰና፡ ብመፍረ ደርሁ ጀመርና። እዚ ኣብ ኣገልግሎት ከላኹ ማለትዮ።

*** ኣብ ትምህርቲ ዝነበረክ ተግባራት ከመይ ነይሩ?**

ሽሕኳ ፍሉይ መንፍዓት እንተ ዘይነበረኒ፡ ብልጫ እወስድ ነይረዮ። ዝኸነሰ ዝሰርሐ ስራሕ ብሃውራ ዘይኮነ፡ ብትምህርትን ፍልጠትን ዝተሰነዘ ክኸውን ኣለዎ ዝተበል ኣተሓሳስባ ስለ ዝነበረኒ፡ ኣብ ትምህርቲ ዝነበረኒ ተግባራትን እናዓበየ እዩ መጻኢ።

ኣብ ማትሪክውን ናብ ኮላጅ ዘእቱ ነጥቢ ኣምጺኦኡ እንተ ነበርኩ፡ ነቲ ዝደለኹዎ ዓይነት ትምህርቲ ከምርጺ ይኸእል ስለ ዘይነበረ እየ ናብ ሳዋ ወሪድ። ኣብቲ ግዜ፡ ማትሪክ ተፈቲኻ እንተ ሓለፍካ ዩኒቨርሲቲ ትኣቱ፡ እንተ ዘይሓለፍካ ድማ ንታዕሊም ናብ ሳዋ ትኸይድ እዩ ነይሩ። ሳዋ መውረድየይ ቀንዲ ምክንያት ድማ ዓመትን ሽዑሽተ ወርሕን ኣገልገሊ፡ ዳግም ማትሪክ ተፈቲነ፡ ልዑል ነጥቢ ኣምጺኦ፡ ብምርጫይ ናብቲ ዝደልዮ ዓይነት ትምህርቲ ንክእቱ ብምሕሳብዮ ነይሩ። እንተኸነስ ወሪር ወያኒ ኣርኪቡ።

*** እንታይ ዲኻ ከትምህር ትደሊ ኒርካ?**

ምህንድስና።

*** ስለምንታይ ምህንድስና?**

ካብ ወለደይ ዝወረስኩዎ ዝገባለ እዩ ክኸውን ዝኸእል። ክልቲኦም ምህንድስናት ስለ ዝኸነሱ፡ ናብ ምህንድስና ከም ዘዘንበል እየም ገደርምኒ። ሓቕምዮም፡ ኣብ ዝዛና ከውከሰሉ ዝኸእል ኣኸል-ተረፍ መጻሕፍቲ

ኣሎ። ተመኩሮ ስራሕ ምህንድስና ኸኣ ኣሎ። ብሕልፊ ኣባይ ካብቲ ኣብ ዓብዪ ኩባኢ ዝተደርደረ መጻሕፍቱን ኣኪብዎ ዝጸንሐ ዳታን እናተወከስኩ፡ ኣብ ሓጺር እዋን ውሃ ዘበለ መሃንድስ ክኸነሱ እዩ ዝተበህግ ነይሩ። እንተኸነስ ኣብ ቀጽራ ሓያል ስለዘይነበርኩ፡ ኣብ ምህንድስና ዝነበረኒ ተግባራትን ክንድቲ ናይ ወለደይ ስለ ዘይነበረ፡ ኣይሰለጠንን።

*** ካብ ኣካዳምያዊ ትምህርቲ ወጺኦ ወለድኻ ዘውረሰኻ ገለ ናይ ምህንድስና ዝገባለ ኣይነበረኻ?**

ነይሩምበር። ኣብ ምምልኻዕ ውሽጣዊ ክፋል ኣባይቲ (Finishing house decoration) ክነጥፍ ጀመረ ነይረ። ኣብ ሓያለ ኣባይትን ህንጻታትን እውን ብግብሪ ሰራሐሉዮ። እቲ ናይ መወዳእታ መመላኸዲ ክፋል መቐበሊ ኣጋይሽ ቤት ጽሕፈት ፕረዘደንት ኣነየ ሰራሐዮ። ኣብ ኣስመራ ፓላስ እውን ምስቲ ነቲ ስራሕ ሒዝዎ ዝነበረ ትካል ብምትሕብባር፡ ኣብ ፊኒሺን ብዙሕ ሰራሕ ነይረ እዩ። ኣብ ቤት ጽሕፈት ዓለማዊ ባንክን ካልእ ኣብ ብርክት ዝበሉ ናይ ውልቀሰባት ኣባይትን ትካላትን እውን ዕዉት ስራሕ ሰራሕ ነይረዮ። ሽዑ ብዕድመ ይኸን ብተመኩሮ ንእሹዮ ምስ ምግባሪ፡ ነቲ ዝገብሮ ዝነበርኩ ስርሓት እናኸዝከሮ ይገርመኒዮ።

*** ናብ ንጥፈታት ሕርሻ ንመላሰ**

ቁልው ኸለና፡ ኣብ ኣዲስ ኣበባ ኣደይ ደርሁ ተፍሪ ስለ ዝነበረት፡ ካብ ሽዑ ሒዞ ኣብ ሕርሻ መፍረ ደርሁ ገለ ተጽምር ክሰርሕ ኣለኝ ዝተበል ሕልጫ ነይሩኒ እዩ። ትካል መፍረ ደርሁ ክንገብር ዘቐረብኩዎ ሓሳብ ብስድራይ ተቐባልነት ስለ ዝረኸበ፡ እቲ ዝገባለ ናብኡ እናዝዘወ መጻኢ። ነቲ መፍረ ደርሁ ብንእሹዮ ሃገር ጀመርና ክነብዮ ዝተበል ሓሳብ ስለ ዝነበረ፡ ብትግሃት ክሰርሓሉ ጀመረ። ነቲ ስራሕ ብፍልጠት ክሰርሓሉ ኣለኝ ካብ ዝተበል ኒሕ ድማ ብናይ ወለደይ ደገፍ፡ ትምህርቲ ብምልእኻ ጀመረ። በዚኹም ኸኣ ናብ ሕርሻ እንሰሳ ተሰጋጊረ።

*** ነቲ ብምልእኻ ዝወሰድኩሉ ትምህርቲ ውጽኢቱን ኣብ ስራሕክ ዝበሮ ግድን ከመይ ትገልጽ?**

እቲ ትምህርቲ ብሓፈሻ፡ ስነ-ፍልጠት እንሰሳ “Animal Science” እዩ ነይሩ። ኣብ ስድራ፡ ትካል መፍረ ደርሁ ምክፋት ዝተበል ሓሳብ ስለ ዝነበረ፡ እቶም ቀንዲ ኮርሳት ኣብ ምሕደራ መፍረ ደርሁ “Poultry Management” ከም ዝኸነሱ እየ ገይረ። ነቲ ትምህርቲ ኣብ ሰለስተ ዓመት ብዓወት ዝዘመየ። ሃረ ሃረ ትምህርተይ፡ ኣብ 2004 ብውሑድ ዓቕን ብኸልተ ሽሕ ጨቓዊት ስራሕ ጀመርና። ክሳብ መወዳእታ 2010 ድማ እተን ደርሁ ብጽብቕ ክሰሰና ጀመርኩ። ኣብ ሓይ እዋን፡ ክሳብ ሽውዓተ ሽሕ ናይ ስጋ ደርሁ ከምኡውን 15 ሽሕ ናይ እንቋቋሕ ደርሁ ክነፍሪ ክኢልና ኔርና። እንተኸነስ፡ ኣብ ዓለም ሃንደበት ሕማም ኢንፍሉወን ደርሁ (Avian flu) ስለ ዝመጸ፡ ደርሁን ውጽኢት ደርሁን ካብ ወጺኦ ምእታው ተኸልከለ። ምንጪ ጨቓዊትና ካብ ሆላንድን ግብጽን ስለ ዝነበረ፡ ኣማራጺ ኣይነበረን። እቲ ስራሕ መፍረ ደርሁ ደው ኢሉ። እቲ ዝ ከይዕጾ ካብ ዝተበል፡ ተቐላጢፍና ናብ ምርባሕ ኩባቲ ስራሕ ቀይርና።

*** ድሕሪኡ እቲ ስራሕ ከመይ ቀጸልኩሞ?**

ኢንፍልወን ደርሁ ምስ ተዘርግሐ፡ እዚ ትካል ክዕጽዮ፡ ክዓንዮ፡ ዋርድዮ ጌርና ኸኣ ምምልላስና ዘይተርፍዮ ካብ ዝተበል ሓሳብ፡ ክልተ ናይ ጸባ ኹባቲ ዝዘእና ነቲ ስራሕ ጀመርናዮ። ኣነ ሓዳሪ ካብ ኣስመራ ናብዚ ኣማራዘየ። ምስ ብዓልቲ ቤተይ ኣብዚ ክንቅመጥ ጀመርና ኔርና። እተን ክልተ ኹባቲ ንሕዝቡ፡ ስራሕ ንፊልጥ፡ ንደቅና ዝኸውን ጸባ ኸኣ ንረኩብ ዝተበልዮ እቲ መበገሲ ሓሳብ፡ ደሓር፡ እቲ ጸባ እናበዘሐ ኸይዱ። መመሊሱ እናሰሰኝ ምስ ከደ፡ እንታይ ክንገብሮ ኢና ዝተበል ሕቶ መጻኢ። ባህላዊ ፈተነ ናይ ርግሓ ጌርና፤ ጸብቕ ኣይመጽኣልናን።

እዚ ዘለናዮ ቦታ ሽዑ መገዲ ኣይነበርን። ናብዚ እተኣቱ፡ ባዕልና ዝጸረግናዮ ንእሹዮ ጸርግዮ ጥራይ እዩ ነይሩ። ድሕሪኡ፡ ምስ ፕሮጀክትታት ገርገራን ዓዲ ሃሎን ምስ ተኣሳሰረዮ፡ ግብኡ መልክዕ ክሕዝ ክኢሉ። ኣብቲ ፈለማ፡ ኣብ ክራማት ክትንቀሳቐስ እውን ኣይትኸእልን ኢኻ። ካብ ደባርዋ ምሕደግ ኢልና ስለ ዝነበርና፡ ነቲ ጸባ

ናብኡ ወሲድና ከንሽጦ አይከላልና። ብበል አይትበል አባል ማሕበር ኩንና። ናብ ድባርዋ ወሲድና ከንሽጦ ምስ ጀመርናውን ሓንጎብ ጸባኹም ቀጢኑ። ከምዚ ኹይኑ። እናተባህለ ዕንቅፋታት ስለ ዝበዝሐ፡ ዕወት መስርሕ መሸገገ ከንገብር አይከላልና። ርግኡ ፈቲንናውን ጽብቕ አይመጸልና።

*** እም እንታይ ደኣ ገበርኩም?**

ሽዑ ካብ ኔዘርላንድስ ተመኩሮኡም ብናጸ ዘካፍሉ ክኢላታት መጸኢም ስለ ዝነበሩ፡ ንኡደ ካብኡም፡ ተመኩሮኡ ዘካፍሉና ሞያተኛ ኣምጺእና። ን20 መዓልቲ ዝኸውን ምሳና ኣብ ገዛና ከም ዝጸንሕ ብምግባር፡ ብዛዕባ ጸባ መሰረታዊ ኣፍልጦ ከም ዝህልወና ገደሩ። ደረጃኡ ዝሓለወ ርግኡ ከመይ ጌርካ ከም እትሰርሕ፡ ሞላሬላ ብኸመይ ከም ዝሰራሕውን ገላ ክፋሉ ኣርእዩና።

ንሱ፡ ካብ ግብራዊ ስራሕ ሓሊፉ፡ ኣብ ሆላንድ ከይደ ከመሃረሉን ዝኸለል ዝሓሻ ዩኒቨርሲቲታት ኣዩኖት ምዃንን እውን ሓበሩኑ። ብዛዕባኡ ምስ ስድራ ብዕቱብ መሽርና። እቲ ዝኸፈል ተኸፊሉ፡ ተማሃረ ከመጽእ ተሰማሚዕና። ኣብ 2009 ካብ ሃገራዊ ኣገልግሎት ስለ እተፋነኹ፡ ናብ ሆላንድ ኸይደ፡ ብቴክኖሎጂ ጸባ “Millk technology” ኣርባዕተ ዓመት ተማሃረ። እታ ቐዳመይቲ ዓመት ብዕቱብ ኣብኡ ተማሃረ። ዝሰዓበ ሰለስተ ዓመት ግና ምርምር ዝበዝሐ ስለ ዝነበረ፡ ምርምሪይ ደማ ኣብ ቦታና ከገብሮ ስለ ዝመረጽኩ፡ ክልተ ወርሒ ኣብዚ ክልተ ወርሒ ኣብኡ እናተመላለስኩ፡ ከሎቲ ርኽቢታት ኣብዚ ኹይነ ወዲእዮ። ኣብ መወዳእታኡ ብልዑል ነጥቢ፡ ብቴክኖሎጂ ጸባ ናይ ማስተርስ ዲግሪ ረጅብ።

*** መጽናዕትኻ ኣብ ምንታይ ዝተመርኩሰዮ ነይሩ?**

ኣብ ርግኡ፡ ኣብ ሃገርና ርግኡ ብባህላዊ መገዲዮ ዝረግእ ነይሩ። ብመሰረት ዝተመሃርኩዎ፡ ኣብ ላቦራቶሪ እንተ ኣእቲኻዮ፡ ብዙሕ ኣበር ኢኻ ትረኽቡሉ። ንዕኡ ምቕያር እዩ ነይሩ። መጽናዕተይ፡ ነቲ ኣብ ርግኡ ዝርከብ ጣቓምን ጎዳኣን ባክተርያ ምፍላይ ቀንዲ ዕላማ መጽናዕተይ እዩ ነይሩ። ንዕኡ ፈለልዩ ዘርኢ መሳርሒ



ላቦራቶርን ተመኩሮን ስለ ዘይነበረን ነቲ ባክተርያዊ ዘርኢ (bacterial strain) ደማ ናብ ሆላንድ ሒዝኻዮ ክትከይድ ዘይፍቀድ ስለ ዝነበረን፡ እቲ መስርሕ ዝተሓለሸ ከይነቲ። ምስ ኮነታትና ብምዝማድ ምስ ዓቢይቲ ክኢላታት ናይቲ ዓውዲ ብብዝሒ እራኹብን ተመኩሮታቶም ብግብእ እምዝግብን ነይረ። ብመገዲ ማእከትሪ ሕርሻ፡ ኣብ ቪላጃ ዝርከብ ላቦራቶሪ ከጥቀም ዕድል ረጅብ። ዶክተር ተስፋኣለም ደማ ከሎቲ ዘድልዩ ሓገዝ ይገብረላይ ነይሩ።

ኣብ መወዳእታ ከምረቐ ከሸኹ፡ ማልክ ቴክኖሎጂስት ኹይኑ፡ ብውሕዱ ነተን ዳች-ቺዝ ዝበሃላ ብግብእ መለኸዮን። ብተመሳሳሊ ክሳብ 123 ዓይነት መቐረታት ናይ ርግኡ ክፈልጥ ክኢሉ። ንሕና ኣብ ዓድና ንጥቀምሉ ርግኡ ሓፊስ ብማንካ ዝበላዕ እዩ። ከሎ፡ ዝሰተን ዝበላዕን ዓይነታት ርግኡ ብግብእ ፈሊጦ ናብ ዓደይ፡ ናብ ኤርትራ መጸኢ።

*** ተመራቓካ ናብ ኤርትራ ምስ መጸኢካ ከመይ ተግባሪትካ?**

እቲ ዝተመሃርኩዎ ቺዝ ሰራሐዮ። “ኣይከም ኣደኻ ዝለኣኸትካ፡ ዕዳጋ ከም ዝጸንሓካ” ከም ዝበሃል፡ ኣነ ተማሃረ፡ ብዙሕ ፈሊጦ፡ ተክኖሎጂስት ጸባ ኹይነ፡ ውሃ ዘበለ ብሉጽ ቺዝ ብምስራሕ ለውጢ ኸምጽእ ዝነበረኒ ትጽቢት፡ ብኣንጻሩ ኹይነ፤ ተቐባልነት ኣይረኸበን። ዕዳጋ ነጸግዎ። እንታይ ከይነት ኣይተረድኣንን። ሰንበደ ጥሪይ። ምኽንያቱ፡ ፍልጠት ደኣዮ

ደሊበ እምበር፡ ተሞኩሮ ስለ ዘይጸንሓኒ ተማንተ ክረትዕ ዓቕሚ ኣይረኸብኩን።

*** እንታይ ደኣ ገበርኩ?**

ኣብ ኢጋ መመረቕታይ ምስ ማእከተር ሕርሻ ኣቶ ኣረፋይነ በርህ ተላልዮ ነይረ እዩ። ኣብ ርተርዳም ኣብ ዝተኸየደ ፈሰቲቫል ኤርትራውያን ክሳተፍ መጸኢ ስለ ዝነበረ፡ ከምዚ ዝበለ መንእሳይ ብጽብቕ ነጥቢ ዝተመረቐ ኣሎ ኣሎም፡ ተላለና። ኣብ መጀመርታ ኣብኡ ተወሊደ ዝግበኹ ስለ ዝመሰሰሎ፡ ኣብ መንኲባይ እናጠብጠብ፡ “ብዓወትካ ተሓቢገና ኢና፡ ዓዲ መጸኢካ ኣበርክት” ኢሉኑ። ካብ ኤርትራ ከም ዝኸደኩ ምስ ፈለጠ፡ “እው ጽብቕ! በል ዓድኻ ከይትገድፍ። ከምዚ ናትካ ሞያ ዘምሃርናዮ ሰብ ዩብልናን፤ ፍሉይ ነገር እዩ” ኢሉኑ ነይሩ። ብዘይ ብእኡውን “ኢጋዚዮ”፡ “ኢተባባዲዮ”፡ “ፈታው መንእሰያትዮ” ወዘተ. ከበልዎ እስምዕ ነይረ። ኣብ ዝገበርኩዎ ፈላጊ ስራሕ ፍሸለት ምስ ኢጋጠመኒ፡ ደፈረ ናብ ቤት ጽሕፈቱ ኸይደ። ብዛዕባቲ ዘጋጠመኒ ጉዳይ ብኸፋት ኣዕሊለዮ። ዓድኻ ከይትገድፍ ኢልካኒ፡ መጸኢ፡ ቦቲ ዝተመሃርኩዎ ኣገባብ ብሉጽዮ ዝበሎ ቺዝ ሰራሐ፡ እንተኸነ ኣይተዓወትኩን፡ ዕዳጋ ነጸግዎ ኢለዮ። እንታይ ትገበርኩ ይሓይሽ? ተወኪሰዮ። “እቲ ዝሰራሕኩዮ ቺዝ ጽብቕ መጸኢልካ?”፡ “እው”፡ “ጥዒምካዮዶ?”፡ “እው ጥዒመዮ”፡ “ፈቲኻዮዶኸ?”፡ “እነ ደኣ ፈቲየዮ። እንታይ እሞ ክዓበስ ...?”፡ “በል ካብቲ ቺዝ እሞ ኣምጽኡላይ፡ ድሕራኡ ክንዝራረብሉ” ኢሉ

አፋገድ፡፡ ድሕረ ሳልስ፡፡ እንተላይ መለሳ ከኸውን አለ ዝሰራሕክም አማራጲታት ሓዊሰ፡ ካብ ከሉ፡ ከከንዲ ሞባይላይ ዝግብኑ ገይረ፡ ቈጸላ አምጸላሉ፡፡ ንሱ፡ ቺዝ ግርም ገይሩ ይፈልጡዮ፡፡ ምስ ጠግሞ፡ ፈትዩዎ፡፡ እቲ ጸገም እንታይ ምዃኑ ኸኣ ብኡ ንበኡ ተረዲእዎ፡፡

*** ገብጽና ስሜን አፍሪካ**

ድሕረ ሰለስተ መዓልቲ ምጽኣኒ፤ መልሲ ከጽኑሓልካ እየ አለኒ፡፡ እቲ ጸገም ናትካ ኣይኮነን፡ ካልእ እየ አለኒ፡፡ ብቑድራ አፋገድ፡፡ ምስተመለስክዎ፡ “እሸካ ሞያዊ ሰራሕፎርማጅ ኢኻ፡፡ እዚ ሰራሕካዮ ዘለኹኻ፡ ቅድሚ ሕጂ ኣብ ዓድና ኣይተሰርሐን፡፡ ምስ ዝነበረ መግዛእቲ፡ ኣብ ዓድና እንጥቀመሉ ፎርማጅ ናይ ጥልያን ስለ ዝኸኸ፡ ንዕኡ ኢና ለማድና ጸኒኻ፡፡ እዚ ናትካ ብዘገምታ ቀስ ብቐስ ከመጽእ ዘለዎ እየ፡፡ ንህዝቢ ከተለማምዶ እንታይ ኣገባብ ትጥቀም ንዓኻ ይምልከት፡፡ ንሕጂ ግና በዛ ሂበካ ዘሸኹ ኣድራሻ፡ ናብ ዓድና ጥልያን ከትከይድ ኢኻ፡፡ ከም ሓደ ተልመዴን ወለንታዊ ሰራሕተኛ ኩንካ እናሰራሕካ ነቲ ምስጢር ኣሰራርሓ ተለማምድካ ምጽእ፡፡ ጣልያን ብልምዱ ስለ ዝሰርሐ፡ ካብቲ ዝተመሃርካዮ ብዙሕ ፍሉይ ነገር ከትዕዘብ ትኽእል ኢኻ፡፡ ግና ሓደራ ከትእርግም ኢልካ ከይትፍትን” ኢሉ፡ ከሓሳቲ መስርሕ መገሻ ብመገዲ ማኒስትሪ ከም ዝውደኣለይ ገይሩ፡ ናብ ዓድና ጥልያን ከይደ፡፡ ኣምባሳደር ፍሰሃጽዮን ብጸብቐ ተቐብሉኒ፡፡ ክልተ መዓልቲ ኣብ ሮማ ሓዲረ፡ ኣብ ሳልሳይ መዓልቲ ኣብ ደቡብ ጥልያን ካዚዴርታ ናብ እትበሃል ከተማ ሰዲዳኒ፡፡ ካዚዴርታ ብደረጃ ዓለም ዝበለጸ ሞሳራላ (Mozzarella) ዝሰርሓ ከተማዮ፡፡ ጳጳስ ቫቲካን ዝርከቦም፡ ሓያለ መሪሕቲ ሃገራት ዝምጥቦም ሞሳራላ ኣብዛ ኸተማ ዝተሰርሐዮ፡፡ ሂወት ናይታ ከተማ ምስ ሞሳራላ ዝተሓሳሰረዮ፡፡ ንመዓልቲ 15 ሸሕ ሊትሮ ጸባ ሞሳራላ ኣብ እትምስርሕ ፋብሪካ ኣትዮ፡፡ ከም ሰራሕተኛ ኹይነ ንገለ ሰለስተ ወርሒ ሰራሕ፡፡ ዝበዝሐ ዝፈልጦ ነገርዮ ነይሩ፡፡ ፍሉይ ዝኸበሮ፡ ሓደ ነገር ጥራሕዮ ረኺቢ፡፡ ንሱ ድማዮ ጸገም ኣምጸኡላይ፡፡

*** ከትግረና ዲኻ?**

እንታይ ጸገም ኣለዎ? ናይ ጣልያን ፍሉይ ዝኸበሮ፡ ኣብ ማይ ውዑይ ኣኣቲኻ ምምጣጥ እየ፡፡ ንሱ ኣይፈልጦን ነይረ፡፡ ኣብ ጣልያንን ፈረንሳንን ጥራይዮ ከምኡ ዝኸበሮ፡ ኣብ ካልእ ከምኡ ኣይኮነን፡፡ እቲ ፎርማጅ፡ ዝሓልዮ፡ ቅድም ነቲ ጸባ ኣምኪንካ ወይ ካብ ጐዳኢ ባክተርያ ኣንጺህካ (ፓስቸራይዝ ጌርካ) ኢኻ ፎርማጅ ትምስርሕ፡፡ ፎርማጅ ከምስራሕ ከሎ፡ እቲ ጸባ ድሮ መኽኒ ኣሎ፡፡ ኣብ ጣልያን ግና ኣብ እዋን ምኽሻን ወይ ምምስራሕ ከምጠጥ ከሎ እየ ዝመኸን፡፡ ንሱዮ እቲ ፍልልይ፡፡

*** እሞ እቲ ናይ ዓድና ጥልያን ፎርማጅ ከመይ ተለማምድካዮ?**

ክሰርሐን ክለማመዶን ግዜ ኣይወሰደለይን፡፡ ከምዚ ክብላካ ዝጸናሕኩ፡ እቲ ዝኸበደ ኣቕዲመ ተማሃሪዮ ስለ ዝጸናሕኩ፡ እቲ ፍልልይ ቀልጢፉ እየ ተረዲኡኒ፡፡ ምኽንያቱ፡ ኣብ ቴክኖሎጂ ጸባ (milk technology) ከማኒስትሪ ኣሎ፡ ማይከርባዮሎጂ ኣሎ፡ ባዮሎጂ ኣሎ፡ ብዙሕ ነገር ኣሎ፡፡ እቲ ዝበርታዎ ንሱዮ፡ እዚ ናይ ዓድና-ጥልያን መካኒካል ስለ ዝኸኸ፡ ሃልኪ እንተ ዘይኮይኑ፡ ሕልኽላኻት ዮበሉን፡፡ እቲ ዝበርታዎስ ቀዲመ ሓለፊዮ እየ፡፡

*** ኣየናይ ኣገባብ ይቐልል?**

ኣብ ፍርያት፡ ካብ ናይ ዓዲ ጥልያን እቲ ኻልኣት ዝተቀማሉ ኣገባብ ዝሓሸዮ፡ ዝውሓድ ሃልኪ ኣለዎ፡፡ እቲ ኣብ ዓዲ ጥልያን ፎርማጅ ዝሰርሓሉ ኣገባብ ከበድዮ፡፡ ከሉ ብኢድካዮ፡፡ ብኢድካ ኢኻ ትመጦ፡፡ ከትመጦ ከትሰሕቦ ከሸኻ ኣብ ኢድካ ዝስመዓካ ነገር ኣሎ፡፡ ንሱ እየ እቲ መዐቀኒ ደረጃ፡፡ ፎርማጅ ኣብ ዓዲ ጥልያን ብዝሰፍሐ ኢንዱስትሪ ዘይሰርሓሉ ምኽንያት፡ እቲ ኣገባብ ካብ ሳይንስ ንሓዕሊ፡ እቲ ኣርት ወይ ጥቡብ ስለ ዝበርታዕ እየ፡ ኣድካሚዮ፡፡

*** ገብጽ ኣብርሃም**

ናይ ካዛርታ ተመኸሮ ወዲኦ፡ ብሮማ ኣበሉ፡ ናብ ፓርማ ኸይደ፡፡ ኣብ ሓደ ፋብሪካ ፎርማጅ፡ ስራሕ ጀማረ፡፡ ኣብኡውን ገለ ኣርባዕተ ወርሒ ዝኸውን ጸኒሕ፡፡ ድሕሪኡ፡ ብዛዕባ ኣሰራርሓ ፎርማጅ ዘሰረፍ ፍልጠት ብኸልሰ-ሓሳብን ብግብርን ኣሰፈሐ፡፡ ኣብ

ኢንተርኔትን መጽሓፍትን ብምውካስ፡ ናይ ሆላንድ (ዳች) ጥራሕ ዘይኮነ፡ ዝተፈለለዮ ሃገራት ኣብ ኣገባብ ኣሰራርሓ ፎርማጅ ዘሎውን ተመኸሮ ክፈልጥን ክርዳእን ክኣሉ፡፡ እተን ዝነበራኒ ሕቶታት ከኣ ቀልጠፈን ተመሊሰናለይ እየን፡፡

*** እዚ ተመኸሮ ቀሪምካ ናብ ኤርትራ ምስተመለስካ እንታይ ጌርካ?**

ምጽእ ኣለፎርማጅ ስራሕ፡ ኢጋጣሚ ናይ ምብራቕ ኣፍሪቃ ናይ ፎርማጅ ኤግዚኪሽን ይዳሎ ስለ ዝነበረ፡ ናይ ትካልኩም ፎርማጅ ኣዳልዉ ተባሂልና፡፡ ተሳቲፍና፡ ዝበለጸ ቺዝ ከም ዘቐረብና ተመስኪሩልና፡፡ እቲ ዘገርም እቲ ንኤግዚኪሽን ዘቐረብናዮ ፎርማጅ፡ ግዜውን ስለ ዘይነበረና ዕድሚኡ ሓጺር እየ ነይሩ፡፡ ድሕሪኡ፡ ኣብ 2014 ሃገራዊ ፈሰቲቫል ኣብ ደቀምሓር ኣብ ዝተኻየደሉ ኢጋጣሚ፡ ንሕና ከም ትካል ኣዜብ፡ ፋልማይ ምርኢት ፎርማጅ ኣቐረብና፡፡ ክበር ፕረዚደንት ኢሳይያስ ዑደት ክገብር ከሎ፡ ነቲ ምርኢት ዘቐረብናዮ ፎርማጅ ርእይዎ፡፡ ኣፍልጦ ናይ ቺዝ ስለ ዝጸንሐ፡ ምስ ረኣዮ፡ “እዚ መን ሰራሐዎ?” ኢሉ ሓቲቲኒ፡፡ “ኣሃ” መለሰሉ፡፡ “ብጭቡጥ እሸኻ ኢኻ ሰራሕካዮ?”፡፡ “እው”፡፡ “ክንደይ ሓባ ዝኸውን ኣለካ?” ኢሉ ሓቲቲኒ፡፡ ነቶም ኣብቲ ፈሰቲቫል ክሳተፉ ዝመጹ ልዕሊ 400 ዕዳማት ኢጋይሽ ከኮቶርስ ተዳለና ከም ዘሉና ነገረዮ፡፡ ገሪምዎ፡፡ በል ንዓናይ ምሳይ ኢሉኒ፡ ምስኡ ዘይረ፡ ኣብቲ መመገቢ ኣዳራሽ ኣትዩ ነቲ ፎርማጅ ምስ ጠግሞ፡ ዕድሚኡ ክንደይ ምዃኑ ሓቲቲኒ፡፡ ሓደ ዓመት ከም ዝኸኸ ነገረዮ፡፡ ኣብ ውሽጢ ሓደ ዓመት ክንድኡ መቐረት ምሓዙ ገሪምዎ፡፡ ኣብ ውሽጢ ሓደ ሰሙን ክልተ ግዜ ረኺቡኒ፡፡ ሞራላውን ገዋታውን ደገፍ ገይሩላይ፡፡ ብዝረኽብናዮ ሞራል፡ ነቲ ዝነበረ ዓቕሚ ብተዓጻጸፊ ኣዕቢናዮ፡፡ ኣብዚ እዋን ኣብ መዓልቲ፡ ክሳብ 3 ሸሕ ሊትሮ ጸባ ክንምስርሕ ክኣልና ኣለና፡፡

*** ዝርዝር ናይቲ ኣብ ፈሰቲቫል ዘቐረብካ ፎርማጅ ከትገልጽልና**

16 ዓይነት (variety) ናይ ቺዝ ኢና ምርኢት ኣቐረብና፡፡ 14 ንዕዳጋ ዝቐርብ ፍርያት (market product) እየ፡፡ ክልተ ኸኣ ንፍሉይ ዕዳጋ (niche market)

ተባሂለን ዝተባለዎ እየን። እተን ክልተ ኣብ ኤርትራን ከባቢኣን ኣብ ኣገልግሎት ክውዕላ ዘይክላ፡ ምስ ባህልናን ልምድናን ዘይኩዳ፡ ብሩራዊ ሕብሪ ዘለዎን ሓሰኻ ዘለዎን ነዮን። ብቑዓተን ልዑል ኣገልግሎት፡ ኣብ ዓድና ሓሰኻ ወይ ዝሓሰኻን ዝጨነወን ነገር ምብላዕ ልሙድ ስለ ዘይኩነ ከም ቁም-ነገር ክረኣዩ ኣይትጽብዩን ኢኹ። ካብ ኤምባሲ ጥልያን፡ ኤምባሲ ፈረንሳይን ካልኦት ሓድሓዲ ናይ ደገ ዲፕሎማሲኖታትን ግና ብቐለሉ ዘይርከብ ነገር ስለ ዝቐረበና፡ ብፍሉይ ኣቓልቦ ርእየናንን ተመሲጦምን።

*** ብወጽኦትና ብዝርከቡሉ ተወሳኺ ቃለ-መጠይባት እንተገብሩ**

ኣብ ከባቢ እዚ ክብላካ ዝጸናሕኩ እዋን፡ ኣምባሳደራት ናይ ዝተፈላለዩ ሃገራት ናብ ኤርትራ ዑደት ክገቡሩ መጻኢም ነይሮም። ትካልና ክበጽሖ መደብ ወጸኢሎም ስለ ዝከበረ፡ መጻኢም ነቲ ዝሰራሕኩሉ ፎርማጆ ምስ ረኣይዎ፡ ብትሕዝቶና ተሓገሩም። ብፍላይ እየም ኣብ ዓድና 'ጊዚደንት' ወይ ቀወምቲ ዝኾነ፡ 'ንጽናስ ካብ ደገ ኢና ቺዝ ከምጽእ ጸኒትና፡ ብቑዓቱ ከምዚ ኣይከውንን' ዝሉ ብኸመይ ክንረኽቦ ንኽእል? ዝብል ሕቶታት ኣበገሲዮም። ሕቶኦም ናብ ፕረዚደንት በጸሑ። ስለ ምንታይ ከም ዝበጸሑም ዘይትገብሩ? ተባሂልና። መዘርግሒ ደኳን ከም ዘይበልና ሓበርና።

*** እየምኸ?**

ከኳታትና ኣብ ግምት ኣትዩ፡ ብመገዲ ኣመሓዳሪ ዞባ ማእከል ኣቶ ካሕሳይ ገበረሂወት፡ ኣብ ማርካቶ ንእሽቶ ደኳን ተዋሂብና። ከም ዝጸበበና ምስ

ተፈልጠውን፡ ካብኡ ዝሰፍሖ ቦታ ተዋሂብና። እዚ ሕጂ ንሰርሓሉ ዘሎና ማለትዮ። ካብ ዕለት ናብ ዕለት ስራሕና እናጸፈፍና፡ ተመኩሮ እናደለብና፡ ፍርያት እናኣሰሰንና ከንመጽእ ጸኒትና። ኣብዚ እዋን ንመዓልቲ ክሳብ ሰለሰተ ሽሕ ሊትሮ ጸባ ንምስርሕ ኣለና።

*** ግድን ኣበርክቶን ትካልኩም ኣብ ምርግጋእ ቀረብ ፎርማጆ ከመይ ትገልጹ?**

ቅድመና ሓንቲ ትካልያ ፎርማጆ ትምስርሕ ነይራ። ሸዑ፡ ክይድ ኣልካ፡ እዝዝ ኣበልካ ብቐለሉ ቺዝ ክትረከብ ኣጸጋሚ እዩ ነይሩ። ንሕና ምስ ጀመርና ግና ጉዳይ ፎርማጆ ተረጋገሑ። ኣብ ዝደለኹም እዋን ክንዲ ዝደለኹም ዓቕን ክርከብ ጀሚሩ። ክብገዩ ዕደና ቢሻ፡ ቅድም ካብ ደገዮም ዘእትዉ ነይሮም። ሕጂ ካብኹም ዝዕድጉ ዘለዉ። መተካእታ እታው (Import substitute) ጌርና ማለትዮ።

*** ሞያዊ ተመኩሮኻ ናብ ካልኣት ንምክፋል ዝወሰድኩሉ ተበግሶታት እንተ ገለጹ**

ኣብ ትካልና ዘምሃርናዮም ብርክት ዝበሉ መንእሰያት ኣለዉ። ካብ ዓዲ ሃሎ ዝመጹና መንእሰያትውን ኣለዉ። ሕጂ ኣብ ዓለበርዕድ ኣብ ስራሕ ኣለዉ። ናብ ትካልና ዑደት ክገቡሩ ንዝመጹናውን ብትግሃት ተቐቢልና ተመኩሮና ነካፍል ኢና። ኣብዚ ወርሒ ንኡብነት ብሃማመተኤ ካብ ንኡስ ዞባ ገጅረት ንዝመጹና ተመሃሮን መንእሰያትን ተመኩሮና ኣካፊልና ኔርና። ከምኡ ዓይነት ቀጸሊዮ ዘለዉ።

*** ዋጋ ጸባን ወጽኢት ጸባን ብትልፊ ድማ ናይ ፎርማጆ ክበርብዩ ዘለዉ፡ እንታይ እዩ ርእየኩኻ? እንታይ እዩ እቲ ጠንቂ? መፍትሒኡ እኹ?**

እሰማምዑል እዩ። እቲ ምኽንያት፡ እቲ ጸባ ስለ ዝኸበረዮ። ጸባ እንታይ ከይኩ ኸበሩ እንተ ኣልካኒ ድማ ጉዳይ መግቢ እንስሳዮ። መግቢ ብኸልተ ኣገባባት እዩ ዝርከብ።

እቲ ሓዲ ብተረፍ-መረፍ ናይ ፋብሪካ ወይ ብኮንኒንትረይት ዝርከብ እተቐመመ መግቢዮ። ኣብነት፡- ካብ ስርናይ ፊኖ ዝሰርሓ ፋብሪካታት እቲ ፊኖ ናብ ሱብ ይኸይድ። እቲ ፍሩሰካን ፍሩሰኬሎን ድማ ንእንስሳታት ይኸውን፤ ካብ ፋብሪካ ዘይቲ፡ እቲ ዘይቲ ናብ ሱብ፡ እቲ ሃይል ከይክ' ድማ ናብ እንስሳታት ይኸይድ፤ ካብ ፋብሪካ ሽኮር ሞላሰን ሞጋሰን ትረከብ፤ ካብ ፋብሪካ ማርመላታውን ብተመሳሳሊ እቲ 30 ሚሊታዊት ዝትሕዝቶኡ ጭቃ ናብ እንስሳታት እዩ ዝኸይድ። እተን ብዝሒ ኢንዱስትሪታት ዘለዎን ሃገራት፡ እቲ ተረፍ-መረፍ ከም ቀዳምነት መግቢ እንስሳ ይውሰድ። ብዝሒ ዘለዎ (High yield) ጸባ ድማ ይፈራ።

እቲ ኻልኣይ ኣገባብ ድማ ቀጠልያ መግቢ (Green feed) እዩ። ቀጠልያ መግቢ ተመጊቦን ጸባ ዝሕለባ ኸኣ ኣለዎ። ነዚ ስራሕ ብዝሰፍሐ ዝሰርሓሉ ወይ ዝመርሓሉ ሃገራት ኣየርላንድን ኒውዚላንድን እየን። ኣየርላንድ ብፎርማጆ ፍሉጣትዮም። ክብዮም



ደቆች አለንም። ካብ 25 ሊትር ንላዕሊ ኣይሕለባን እየን። ግዳ ዋጋ ጸባ ኣዝዩ ሕሰር እዩ። ኣብ ኣየርላንድ ኦተን ኩባቲ ዘይተጻጽደ ሳዕሪ ባዕላትን መንጨተን እየን ዝበልዕኡ።

ሕጂ ንሕና ኣብ ሞጎን ኢና ጸኒሕና። ጥልፍን ሓውሲ ኮንሰንትራይት ኣርእዩና። ገለ ኣልፋ-ኣልፋ እውን ኣርእዩና። ብድሕሪኡ ዝማዕበለ ተክፍሎጂ መግቢ እንሰሳ ግና ኣጸንተና። ብተግባሩን ኣየማዕበልናን ጸኒሕና። ድሕሪ ናጽነትን፡ ካብ እንዳ ፊኖ ዝርከብ ፍጥረት እንተ ዘይከውድ፡ ካልእ ኣማራጺታት ዘሎ ኹይኑ ክስመዓና ኣይጸንሐን።

ስለዚ ናብቲ መበገሲ ሕቶ ክመልሳካ፡ ፋብሪካታትና ስርሓን ምስ ጀመራ ወይውን ከምቲ ናይ ኣየርላንድ እኹል ቀጠልያ መግቢ ክፍሪ እንተ ጀመርና፡ መሰረት ሒዘና ስለ ዘሉና፡ ዋጋ ጸባን ውጽኢት ጸባን ባይታ ክዘብጥ ምዃኑ ፍሉጥዮ። ኣብ ቀረባ መጻኢ ክትግበር ምዃኑ ድማ ርግጽኖዮ።

*** ኣብ መግቢ እንሰሳ ፍታሕ ኣብ ምምጻእ ብወገን ትካልኩም ዝተወሰደ ተባጎሶ እንተ ሄልዩ**

እቲ ውድድር እናሓየለ ይመጽእ ስለዘሎ፡ ኩባቲ ኣብ ሓዲጋ ምስ ኣተዋ፡ ፍርያት ጸባ ታሕቲ ወራዳ፡ ክሳራታት በርቲዑ። ኣብ ዞባ ጋሽባርካ መሬት ሓቲትና፡ ተፈቓዒልና። ኣብ 175 ሄክታር መግቢ እንሰሳ ነልምዕ ኣሎና። ዋጋኡ ከበድዮ። ግዜውን ይወስድዮ። ኣብ 20 ሄክታር ድሮ ኣልፋ-ኣልፋ ጀመርናልና ኣሎ። ኣብ ከባቢና ብዝርከቡ ጥረ-ክራት ተጠቓምና ደረቕ ባህርያዊ ድኹዲ (Organic fertilizer) እውን ነፍሪ ኣሎና። ኣብ በረኻ ስለ ዘሉና፡ ምስ ሚኒስትሪ ሕርሻ ብምምኽኻር ናይ ኩባትና ዒባ፡ ተረፍ-መረፍ ናይ ሕርሻ፡ ናይ መግበገን ሓሰርመሰርን ዳግማይ ብምምስራሕ ኮምፖስት እውን ክክፍሉ ጀመርና ኣሎና። ኣተባባዒ ውጽኢት ድማ ረኽብናሉ ኣሎና። ምስ ሚኒስትራታት ሃብቲ ባሕርን ሕርሻን ዝተባህገሰ፡ ባህርያዊ ፈሳሲ ድኹዲ እውን ክንጥቀም ጀመርና ኣሎና። ኩሉ እዚ ታት ተደማሚሩ፡ ናብቲ ንደልዮ ዕላማ፡ ብርትዓዊ ዋጋ ጸባን ውጽኢት ጸባን ናብ ሕብረተሰብና ክንዝርግሕ እጃም ክህልዎ ምዃኑ ድማ ዘጠራጥር ኣይከውንን።

*** ኣብዚ እዋን ትካልኩም ኣብ ምንታይ እዩ ዝገኙና? ኣሕጽር ኣቢልካ ክተገልጽልና።**

ቀንዲ ጸባን ውጽኢት ጸባን፡ መስኖኣዊ ሕርሻ ከምኡውን ኮምፖስት እዩ። መፍረ ደርሁ ንግዚኡ ኣጽኒሕናዮ ኣሎና። ኣብ ቀረባ መጻኢ ክንጀምሮ መደብ ኣሎና። ናይ ንግዚ እውን ዘበጋገስናዮም መደባት ኣለዉ። ገለ 30 ቐፎ መጀመሪ ጌርና ኣሎና፤ ናብ 300 ኣዕቢናን ግብእ መዕሸጊ ኣገባብ ተጠቓምናን ሓዲ ውህድን ግዙፍን ዝኾነ ሕርሻ ክንምስርት ኣብ መደብ ኣሎና። ቺዝ ክንሸይጥ ከለና፡ ብኢድና ዝሰራሕናዮ ውላድና እዩ። መዓርውን ውላድና ክኹነልና ንደልዮ። ኩላምቶም ምስ ፎርማጆ ዝኾኑ ኣብ ድኡንና ክህልዉ ዘሎም ፍርያት ናይ ቀረባን ርሒቕን መደብና እዩ። ናብ ድኡን ፎርማጆ ምስ ኣተኻ፡ ፎርማጆ፡ ነቢትን መዓርን ክጸንኣካ ግድነትዮ፤ ኣይፈለለዩን እየም። ምፍራይ ነቢት ቀሊል ኢንዱስትሪ ኣይከውንን። ግዜ ዝወስድዮ፡ ኣብ ጸባን ውጽኢት ጸባን መዓርን እንገብሮ ወፍሪ ዓይነታዊ ንምግባሩ ግና ክይደቀስና ጸቓናን ንሰርሒኡ ኣሎና። ኮምፖስት ግድነትዮ። ምኽንያቱ፡ ንኡሓፍ ኢኻ ናብ ጸጋ (Resource) ትቐይሮ ዘለኻ። ብተወሳኺ፡ ኣብ ምንዳል ዋጋ ፍርያት ጸባውን ክትግዝና ስለ ዝኾነ፡ ሓዲ ኹሎ ፎርማጆ ክንሰርሕ 11 ሊትር ጸባ ኢና እክህልኹ። 10 ሊትር ማይ ንኡሓፍ ማለትዮ። እቲ ዝገብሩና ማይ እውን ናቱ ክብሪ ምስ ሃብካዮ፡ ናብ ኮምፖስት ይኣቱ ስለዘሎ፡ ነቲ ዋጋ ቺዝ ብእወታ ይጸልዎ እዩ።

*** ናብ ውጪ ታዊ ሂወትካ ክንሰግር። ከንታት መርዓ ..**

ብዓል ሓዳር እዩ። ብዓልቲ ቤተይ (ኣስቴር) ነዚ ትካል ክንምስርቶ ከለና ኣብ 2001 ከም ዓርኪይ ኩይና ምሳይ ነይራ። ከሉኢ በጺሕናዮ ዘለና ደረጃ፡ ብሓዲ ኪንና ኢና ጀመርናዮን መስሪትናዮን። ኣብ 2006 ኢና ተመርዒና። 7 ቐልዑ ኣለዉና። በኹሪ ጓልና ጓል 18 ዓመትያ። ከምርዕ ከለኹ፡ ወዲ 25 ዓመትዮ ነይረ። ሕጂ ወዲ 44 ዓመት ኩይነ ኣለኹ። እቲ ዝነሐሰ ውድና ወዲ ሸሞንተ ወርሒ ኩይኑ ኣሎ።

*** ኣብ ደቅኹም ሞያኻ ኣብ ምስራጽ ዝገበርካዮ ጸዕሪ እንተ ሄልዩ...**



ከም ትዕዛብተይ፡ ከምቲ ኣነ ምህንድስና ሓዲገ ናብ ሕርሻ ዝኾድኩ፡ ንሳቶም እውን ናተይ ገዲፎም ነናብ ናታቶም ዝንባለ ክወስዱ ዝደልዩ ይመስሉ። ገለ ፍቕሪ እንተ ኣሕደረሎም ኢልና፡ ጐነጽ ሕውሰ ኣቢልና፡ ዓርቢ-ዓርቢ ናብዚ ትካልና (ናብ ሓላሓላ) ነምጽኡም ኔርና። ሕጂ እቶም ዝፈትውዎን ዘይፈትውዎን ተፈልዮም ስለ ዘለዉ፡ ነቶም ዝፈትውዎ ፈለና ናብዚ ነምጽኡም ኣሎና። ሰናይን ፋሲካን ዝበሃሉ ደቅና ናብዚ ከመጹ ብሓቂ ይፈትውዎ እየም። ክልቲኦም ኣብ ምምስራሕ ጸባ ጸብቕ መሰረት ሓዞም ኣለዉ። እታ ንእሽቶ፡ ገና ቐልዓ ስለዘላ ኣብ ሚዛን ኣይበጽሐትን ኣላ። እታ በኹሪ ጓለይ፡ ስኒትዮ ስማ፤ ዝንባለኣ ናብ ሕክምና ገጹ ዝዘዙ ዘሎ ይመስል።

*** ትካል ኣግሮ ኢንዱስትሪ እንተ ዘይሰልጠኩም፡ ሕጂ ኣብ ምንታይ ምእኽ ኩይኑ ይሰመዓካ?**

ካብ ስድራይ ዝወረሰክዎ ምህንድስናዮ ነይሩ።

*** ባህርያትካ ከመይ ትገልጽ?**

ብተፈጥሮ ውዑይ እዩ። ሓድሽ ነገር ምምሃዝ ኣዝዩ እፈቱዮ። ካብ ቁልዕነተይ ኣትሒዞ ተደጋጋሚ (routine) ነገር ኣይፈቱን እዩ። ሕጂ ፋብሪካ መስሪትና

አለና። መግለጽታዊ፡ ኣብ ፋብሪካ እናተመላለስኩም ስራሕ ኣይክደልዩን እዮ። ጸገም ወይ ብደህ ምፍታሕዮ ደስ ዝብለኒ። ስለዚ ጸገም ኣብ ዘጋጥሙሉ እዋን ጥራሕ ክኸይድ እደሊ።

*** ትፈትዎ ዓይነት መግቢ**

ሸር።

*** ፎርማፕ ኩትብሊኒ ተጽብዮ**

ስኡት ኣለ ስጋ እንተ ዘይኩይኑ፡ ዝኸነፉ ካብ እንሰሳ ዝወጽእ ነገር ኣይወስድንዮ። ጸባን ወጽኢት ጸባን ከኣኖም ኣይጥዕሙንዮ።

*** ምሉእ ግዜኻ እናሰራሕኩሉ? ጣዕምን ብቕዓትን ደህ ብኸመይ ተለልዮ?**

ሓቅኻ ኢኻ። ናብ ዝተፈለለየ ኤግዚ፡ በሽናት ኣብ እንኸደሉ እዋን፡ ኣብ ውሽጢ ማሕበር ስለ ዘሉና፡ ኣብ ብቕዓትን ጣዕምን ቕድሚኻ ንፍረድን ኢና። ኣብኡ ክትጥዕም ትግደድ ኢኻ። ኣነ ብኣፈይ ክጥዕም ኣይክእልን እዮ። መዐቀኒ ፓራሜትር ኣሎዎ። ብእኡ ኢና ንዕቅና። ርግኡ፡ ክሳብ ሎሚ ጥዕመዮ ኣይፈልጥንዮ። መዓር ከም መድሃኒት (ኣንቲባዮቲክስ) ውሳይ ተባሂለ፡ ጀሚረ ኣለኹ፡ ኣምሳያ ሸር መግለትዮ።

ጸባን ወጽኢት ጸባን ብሕልፊ ንትሕቲ ዕስራ ዓመት ዝዕድሚኦም ወሳኒ ምዃኑ ዘካትዕ ኣይከውንን። ኣብ ሰሜን ሆላንድ፡ ኣብ ፍሪስላንድ እዮ ተማሃረ። ኢታ ደቃቕ እትብሃል ዝኣኸለት ጓል፡ ሜትሮን ቴስግንዮ ቁመታ። ቀጣን እናመሰለት 110 ኪሎ ትምዘን። እንታይ እያ ትምጥብ እንተ ኣልካኒ፡ ጸባን ወጽኢት ጸባንዮ፡ ካልእ የለን። ኣብ ሆላንድ ጸባን ወጽኢት ጸባን ጥራይ ኣብ ዝምገቦ ቦታ እዮ ተማሃረ። ነበሶምን ድልዳለኦምን ርእዮ፡ የቕንኣኒዮ። እንታይ እሞ ይገበር?

*** ደቅኻኸ?**

ናይ ኢጋጣሚ ኹይኑ ብዓልቲ ቤተይ ጸባን ወጽኢት ጸባን ትፈቱዮ። ደቀይ ናታ ርእዮም ክፈትውዎ ግድንዮ። ዋላ ለይቲ ተንሲኦም ጸባ ክስትዮ ኣለዎም።

*** ናባኻ ከምላህ፡ እቲ ጠንቂ እንታይ ከይትይሰመዓካ?**

ናይ ወለደይ ጸገምዮ። ምኽንያቱ ኣብ

እዋን ቁልዕነትና ጸባ ክንሰቲ የገድዱና ነይሮም። ማማ፡ እንተ ኣቢኻ ዋላ ብኣይሊ ኣመንገጋ ግድን ከተስተየካ ኣለዎ። ተገዲድካ ትገብር ነገር፡ ፍታሕ ከተናድዩሉ ግድን እዮ። ወዲ ትሸዓት ዓመት ኩይን ነብሰይ ክፈቅድ ምስ ጀመርኩ፡ ፍጹም ኣቋረጸዮ።

*** ብወገኣ ዕዉት ሱብ እትብሉ ከመይ ዝበለዮ?**

ዝሓሰቦ ዝገብርዮ። ሕልምኻ ዓብዪ ክኸውን ጽብቕዮ። ንእሹቶ ክትሓልም ትኸእል፡ ዓብዪ ክትሓልም ትኸእል፡ ናብ ሕልሙ ክበጽሕ፡ ሓሳብ ልቡ ክስምር ዝጸዕር ሱብ ዕዉትዮ ንዓይ። ብዘይ ተስፋ ምቕራጽ ማለትዮ።

*** ብወገኣ ሕልምይ በጺሖዶ ትበል?**

ገና ኣይበጸሕኩምን ኣለኹ። ዝጥምተንን ዝተሃለሸለንን ጉዳይት ኣለዎኒ። ኣብ ጉዳይ ጸባን ወጽኢት ጸባን ከመይ ገይረየ ንኸባቢና ዝቈጸጸር ናይ ወትሩ ሕልምይ እዮ። እቲ ብቕዓት በጺሕናዮ ኢና። ቀረብን ጠላብን እንተ ኣመዓራሪና ክንበጽሖ ቀለልዮ። ስለዚ እቲ ሕልምስ ገናዮ። ዕዉት ዝበሃል ሱብ ድማ ሕልሙ ክትግብር ወትሩ ህርድግ ዝብልዮ።

*** በዳህቲ ነገራት ኣብ ዝጥሙኻ እዋን ከመይ ትሰግርም?**

ብድሆታት መናብርትና እዮም። ሕልምኻ ክትትግብር ከሉ ነገር ልሙጽ ኩይኑ ክጸንፋካ ክትጽብ የብልካን። ከምቲ ዘተባብዑን ዝደግፉን ዘለዉ፡ ዝሕንከሉ፡ ጽብቕኻ ዘይደልዮ፡ ክትሰግም፡ ክትምዕብል ዘይደልዮ ኹኣ ኣይሰኣኑንዮም። ንዓይ ክልቲኦም ዓይነት ሰባት ገጢሞምኒ እዮም። በቶም ዘተባብዑ እናተተባባዕኩ፡ ነቶም ክዕንቅፉ፡ ክሕንከሉ ዝደልዮ ዝነበሩ እናሰገርኩ፡ ናብ ዒላማይ እናማዕደኹ፡ ብዓቕልን ትዕግስትን ገጢመ ስዒረዮም እዮ።

*** ዲፕሎማሲኛ ድማ ኩነት ኣለኻ - ናይ ክብሪ ቁጽል ስዊዘርላንድ፡ ከመይን ብኸመይን እዮ?**

እዚኣ ላቕባ እያ መጸኢትኒ። ብመደብ ሓሲብ ወይ ተወዳዳሪ ዝገበርኩም ኣይከውንን፤ ሃንደበትዮ። ስዊዘርላንድ ኣብ ዓድና ወኪል ነይሩዎም። ዕድሙኡ ጥርታ ስለዝኣኸለ፡ ክቕይርዎ ግድነት ነይሩ። ኣብ ሱዳን፡ ኣነ

ብሞያ ዝሕግዝ ካብ ዝተባህለ ፋብሪካ ናይ ጸባ ኣሎ። ነቲ ኣብ ሱዳን ዘሎ ኣምባሳደር ናይ ስዊዘርላንድ፡ ብዛዕባይ ነገሩ ወኪል ክገብሩኒ ከም ሓሳብ ኣቕራብሉ። ኣምባሳደር ናይ ጥልያን ወን ተመሳሳሊ ሓሳብ ኣቕራብሉ። ወኪል ሕቡራት ሃገራት ዝከበረት እውን ብተመሳሳሊ ዓሚልና ስለዝከበረት ንዓይ ረቕቓትሉ። እቲ ሓበሬታ ብዛዕባይ በትን በትን መጸኢዎ። ምኽንያቱ፡ ኩሉም ዓማዊልና እዮም ነይሮም። ብብቕዓት ስራሕናን ኣቀባብላናን ድማ ሕገ-ሓትዮም ነይሮም። እቲ ናይ ስዊዘርላንድ ኣምባሳደር ገሪምዎ። ረቢቡኒ። ኣብቲ መጀመርታ ኣይተቐበልኩምን። ምኽንያቱ፡ ኣነ ሓረስታይ እዮ፡ ካራቫታ ኣሲረውን ኣይፈልጥንዮ። ናብ ከተማ ሳኦኒዮ ዝመጽእ ... ከሉ እዚታት ኣብ ግምት ኣእትዮ፡ ብርህ ኣለኒ ክኣትዎ ኣይከኣልኩን። ጸኒኡ ግን ዘይፍትኖኽ ኣለ ኣትዮዮ።

*** እሞ ኸመይ ረቢብኩዮ?**

ኣየሸገረንን። ብዙሕ ዝሕዘካ ስራሕ የብሉን። ናይ ክብሪ ወኪል ወይ ቁንሕል እዮ።

*** ተመሳሳሪም እንተ ሄልዮም ዕድል ክንህበካም ብኣኡ ክንዝም?**

ኣብ ስራሕና ክንዕወት፡ ካብ ዝለዓለ መራሒና ክበር ፕረዚደንት ኢሳይያስ ኣፍወርቂ ኣትሒገኻ፡ ናይ ነፍሲ-ወኪፍ ኣብ ጽፍሒ ዘሎ ሰብ፡ ናይ ዞባናን ንኡስ ዞባናን ኣማሓደርቲ ደገፍን ምትብባዕን ወሳኒ ኹይኑ ጸኒኡን ኣሎን። ልባዊ ምስጋናይ ኣቕርብሎም። ኣብ ከሉ ምቕራቢታትና፡ ዘተባብዑናን ኣብ ዓወትና ኣበርክቶ ዝገበሩን ትካላት መንግስቲ፡ ግንባርን ሕብረተሰብን ኣመስግን። ኣብ ትሕቲ ኣምላኽ፡ ዘዕበዩኒ፡ ዘምሃሩንን ዘድሊ ክንክን ዝገበሩላይን ክልቲኦም ወለደይ ድማ ዓብዪ ምስጋና ኣቕርብሎም። ክበር ማኒስተር ኣረፋይን ዝገበረልይ ውዕለት ኣቕዲመ ገሊጹዮ እዮ። ኣብ ቤት ጽሕፈት ጳሪጣ ከለኹ፡ ሓላፍይ ዝነበረ በረኽት ዳንኤል (ወዲ ረቢ) ከም ሓላፍይ ዘይከውን ከም ኣብዮ ኩይኑ እዩ ዝሕብሕበኒ ነይሩ። ብፍሉይ እዩ ዝከከርን ክብሪ ክህቦ ዝደልኑ።

መስፍን ገብረሂወት

ሐሳቦች



መንግሥቱ ኣጀንዳ መጻኢ ስራሕን ሞያን

ኣብርሃም በረኸት

ኣብ ህሉው ዓለም ዕዮን ዓይይነትን ቀንዲ ተጽላዊ ክፋል ሕብረተሰብ መንእሰይ እዩ። ንፈለማ ግዜ ናብ ስራሕ ዓለም ንምእታው ዝግበር ቃልሲ፡ ተመክሮ ስራሕ ዘይምህላው፡ ዘይምስናይ ትጽቢትን ክወገንትን ዓለም ስራሕ፡ ስእነት ስራሕ፡ ኣብ መንገዱ ጠሉብን ቀረብን ሞያታት ብግቡእ ዘይምርዳእ፡ ቅልጡፍ ፍልቀት ሞያታት ተገንዚብካ ነበሽኻ ኣብ ቀጻሊ ትምህርትን ስልጠናን ዘይምጽማድ፡ ወዘተ. ገላ ነዚ ቃልሲ ካብ ዘካብዶ ክኸውን ይኽእል። ካብ ትምህርቲ ብቐጥታ ናብ ስራሕ ዓለም ንምጽንባር ዝብገስ መንእሰይ ክፋል ሕብረተሰብ ብገምጋም ኣብ ክሊ ዕድመ 19 – 29 ዝርከብ ተባሂሉ ክግለጽ ይኽእል። እዚ፡ ነቲ ኣብ ናይ ሞያ፡ ሰርቲፊኬት ክሳብ ዶክተራይት ደረጃ ንዘጠቓልል መደብ ትምህርቲ ንዝሓልፍ ሰብ ይውክል። ኣብዚ ዝተጠቐሰ ገደብ ዕድመ ዝርከቡ መንእሰያት ናብ ስራሕ ዓለም ንምጽንባር ኣብ ዝሓልፍዎ መስርሕ እኹል ምድላዎትን ሓበሬታን ምስ ዘይረኽቡ ዝሓልፍዎ መድረኻት ብዝተፈላለዩ ኮርናዓት ተጽልዩ ንቐጻሊ ሂወቶም ብኣሉታ ዝሃሱዩ ክኸውን ልዑል ተኽእሎ ኣለዎ።

ብመሰረት ኣህጉራዊ ውድብ ዕዮ ዝዘርገሐ ሓበሬታ፡ ኣብ 2024፡ 190.8 ሚሊዮን ሰባት ኣብ ሽቕለት ኣልቦነት ዝነበሩ ኹይኖም፡ ዝበዝሐ ካብዚ ቍጽሪ ንመንእሰያት ዝውክል እዩ። እዚ መጠን፡ ነቲ ኣብ 2025 ክዓቢ ትንቢት ተገይርሉ ዘሎ ዘይመጣጠን ዕብየት ተሳትፎ ደቂኣንስትዮን ደቂተባዕትዮን

ኣብ ስራሕን ኣብ መንገዱ ውሑዳት ሃብታማትን ዝተረፈ ህዝቢ ዓለምን እናገፍሐ ዝኸይድ ዘሎ ጋግ መጠን ሃብትን ኣብ ግምት የእቲኻ፡ መንእሰያት ኣብ ስራሕ ዓለም ብስሩዕ ንኸሳተፉ ብዙሕ ጸዕሪ ከም ዘድልዮም የረድእ። ኣህጉራዊ ውድብ ዕዮ፡ ንህሉው ኩነታት መንእሰያት ኣመልኪቱ ኣብ 2024 ኣብ ዘዓለዎ ጸብጻብ፡ መጠን ሽቕለት ኣልቦነት መንእሰያት 13 ሚሊታዊት ከም ዘሎን 20 ሚሊታዊት ካብ መንእሰያት ዓለምና ድማ ተጠቀምቲ ናይ ዝኾነ ዕድላት ስራሕ፡ ትምህርቲ ወይ ስልጠና ክኾኑ ከም ዘይከላኡን ይሕብር። እቲ ጸብጻብ ብተወሳኺ፡ ኣብ ሃገራት ትሕተ-ሰሃራ ካብ ዝርከቡ ኣርባዕተ መንእሰያት እቶም ሰለስተ ውሑዳት ዝኾኑ ስራሕ ከም ዘይበሉምን ክልተ ካብ ሰለስተ መንእሰያት ድማ ካብ ዝነጥፍሉ ስራሕ ንኺይባረሩ ኣብ ስግኣት ከም ዝርከቡን የረድእ።

64.9 ሚሊዮን መንእሰያት ዓለምና ኣብ ስራሕ ኣልቦነት ከም ዝርከቡ ዘረድእ ተመሳሳሊ ጸብጻብ፡ እዚ ቍጽሪ፡ መጻኢ ስራሕ ቀሪብዎ ንዘሎ ዕድላትን ብድሆታታትን ብግቡእ ናይ ምትንታን ዓቕሚ መንእሰያት ምስ ዘይዓቢ ኣብ መጻኢ ብዝተዓጸጸ መጠን ክዓቢ ከም ዝኽእል ይትንተን። ብዓለም ደረጃ ዘሎ መጠን ሽቕለት ኣልቦነት መንእሰያት ስራሕተኛታት ኣብ 2025 ካብ 13 ናብ 12.8 ሚሊታዊት ክገድድል ከም ዝኽእል ኣህጉራዊ ውድብ ዕዮ ዝእምትኡ እንተ ኾነ፡ ኣብ ሃገራት ትሕተ-ሰሃራ ግን እወታዊ ለውጢ ከምዝገብ ትጽቢት ከም ዘይግበር

እቲ ሓበሬታ ወሲኹ የረድኦ። ብኸሊላታት ዝቐርብ ቍጽራዊ ሓበሬታን ትንታኒን ህሉው ኮነታት ዕዮ ዓለምና ንዝያዳ ጸዕሪ ዝጽውዕ እዩ። መንእሰያት ኣብ ስራሕ ዓለም ንኸኣትዉ፡ ንኸምረጹ፡ ተመሪጾም ንኸቐጽሉ ድማ ኣጀንዳ መጻኢ ስራሕ (Future of Work) ብግብሉ ምግንዛብ የገድሶም።

ኣጀንዳ ‘መጻኢ ስራሕ’ ህሉው ቅርጽን ኣገባብን ዕዮ፡ ክቐየረሉ ዝኸእል መዳይን ክግበር ዘለዎ ምድላዎትን ስራሕን ከረድኦ ይፍትን። መጻኢ ስራሕ ክጸልዉ ዝኸእሉ ብርክት ዝበሉ ረጅሒታት ኣንጉላዊ ተክኖሎጂ፡ ሓምላይ ቍጽጥ፡ ዲሞክራሲያዊ ለውጢ ካብቶም ወሰንቲ ዝበሃሉ እዮም። ንመጻኢ ስራሕ ዝጸልዉ ረጅሒታት መድረኽ ብመድረኽ ዝፈላለዩ ምዃኖም ምግንዛብ ድማ ኣገዳሲ እዩ። ኣብ መስርሕ ዕዮ (መስርሕ ምፍራይ ነገራት ወይ ምቕራብ ኣገልግሎት) ምስ ምህዞ ሓዲሽ ተክኖሎጂ ሓደስቲ ናይ ስራሕ ዕድላት ክፍጠሩ ይኸእሉ። ተክኖሎጂ ድማ ከም ቀዳማይ ጸላዊ ረጅሒ ክጥቀስ ይኸእል። ዝነበሩ ሞያታት ድማ ኣገዳስነቶም ጐዲሉ ወይ ሃሲሉ ክጠፍኡ ይኸእሉ። እዋናዊ ሞያታት፡ ኣብ ሓጺር ግዜ ምስቲ ዕዮ ዝጠልቦ ደረጃታት ዘይከመጣጠን ይኸእል። ብመሰረት ሓበሬታ ኣህጉራዊ ውድብ ዕዮ፡ 56 ሚሊዮን ካብ ጠቕላላ ዓያዪ ዓቕሚ ሱብ ዓለምና ብሰሪ ተክኖሎጂያዊ ለውጢ ብፍላይ ድማ ኣርተፊሻላዊ ብልሒ ስራሕ ናይ ምስኣን ሓዲጋ የንጸላልዎ ኣሎ። እዚ ንህሉው ኮነታት መጻኢ ስራሕ ንጹር ስእሊ ዝፈጥር እዩ።

ምስ ኣጀንዳ ‘መጻኢ ስራሕ’ ተኣሳሲሩ ዝኸይድ ኣገዳስነት ኣምር ሓላፍነታዊ/ፍትሓዊ ስግግር (Just Transition) እዩ። ምስ ተክኖሎጂያዊ ምዕባላ፡ ቅርጽን ኣገባብን ዕዮ ኣብ ዝልወጠሉ ግዜ፡ ብወገን መንግስታት፡ ኣስራሕትን ሰራሕተኛታትን እኹል ምድላዎት ክግበርን ኣብ መስርሕ ምስግጋር ድማ ዝኾነ ዝተረፍ (ቨቐለት ኣልቦ) ዝኸውንን ሰራሕተኛ ክህሉ ኣይግባእን። ኣብ መስርሕ ስግግር፡ ውሑድ ተመኩሮ ሒዞም ዝጸንሑ መንእሰያት ሰራሕተኛታት ግዳያ ክኾኑ ይረኣዩ። ሓዲ ትካል ክጥቀሙ ካብ ዝጸንሑ ኣገባብን ቅርጽን ዕዮ ብምኽንያት ተክኖሎጂ ናብ ዝሰገመ ደረጃ ኣብ ዝሰጋገረሉ ግዜ ሰራሕተኛታት እኹል ትምህርትን ስልጠናን ቅድሚ ናይ ስግግር ግዜ ከም ዝወስዱ ክገብር ወይ ንኸዳለዉ ጐስጓስ ከካይድ ይግባእ። መንግስታትውን ነዚ ዝሕግዝ ፖሊሲታት ዕዮ ቅድሚ ዝገሃዱ ለውጥታት ክነድፉ የገድስ። ሰራሕተኛታት ብፍላይ እቶም ብኣሉታ ክጽለዉ ዝኸእሉ ክፋላት እኹል ምድላዎት ክገብሩ ወሳኒ እዩ። ኣብ መስርሕ ሓላፍነታዊ ስግግር፡ ሰራሕተኛታት ጥዕናኦም፡ ኣከባቢ፡ ናይ ስራሕ ዕድላት፡ ወዘተ. ንኸይከሰሩ ይስራሕ። ክሳራ ግድን ምስ ዝኸውን ግን ተመጣጣኒ መሕወዪ ኣገባባት ክህሉ ይግባእ። ህሉው ኮነታት ዕዮ እምበኣር፡ ናብ ስራሕ ዓለም ንዝጽንበር ሰራሕተኛ ብፍላይ መንእሰያት፡ እኹልን ብቐጻሊ ዝዓቢ

ኣፍልጦ እዋናዊ ተክኖሎጂ ንኸህልዎም ኣገዲዱ ኣሎ።

እቲ ከም ካልኣይ ረጅሒ ዝረኣ፡ ስግግር ናብ ሓምላይ ቍጽጥ እዩ። ኣብ ግዜ ቀዳማይ ኢንዱስትሪያዊ ሰውራ ብከላ ይኹን ሓምላይ ቍጽጥ ኣድህቦ ዝወሃበም ጸለውቲ ረጅሒታት ኣይነበሩን። ብኡ መንጽር ከምሰኹ ዝሕተቱ/ ዝጥለቡ ዝነበሩ ክእለታትን ሞያታትን ድማ ንኣከባቢ ኣብ ግምት ዘእቱ ኣይነበረን። ኣብዚ ግዜ ግን፡ ጥዑይ ቍጽጥን ጽሩይ ኣከባብን ተሳንዩ ክኸይድ ከም ዝኸእል ዓለም ኣብ ሓዲ መረዳኢታ ዝበጽሖት ትመስል። ሓምላይ ቍጽጥ ድማ ከም ወሳኒ ረጅሒ መጻኢ ስራሕ ንኸረኣ ኣገዲዱ ኣሎ። መጻኢ ስራሕ፡ መስርሕ ዕዮ (ምፍራይ ነገራት/ምቕራብ ኣገልግሎት) ሱብን ኣከባብን ኣብ ግምት ብምእታው ክካየድ፡ ናብ ኣየር ዝትፋእ መጠን ካርቦን ዳይኦክሳይድ ንምሒዳል ዝሰርሕ ትሕተ ቐርጺ ክውደን፡ መንግስታትን ትካላትን ድማ ደረጃ ብደረጃ ናብ ዜሮ ምትፋእ ካርቦን ናብ ኣየር ንምብጻሕ ኣካል ሃገራዊ ናይ ልምዓት ውጥናተን ኮይኑ ሰፊሕ ዓለማዊ መደባት ወጺኡ ይሰራሕሉ ኣሎ። ብኡ መንጽር፡ ሞያውያን ቅድሚ ሕጂ ዘይነበረ ኣብ ምውሓስ ኣከባብን ምውጋድ ብከላን ዘለዎም ኣፍልጦን ክእለትን ኣካል ሞያዊ ዓቕምታቶም ክረኣ ጀሚሩ ኣሎ። እዚ፡ ናብ ስራሕ ዓለም ንዝጽንበሩ መንእሰያት ብዓቢ መጠን ይጸልዎም።

እቲ ሳልሳይ ረጅሒ፡ ዲሞክራሲያዊ ለውጢ እዩ። መጻኢ ስራሕ ከረጋግጾ ካብ ዘለዎ ሓዲ፡ ጥዑይ መጠን ወሊድን ዝለዓለ መጠን ተሳትፎ መንእሰያት ደቂኣንስትዮ ሰራሕተኛታት እዩ። እዚ ካብ ዓቢይቲ ብድሆታት መጻኢ ስራሕውን ክበሃል ይኸእል። ብደረጃ ዓለም እናዓበየ ንዝመጽእ ዘሎ መጠን ኣረጋውያን ንምሽፋን፡ ተሳትፎ መንእሰያት ደቂኣንስትዮ ሰራሕተኛታት ኣብ ስራሕ ብዝተፈላለዩ ኣገባብ ክወሓስ ወሳኒ ይኸውን። ነዚ ንምርግጋጽ ሽርክነት መንግስታት፡ ኣስራሕትን ሰራሕተኛታትን ልዕሊ ዝኾነ እዋን የገድስ። ተሳትፎ መንእሰያት ንምውሓስ፡ ከም መጽንሒ ሕጻናት ኣብ ቦታ ስራሕ፡ ዝተናወሐ ናይ ሕርሲ ዕረፍቲ፡ ተዓጻጻፊ ናይ ስራሕ ግዜ ወይ ኣማራጺታት ገለ ካብቲ ከም ፍታሕ ክመጽእ ዝኸእልን ሽርክነት ዝተጠቐሱ ኣካላት ዘድልዮን እዩ። በዚ መንጽር፡ ናይ ደቂተባዕትዮን ደቂኣንስትዮን ተባሂሉ ዝግበር ዝነበረ ምክፍፋል ሞያታት እናተረፈ መጺኡ ኣሎ።

ከም ራብዓይ ጸላዊ ረጅሒ ተባሂሉ ዝግለጽ ኣወዳድባ ስራሕ እዩ። ኣወዳድባ ስራሕ ብዝያዳ ድሕሪ ለበዳ ኮቪድ-19 ንመጻኢ ስራሕ ክጸልዎ ተራእዩ። ምስ ምስፍሕፋሕ ኮቪድ-19፡ ተክኖሎጂ መሰረት ዝገበረ ለውጥታት፡ ዕዮ ዝውደበሉ ወይ ዝካየድሉ ቅርጽን ኣገባብን ጸልዎም እዩ። ማንዛዊ ኣገባባት ተጠቐምካ ኣብ ዝዛ ወይ ዝጠዓመካ ኳንካ ናይ ምስራሕ ናጽነት ገለ ካብቲ ዝጥቀስ እዩ። እዚ፡ ክእለት ተክኖሎጂ ብፍላይ ድማ ኢንተርነት መሰረት ዝገበሩ ክእለታት ኣገዳስነቱ

ከምዝራቅ አብዛኛው ግዜ ከሱዳን ስራተኞች ከፊልሞች ዘለቃ መሰረታዊ ክፍሉን ካሉ። ናብ ስራ ላይ ምንም ዓይነት መንግሥት ደረጃ አብ ርዕሰ ልማት መሰረታዊ ናይ ምዕራባዊ ክፍሉም፡ ቅድሚያ ቅሩብ ዓመታት ዘየገደሱ ዝነበሩ አብዚ ግዜ ግን ከም መሰረታዊ ወሰንቲን ዝረከቡ ክኣሉታት ኣጥርዮም ንክጸንሑ መጻኢ ስራሕ ኣገዲዱ ኣሎ። ንዝተጠቐሱ ጸላውቲ ረጅሒታት ንምብዓህን ናብ ርብሓ ንምውግሳን፡ ሰብ-መሰረት ዝገበረ ኣጀንዳ መጻኢ ስራሕ ኣብ ግብሪ ከውዕል ከም ዘለዎ ደማ ኪኣሉታት የገንዝቡ። ሰብ-መሰረት ዝገበረ ኣጀንዳ መጻኢ ስራሕ፡ ቀጻሊ ወፍሪ ኣብ ክኣሉታትን ዓቕምታትን ስራተኛታት ወይ ኣቕርቦት ዕድሜ-ልክዕ ዝኸይዱ መደባት ትምህርትን ስልጠናን፡ ከም ኣድላይነቱ ዝረከ ዕዮን ዓያይነትን ንምምሕዳር ከምኡውን መሰላት ኣብ ምርግጋጽ ዘገልግሉ ሕግታት/ፖሊሲታት ምንጭኡን ምክላስን፡ ነዚ ብኣድማዕነት ንምትግባር ደማ ኣብ ተከፍሎጂ ቀጻሊ ወፍሪ ንክግበር ይጽውዕ።

ኣጀንዳ መጻኢ ስራሕን ንዕኡ ዝጸልወ ረጅሒታት ምርድኡ ንስራተኛታት ብፍላይ ደማ ንመንግሥት ስራተኛታት ናይ ቀጻልነት ሕቶ ተባሂሉ ክረክ ይኸኣል። ኣብ ርዕሰ ዚ ኣብ ዕዳጋ ዕዮ ዘሎ ጠለብ ሞያታት ምስትብሃሉን ኣብ መጻኢ ዝያዳ ተደለይቲ ዝበሃሉ ሞያታት ኣለሊኻ ምድላዎት ምግባርን ደማ ንመንግሥት ብዝያዳ የገድስ። ብዓለም ደረጃ ምስ ዝረከ፡ ኢንተርነት ምርኮስ ብምግባር ዝካየዱ ዕዮታት፡ ብፍላይ ምስ ምድላውን ምምዕባልን ድሕረ-ገጻት ኢንተርነት፡ ከሉ ዓይነትን ምህንድስና፡ ዓውዲ መካቶኒክስ፡ ጽላታት መሳንዕ፡ ምስረታ ንኣሽቱ ዋኒናትን ካልእን ገለ ካብቶም ኣብ መጻኢ ተጠላብነቶም እናዓበየ ዝመጽእ ሞያታት ከም ዝኾኑ እዋናዊ ጸብጻባት ኣህጉራዊ ውድብ ዕዮ የረድኡ። ብኣንጻር ናይዚ ኣብ ፋብሪካታት ኣብ ስርዓተ ምግባር ዝሰርሑ፡ ኣብ መሰረታዊ

ምሕደራ ሓበሬታ ዝነጥፉ፡ ናይ ሕሳብ ስራተኛታት፡ ስራተኛታት ባንክታት ገለ ካብቶም ብዓለም ደረጃ ኣብ ሓዲጋ ምስኣን ስራሕ ዝርከቡ ከም ዝኾኑ ይግለጽ።

ስራተኛታት ብፍላይ ደማ መንግሥት ዕድሜ-ልክዕ ኣብ ዝኸይዱ መደባት ትምህርትን ስልጠናን ብስራዕ ንክሳተፉ ዝዓበየ ጸውዒት ኣጀንዳ መጻኢ ስራሕ እዩ። እዚ፡ ሓዲ ሰብ፡ ብሂወት ክሳብ ዘሎ ዓቕምን ክኣሉትን ንምዕባይ ዓሊሙ ዝኸየዱ ከሉ ናይ ትምህርትን ስልጠናን መደባት ይውክል። እዚ ብወግዓዊ ይኹን ዘይወግዓዊ ኣገባብ ክኸውን ይኸኣል። ዕድሜ ልክዕ ዝኸይዱ መደባት ትምህርትን ስልጠናን ዘገንዝቡ ሓቂ፡ ፍልጠት፡ ኣብ መምሃሪ ክፍሊ ወይ ግዜ ስራዕ ትምህርቲ ጥራይ ከም ዘይድረት ብኣንጻር ኣብ ዝተፈለለ መድረኻትን ኮህታትን ናይ ህይወት ከም ዝቐሰም እዩ። ናይ ክኣሉታት ጋግ/ሃጓፍ ንክይፍጠር፡ ምዕራይ ስጉሚ ምስ ቅልጠፍ ፍልቀት ሞያታት ንክህሉ፡ ውሕስነት ስራሕ (ተወዳዳርነት/ ተመራጽነትን ኣብ ዕዳጋ ዕዮ) ንምርግጋጽ፡ ከምኡውን ምዕራይ ስግግር ንክህሉ ደማ ይሕግዝ።

ነዚ ብዘላቕነት ንምትግባር፡ መበገሲ ክኸውን ዝኸኣል መጽናዕታዊ ኣሃዛዊ ሓበሬታ ምእካብ (ህልውን ጠለብን ሞያታት፡ ዝርገሐ...ወዘተ.)፡ ኣገዳስነትን ወሳኝነትን ዕድሜ ልክዕ ዝኸይዱ መደባት ትምህርትን ስልጠናን ምስራጽ፡ መደባት ትምህርትን ስልጠናን ንምምዋል ዝኸኣል ፋይናንስያዊ ሓዛት ምድላው ከምኡውን ውህደትን ምትሕግጋዝን ኣብ መንጎ መሻርኽቲ ከም ዝህሉ ምግባር፡ ዝቐረቡ መደባት ትምህርትን ስልጠናን ደረጃን ኣፍልጦን ዘማልኡ ምግባር፡ ጠለብ መሰረት ዝገበረ ከምኡውን ግብራዊ ስራሕ ዝዓበለሎ መደባት ትምህርትን ስልጠናን ምድላው የድሊ። ከም ወሳኒ ባኢታ ዝረከ ግን ንለውጢ ዝህሉ ድልውነትን ተበግሶን ስራተኛታት ብፍላይ ደማ መንግሥት እዩ።



ጸብሊል ምጣልዎ ሳይሆን ጸንብሊል !

ሞያዎ ዘመልክ እምበር ሞያ ካልሉት ዘላልክ መንእሰይ አይግድን!

ኤርምያስ ሰሎሞን

ብስራሕ እምበር ብሕሜታ ዝሓለፈሉ ሰብ ኣይረኣናን፤ ብብቕዓት እምበር ብበለካን-ለኽዓካን ዝጥረ ሞያ ኣይሰማዕናን፤ ሕሜታ ድማ ከሕስር እምበር፡ ክብረት ከምጽእ ኣየስተውዓልናን... ። ኣርእስትና ብዛዕባ ሞያን ሞያውነትን እምበር፡ ብዛዕባ ሕሜታ ኣይከውንን። ምኽንያቱ፡ ንሓማየ ክንሓምይ ድማ ስራሕ ከይንበትኹ፤ ሞያና ከይንርስዕ።

ዕድመ ንእስነት፡ እቲ ኣብ ዕምርኻ ዝወሃበካ ዝዓበየ ዕድል እዩ። ብወርቂ ኣይትመን፤ ብገንዘብ ኣይዕቀን። ብንእሽቶኻ ወይውን ምስ ዓበኻ እትረኽቦ ዕድላት ክህሉ ይኽእል ይኸውን። ንእስነት ግና ዳርጋ ኹሉ ዓይነት ጸጋታት (እንተላይ ጉልበትን ጥዕናን) እተስተማቕረሉ ዕምሪ እዩ። ብፍላይ ኣብዚ እዋን፡ ዓለም፡ “ትውንጨፍ” ወይ ትሕምበብ’ያ ዘላ” ዝብል ብሂል እኹል ኣይከውንን። ምውንጫፍን ምሕንባብን ደኣ ይዕቀኑ እንድዮም። ኣብዛ ዓለም ኣብ ነፍሲ-ወከፍ ካልኢትን ትሕቲኡን ለውጢ ኣሎ። ልዕሊ ፍጥነት ድምጺ ዝኸይድ ኣጽዋር ተሰራሖ ኢልና ንግረም ንኸውን። ልዕሊ ብቕዓት ኣእምሮ ወዲ-ሰብ ዝኸነፍ ፍልጠት ድማ ኣብ ነፍሲ-ወከፍ ካልኢትን ትሕቲኡን ይኸሰት ኣሎ። ስለዚ ንሕና እንታይ ኢና እንፈልጥ? እንታይ ዓይነት ሞያ ኢና እንውንን? ድሕሪ ደጊም ኣብ ዋጋ-ዕዳጋ ዝኣቱ ኣይከውንን።

“ብልዑል ግንዛብ ካብ ምሕሳብ፡ ሓፈሻዊ ኣፍልጦ ክህልወካ ይቐልል። ሓፈሻዊ ኣፍልጦ ግና ኣብ መወዳእታ፡ ናብ ዕንወትን ጌጋ ርድኢትን ዝመርሕ።”

ዴቪድ ማክ-ሬንይ

ሞያውነት ግና ኪንዮቲ፡ “ክእለት፡ ብቕዓትን ባህርያትን ኣብ ሓደ እትሰርሓሉ ዓውዲ” ዝብል ሓፈሻዊ ትርጉሙ፡

ህይወትካ ብኸመይ ትሰርዕ? ብኸመይ ትበሃሃል? ብኸመይ ሓላፍነት ትወስድ? ብኸመይ ትውስን? ብኸመይከ ተበርክት? ዝብሉ ኣገደስቲ ትርጉማት ኣሎዎ። ሓደ ኹብቲ ኣብ መንእሰያት ዝርእ ዝዓበየ ጸገም ‘ምሕፋሽ’ (generalization) እዩ።

“ዓለም፡ ኣበይ በጺሓ ኣላ፤ ንሕና ኹእ!”

“ዓለም” ክንብል ከሎና መን’ያ፤ “ንሕና” ማለትናኹ!?

ዓለም፡ እዛ ብማዕከናት ዜና እትገገርና “ዓለም” ጥራይ ድያ? “ንሕና” ጥራይ ዲናኹ ኣብዛ ዓለም እንሸገር? ወዘተ. እልቢ ዘይብሉ ሕቶታት ዘለዓዕል እዩ። ብሓፈሻ፡ ምሕፋሽ፡ ኣብ ገለ እዋን ሓቅነት ክህሉዎ ዝኽእል’ኳ እንተ ኹነ፡ ናብ ጌጋ ርድኢት ዝወስድ፡ ዕድላት ዘባኽን፤ ዘይኣመስጋኒ ዝገብር፤ ብቕንዱ ድማ ኣድማዕነት ዘጉድል ሓደገኛ ‘ልምዲ’ እዩ።

ብዙሕ እዋን፡ ሞያውነት፡ ኣብ ቴክኒካዊ ክእለትን ብቕዓትን ጥራይ ዘተኮር ዝመስሎም መንእሰያት ንዕዘብ ኢና። ሓደ፡ ‘ፍሉይ’ ወይውን ‘ፍሉይ ዝመስሎም’ ሞያ ምስ ሓዙ፡ ደረቶም ነፊሖም ይኸዱ’ሞ፡ ዘሎዎም ሞያ ባዕሉ ኣፍ ኣውጺኡ ዕድላት ዝኸፍተሎም ዝመስሎም ኣለዉ። እዚ ግና ኣብ ባይታ ክትረኽቦ ዝከእል ኣይከውንን። ስለዚ እስከ ብዛዕባ ሞያን ሞያውነትን ኣብ መንእሰያት ኣልዒልና ነዕልል።

ሞያውነት ስለምንታይ እዩ ንመንእሰያት ኣመና ዘገድስ?

- * ኣብ ሞያኡ ተወፍዮ ዝሰርሕ ሰብ፡ ክቡርን ሕፉርን እዩ። ብመን፡ ብኸሉ! ብመሳርሕቱ፡ ብመዘንኡ ከምኡውን ብኣስራሕቱ! ከምኡ ስለ ዝኹነ ድማ ኩሉ ሰብ ይዓስሎ። ሓደ ‘ሞያ ኣሎኒ’ በሃላይ፡ ግን ከኣ ተታዕናናይ፡ ሓማዩ፡ መማረሪ ግና ሰብ ይርሕቑምበር፡ እንታይ ክገብር እዩም ክቐርቦ።
- * ኣብ ሞያውነት ኣድሂቡ ዝሰርሕ ሰብ፡ ካብ መዘንኡ ጸብለል ኢሉ ንኸርእ ግዜ ኣይወስደሉን እዩ። ምክንያቱ፡ ኣስራሕቲ (እንተሓይ መንግስቲ)፡ ንሓደ ውፍይ፡ ሓያል ናይ ምብህሃል ዓቕሚ ዘሎዎ፡ ግድላት ድማ ብጥበብ ዝፈትሕ ሰብ እንተ ኹይኑ፡ ዓይኖም ከይሓሰዩ እዮም ዘዕብዩዎ፡ ንዕኡ ሓልዮም ጥራይ ዘይኮኑስ፤ እንተሓይ ግቡእ ኣገልግሎት ንክህቦምን ዝያዳ ክፍርዮሎምን!
- * ምስልና፡ ሓደ ካብቶም ዝዓበዩ ጸጋታትና ምዃናም ነስተውዕልዶ? ሓደ ብቐዕ ሞያዊ፡ ብኻልኣት ወትሩ ብጽቡቕ ምስሊ እዩ ዝጥቀስ። ከምኡ ስለ ዝኹነ ድማ ጉዳያቱ፡ መደባቱ፡ ሕልምታቱ ወዘተ. ስልጥ-ስልጥ እዩ ዝብላሉ።
- * ሞያውነት፡ መእስ እንታይ ትብል? እንታይ ንመን ትብል ብኸመይከ ትብሎ? መእስ ትዛረብ፤ መእስከ ትሰምዕ? ሓሳባትካ ብኸመይ ብንጹርን ክብረት ብዘሎዎ ኣገባብን ትገልጽ ወዘተ. እውን የጠቓልልዮ። ምክንያቱ፡ ቅኑዕ ሓሳብ ኣብ ዘይግዚኡን ኣብ ዘይቦታኡን ከምኡውን ንዘይግብኡ ሰብ ኣዕናዊ ተራ ክህሉዎ ይኸእልዮ።

ስለዚ፡ ሓደ ሞያዊ መንእሰይ፡ ኣብ ርእሲ’ቲ ክውንኖ ዝግባእ ሓያል ዲሲፕሊንን ምሕደራ ግዜን፡ ኣብ ቀጻሊ ዕብዮት ነብሱን ከተኮር ይግባእ። እዞም ኣብ ላዕሊ ዝገለጽናዮም ገለ ኣብነታት ናይ ሞያውነትን ሞያዊ መንእሰይን ኩይኖም፡

ብኣንጻሩ እስከ፡ ባህርያት ናይቶም ኣብ ሓፈሻዊ ፍልጠትን ጉዳያትን ጸንበለል ዝብሉ መንእሰያት ንክታተል፡-

ኣብ ሞያውነት ምእማን፡ ብውዱብ፡ ውዱንን ዓሚቕን ኣካይዳ ምጉዓዝ ክኸውን ከሎ፡ ብኣንጻሩ፡ ‘ጸንበለል’ ምባል ወይ ኣብ ሓፈሻዊ ጉዳያት ምትኳር ድማ ንነገራት ኣዚኻ ምንእኣስን ብዕምቁት ኣብ ዘይትፈልጦ ጉዳያት ጦብሎቑ-ጦብሎቑ ምባልን የጠቓልል። ንነገራት ኣሓፊሽካ ምርኣይ፡ ብዘይተጸንዑ ግምታት ከምኡውን ንነገራት ኣቃሊልካ ብምርኣይ ኣብ ልዕሊ ሰባት ወይ ትካላት መደምደምታ ምውሳድውን ገለ ባህርያት ናይ ጸንበለል ዝብሉ መንእሰያትዮ። ‘ጸንበለል’ እምበር፡ ‘ጸብለል’ ኣይበልናን!

“ግድፎንዶ፡ ኣብ ጀርመን ዘሎ ሓወይ ከም ዝነገረኒ፡ ቁጠባ ኣውሮጳ የንቁልቀኦልዮ ዘሎ” - ኣቤት ታህዋኽ። እንታይ ገደስካ ብዛዕባ ቁጠባ ዘጽንዑ ሰባት፡ ካብኡ ናብኡ ድማ ብዛዕባ ቁጠባ ኣውሮጳ ንዘጽንዑ ክኢላታት ወይ ጭቡጥ ሓበሬታ ዘይትውከስ። ምናልባት፡ ኦቲ ኣብ ጀርመን ዘሎ ሓውኻ፡ ተመራማሪ ቁጠባ ኣውሮጳ እንተ ኹይኑ ግና ጭብጢ እሞ ኣቐርበልና ክንኣምነካ።

ኣርእስትና፡ ብሞያን ብሞያውነትን ምንባር እዩ። ምክንያቱ፡ ጸንበለል እናበልና ክንነብር እንተ ወሲንና፡ ከስዕበልና ዝኸእል ሓደጋታት ኣዝዩ ብዙሕዮ። ንገለ ካብኡ ድማ ንክታተል።

ምክሳር ዕድላት

“ንእከለ ንዮ በሎ ከይትቐርቦ፡ ሓደገኛ ሰብዮ!” እንተ ተባሂልካ፡ “እንታይዮ ገይሩ? ንኹሉ ሰብ ድዩ ሓደገኛ? ናይ ብሓቂኽ ሓደገኛ ድዩ? እንተ ኹይኑኽ፡ ፍጹም ድዩ ጽቡቕ ነገር ዘይርከቦ? ወዘተ. ዝኣመሰሉ ሕቶታት’ሞ ንነብስኻ ሕተታ፡ ምናልባት ካልእ ስእሊ ክትረክብ ትኸእል ትኸውን። ካብቲ ሓደገኛ ዝብሃል ሰብ’ውን መን ይፈልጥ፡ ሓደ ብሉጽ ነገር ክትረክብ ትኸእል ትኸውን? ብዝኹነ፡ እቲ ሓሳብ፡ ህውኽ ኢልካ ብመደምደምታ ኻልኣት፡ ኣብ



መደምደምታ ኣይትብጸሕ እዩ። እዚ ኣብነት ብሰባት ደኣ ኣሰኒናዮ እምበር፡ ብትካላት እውን ክምሰል ይኽእልዮ። ትካል “እንዳ ...፡ ንዮ በሎ፤ ኣብኡዶ ሰብ ይሰርሕዮ?” ዝብል ዕላል’ውን ዘይንሰምዕ መእስ ኳንና? ብዝኸነ፡ ንሕተት፡ ንፈትሽ፡ ምናልባት ኣብቲ ብዙሕ ሰብ ዝጽየኖ ዘሎ ትካል፡ ናትካ ዕድል ክትፈጥር ትኽእል ኢኻ’ሞ፡ ንመደምደምታ ኣይትተሃውኽ እዩ ዛዕባና።

ምዕናው ዝምድናታት፡-

- * ‘ኩሎም ሓለፍቲ ሓደዮም’ ዝብል ርድኢት፡ ኣብ ዝኸነስ ስራሕ ምስ ተመደብካ ወይ ምስ ተቐየርካ፡ ብኣጋኡ ጌጋ ስጉምቲ ንኸትወስድን ናብ ጌጋ መገዲ ንኸትከይድን ዝዕድም እዩ። ሓለፍቲ ሰባት ምዃኖም ኣሚንካ፡ ምስ ክወን ባህርያቶም ክትሳነ ደኣ’ምበር፡ በቲ ኣብ ርእሲኻ ዘቐመጥካዮ ባህርያት ሓለፍቲ ዘዩድሊ መደምደምታታት ክትወስድ ንዝምድናታትካ ከዕኑ ዝኽእል ሓደገኛ ርድኢት እዩ። ብተመሳሳሊ፡ ኣብ ሓለፍቲ ጥራይ ዘይኮነ፡ ኣብ ዝኸነስ ሰብ ተመሳሳሊ ርድኢት እንተሎካ፡ ብቐጥታ ሞያኻ ንኸይትዕብይን ምስ ሞያውያን ንኸይትረዳዳእን ዝዕንቅፍ ስለ ዝኸነ፡ ጸንበለል ካብ ምባል ተቈጢብካ፡ ብትኹረት ምዕዛብ፡ ምስራሕን ምስ ሰባት ምውሳእን የድሊ።

ምድኻም ትኩርነት ወይ ብዕምቁት ምስትንታን

ሞያውነት፡ ብልዑል ኣተኮሮ ምሕሳብ፡ ምስትንታን፡ ብእተፈላለዩ ኩርናዓት ምጥማት ኣብ መወዳእታ ድማ ኣብ ሓበሬታ እተመርኩስ ውሳኔ ምውሳድ የጠቓልል። ምሕፋሽ ብኣንጻሩ፡ ነዚ ኹሉ ዝጠቐስናዮ ሓያል ኣጠማምታታት (critical thinking) ብምድቋስ፡ ኣብ ተሃዋሲ ኩነተ-ኣኣምሮ የንብረካ።

ምዕጋት ሞያዊ ዕብየት

ምሕፋሽ ወይ ላዕሊ-ላዕሊ ጸንበለል ምባል፡ ካብ ሰባት ኩነ ትካላት ክትወስዶ ዝግብኣካ ፍልጠትን ተመክሮን ብምዕጋት ከምኡ’ውን ናይ ምትዕጽጻፍ ባህሪኻ ኣማሲኡ ንዕብየትካ ሓሊኹ ሓዲግ-መዲግ ዘትርፍ ግናይ ልምዲ’ውን እዩ።

ስለዚ ምሕፋሽ ንምውጋድን ሞያውነት ንምዕባይን፡-

- * ሰብ ዝበለ ይበል፡ ህንጡያት ንኹን፡ ዋላ ‘ጽሉል’ ሕቶታት ንሕተት። ‘ዓያሹ’ ከይንብሃል፡ ኣይንሰከፍ። ካብ ምሕታትዮ ፍልጠትን ልቦናን ዝርከብ፡ እምበር፡ ምህውታት ደኣ እንታይ ሰናይ ነገር ከይርከብ፡ ካብ ምምርማርን ምሕታትን ግና ብዙሕ ሓቅታት ክንረክብ ኢና።
- * ሓላፍነት ንሰከም። ዋላ ንጋገ፡ ካብ ጌጋታትና ንመሃር። ሞያዊ እናተጋገየ ዝመሃር ደኣ’ምበር፡ ብጌጋ ኻልኣት ዝወራዘ ኣይኮነን። ሓላፍነት ናይ ጌጋኡ ወሲዱ፡ ዝእረምን ዝግብይን ሰብ፡ ተኣማንነቱን ሞያኡን እናዓበየ ደኣ’ምበር፡ እናሓሰረ ወይ እናተዋረደ ዝኸይድ ከይመስለና ንጠንቀቕ።
- * ኣብ ፍታሕ ደኣ’ምበር ኣብ ጸገማትን ጌጋ ግምታትን ኣይነተኩር። ሓደ ጸገም እንተ ‘ጋጢሙ’፡ ንጠንቂ እቲ ጸገም ናብ ካልኣት ንምልጋብን ንነበሽኻ ሓራ ንምውጻእን ብዙሕ ኣይትድከም። እዚ ናይ ድኹማት ሰባት ኣተሓሳስባዮ። ሞያዊ ወይ በሊሕ ሰብ፡ ንጠንቂ እቲ ጸገም ብምጽናዕ፡ ንእሊቱ ናብ ፍታሕ ዝኸይድ እምበር፡ ኣብ ከርሲ እቲ ጸገም ዕንክሊል ወይ ምኒን ዝብል ኣይኮነን።

ኣብ መደምደምታ፡ ሞያውነትን ምውጋድ ምሕፋሽን ብሓደ ዝኸዱ ምዃኖም ኣሚንና፡ ንዕሞቕ ነፍብ ሞያና፤ ንግደፎ ኣብ ዘይንፈልጦ ጦብሎቕ-ጦብሎቕ ምባል። ከይተሓተትና ብዕምቁት ኣብ ዘይንፈልጦ ጉዳይ ምትንታን ንዮ ንበሎ። ከምዚ ብምግባርና ዝፍጠር ሓይሊ፡ ማዕረ ክንደይ ዓብይ ምዃኑ እቶም ዝፈተኑዎ ይፈልጡዎ እዮም፤ እቶም ዘይፈተንናዮ ድማ ሃየ ንጀምር!



ገህፅን ቁጠባዊ ምዕባለን

ምሉእ-ብርሃን ሃብታይ

ሃ-ጁን ቻንግ፡ ኮርያዊ መበቆል ዘለዎ ሹይኑ፡ አብ ዩኒቨርሲቲ ካምፒሪጅ ንዓሰርተታት ዓመታት ዝመሃረ ናይ ስነ-ቅጥጣባ ክኢላ እዩ። አብ ቍጥጣባዊ ምዕባለን ዓውለማን ኣተኩሩ መጽናዕትታት ይገብር። አብ ርእሲ'ዚ፡ አብ ዓለማዊ ባንክ፡ ባንክ ልምዓት ኤስያ፡ ዝተፋላለዩ ትካላት ው.ሕ.ሃ.፡ ዝተፋላለዩ መንግስታት፡ ከም ኣማኻሪ ሹይኑ ሰራሑ። ንሱ አብ 2008 ዓ.ም.፡ “Bad Samaritans – The Guilty Secrets of Rich Nations and the Threat to Global Prosperity” ዝብል ኣርእስቲ ዝሓዘ መጽሓፍ ዘርጊሑ። ሓንቲ ካብ ምዕራፋት'ታ መጽሓፍ፡ ንባህሊ ናይ ሕብረተሰብ ምስ ቍጥጣባዊ ምዕባለ ኣዛሚዳ ትርኢ። ዝስዕብ ትሕዝቶ እምበኣር፡ ካብታ ምዕራፍ ተጽሚቑ ዝተወሰደ ሓሳባትን ኣብነታትን ዝሓዘለ ሹይኑ፡ አብ ህሉው ኰነታትናን ኣተሓሳስባናን ገለ እንተ ሓገዘና ብምባል ዝተዳለወ እዩ። ሰናይ ንባብ።

ሓደ ኣውስትራልያዊ ኣማኻሪ፡ አብ ብዙሓት ትካላት ናይ ሓንቲ አብ ምዕባለ እትርከብ ሃገር ዘይኖ ድሕሪ ምዕዛብ፡ “ብቲ ዝተዓዘብክዎ ኣዝዩ ትሑት ስርዓተ ደሞዝ፡ ሰራሕተኛታት አብ ቦታ ስራሖም ብምርካቦም ጥራይ ተገሪመ ነበርኩ። ኣፍራይነት ናይቲ ስራሕ ትሑት፡ ብግዜ ዘይልካዕ፡ ከምኡውን ናይ ውድድር መንፈስ ዘይብሉ፡ ምዃኑ ምስ ኣስተብሃልኩ ግን፡ ብዛዕባቲ ክፍሊት ዝነበረኒ ኣግርሞት ጠፊኡለይ። ገለ ካብ ኣካዩድቲ ስራሕ ፋብሪካታት፡ ነቲ ድኹም ባህሊ ስራሕ ክትቅይሮ ዘይክኣል ምዃኑውን ሓቢሮምኒ።” ዝብል ሓሳብ ሂቡ። እታ ሃገር ድኻን ትካላታ ኣፍራይነት ዘይብለንን እየን። ሰበ-ስልጣናትን ኣካዩድቲ ስራሕን ብወገኖም፡ ‘ጸረ-ኣፍራይነት ዝኾነ ባህሊ ምቕያር ኣብዮና’ ብምባል ተስፋ ዝቐረጹላ ሃገር እያ። እቲ ኣውስትራልያዊውን እቶም ሓለፍቲ ዝሃብዎ ሓበሬታታት ከም ቅቡል ወሲዱ ትም ክብል መረጸ።

እዛ አብ ትዕዝብቲ ዝነበረት ሃገር፡ ጃፓን እያ። እቲ ግዜ ድማ 1915 ዓ.ም. እዩ። ሰነፋትን ናይ ስራሕ ልምዲ ዘይብሎምን ተባሂሎም ዝተደምደመሎም ከኣ ጃፓናውያን እዮም። ብዙሓት ምዕራባውያን ጸሓፍትን ሚስቶናውያንን ብዛዕባ ህዝቢ ጃፓን ቅድሚ ሓደ ክፍለ ዘመን ተመሳሳሊ ኣረኣእያ እዩ ኔርዎም። ቢትሪስ ዌብ ዝተባህለት ናይቲ እዋንቲ ሊቅ ዝኾነት እንግሊዛዊት፡ አብ 1912 ናብ ብዙሓት ሃገራት ኤስያ ድሕሪ ምኹላላ፡ ብዛዕባ ጃፓን፡ “ሰባት ንኸሓስቡ ምምሃር ዝበሃል ብርግጽ የልቦን።” ክትብል ገለጸ። ብሓፈሻኡ ጃፓናውያን፡ ብዝቐለለ መንገዲ ዝጓዓዙ፡ ኣዝዮም ስምዒታውያን፡ ንእሊቱ ጥራይ ዝሓስቡ ሰብ ፈኩስ ልቢ፡ ክጽወር ዘይክኣል ውልቃዊ ናጽነት ዘለዎም፡ ወዘተ፡ እናተባህሉ ይግለጹ ነበሩ። እቲ

ቅጽላት ብዙሕ እዋናት፡ ንኸልኦት ህዝብታት ኤስያ፡ ደቡብ ኣመሪካ፡ ብፍላይ ከኣ ንኣፍሪቃውያን ንምግላጽ አብ መዓላ ዝወዓለ እዩ።

ከምዚ ዓይነት መግለጺታት አብ ህዝብታት ኤስያን ኣፍሪቃን ጥራይ ዝሕጸር ኣይነበረን። እንግሊዛውያን ብዛዕባ ህዝቢ ጀርመን ክሓስቡ ከለዉ ዝጥቀምሉ ዝነበሩ ቅጽላትውን መስደመም እዩ። ጀርመናውያን፡ ሃሳባትን ከበድትን እናተባህሉ ይግለጹ ነበሩ። ብዓይኒ ናይ ቅድሚ ሓደ ዘመን እንግሊዛውያን፡ ሃካይ፡ ሰነፍ፡ ድንዝዝ ዝብሉ ቻላት ምስ ጀርመን ተኣሳሲሮም እዮም ዝረኣዩ ዝነበሩ። ሜሪ ሼሊ ኦተባህለት ጸሓፊት ንጀርመናውያን፡ “ብፍጹም ክቐልጥፉ ዘይክኣሉ፡ ቃሕ እንተይልዎም ጥራሕ ዝሰርሑ።” ክትብል ትገልጾም። ብዙሓት እንግሊዛውያን፡ “ህዝቢ ጀርመን ካብ መበቆሎም ዝመጸ ናይ ስምዒት ጸገማት ኣለዎም።” ኢሎም ይሓስቡ። “ዘይእመናት፡ ተበለጽቲ፡ ነንውልቆም ጥራይ ዝሓስቡ።” ዝብሉ ሓረጎትውን መግለጺ ጀርመናውያን እዮም። ብሓፈሻኡ ብዛዕባ ህዝቢ ጀርመን፡ አብ ጽርግያታት እንግሊዝን ፈረንሳን ዝበሃል ዝነበረ ወረታት ጥራሕ ዘይኮነ፡ ብዕላውያን ተመራመርቲ ኢና ዝብሉ ጸሓፍቲ ዝተሰነደ ሰነዳት ኣዝዩ ኣስካፊ እዩ።

ካብዚ ልዕል ክብል ዝተራእየ ብምዝማድ፡ ብዛዕባ ሕብረተሰብ ኣፍሪቃ እንታይ ክበሃልን ክጸሓፍን ከምዝከኣል ንምግማቱ ኣየጸግምን። ካብቲ ብዙሕ ሓንቲ ሕጡብ ጽሑፍ ንውሰድ፡ “ኣፍሪቃውያን ከም ሓንቲ ናይ ኩዕሶ እግሪ ጋንታ ጌርካ ከምሰሉ ይኸእሉ። ተጻውትቲታ ጋንታ ብውልቃዊ ምትህልሻኽ ከምኡውን ብስእነት ጋንታዊ መንፈስ ይሳቐዩ።

ብለንኪህዚ፡ ሓደ ተጻዋታይ አብ ናይ ምጥቃዕ ቦታ ንዝሓዛ ኩዕሶ፡ ጎል ከይትምዝገብሞ ገዛእ ጋንታኡም ከይትዕወት ብምስጋእ ነታ ኩዕሶ ናብ ብጻዩ ገጹ ኣይቀልዓን።” እቲ ብዛዕባ ኣፍሪቃን ኣፍሪቃውያንን ዝበሃል መወዳእታ ክህልዎ ስለ ዘይኮነ፡ ንዓናውን ስለ ዝውክል፡ ንኽንሓስበሉ እንተ ሓደግናዮ ክሓይሽ እዩ።

ብዛዕባ ህዝቢ ጃፓንን ጀርመንን ግን፡ እቲ ዝተባህለን እቲ ድሒሩ ዚጋጠመን ምግንዛብ ጽቡቕ እዩ። ቅድሚ ሓደ ዘመን፡ ጃፓንናውያን፡ ጸዕራማት ዘይኮኑ ሰነፋት፡ ዕቱባት ዘይኮኑ ፈኩሰቲ ልቢ፡ ምስጢር ዘይፈልጡ ስምዒታውያን፡ ክእመኑ ዘይክእሉ ውልቃዊ ናጽነት ዝሰዓሮም፡ ንጽባሕ ዘይብሉ ኣህለኹቲ፡ ወዘተ. . . እዩ ኔሩ መግለጺኡም። ቅድሚ ሓደ ዘመንን ፈረቓን ዝነበረ ምስሊ ጀርመናውያን ድማ፡ “ብቐዓት ዘይብሎም ዝሕቱላት፡ ምትሕብባር ዘይፈልጡ ውልቃውያን፡ ነገረ ርትዒ ዘይርደኦም ስምዒታውያን፡ ብልሒ ዘይርከቦም ዓንጃላት፡ ብሕገ ዘይምእዘዙ ቀጠፍቲ፡ ስነ-ምግባር ዘይብሎም ኣብድታት፡ ወዘተ. . . ዝብል ኔሩ። እዚ ቅጽላትዚ ምስቲ ድሕሪ ካልኣይ ኩናት ዓለም ጃፓንን ጀርመንን ዘርእየኦ ኩሉ ዓይነት ዝላታት ተዛማዲ እንተተራእዩ ኣዝዩ መስሓቕ እዩ። ኣብዛ እዋንዚእ (እዛ ጽሕፍቲ ትጽሓፈላ ዘላ ደቂቕ) ደረጃ ኣፍሪይነትን መነባብሮን ናይ ህዝብታት ጃፓንን ጀርመንን ካብ ናይ እንግሊዛውያን እንተ ዘይበሊጹ ኣይሓምቐን። እዚ ሓቂዚ ምሁራትን ተማራመርትን ዝበሃሉ ጥራሕ ዘይኮኑስ ዓለም ብዓባይ ኣፍጢጣ ዝረእየዮ ሓቂ እዩ።

“ባህላዊ ፍልልይ ንደረጃ ቐጠባዊ ምዕባል ናይ ሓደ ሕብረተሰብ ቀዳማይን እንኮን ጸላዊ ረጅሒ እዩ።” ዝብል ሓፈሻዊ መረዳእታ፡ ንዛሬ እዋን ከም ውዳእ ሓቂ ተወሲዱ ጸኒሑ እዩ። ዝተፋላለዩ ባህልታት ዝተፈላለዩ ክብርታት ዘለዎም ሰባት የፍርዩ። እቶም ዝተፋላለዩ ዓይነት ክብርታት ድማ ዝተፋላለዩ ደረጃ ኣፍሪይነት የንጸባርቑ። ሳሙኤል ሃቲንግቶን፡ ፍሉጥ ናይ ፖለቲካዊ ስነፍልጠት ሊቕ ዝኾነ ኣመራካዊ እዩ። ንሱ ንደቡብ ኮርያን ንጋናን ከም መነጻጸሪ ተጠቒሙ። እዞን ክልተ ሃገራት ኣብ 1960 ተመጣጣኒ ቍጠባዊ ደረጃ ዝነበረን እዮን። ድሒረን ግን ኣዝዩ ዘይራኽብ መንገድታት ተጓዒዘን። ሃቲንግቶን ነቲ ጠንቂ ዝብሎ እንክገልጽ፡ “ብርግጽ ብዙሓት ጸለውቲ ረጅሒታት ኣለዉ። እንተ ኾነ ባህሊ ናይቲ ሕብረተሰብ ቐዳማይ ቦታ ይሕዝ።” ክብል ይድምድም። “ክብርታት ናይ ህዝቢ ደቡብ ኮርያ፡ ቁጣብነት፡ ወፍሪ፡ ጸዕሪ፡ ትምህርቲ፡ ውዳብ፡ ዲሲፕሊን፡ ወዘተ. . . ዝማእከሉ እዩ። ናይ ጋናውያን ክብርታት ግን ካልእ እዩ። ስለዚ ባህሊ መሰረትን ጠንቅን ናይ ኩሉ ነገር እዩ።” ክብል ሓሳባቱ የጠቓልል ሃቲንግቶን።

ባህላዊ ውርሻታት ኣብ ቁጠባዊ ምዕባሉን እንኮን ቀዳማይን ጸላዊ ረጅሒ እዩ ዝብል ስነ-መገብ ክሳብ 1960ታት ከም ውዳእ ሓቂ እናተወሰደ ቀጺሉ። ቁጠባዊ ህይወት ብባህላዊ ውርሻታት ናይ ሕብረተሰብ ክድረት እንተኾይኑ ከኣ፡ ገለ ክፋል ናይ ዓለም ንዘንተእለት ካብ ምዕባላ ተገሊሉ ክነብር ግዱድ እዩ። ተጣቢብካ ኣይተጣቢብካ ዝመጽእ ለውጢ ኣይክህሉን እዩ። ገለ ድኻታት ሃገራት ንድኽነተን ከም ቅቡል ወሲደናኦ ክቐጽላ ኣለዉን። ናይ በዓል ሃቲንግቶን መግለጺታት ናብ ከምዚ ዓይነት መደምደምታታት እዩ ዝወስድ።

እቲ ናይ ቀደም ናይ ጃፓንን ጀርመንን ጸርፍታት ምስ ተረሰዐ፡ ኣብ 1995 ዓ.ም. ፍራንሲስ ፉኩያማ እተባህለ ካልእ ኣመራካዊ ፖለቲካዊ ተንታኒ ኸኣ ሓድሽ ኣበሃህላታት ኣምጺኡ። ካብ ናይ ቀረባ ኣባላት ስድራ-ቤት ወጺኦ ዝህሉ ናይ ስራሕ ምትእምማን፡ ንቐጠባዊ ምዕባል ኣዝዩ ጸላዊ ረጅሒ እዩ። እዚውን ከም ኣካል ባህሊ ናይ ሕብረተሰብ ተወሲዱ። ብመሰረት ኣበሃህላ ፉኩያማ፡ ልዑል ደረጃ ምትእምማን ዘርእዩ ሕብረተሰባት ከም፡ ጃፓን፡ ጀርመን ከምኡውን ኣመራካ፡ ዓባይቲ ኩባንያታት ናይ ምምስራት ተኸእሎ ስለዘለዎም ዝለዓለ ብልጫ ኣለዎም። ካብ ኣባላት ስድራ-ቤት ወጺኦ ልዑል ምትእምማን ዘየርእዩ፡ ከም ቻይና፡ ኮርያ፡ ፈረንሳን ጥልያንን ዝኣመሰሉ ግን ዓባይቲ ናይ ሽርካ ኩባንያታት ምምስራት ከቢድ ብምዃን፡ ዓቢ ቍጠባዊ ዝላ ምምጻእ ይኸብደን። ኣብዚ ንስድራኔታዊ ዝምድናታት ፈሊሻ ብምውሳድ እዩ “ባህሊ” ዝበሃል ዘሎ።

ንሃይማኖታዊ እምነት ምስ ባህሊ ዝብል ቃል ኣጣቢቐም ዝርእዩ ወገናትውን ኣለዉ። ሃይማኖትን ባህልን ክልቲኦ ንሓደ ትሕዝቦ እዩ ዘመልከት ይብሉ። በዚ ድማ እቲ ሃይማኖታዊ እምነት ከም ቀዳማይ ጠንቂ ናይ ልምዓትን ውድቀትን ይውሰድ። ሃገራት ርሑቕ ምብራቕ ኤስያ ልዑል ቍጠባዊ ዝላ ምስ ኣመዝገባ፡ “እቲ መሰረት ኣብቲ ኮንፌሽየስ ዝበሃል ሰረተ-እምነት እዩ።” ዝብል መገብ ፈሲሱ። ስነ-ሓሳብ ኮንፌሽየስ፡ ጸዕሪ፡ ትምህርቲ፡ ቁጣብነት፡ ምትሕብባር፡ ትሕትና፡ ልዑል ምእዝዝነት ንሰብ-መዚ፡ . . . ወዘተ ንዝብሉ ባህርያት የጉልሑ። እዚ ዓይነት ገጸ-ባህሪ ድማ ኣብ ሃገራት ምዕራብ ክፍጠር ብፍጹም ከም ዘይክእል ተገምጊሙ።

ጃፓን ዝደየበቶ ቍጠባዊ ዓቕብት፡ ቻይናን ደቡብ ኮርያን ቡብመንገደን ምስ ሓሾራኦ፡ “እቲ ምስጢር ኣብ ሰረተ-እምነት ኮንፌሽየስ እዩ ዘሎ።” ዝብል መገብ ዝያዳ ተቐባልነት ረኺቡ። ከም ቅቡል ሓሳብውን ተወሲዱ። ናይ ዓለም ስግንጢርነት ከይተርፍ፡ “ኣመራካ ንልዕሊ ክልተ ሚእቲ ዓመታት ነዚ ዓለም ክትሕንበጠሉ ኸላ፡ እምነተ-ኮንፌሽየስ ኣበይ ተሓቢኡ ኔሩ።”

ዝብል ርጠብ ሓታቲ ድማ ዘይርከብ።

ሕሉፍን ህሉውን ምንጽጻር ጽቡቕ እዩ። እምነት ኮንፊሽየስ፡ ንድሕረት ናይ ህዝቢ ርሒቕ ምብራቕ ከም ቀንዲ ጠንቂ እናተወስደ ንዘመናት ዝቐጸለ እዩ። እቲ እምነት ምህዞን ህርኩትናን ዝዕንቅፍ ትሕዝቶ ከምዘለዎ ክውሰድ ጸኒሑ። ኣብ ሕብረተሰባት ኤስያ ሰባት ዝመሃሩ ዝነበሩ፡ ኣብ ሰረተ-እምነት ንዝተቐመጠ መምርሒታት ህይወት ከም ዓቀብቲ ጸሓፍቲ ኾይኖም ንክገልግሉ እዮም እምበር፡ ኣብ ከም ምህንድስናን ንግዲን ተዋፊሮም ሓድሽ ነገራት ንክብሩምን ንክብረተሰብን ንክፈጥሩ ኣይኮነን። እምነት ኮንፊሽየስ ምእዙዝነት ንሕጊ ዘይኮነስ፡ ምእዙዝነት ንሰባት እዩ ዝምህር። ስነ-ምግባራዊ ሚዛን ዝጎድሎም ሰባት ኣብ ዝነግሱሉ እዋናት ከኣ፡ ኣዝዩ ሓደገኛ እዩ። ብሓፈሻ ኣብ ትሕቲቲ ሰረተ-እምነት፡ ደሞክራሲያዊ ምብህሃል ዘለዎ ትካላት ክህነጽ ስለ ዘይከኣል ስልጣን ዝበሃል ኣይሕሰብን፡ ወዘተ. . . ወዘተ... ተባሂሉ። እቲ ዝበሃል ዝነበረ ብዙሕ እዩ። እቲ ኹሉ ዝበሃልን ዝጸሓፍን ዝነበረ ተረሲዑ እዩ እምበኣር ሕጂ፡ “ምስጢር ናይ ምዕባለ ብድሕሪ ኮንፊሽየስ ተሓቢኡ ከይህሉ፡” እናተባህለ ዝድለ ዘሎ።

ምሁራዊ ትንታኒ ብዙሕ እዋናት ካብን ናብን ክገማጠል ከምኡውን ንክወገንን ምርዳእ ስኢኑ ከሸከዕ ይረኣ እዩ። ካልእ ኣብነት ንውሰድ። “እስላማዊ ባህሊ፡ ፍልልያት ዘይጸወርን ምህዞኣዊ ኣፍራይነት ዘየማዕብልን እዩ። ብዘይካዚ ብድሕሪ ሞት ተባሂሉ ብዝተዋህበ ድንጋገ መሰረት፡ ሰባት ሃብቲ ከዋህልሉን ኣፍራይነቶም ከዕዝዙን ዝዕድም ኣይኮነን። ኣብ ልዕሊ ደቂ ኣንስትዮ ዘውርዶ ተጽዕኖ ድማ ንጸዓት ናይ ፍርቂ ኣካላት ሕብረተሰብ ንታሕቲ ይነቀሓት። . . . ወዘተ፡ ብዙሕ እዩ ዝበሃል። መብዛሕትኡ እቲ ኣንጻር እምነት ምስልምና ዝወሃብ ትንታኒን ነቐፊታን፡ ምስቲ ኣንጻር እምነት ክርስትናውን ዝወሃብ ዝመሳሰል እዩ። ኣብ ገሊኡ ድማ ንኣመንቲ ምስልምና ምስ ኣመንቲ ክርስትና እናኣነጻጸረ ዝነቐፍ እዩ። ኣብ ክልቲኦም እምነታት ዘሎ ምምስሳል፡ ብፍላይ ከኣ፡ “ድሕሪ ህይወት ኣሎ ዝበሃል ሰማያዊ ህይወት ጸረ ምዕባለ እዩ።” ዝብል ትንተናታት ኣሎ።

ብኣንጻር ናይዚ ድማ፡ “ምስልምና ብውዕልን ሕግን ተቐይሩካ ናይ ምኽድ ጠባያት ዘለዎ ንዘበናት ዳዖት እናፍረየ ክኸይድ ዝጸንሐ እዩ።” ዝብል መገብ ይቐጽል። ነቢይ መሓመድ ካብ ዝበሎ ፍሉጥ ጥቕሲ ሓደ፡ “ቀለም ናይቲ ምሁር ካብ ደም ናይቲ ጅግና ብዝያዳ ዝተቐደሰ እዩ።” ይብል። ነዚ መሰረት ብምግባር ድማ፡ ባህልን እምነትን ምስልምና፡ ርትዓዊ ኣተሓሳስባ ዘንግስ፡ ማሕበራዊ ምትእኻቕብ ዘተባብዕ፡ ንብዙሕነት ዝጸወር፡ ብሕጋዊ ውዕላት ዝቐየድ፡ ብዙሕ

ኣስካላታት ዘይብሉን ወዘተ. እናተባህለ ተጻሒፍሉ። ብፍላይ ኣብ ግዜ ግዝኣት ኦቶማን እዚ ሓቂዚ ቅቡል ነበረ። ዓረባዊ ዓለም ኣብ ሓደ እዋን፡ ብስነ-ሕሳብ፡ ብስነ-ፍልጠት ከምኡውን ስነ-መድሃኒት፡ ብዓለም ደረጃ ቀዳማይ ቦታ ሓዙ ምንባሩ ምስትብሃልውን ጽቡቕ እዩ።

ንእምነት ክርስትና ማእከል ብምግባር ብብእዋኑ ዝተተንተኑ ተጋላበጥቲ ኣረኣኢያታትውን ማእለያ ዮብሎምን። ርእሱ ማልነት ከም ምዕባለኣዊ ተርእዮ ፈለማ ይቃላቕሉሉ ኣብ ዝነበረ እዋን፡ እቲ ስልጣን ምስ እምነት ከንሻ ተተሓሒዙ ይግለጽ ነበረ። እምነት ካብኡ ከም ጠንቂ ድሕረት ተወስደ። ብፍላይ ድሕሪ ካልኣይ ኩናት ዓለም፡ ብካቶሊካዊት ቤተክርስቲያን ዝዕብላላ ሃገራት ከም፡ ፈረንሳይ፡ ጥልያን፡ ኣውስትሪያ፡ ደቡብ ጀርመን፡ ቅልጡፍ ቁጠባዊ ዝላ ኣርኣያ። ድሕሪዚ ተርእዮ ድማ፡ “እምበኣር እቲ ምስጢር ምዕባለ፡ ኣብ እምነት ክርስትና ብሓፈሻ እዩ ዘሎ።” ዝብል መገብ ወሓዘ። እዚ ኣገላልጺ ምስቲ፡ ጃፓን ቍጠባዊ ተኣምር ምስ ሰርሐት “ናይ ጃፓን እምነት ኮንፊሽየስ ፍሉይ እዩ።” እናተባህለ ዝምገብሉ ዝነበረ ዝመሳሰል እዩ። ድሕረን፡ ሲንጋፖር፡ ደቡብ ኮርያ፡ ታይዋን፡ ብፍላይ ድማ ዓባይ ቻይና ንምዕባለ ዓለም ምስ ሓንበሳሉ ድማ፡ ዓለም ብምልኡታ፡ “እቲ ምስጢር ኣብ እምነት ኮንፊሽየስ እዩ ዘሎ።” እናበለት ትምህረ ኣላ።

መደምደምታ

ብርግጽ ባህሊ ናይ ሓደ ሕብረተሰብ ንቑጣባዊ ምዕባለ ወሳኒ ረጅሒ እዩ። ንምዕባለ ዝኾና መበገሲ ብልጫታት ከም ጻዕሪ፡ ቆጣብነት፡ ምትእምማን፡ ናይ ሓባር ዕዮ፡ ጽምአት ንፍልጠት ወዘተ. ዘይብሉ ሕብረተሰብ ንመሳልል ምዕባለ ክሓኩር ኣይክእልን። እንተኾነ እቲ ዝዓበየ ብደሆ ዝኸውን፡ ንባህሊ ብኸመይ ንገልጽ ኣብ ዝብል እዩ። ንባህሊ ኣጠቓሊልካ ክትገልጽ ኣዝዩ ከቢድ ወይ ዘይከኣል ብምዃን፡ ብዛዕባ ምዕባለ ኣብ እንርእየሉ ነዩናይ ጫጮ ናይ ባህሊ ቆንጫልና ንወስድ ምፍላጥ ኣዝዩ ከቢድ እዩ።

ንሃይማኖታዊ ምምስሳልን ምፍልላይን ከም ዘለዎ ባህሊ እዩ ምባል ኣዝዩ ዓቢ ጌጋ እዩ። ኣብ ነንበይኑ ሃገራት ዝነበሩ ኣመንቲ ናይ ሓደ ሃይማኖት ሓደ ዓይነት ባህሊ ክህልዎም ኣይክእልን። ንኣብነት ዝያዳ ዓቃባውነት ኣብ ዘለዎም ኣመንቲ ምስልምና ንተሳታፍነት ደቀንስትዮ ዝድርት ኣካይዳ ኣሎ እናተባህለ፡ ኣብ ማለኹ ደሰሊ ፍርቂ ካብ ሞያዊ ዕዮታት ናይ ማእከላይ ባንክታ ሃገር ብደቂኣንስትዮ ይዕመም። እዚ ቑጽሪ ልዕሊ ዝኾነ ካልእ እምነትን ባህልን ኣሎኒ ዝብል ወገን እዩ። ኣብ ኤርትራ ደቂ ኣንስትዮ ኣመንቲ ምስልምና ይኹና ኣመንቲ ክርስትና፡ ኣብ ሰውራ ንናጽነትን ምክልኻልን ሃገረን ዝፈጸማኦ

ነገራት ድማ አብ ዝኾነ ካልእ ባህልን እምነትን ዘይርከብ እዩ። ገለ ንእሽቶ ክፋል ናይ ባህሊ ቆንጫልካ ብምውሳድ ምምስሳል ኣብ መንጎ ሕብረተሰባት ይርከብ እዩ። እንተ ኾነ፡ “ሰባት ብሃይማኖታዊ እምነት ስለዝተራኸቡ ጥራይ ብባህሊ ይራኸቡ እዮም።” ምባል ኣዝዩ ዓቢ ጌጋ እዩ። ባህሊ ዝበሃል ቃል ኣዝዩ ብዙሕ ዝተዋሳሰበን ዝተሓላለኸን ጠባይቲ ዝሓቕፈ ኣምር እዩ። ካብ ቦታ ናብ ቦታ፡ ከምኡውን ካብ ግዜ ናብ ግዜ እናተቐያየረ ድማ ይኸይድ።

እቲ ካልኣይን ዝዓበየን ታሪኻዊ ሓቂ፡ ባህሊ ምስ ግዜን ቍጠባዊ ህይወትን ዝቐየር ምዃኑ እዩ። ጸሓፊ ኮርያዊ ብምዃኑ ናይ ኮርያውያን ኣብነት ምጥቃም ይቐሎ። ቆጶራ ግዜ ምኽባር ከም ንእሽቶ ኣካል ባህሊ ወሲዶ ሓደ ህያው ኣብነት የቐርብ። ቅድሚ ቍጠባዊ ዝላ፡ ኣብ መንእሰያት ኮርያ ናብ ቦታ ቆጶራኻ ፍርቂ ሰዓት፡ ሓደ ምሉእ ሰዓት፡ ዋላውን ክልተ ሰዓታት ደንጉኻ ምምጻእ ልሙድ ነበረ። ኣብ ቆጶራ ደንጉኻ ምምጻእ፡ ነቲ ተጻባዪ ዘየቐጥዕ፡ ነቲ ደንጓዪውን ዘየሰከፍ እዩ ዝነበረ። ቍጠባዊ ምንቅስቃስ ህዝቢ ደቡብ ኮርያ ምስ ተቐያየረ ግን፡ ኣብ ቆጶራኻ ብኻልኢታት ምድንጓይ ነውሪ ኾይኑ። ኣብ ውሽጢቲ ኢንዱስትሪያዊ መስርሕ ምዕባላ፡ ጥቕሚ ግዜ ብደቂቕ ዝርደኦ ወለዶ ተፈጢሩ። እነሆ ድማ “ናይ ቆጶራ ግዜኻ ብኻልኢታት ምሕላው” ባህሊ ኮርያውያን ኮይኑ ይቐጽል ኣሎ።

ንትህኪትን ዋሕዲ ዓያይነትን ከም ሓደ ኣብነታዊ ተርእዮ ወሲድና ክንርእውን ጽቡቕ እዩ። ኣብ ድኻታት ሃገራት ዝርከቡ ዜጋታት ከም ሃኪያት መሲሎም ይረክቡ። ኣብ ብዙሓት ዘይማዕበላ ሃገራት ዝያዳ ሰዓታት ዝሰርሑ ሰባት ግን ኣይተሳእኑን። እቲ ፍልልይ ኢንዱስትሪያዊ ስምዒት ናይ ግዜ ክህልዎም ዘይምኽኣሉ እዩ። እዚ ተርእዮዚ ካብ ዝሰርሑሉ ኣከባቢ፡ ምምሕዳራዊ ብቐዓት ናይቲ ትካላት፡ ተክፍሎጂያዊ ትሕዝቶን ርቀትን ናይቲ ትካላት ዝተፈጥረ እዩ። እቲ ትህኪት ውጽኢት ናይቲ ቍጠባዊ ህይወቶም እዩ እምበር ባህሎም ኮይኑ ኣይኮነን። እቶም ሰባት ብተፈጥሮኦም ሃኪያት ስለዝኾኑ ዝፍጠር ተርእዮ ኣይኮነን። ካብ ምዕባላት ሃገራት መጻኢም ንዝዕዘቡ፡ እቲ ዝሓል ምንቅስቃስ እንክረክ፡ ብትህኪት ዝተሳዕጠጠ ሕብረተሰብ ይመስል ይኸውን። እዚ ጌጋ ርድኢት ምዃኑ፡ ብብዙሕ ኣብነታት ኣብ ዓለም ተረጋጊጹ እዩ። ኢንዱስትሪ ኣብ መሬቶም ምስተኸፍተ፡ እቶም ሃኪያት ዝበሃሉ ዝነበሩ ሕብረተሰባት፡ “ከምኡም ጸዕራም የለን።” እናተባህለ ክስበኸሎም ብተደጋጋሚ ተሰሚዑ እዩ።

ነቲ ምስ ጀርመናውያን ተኣሳሲሩ ዝግለጽ ዝነበረ፡ ባህሊ ቅጥፈትን ዘይስነ-ምግባራውነትን እንተረከብናውን ተመሳሳሊ መልሲ ኢና እንረክብ። እቲ ተርእዮ ናይ ዘንተኣለት ባህሊ

ጀርመናውያን ኮይኑ ዘይኮነስ፡ ኣብቲ እቶም ውርጹጻት ኢና ዝብሉ እንግሊዛውያን ጸሓፍቲ ዝተዓዘቡሉ እዋን ዝነበረ ቍጠባዊ ህይወት ናይቲ ህዝቢ እዩ ዘርእ። ሕሱም ድኽነት ንወዲሱብ ትሓት ሕጋዊ ኣፈጻምነትን ምትእምማንን ከም ዝህልዎ ስለ ዝገብር፡ ሰባት ዘይንበር ባህሪ ከንጸባርቑ ግዴታ እዩ። ጂፓናውያን “ስምዒታውያንን ናይ ሓጺር ዝሓስቡን እዮም።” ዝበሃል ዝነበረውን ጠንቁ እቲ ናይ እዋኑ ድኽነት እዩ እምበር ተፈጥሮኦም ኮይኑ ኣይኮነን። ክሳብ ሎሚ፡ “ኣፍሪቃውያንን ደቡብ ኣመሪካውያንን፡ ካብ ናይ ዕለት መግቢ ወጻኢ ክሓስቡ ኣይክእሉን እዮም።” ዝበሃል ብሂልውን ይቐጽል ኣሎ። እዚ ኣበሃህላ “ኢሎሞ!” እናተባህለ ዝደጋገም እዩ። ገለ ድማ ኮነ ተባሂሉ፡ ናይ ነዊሕ ዕላማ ብዘለዎም ኣካላት እቶም ህዝብታት ንኸይሓልፈሎም፡ “ግዳዕ መንነት” ሒዞም ንኸቐጽሉ ዝግበር ሃቕነ እዩ።

“ባህላዊ ሰውራ” ዝብል ቃል ብዙሕ እዋን ሰሚዕናዮ ኣሎና። እዚ ቅድሚ ቍጠባዊ ንጥፈታት ባህላዊ ለውጢ ከመጽእ ኣለዎ ኢሎም ብዝሓስቡ ኣካላት ዝበሃል እዩ። ጎስጓጎዊ ባህሪ ድማ ኣለዎ። እንተኾነ ባህሊ ዓያይነት ንምዕንባብ ዕዮ ምፍጣርን ቍጠባዊ ህይወት ምምሕያሽን እዩ ዘድሊ እምበር፡ ብስብከት ዝቐየር ባህሊ የልቦን። ብኣንጻሩ እቲ ቍጠባዊ ህይወት ኣብ ዕንደት ኣብ ዝኣትወሉ እዋን ዘየድሊ ባህሊ ትህኪትን ምጉጅጃልን ይዕምቡብ። ስለዚ፡ ቍጠባዊ ሰውራ ንምክያድ ባህላዊ ሰውራ ዝበሃል ቅድመ ኩነት ኣድላይነት ኣይህልዎን። ጎድኒ ጎድኒ ተኣሳሲሮም እንተ ሰጉሞም ግን ዝለዓለ ለውጢ የምጽኡ።

ኣብ መወዳእታ ኣጠቓሊልና እንወስዶ ዘይከሓድ ሓቂ፡ “ባህሊ” ጠንቂን ሳዕቤንን ናይ ቍጠባዊ ምዕባላ ምዃኑ እዩ። ባህሊ ንቍጠባዊ ምዕባላ ይጸሉ። ከምኡውን ምስ ቍጠባዊ ምዕባላ እናተቐያየረ ይጐዓዝ። ባህሊ ምስ ግዜን ቍጠባዊ ምንቅስቃስን ዝቐያየር ካብ ኮነ ድማ፡ ኩሎም ሕብረተሰባት ነተን ካብ ምዕባላ ዝዕንቅጹኦም ልምድታት ምስ ግዜ እናወገዱ ኣንፈት ምዕባላ ክሕዙ ተኸእሎ ኣለዎም ማለት እዩ። ምኽንያቱ ኣብ ነፍሲወከፍ ባህሊ ብኣሉታን ብእወንታን ዝረኦ ክፋላት ኣሎ። ካብቲ ክፋላት ባህሊ ነቲ ዘገድስ ኣቐጺልካ እቲ ጎታቲ ክፋል ድማ ናይ ምእላይ ተኸእሎ ኣሎ። እዚ ንክኸውን ግን ንጹር ቍጠባዊውን ምዕባላውን ውጥን ዘለዎ መሪሕነት ክህሉ ወሳኒ እዩ። ብኣጠቓላሊ ምዕባላ ሕብረተሰብ ክሃንጽ ዝደሊ ኣካል እንተልዩ፡ ንጹር ቍጠባዊ መደብ ክሕንጽጽ ጥራሕ እዩ ዘድልዮ። ባህላዊ ጎስጓጎት ጎድኒ ጎድኒቲ ናይ ዕዮ መደብ እንተቐጸሉ ድማ፡ ናይ ሓለዋ መኣዝን ተራ ክጸውቱ ይኽእሉ።

ደረጃታት ምውቃዕ ዕካማ

እንጅ. ሚኪኤል በርሀ

ዕላማታትካ ብቐልጡፍ ንምውቃዕ ክትክተሉም ዘለካ ሸውዓተ ቀለልቲ ደረጃታት ኣለዉ። ካልኣት ኣዝዮም ዝተሓላለኹ ኣገባባት እኳ እንተሃለዉ፡ እዞም ዝስዕቡ ሸውዓተ ደረጃታት ግና ዝቐለሉን ብቐልጡፍ ድማ ዕላማታትካ ከም ትፍጽም ዝገብሩን እዮም። እዞም ደረጃታት እዚኦም ካብቲ ቅድሚ ሕጂ እተመዝግቦ ዝነበርካ ናይ ዕላማታትካ ዓወት፡ ሕጂ ብዓሰርተ ዕጽፊ ከም ዝዓቢ ክገብርዎ እዮም።

ደረጃ ሓደ፡- ብልክዕ እንታይ ከም እትደሊ ወስን። ንጻረ ይሃሉኻ። ንኣብነት ኣብ ኣታዊታትካ ዕቤት ከተመዝግብ እንተደለኻ፡ ኣብ ክንዲ ገንዘብ 'ከዋህልል ኣለኒ' ትብል፡ ነቲ ከተዋህልሎ ሓሲባካ ዘለኻ መጠን ገንዘብ ብልክዕ ክንደይ ምዃኑ መዓስከ ከተዋህልሎ ምዃንካ ብዝርዝር ጸሓፎ።

ደረጃ ኹልተ፡- ጽሓፎ። ኣብ ወረቐት ዘይሰፈረ ዕላማ፡ ልክዕ ከም ትኪ ናይ ሽጋራ እዩ። ቀልጢፉ እዩ ዝጠፍእ። ዘይንጽሩን ዘይጭብጥን እዩ ዝኸውን። ሓይልን ጽልዋን እውን የብሉን። ዝተጸሐፈ ዕላማ እንተኸይኑ ግና ክትርእዮ፡ ከተንብቦ፡ ክትጭብጦ ከምኡውን ኣብ ዝኾነ ግዜ ከተማሓይሾ ትኽእል ኢኻ።

ደረጃ ሰለሰተ፡- ዕላማታትካ

ዝፍጸሙሉ ቁሩጽ-እዋን ስርዓሎም። ንሓደ ዕላማ ክትጭብጦ ኣብ ትብገሰሉ እዋን፡ መኣስ ከም እትፍጽም ዝጠዓመ ግዜ ርኢኻ ወስነሉ። እቲ ክትጭብጦ ደለኻ ዘለኻ ዕላማ ኣዝዩ ዓቢ እንተኸይኑ፡ ከፋፊልካ ብምስራዕ ነናቱ ናይ መወዳእታ ግዜ ስርዓሉ። ኣብ መወዳእታ ድማ መፈጸምታ ናይቲ ኩሉ ዕላማ መኣስ ከም ዝኸውን ግዜ ወስነሉ።

መቐን ግዜ፡ ኣብ ኣእምሮና ከም ደፋኢ ሓይሊ ኮይኑ እዩ ዘገልግል። ኣብ ሓደ ዝተወሰነ ግዜ ወይ ኣብ ሓደ ውሱን መቐን ግዜ ክትሰርሖ ከለኻ፡ ኣእምሮኻ ብዝቐልጠፈን ብዝለዓለ ጸዓትን ከምዝሰርሖ እዩ ዝኸውን።

በዚ ተፈጥሮኣዊ ሓቂ ኣቢልካ ድማ ሓደ ዝተወሰነ መቐን ግዜ ብምቕማጥ፡ ብዙሕን ኣድማዕን ስራሕ ከተሰላስል ትኽእል ኢኻ። ምስዚ ዛዕባ እዚ ዝተኣሳሰር ብተደጋጋሚ ዝዝረብ ኣበሃህላ ኣለ። “ዘይኸውንነታዊ መቐን ግዜ እምበር፡ ዘይኸውንነታዊ ዕላማ ዝበሃል የለን።” ዝብል ኣበሃህላ።

ዕላማኻ ኣብቲ ዝወሰንካሉ መቐን ግዜ እንተ ዘይተወዳኦ እንታይ ኢኻ ትገብር፡ ቀሊል ሕቶ እዩ። ካልእ መቐን ግዜ ትሰርዕ። መቐን ግዜ እኮ፡ ሓርፋፍ ገምጋም ናይ መዛዘሚ ግዜ እዩ። ሓደ ሓደ ግዜ ዕላማኻ ኣብቲ ዝወሰንካሉ መቐን ግዜ፡ ሓንሳብ ቅድሚኡ ሓንሳብ ድማ ድሕሪ እቲ ዝሰራዕካሉ መቐን ግዜ ክትዛዝሞ ትኽእል ኢኻ። ዕላማታትካ ክትሕንጽጸም ከለኻ፡ ነቶም ኣብ ደገን ውሽጥን ዘለዉ ጸለውቲ ረቋሒታት ኣብ ግምት እናእተኻ ኢኻ እትሕንጽጸም። እዞም ጸለውቲ ነገራት ድማ ክቀያየሩ ይኽእሉ እዮም። ብኡ መንጽር፡ እቲ ኣቐዲምካ ዘቐመጥካሉ መቐን ግዜ ክቀያየር ባህርያዊ ይኸውን ማለት እዩ።

ደረጃ ኣርባዕተ፡- ንዕላማታትካ ኣብ ምዕዋት ክሕግዙኒ ይኽእሉ እዮም እትብሎም ነጥብታት ዘርዝርዎም። ከምቲ ሄንሪ ፎርድ ዝበሎ፡ “ሓደ ዓቢ ዕላማ፡



አዳኞቹክ እንተ ከፋፊልካዮ ኢኻ ትዕወተሉ።” ዝበሎ እዩ እቲ ሓቂ። ስለዚ

* ነቲ ወጢንካዮ ዘለኻ ዕላማ ንምጭባጥ ክትሓልፎም ዘለካ ብድሆታትን ጸገማትን ዘርዘርም። እቲ ብድሆ ግዳማውን ውሽጣውን ክኸውን ይኽእል እዩ።

* ዕላማኻ ንምጭባጥ ዘድልዩኻ ተወሰኽቲ ፍልጠትን ክእለትን ዘርዘርም።

* ዕላማኻ ንምጭባጥ ዘድልዩኻ አገደስቲ ሰባት ዘርዘርም።

* ኩሎም እቶም ክትገብርም እትሓሰብን ክትገብርም ዘለካን ነገራት ዘርዘርም። ድሕሪኡ ኣካል ናይ ውጥንካ ብምግባር ኣብ መዓልታዊ ንጥቲፊታትካ ጽሓፎም። ክሳብ እታ ዝደቐቐት ነጥቢ ድማ ከይሰልከኻ ጽሓፍ።

ደረጃ ሓመሽተ፡- ንንጥፊታትካ ብቐዳምነትን ተርታን ስርዓቶም። ብቐዳምነታት ዝተሰርዑ ንጥፊታት ክትዘርዘር እንተ ኻንካ፡ መጀመርታ ቀዳማይ ዝፍጸም፡ ካልኣይ ዝፍጸም ከምኡውን ድሕሪኡ ዝፍጸም ንጥፊታት ብምባል ክትውስን ኣለካ። እዚ ኣገባብ እዚ ኣየናይ ንጥፊት እዩ፡ ዝያዳ ኣገዳስነት ዘለዎ ኣብ ምልላይ ኣጋዚ እዩ።

ካልእ ኣገዳሲ ነጥቢ፡ ናይቲ ክትምስርቶ ትሓሰብ ዘለኻ ንግዳዊ ንጥፊት ዘድሊ ናይ ዕዳጋ መጽናዕቲ ብምግባር፡ ናይ ንግዳዊ ንጥፊትካ ውጥን ክትሕንጽጽ ኣለካ።

ደረጃ ሽዳሽተ፡- ኣብቶም ዝሓንጸጽካዮም ውጥናት፡ ብቐጥታ ተበግሶ ውሰድ። ኩሉ ነገር ደረጃ ብደረጃ ስርሓዮ። መጀመርታ ቀዳማይ ደረጃ፡ ድሕሪኡ ካልኣይ ደረጃ ድሕሪኡ እናበልካ ደረጃ ብደረጃ ስርሓዮ። ስራሕ። ኣብ ስራሕ ተጸመድ። ቀልጢፍካ ስጉምቲ ውሰድ። መደባትካ

ኣይተሰጋግር። ናይ መደባት ምስግጋር፡ ግዜኻ ጥራይ ኣይኮነን ዝሰርቀካ፡ ህይወትካ እውን ይሰርቀካ እዩ።

ኣብ መንጎ ዕዉታትን ዘይዕዉታትን ዘሎ ፍልልይ፡ እቶም ዕዉታት ቀልጢፎም ስጉምቲ ስለዝወሰዱ እዩ። ኣእምሮአም ምስ ተበግሶን ትግባረን ዝተተሓሓዘ እዩ። ከምቲ ኣብ ኣዲ ኣጋጣሚ ዝተባህለ፡ “ዕዉታት ናብቲ ቅድሚ ሕጂ ተረጊጹ ዘይፈልጥ መገዲ፡ ብድፍረት እዮም ዝኸዱ።” እዩ ነገሩ። ብሓፈሻ ዓወት ክረኽቡ ድዮም ኣይረኽቡን ከየረጋገጹ፡ ዓወት ክረኽቡ ምዃናም ብምእማን ጥራይ፡ ብትብዓት ስጉምቲ ዝወሰዱ እዮም። ነቲ ሕማቕ ገጽ ናይ ውድቀት ክጥምትዎን ክብድህዎን ትብዓት ክጥርፍ ዝቃለሱ ድማ እዮም።

ደረጃ ሽወዓተ፡- መዓልታዊ፡ ናብቲ ዝዓበዩ ዕላማኻ፡ ክመርሓካ ዝኽእል ነገር ግበር። እዚ ልምዲ እዚ ናይ ዓወትካ ዋሕስ እዩ። መዓልታዊ ገለ ነገር ግበር። ዓመት ምሉእ ብዘይ ምቁራጽ ቀጽል። መዓልታዊ ናብቲ ዓቢ ዕላማኻ ክወስድ ዝኽእል ዝኾነ ዓይነት ስራሕ እናፈጸምካ ኪድ። እዚ ብምግባርካ ኣዲ ጽብቕ መንፈስ ክትሃንጽ ኢኻ። እዚ ናይ ግስጋስ መንፈስ እዚ፡ ሞራል፡ እዉታዊ ኣተሓሳስባን ጸዓትን ክፈጥረልካ እዩ። ምስ ግዜ ድማ ዝኾነ ዝሓሰብካዮ ነገር ኣብ ምፍጻም ኣይል ክትከውን ኢኻ። በዚ ድማ ብዙሕ ግዜ ከይወሰድካ ኣብ ምሕንጻጽን ምፍጻምን ዕላማታትካ ዝነኣድ ብቐዓት ከተጥሪ ኢኻ።

ኣብ መጽሓፍ “ኣይተመኸኒ”



ሕብረተሰብ

“ኮፍ ምባቤ ፍረኡ ምኡዝ’ ዩ”

“ሲት ኢዝ ስዊት” ዝብል ሓረግ እንግሊዝ ደጋጊምና ሰሚዕናዮ ንኸውን። “ኮፍ ምባል ፍረኡ ምኡዝ’ ዩ” ንምባል እዩ። ብዘይ ስራሕ፡ ኣብ ገዛ ኮፍ ኢልካ ምውዓል ማለት ግና ኣይኮነን። እንታይ ድኣ ካብ ገዛ ከይወጸእካ ንነዊሕ ሰዓታት ምስራሕ እምበር። ሎሚ ሎሚ ኣብ ገዛኻ ምውዓል ንመንእሰያት ኣሰልቻዊ እናኾነ እዩ ዝመጽእ ዘሎ። ንብዙሓት መንእሰያት ገዛ ማለት፡ እትምገቡን እትደቅሱን ቦታ ጥራይ ይመስሎም ኣሎ። ብሕልፊ ደቂ ተባዕትዮ፡ ኣንጊሆም ካብ ገዛ እም ብምውጻእ፡ ብዘይ ቁምነገር ኣብ ጎደናታት ዘወን ክብሉ፡ ወይ እውን ካብ ሓደ ላተርያ ናብቲ ካልእ እናገዛዙ ክሳብ ዓፋ ዝብሉም ብሻሂን ማክያቶን ክዝቅብቡ፡ ኣእምሮአም ብዘይራብሕ ወረ ክመልኡ እዮም ዝውዕሉ።

ወለድና ከምዘዕልሉና፡ እቲ ቀደም ግዜ ከምኡ ኣይነበረን። ብዘይ ስራሕ ጸሓይ ክጽለዉ ዝውዕሉ፡ ኣብ መናፈሻታት ወይ ኣብ ኣብያተ ሻሂን ባራትን ምስ ኣዕሩኽቶም ጉጅም ዝብሉ፡ ናይ ስራሕ ዕድመኦም ዘብቅዑ መውዓሊን መሕለፍ ግዜን ዝሰኣኑ ሽማግሌታት እዮም። ኣብ እንዳ ሻሂ ዝርእዩ መንእሰያት ኣዝዮም ውሑዳት እዮም ነይሮም። ሎሚ ግና እዚ ናይ ኣረጋውያን ባህርይ ናብ ንኣሹቱ ክልሕም ይርኣ ኣሎ። ስለምንታይ?

ሓደ ካብ ጠንቅታት ናይዚ ተርእዮዚ፡ ኣብዚ ዘሎናዮ ዘመን ዕዮ ገዛ እናውሓደ ምምጽኡ እዩ። እቲ ቀደም ግዜ፡ ኣብ ገዛ ብዙሕ ዝስራሕ ነገራት እዩ ነይሩ። ደቀንስትዮ ብላኻ

ገይረን ዝተፈላለዩ ናይ ገዛ ኣቕሓሑ ክሰርሓ፡ መፍተል እናሸከርከራ፡ ንኣባላት ስድራ ዝኸውን ክዳውንቲ ክዳልዎ፡ ብኡቹነተ፡ ርክያምታትን ጎልፎታትን ክልልማ፡ ጽብሒ ክሰርሓ፡ ካልእ ዕዮታት ገዛ ክሳልጣን፡ ምሉእ መዓልቲ ኣብ ቁምነገር ተጸሚደን እዮን ዝውዕላ ነይረን። ደቂ ተባዕትዮ እውን፡ ንመግቢ ዝኸውን ዕንጨይቲ ክፍልጹ፡ ማይ ክቕርቡ፡ ዝተፈላለዩ ስእልታትን ቅርጺታትን ሰራሖም ዝዘኣም ከማዕርጉ፡ ዝጽገን ነገራት ክጽግኑ፡ ብጣዋሉ ገይሮም ዱካታትን መናብርን ክሰርሑ፡ ኣብ ኣፍደገ ዝዘኣም ዝተኸልዎ ኣታኸልቲ ክከናኹ፡ መጻውቲ ዝኾኖም ኩዓሳሱ፡ ናይ ሙዚቃ መሳርሒ ከም ክራርን ካልእን ክበላሓቱ፡ ኣብ ምስትራር ክዳውንቲ ኮነ ምውልዋል ጫማታትን ካልእ ዕዮታት ገዛን ንጡፋት እዮም ነይሮም። እዚ ኣብ ከተማታት ኮይኑ ኣብ ገጠራት እም ኸእ፡ እቲ መነባብሮ ብዙሕ ጻዕሪ ዝጠልብ እዩ።

እዚ ስርሓትዚ መንእሰያት ዋላ ነቶም ኣብ ከተማ ዝነበሩ፡ ነዊሕ ሰዓታት ኣብ ገዛ ኮፍ ክብሉ ይድርኹም ነይሩ እዩ። ብኡመጠን ድማ፡ ኣብ መንጎ ኣባላት ሓንቲ ስድራ፡ ልዑል ፍቕሪን ስኒትን ናይ ምትሕግጋዝ ባህሊን ፈጢሩ ንገዛ ተባሂረን ዘየሰልፉን ይገብር። እቲ ዝዓበየ መኽሰቡ ድማ፡ ኣብ መንእሰያት ናይ ዓያይነት መንፈስ ብምኹስኳስ፡ ናይ ምዕዛብን ምብልሓትን ምምሃዝን ክእለቶም ንኸዓቢ፡ ምስቲ ኣብ ገዛ ነዊሕ ኮፍ ናይ ምባል ልምዱ ተኣሳሲሩ፡ ንፉዓት ኣንበብቲ፡ ሰኣልቲ፡ ቀረጽቲን

ሰናዕቲን ንኪኹኑ ዓቢ ኣስተዋጽኦ ይገብር ምንባሩ እዩ።

ኣብዚ ዘለናዮ ዘመን፡ ኣብ ከተማታት ዝነበሩ መንእሰያት ኣብ ገዛ ዝሰርሑዎ ብዙሕ ስራሕ የልቦን። ምስ ምዕባሊ ንግዲን ኢንዱስትሪን ተኣሳሲሩ፡ ገንዘብ ይሃሉ እምበር ዝደለኻዮ መሳርሒ ይኹን መሳለጥያ ብውዱእ መልክዕ ስለዝቐርበልካ፡ ንኸትሰርሕን ክተበላሓትን ዝድርኽ ነገር የልቦን። ዝተፈላለዩ ናይ ገዛ ኣቕሓሑን መማዕረጊ ስልማታትን፡ እንተላይ ሱብ ሰርሖ ፕላስቲክ ኣታኸልቲን ዕምባባታትን ብገንዘብ ክትረኽቡ ትኽእል ኢኻ። ስራሕ እናጎደለ ብዝኸደ መጠን ግን ናቱ ኣሉታዊ ሳዕቤን ኣለዎ። እዚ ምዕባሊታትዚ፡ ንተበግሶን ናይ ስራሕ መንፈስን መንእሰያት (ብሕልፊ ደቂ ተባዕትዮ) እናዳኸሞ ይመጽእ ኣሎ። ሎሚ ዘለዎ መንእሰያት ደቀንስትዮ እውን እንተኾና ምስተን ናይ ቀደም ብምውድዳር ኣብ ገዛ ብዙሕ ስራሕ የብለንን። ብፍላይ ማእከላይ መነባብሮ ኣብ ዘለዎ ስድራቤት፡ ጽብሒ ናይ ሰሙን ተሰራሒ ኣብ ፍሪጅ እዩ ዝቐመጥ። ክዳውንቲ ብማሺን እዩ ዝሕጸብ። ኣቕሓሑን ስልማታትን ገዛ ብገንዘብ ዓዲግካ ክመጽእ ይኽእል እዩ። በዚ ምኽንያትዚ ኣብዚ ግዜዚ፡ ዝተቐደ ክዳን ጽቡቕ ገይራ እትልቅብ፡ ኡቹነተ፡ ርክያም፡ እልም ወይ ሰፊ እትኽእል ጓለንስተይቲ ዳርጋ የላን።

ኣብ ቤትካ ብዙሕ ስራሕ ምስዘይህሉ እምበኣር፡ እቶም ኣብ ውዑይ ናይ ምንቅስቃስ ዕድመ ዝርከቡ መንእሰያት፡ ገዛ ምውዓል ክሰልፉዎም

ባህሪያዊ እዩ። ርግጽ እዩ። ቴሌቪዥንን ፊደላን ስለዘሉ፡ ካሴታትን ቻነላትን እናቸዋል። ሙዚቃ ከትሰምዕ ከምኡ ድማ ፊልምታት ከትዕዘብ ትኸእል ኢኻ። እዚ ግና ኮፍ ኢልካ ዝሰማዕን ዝርእን፡ ንኣካላትካ ኣብ ስራሕ ዘይጸምድን ዘየዋስእን ብምዃኑ፡ ቀልጢፉ ናይ ምስልቻው ስምዒት እዩ ዝፈጥር። ስለዚ ድማ፡ ንደገ ከትወጽእ እዩ ዝደፋፍእ። ካብ ዝሞድጸኡ ከኣ፡ ዋላ ሓንቲ መኽሰብ የብሉን። ርግጽ እዩ፡ ከባቢኻ ከትዕዘብን ከትፈልጥን የኸእለካ ይኸውን። ግን ናይ ስራሕ ስምዒትን መንፈስን ስለዘዳኽም ካብ መኽሰብ ከሳራኡ ይዓቢ። መኽሰብ ኣብ ኮፍ ምባል እዩ ዘሎ። እሞኽ ድኣ ኣብ ዝሞድ ምባል ከንለምድ እንታይ ኢና ከንገብር ዝግባእና።

ብዝተኸለለ መጠን ምዕዛብ ቴሌቪዥንን ፊልምታትን ከምኡውን ምስማዕ ሙዚቃ ኣጸቢቕና ከነውሕዶ ኣሎና። ካብ ዝተቐርጸ ውዳእ ሙዚቃ ምስማዕ፡ ብክራር፡ ብጊታር ወይ ኦርጋን ባዕልኻ ሙዚቃ ምልምማድን ምጽዋትን ዝበለጸ ባህታ እዩ ዝፈጥር። ፊልምታት ካብ ምዕዛብ ንላዕሊ፡ መጻሕፍቲ ምንባብ ምስ እንለምድ፡ ኣብ መጀመርታ ኣሰልቻዊ እኳ ዝመስል እንተኾነ፡ ሓንሳብ ተጽሚምና ምስ ለመድናዮ፡ ካብ ፊልም ንላዕሊ ኣዝዩ ምቁር ምዃኑ ከነስትውዕል ኢና። ንመጽሓፍ ምቁር ዝገብር፡ ኣብ ማዕበል ሓሳባት እናንሳፈፈ ስለዘዋሳኣካን ብመጠኑ ጸዕሪ ስለዝጠልበካን እዩ። ኩሉ ጸዕሪ ዝሓለፎ ድማ ካብቲ ጸዕሪ ዘይሓለፎ ኣዝዩ ዝጠዓመ እዩ። ኣብ ርእሲዚ መጽሓፍ፡ ተንበቦ ጥራይ ኣይኮንካን። ንሱውን የንበበካ እዩ። ንናትካ ሓሳባት ይፍትሽ እዩ። እንኣንሳእ ደው እናበልካ ከትሓስብ፡ ከትግረም፡ ከትመራመርን ዘይትፈልጦ ብዙሕ ነገር ከምዘሎ ከተስተንትንን ዝድርኽ እዩ። እዚ ድማ ንኣእምሮኻ እናስፍሐ ይኸይድ። ፊልምታት ግን፡

ብዘይኩልፈት ከትከታተሎ ስለዘሎካ ንኸትሓስብ ኮነ ንኸትመራመርን ከተመዛዝንን ግዜ ኣይህበካን እዩ። ናብ ጸማምን ዓባስን፡ ልኡምን ዕዙምን ተዓዛቢ እዩ ዝቐይረካ።

መንእሰይ፡ ዝመርጸ መዘናግዒታት እምበኣር፡ ኣእምሮኣዊን ኣካላዊን ሱታፌ ዝጠልብ ክኸውን ይግባእ። ስፖርት ብዓቢኡ እዩ። ኣብ ቴሌቪዥን ስፖርት ምዕዛብ ማለት ግን ኣይኮነን። ስፖርት ካብ ከትዕዘብ ከትጸውቶ እንከለኻ እዩ ዝያዳ ባህታን ሓጎስን ዝፈጥር። ብዙሕ መኽሰባት እውን እትረኽበሉ። ስፖርት ምዕዛብ ኣገዳሲ እኳ እንተኾነ ካብ ብቴሌቪዥን ብኣካል ከትዕዘብ እዩ ዝሓይሾ። ስለዚ ናብ ሜዳታት ኩዕሶ እግሪ ይኹን ካልእ ዓይነት ስፖርት ብኣካል እናኸድካ ምዕዛብ፡ ሓደ መንእሰይ ኣጸቢቐ ከዘውትሮ ዝግባእ ንጥፈት እዩ። ኣብ ርእሲዚ ንሸኻ እትሳተፎ ሓደ ዓይነት ስፖርት ናይ ውሽጢ ዝሄድኩን ናይ ደገ ክህልወካ ተመራጺ እዩ።

ብዘይካዚ መንእሰይ፡ ከከም ዝምባለኡ ኣብ ገዝኡ ስራሕ ክፈጥር ክኸእል ኣለዎ። ኣብ ዝሞድ ኢልካ ዝስራሕ ስነ-ጥበባዊ ዝምባለታት፡ ከም ስእሊ፡ ቅርጽ፡ ስነ-ጽሑፍ፡ ሙዚቃ፡ ብሓጺን ወይ ዕንጨይት ወይ ካይላ ዝስራሕ ኢደ-ጥበባዊ ስርሓት ክለምድ ኣለዎ። ኣብ ርእሲዚ ዝሞድ ብዝተፈላለየ መወቀቢታት ምምዕራግ ብቐንዱ ናይ መንእሰይ ሓላፍነት እዩ። ሓደ መንእሰይ ከምዚ ዝዓይነቱ ናይ ዝሓለፈ ርእሱ ዕማማት ምስ ዝፈጥር፡ ብቐንዱ ናይ ስራሕ ተበግሶ የማዕብል፡ ገዝኡ የፍቅር። ኣብ ገዝኡ ነዊሕ ሰዓታት ኮፍ ኣብ ዝብለሉ ምስ ኣሕዋቱ ይኹን ምስ ወለዱ ጥበቕ ርክባት ይፈጥር እሞ፡ ስድራቤታዊ ህይወቱ ምወቓን ምቁርን ይገብር። ስድራቤት እውን እንተኾነ ኣብ ክንዲ ኣብ ቴሌቪዥን ከቢባ ኣብ ልኡም መንፈስ ተምሲ፡ ከምቲ ናይ ቀደም ስድራቤታት ዝገብርኦ ዝነበራ፡

ብሓባር እትጸውቶ ጸወታታት ክህልዎ ጽብቕ እዩ። እዚ ድማ ንሕና መንእሰያት ኢና ተበላሓትና ክንፈጥሮ ዝግባእ። ብዙሕ ዕዮ ዝሞድ መዘናግዒታትን ዝፈጠረት ቤት ኣብ መወዳእታ ኣብ ኩሉ መዳይ ዕውትቲ፡ ፍቕርን ስኒትን ዝሰፈና እያ ትኸውን። ስለዚ ህይወት ስድራቤት ናይ ምምቃር ሓላፍነት ብቐንዱ ናትና ናይ መንእሰያት ሓላፍነት እዩ።

ኣርእስትና ኣብ ቤትካ ከትገብር ብዛዕባ ዝግባእ ስራሕ ስለዝኾነ እምበር፡ ኣብ ስራሕ ዓለም እውን እንተኾነ መንእሰያት፡ ናይ ዝሓለፈ ርእሶም ውልቃዊ ተበግሶታት ክወስዱን ዝተፈላለየ ዝምባለታት ከማዕብልን ዝኸእልሉ ሰፊሕ ባይታ እዩ ዘሎ። ሳንቲም ከይከፈልካ እትረኽቦ ብዙሕ ስልጠናታት እዩ ዘሎ። መንእሰይ እምበኣር፡ ነቲ ኣብ ከባቢኡ ዘሎ ዕድላት ብምስትውዓል፡ ኣብ ስርሑ ዝርከብ ኩሉ ዓይነት ሞያታትን ቴክኖሎጂን ንምምላሽ ንጡፍ ተበግሶ ክወስድ ኣለዎ። ሱብ ከሰልጥኖ፡ ፍልጠት ከመሓላፈሉ ወይ “ንዓ ከምዚ ግበር” ክብሎ ዝጽበ መንእሰይ፡ መንእሰይ ኣይኮነን። ብዘይካዚ ኣብ ርእሲ ስርሑ፡ መጻሕፍቲ ምንባብን ዝተፈላለየ ስነ-ጥበባዊ ዝምባለታትን ከማዕብል ኣለዎ። ብሕልፊ ሰራዊት፡ ውልቃዊ ክእለት እተምዕብለሉ እቲ ዝበለጸጎ ዝመችኡን ናይ ስራሕ ቦታ እዩ። ብዙሓት ብዓለም ደረጃ ዝተፈልጡን ህቡባትን ጸሓፍቲ፡ ሰሓፍቲ፡ ሙዚቀኛታትን ካልኦት ስነ-ጥበባዊታትን ታሪኽም እንተተወኪሰና፡ ሓደ እዋን ኣብ ሰራዊት ምንባርም ኢና ንዕዘብ። ስለዚ መንእሰያት ኣብ ዝኸድናዮ ቦታ፡ ልኡማትን ዕዙማትን ተዓዘብቲ ክንከውን ኣይግባእን። ካብ ቤትና ጀሚርና ኣብ ዝኾነ ቦታ ክእለትን ሞያን ንምጥራይን ከባቢና ንምልዋጥን ባዕልና ስራሕ ክንፈጥርን ዝምባለታት ክነማዕብልን ይግባእ።

ሐንቲ ሕቶ አለትኒ

መጽሐፍት መንእሰይ ነቶም ካብ ኣንብብታ ብሕልፊ ድማ ካብ መንእሰያትን ተመሃሮን ዝውሕዝዎ ሕቶታት፡ መጻሕፍትን ብተመራመርቲ ዝቐርቡ መጽናዕታዊ ወረቓቕታትን ብምድህሳስ፡ ምሁራትን ሰብ ሞያን ብምውካስ፡ ሓፈሻዊ ባህልን ክብርታትን ሕብረተሰብ ኤርትራ ኣብ ግምት ብምእታው መልሲ ክትህበሎም ጸኒሓያ። ንሎሚውን ከም ወትሩ ንገለ ሕሩይ ሕቶታት መልሲ ኣዳልዮ ኣላ። ኣብ ዝቐርብ ሕቶን ዝወሃብ መልስን ተወሳኺ ርእይቶ፡ ሓሳባት ወይ መደራረምታ ምስ ዝህሉ፡ መጽሐፍት መንእሰይ ናይ ኢሂን ምሂን ባይታ ክትከፍት ድሉውነታ ትገልጽ።

ቀምታ ኣብ ሰዓታ ከመይ?

ሕቶ፡ ድሕሪ ምሳሕ ቀም ናይ ምባል ልምዲ ኣሎኒ። ብግብረ ከም ዝተዓዘብክዎ፡ እታ ናይ ሓዲር ግዜ ድቃስ ድዮ ኽብላ ቀምታ ኣብ ናይ ድሕሪ ቐትሪ ስርሓይ ኣዝያ ጸላዊትያ። ድሕሪ ቐትሪ ኣብ ስራሕ ኣድማዕነት ስራሕ ኣብ ሞንጎ ቀም ኣቢላን ቀም ከዩብልኩን ዓብዪ ጋግዩ ዘለዎ። እታ ሓዲር ናይ ቀምታ ግዜ ኣብ ናይ ድሕሪ ቐትሪ ስርሓይ ብዓሰርተ ተራቢሓያ ትጸንሓኒ። ናብ ሕቶኣይ ክኣቱ፡

ቀድም ቀዳድም ነዛ ኣዝያ ዘስተማቕራ ናይ ቀምታ ግዜይ ብስነ-ፍልጠት ከሰነያ ስለ ዝደለኹ፡ ቀምታ ኣብ ሰዓት ከመይ ከም ትረክ ክትነግሩኒ። ኣብ ርእሲኡ ብዛዕባ ረብሓታት፡ ተመራዲ ሰዓትን ንውሓት ግዜን ገለ ክትብሉኒ ደስ ምበለኒ።

ኢሳይያስ ሰሎሞን ካብ ገዛ ኽንሻ

መልሲ፡ ቀምታ ኣብ ሰዓታ ደኣ ድንቂ'ዩ፤ ግዳ ክነውሕ ይብሉን።

ቀምታ ሓዲር ድቃስ'ዩ። ብኸምዚ ዝገለጽካዮ ኣገባብ እንተ ተዘውትሩ ሓያለ ረብሓታት ከም ዘለዎ ምሁራት ናይ'ዚ ዓውዲ ይገልጹ'ዮም። እቲ ሕቶ ክሳብ ክንደይ ትቈጽጸሮ እዩ? ብዙሓት ሰባት ንቐምታ



ኢሎም ምስ ተገምሰሱ፡ ኣብ ዓራት ተራዕሪዖም ብምውዓል ካብ ስራሕ ክበኽሩ ይስትውዓሉ'ዮም። ገለ ድማ ምሳኽ ኮፍ ኢሎም እንከለዉ፡ ንእሽቶ ቀም ኣቢሎም ብኡ ንብኡ ዝበራበሩን 'ኣብረረዶ፡ ኣሰንቢደያ' ዝብሉኹን ኣለዉ። ብዝኾነ ከምቲ ዝገለጽካዮ፡ ብግብረ ትቈጽጸሮን ተመሓድሮን እንተ ኼንካ ቀምታ ሓያለ እተጸንዑ ፊዝዮሎጂያውን ስነ-ኣእምሮኣውን ረብሓታት ኣለዎ።

ረብሓታት ቀምታ

- ኣእምሮኽ ብዕረፍቲ ኣሓዲሱ፡ ኩሉመዳያዊ ንቕሓትካን ትኩርንተካን ብምምሕያሽ ኣፍራይነትካ ከም ዝዓቢ ይገብር።
- ብሕልፊ ኣብቲ ዝያዳ ጥንቃቄን ምዝካርን ዝሓትት ስራሕ ናይ ምስትውዓልን ምግንዛብን ዓቕምኽ ይቀይራ።
- መንፈስካን ኩነተ-ኣእምሮኽን ከም ዝመሓየሽ ብምግባር፡ ዘሎካ ጭንቀት ኣብ ምንካይን ስምዒትካ ዝያዳ ከም ትቈጽጸር ኣብ ምግባርን ሓጋዚ'ዩ።
- ስሩዕ ቀምታ፡ ጸቕጢ ደም ከም ዝትሕት ኣብ ምግባርን ሓደጋታት ሕማም ልቢ ኣብ ምንካይን ምትእስሳር ኣለዎ። (ኣብ ግሪኽ ልዕሊ ሸዱሽተ ዓመት ዝወሰደ መጽናዕቲ ከም ዘነጽሮ፡ እቶም ኣብ ሰሙን ብውሕዱ ሰለስተ ግዜ ቀምታ ዘዘውትሩ ሰባት

ከብቶም ዘየዘውትሩ ብ37% ምስ ሕማም ልቢ ኣብ ዝተኣሳሰር ዘጋጥሞም ሓደጋታት ከም ዝትሕት ኣረጋገጸሞ ኣለዉ።)

• ዝረኽቡኩሉ ሓድሽ ሓበሬታ ይኹን ፍልጠት ኣብ ኣእምሮኻ ከም ዝዕቀብ ኣብ ምግባር'ውን ሓጋዚ ግደ ይጻውት።

ዝሓሸ ሰዓታት ቀምታ

ናይ ድቃስ ዝበለጸ ግዜ ኣብቲ ብብዝሒ ፍዘት ዘጋጥመሉ፡ ከብ ሰዓት 1:00 ክሳብ ሰዓት 2:00 ኣብ ዘሎ ግዜ እዩ። ምስ ሰዓታት ስራሕ ናይ ዓድና ከም ዝጠዓዓም ብምግባር፡ ከብ 12:30 ክሳብ 1:30 እንተ ኾነ'ውን ኣይጽላእንዮ። ከብ ሰዓት 1:00 ክሳብ ሰዓት 3:00 ኣብ ዘሎ ግዜ ንቐምታ ምሹው ምዃኑ ዝገልጹ ሰነዳት'ውን ረኺብና ኣሎና። ብዝኾነ፡ ሰዓታት ቀምታ ከከም ቦታኡን ኮነታት ስራሕን ክጠዓዓም ዘለዎ ምዃኑ ተገንዚብና ኣብቲ ዝጥዕመና ግዜ ክንትግብሮ ዝከኣል'ዩ።

ኣብ መወዳእታ ንዝሓሸን ውጽኢታውን ቀምታ፡ ንውሓቱ ብእተኻእለ መጠን ናይ ሓጺር ግዜ ክኸውን ኣለዎ። ዝህልወከ ናጻ ግዜ ኣብ ግምት ኣእቲኹ፡ ከብ 5-30 ደቂቕ ክኸውን ይኽእል። እቲ ንቡርን እተማልአን ቀምታ ብገምጋም 20 ደቂቕ ምዃኑ ዝገልጹ እተጸንዑ ሰነዳት'ውን ረኺብና ኣሎና። ልዕሊኡ እንተ ኹይዱ ግና ቀምታ ዘይኮነ ካልእ ኣንፈት'ዩ ዝሕዝ።

ቀምታ እትገብረሉ ቦታ ህዱእ፡ ጽልምት ዝበለን ዝሒልን እንተ ኾነ ተመራጺ'ዩ።

ቀምታ እትገብረሉ ግዜ እንተ ተኻኢሉ ኣብ ሕይ ወይ ተመሳሳሊ ሰዓት ከም ዝኸውን ክትገብሮ ፈትን። ወደሓንካ።

ንኸልተ ኣወዳት ኣፍቂረ ተቐርቂረ

ሕቶ፡ ቅድሚ ሰዋ ምኽደይ ምስ ዝተላለኸዎ ወዲ ብዕርክነት ይጓዓዝ ነይረ። ንፋቶ'ውን ነይርና ኢና። ጠባይ ኣዝዩ ጥዑም'ዩ። ከም ሰብ ጥዑይ ባህሪያት'ዩ ዘለዎ። ሽሕ'ኪ ብፍቕሪ ምውት እብለሉ እንተ ዘይነበርኩ፡ ባህሪያቱ፡ ኣተሓሳስባኡን ልቦናኡን ኣዝዮ እፈትዎ ነይረ። ብእኡ ምኽንያት ድማ ብፍቕሪ ክንጉዓዝ እብርሃኒ ነይሩ። ርክብና እናዓምቐ ምስ ከይ፡ ንሱ ምስ ስድራቤቱ ኣላልዩኒ። ኣነ'ውን ምስ ናተይ ኣላልዮም። እዚ ኹሉ ቅድሚ ሰዋ ምውራደይ'ዩ። ኣብ ሰዋ ግን ካልእ ንልባይ ዝሰልብ ወዲ ተላልዮ።



ንኸልተኣም ዘሎኒ ፍቕሪ ከወዳድሮ ከለኹ ሰማይን ምድሪንዮ - ናይ'ዚ ሓድሽ ወዲ ይዓቢ። ከብ ሰዋ ምስ ተመለስኩ እቲ ቐዳማይ ኣፍቃርዮ እንቋዕ ደሓን መጻእኪ ኢሉ ናብ መርዓ ተጓይዩ። ኣብ ርእስ'ቲ ኣብ ሓልዮት ዝተመርኩስ ፍቕሪ፡ ብገንዘብን ብንዋትን ማእለያ ዘይብሉ ነገራት ስለ ዝገበረለይ ልቦይ ተፋሪቐ ሽለ ሕራይ ኢለዮ - ተሓጺና። ስድራን ፈተውትን ተሓጉሶም። ሕጂ ግን ተጣዒሰ። ነቲ ኣብ ልቦይ ዓብዪ ቦታ ሒዞ ዘሎ ወዲ እናዘከርኩ ምሽት ምሽት እነብዕ ኣለኹ። ነቲ ሕጻ ኣፍሪሰ፡ ነዚ ሓድሽ ወዲ ንመርዖ ከይብሎ ኹኢ...? ከታስ ኣብ ሞንጎ ክልተኣም ተቐርቂረ ኣለኹ'ሞ፡ እንታይ ትመኽሩኒ?

ሊሊ ካብ ኣስመራ

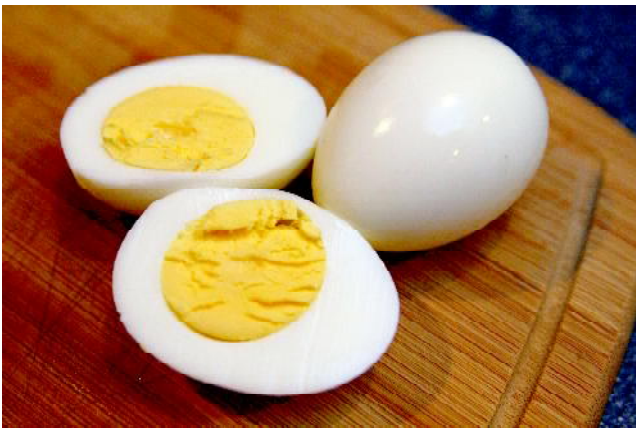
መልሲ፡ ዝኸበርኪ ሊሊ! ከምዚ ናትኪ፡ ኣብ ብዙሓት መንእሰያት ዘጋጥም ንቡር ተርእዮ ስለዝኾነ፡ ብዙሕ ኣይትሸቐልሉ። ነቲ ኮነታት ህድእ ኢልኪ ብምስትውዓል ርኣይዮ። ምስ'ዚ ተሓጺኹዮ ዘለኺ ወዲ ዓቕኑ ብዘዋገድስ ፍቕሪ ከም ዘለኪ ነገርክና ኣሎኺ። ዓቢ ነገር'ዩ። ንእተፍቅርዮን ኣዝዩ ንዘፍቅረክን ዝሓልፈልክን ወዲ እንተ ተሓጺኺ ደኣ እንታይ ጸገም ኣለዎ - ወሽለ ተረኺቡ። ስክፍታኺ “ኣብ ልቦይ ካብ ናይ'ዚ ተሓጽዮዮ ዘለኹ ወዲ ንላዕሊ ቦታ ዘለዎ ወዲ ስለ ዘሎ”... ዝብል'ዩ። ከምኡ ዝኣመሰለ ዘማትእ ሕቶ ኣብ ስምዒት ምቕልቃሉ ጌጋ ኣይኮነን። ነቲ ዝተቐልቀለ ሕቶ መልሰ-ተግባር ኣብ ምሃብ'ዩ እቲ ቐንዱ ጉዳይ።

ንስኪ ነቶም ኣብ ልብኪ ዘለዉ ስምዒታት ፍቕሪ ኢኺ ተወዳድሪ ዘሎኺ። እዚ ኸኣ ንሓዳር ዝኾነና ሰብ ኣብ ምምራጽ ካብ እንኸተሎም ረጃቢታት እቲ ዝደኸመ'ዩ። ምኽንያቱ ሎሚ ካብ ሕጻይኪ ንላዕሊ ተፍቅርዮ ወዲ ስለ ዝረኽብኪ ሕጻ እንተ ኣፍሪስኪ፡ ጽባሕ'ውን ምስ'ዚ ሕጂ ልዕሊ ማንም ተፍቅርዮ መሲሉ ዝስመዓኪ ዘሎ ወዲ ምስ ተሓጸኺ፡ ካልእ ዝያዳኡ ተፍቅርዮ ወዲ ክትረኽቢ ትኽእሊ ኢኺ - ልዕሊ ማንም ከተፍቅሮ እትኽእል ሰብ ደረት ስለ ዘይብሉ።

ንስኪ ምስ ተፍቅርዮን ዘፍቅረክን ወዲ ኢኺ ተሓጺኺ ዘሎኺ። ክንደይ ከኣ'ሎ ፍጹም ፍቕሪ ምስ ዘይብሉ ሰብ ዝሕጽ፡ ዝምርጥን ዝነብርን። መብዛሕትኡ ናይ ወለድና መርዓ'ውን ይትረፍ ክፋቕሩ ከም ሰብ'ውን ከይተፋለጡ'ዩ ናብ መርዓ ዝእቶ ነይሩ። ካብዚ ዘመናዊ ሓዳር ድማ ብተዛማዲ ናይ ወለድና ሓዳር ይኸብርን ይጸንዕን። ናይ'ዚ ምኽንያት እንታይ ምዃኑ እንተ ሓትትኪ፡ ፍቕራዊ ህይወትን ሓዳርን ብዙሕ ፍልልያት ስለ ዘለዎም'ዩ።

'ከመይ?' ኢልኪ ክትሓትት ምዃንኪ ፍሉጥ'ዩ። መብዛሕትኡ እዋን ኣብ መንእሰያት ዝረኣ ፍቕራዊ ህይወት ብስምዒታት ዝተገዝአ'ዩ። ስምዒታት ድማ ንግዚኡ ደኣ ኹይኑ'ምበር፡ ገዛኢ ሓይሊ ዘለዎም'ዮም። በዚ ምኽንያት እቲ ብዉዕዉዕ ስምዒት ዘፍቀርናዮ ሰብ ናትና ፍጹም መልእኽ መሲሉ'ዩ ዝረኣየና። ስምዒታት ብዘዕበ ጽባሕ ንኽንሓስብ ስለ ዘይሕግዙና ኸኣ ኩሉ ነገር ኣብ ሎሚ ውድእ ውድእ ነብሎ። ምስኡ እንተ ዘይኩይኑ ህይወት ትርጉም ክህበና ከም ዘይኩን ባዕልና ንባዕልና ንድምድሞ። ስምዒታት ምስ ግዜ ናይ ምቕያር ባህሪ ስለ ዘለዎም ግን እዚ ኹሉ ግዝያዊ'ዩ። ድሕሪ ገለ ኣዋርሕ ወይ ዓመታት ካብና ክበንን ይኽእል'ዩ።

ሓዳር ግን ብስምዒታት ዘይኩን ብቕንዱ ብናይ ምርድዳእን ምጽውዋርን ሓሳባት'ዩ ዝቕየድ። ሓዳር ናይ ገዛእ ርእሱ ዲሲፕሊን ዘለዎ ስለ ዝኾነ፡ ካልእ ገጽ ናይ ህይወት'ዩ። ስለዚ ሊሊ ምስ ዘፍቅረክን ዝሓልፈክን ምሕጻይኪ፡ ብኣና ወገን ሕቶ ዘይብሉ ግርም ገበርኪ! ኢና ንብለኪ። ኣብ ሓዳር ኣቲኺ ቅልስ ምስ ጀመርኪ ነዚ ሕጂ ካብ ሕጻይይ ንላዕሊ ኣፍቕሮ'ዩ ትብልዮ ዘለኺ ወዲ ክትርስዕዮ ምሉእ ተኸእሎ'ዩ ዘሎ። ቅጫ ኣብ ሞቕልኣ ኽላ እፈልጣ ከም ዝበሃል፡ ብዘዕበ'ዘም ክልተ ኣወዳት ንስኺ ዝያዳ ኹሉ ሰብ ኣፍልጦን ምስትምቓርን ስለ ዘሎኪ፡ ብዓቢኡ እቲ ውሳኔ'ውን ንዓኺ ስለ ዝምልከት፡ ህድእ ኢልኪ፡ ንኹሉ ነገራት ኣገናዚብኪ ብምስትውዓል ወስኒ።



ብሱል እንቋቕሖ ከም ቊርሲ ምዝውታሩ ከመይ?

ሕቶ፡ **ሓይ ብሱል እንቋቕሖ ምብላዕ ዘዘውትር ብዕድመ ዝመርሓኒ ዓርኪ ኣሎኒ። ወትሩ ንግሆ ክልተ ናይ ዓድና ብሱል እንቋቕሖ ይምገብዮ ምስኣን ድማ ንእሽቶ ቁራስ ቅጫ ወይ ባኒ ውስኽ ዮብለለን። እዚ ኣገባብ ቁርሲ፡ ኣብ ጥዕናኡ ውጽኢታዊ ረብሓ ከም ዝረኽበሉን ንግሆ ብኸምዚ ዝተገልጸ ኣገባብ እንተ ቛሪሱ፡ ኣብ ጉዳይ ምግብ ምሉእ መዓልቲ ቀሲኑ ከም ዝውዕልን'ዩ ዘዕልለና። ረብሓታት ብሱል እንቋቕሖ ክሳዕ ክንድ'ዚ ዓርኪይ ዝገለጸ ካብ ኮነ፡ ኣሃውን ኣሰር ዓርኪይ ክስዕብ እሓስብ ኣለኹ'ሞ፡ ሓፈሻዊ ርእይቶኹም ወይ ምኽርኹም ምደለኹ።**

ያሬድ ገብረመሴ

መልሲ፡ ብሱል እንቋቕሖ ንእሽቶ መኽዘን መኣዛዊ መግብታት ምዃኑ'ዩ ዝግለጽ። ንኡድ ብቕዓት ትሕዝቶ ፕሮቲን ስለዘለዎ፡ ኣብ ኣካላዊ ምዕባለን ምምሕያሽ ጭዋዳን'ውን ብተመሳሳሊ ንኡድ ግይ ከም ዘለዎ ይእመነሉ። ከም ብዓል ሺታሚን ኤ፡ ሺታሚን ቢ12፡ ሺታሚን ዲን ሪቡፍላቪንን ሰለንዩምን እተባህሉ ትሕዝቶ መኣዛታት ብዘለዎም ሺታሚናትን ማዕድናትን'ውን ሃብታም'ዩ። እቲ ካብ'ዘም ሺታሚናትን ማዕድናትን ዝርከብ ጥዕናዊ ረብሓ ድማ ኣዝዩ ብዙሕ'ዩ። ብሱል እንቋቕሖ፡ ኣብ ርእሰ'ቲ ትሑት ካሎሪ ዝውንን ምዃኑ፡ ደረጃ ኮሌስትሮል ዘመዓራሪ ጥዑይ ስብሒ'ውን ስለ ዘለዎ፡ ንሕመማት ልቢ ከም መለሳ ከገልግል ከም ዝኽእል ሰነዳት መኣዛዊ ምግብ የተንብሁ።

ዝኸበርካ ያሬድ፡ ብሱል እንቋቕሖ ብዙሕ ረብሓታት ይሃልዎ እምበር፡ ከም ዓርክኻ፡ ቀጻሊ ከም ቁርሲ ከተዘውትሮ ይግባእ ድዩ ኣይግባእን ህሉው

ኩነታት ጥዕናሽ ስለ ዝውስኖ፡ ግድን ምስ ብዓል ሞያ ሕክምና ክትመኽረሉ ከድልዩካ'ዩ። ኣብ ርእሲኡ ንጥዕናና ዝጠቅም መዳዘዊ ምግቢ ካብ ዝተመጣጠነ ምግቢ ብፍሉይ ከኣ ካብ ኣሕምልቲ፡ ፍረታትን ጥረታትን ዝርከብ ምዃኑ ካብ መባእታ ሒዝና እናተመሃርናዮ ዝመጸእና ስለ ዝኾነ፡ ኣብ ግምት ምእታው ኣገዳሲ'ዩ።

እንምገብ ምግቢ ምስ ጥዕናና ልዑል ምትእስሳር ስለ ዘለዎ፡ ብሃውሪ ዝኾነ ዓይነት ምግቢ ከነዘውትር ኣይግባእን። ብሕልፊ ኣብቲ ብስፋዕ እንወስዶ ወይ እነዘውትሮ ዓይነታት ምግቢ ይኹን መስተ ልዑል ጥንቃቄ ዝሓትት ምዃኑን ምስ ኩነታትን ዓይነትን ይምና ብሓፈሻኡ ድማ ምስ ጥዕናና ዝሳነ ምዃኑ ብሕክምናዊ መርመራ ክነረጋግጽ ይግባእ። ምክንያቱ፡ ኣብ ምግብን መስተን ኣብ ሞንጎ ሳሕቲ እንወስዶን ቀጻሊ እተዘውትሮን ናይ ሰማይን ምድርን ፍልልይ እዩ ዘለዎ። ኣብቲ እነዘውትሮ ወይ ቀጻሊ ብኣፍ እንወስዶ ነገር ልዑል ጥንቃቄ ክንገብር ኣመና ኣገዳሲ'ዩ። ኩሉ ብኣፍና ናብ ከስዐና ዝኣቱ ዘበለ ኣብ ጥዕናና ገዢ ጽልዋ ከም ዘለዎ ክንዝንግዕ ኣይግባእን። ጥዕናና ኣብ መዳድና እኳ ዝተባህለ።

ረሃጽ ብኸመይ እከላኽሉ?

ሕቶ፡ **ሃሩር ይሃሉ ኣይሃሉ ብቐጻሊ'የ ዝርሀጽ። ጻዕዳ እግረይን ኢይይን፡ ትሽቱሽይ፡ ገጸይ ... ካብ'ቶም ብቐጻሊ ዝርሀጹ ክፋላት ኣካላተይ እዮም። ብፍላይ ኣብ ቅድሚ ሰባት ወጺኦ ከዛረብ ኣብ ዝፍትነሉ እዋን፡ ሽዓ ንሽዓ ብትሽቱሽይ ረሃጽ ወረር ወረር ኪብል እስምዓኒ። እግረይውን ብሰንኪ ረሃጽ፡ ብቐጻሊ እዩ ዚሸትት። ዘዝገበርክዎ ኽዳን ብረሃጽ ክጥልቂ እንከሉውን ጽቡቕ ኣይስምዓንን። ጠንቂ እዚ ኹሉ**



ሽግር እንታይ ኪኸውን ይኽእል? ብኸመይክ ካብ ብዙሕ ምርሃጽ ክገላገል እኽእል?

መሓመድ ኣማን - ዓዲ-ቐይሕ

መልሲ፡ ምርሃጽ ኣብበይንኻ ኣይኩነን። ብዙሓት ሰባት ይርሀጹ'ዮም። ገለ ሰባት፡ ብዙሕ ምርሃጽ ከም ሓደ ዓቢ ጸገም ገይሮም ይወስድዎ'ዮም። እንተ ኹነ፡ ኣዝዩ ንቡርን ኣብ ብዙሕ ሰብ ከጋጥም ዚኽእልን ምዃኑ ኹኣ ክበርህ ይግብኦ። ምርሃጽ፡ ሙቐት ሰብነትና ኣብ ምህዳእን ምዕቃብን ዓቢ ተራ እዩ ዚጻወት። ገለ ሰባት'ውን ኣብ ዚሓርቁሉን ዚፈርሕሉን ግዜ ከም ግብረ መልሲ ናይቲ ዘጋጠሞም ወጥሪ፡ ብዙሕ ይርሀጹ እዮም። ምክንያቱ፡ ምፍጣር ኣሉታዊ ስምዒታት ነቶም ጽክታት ረሃጽ ከም ዝነቐቐሉ ስለዝገብርዎም።

ብሓፈሻ፡ ምርሃጽ ገለ ካብ ምልክታት ጉብዝና እዩ። ኣብ ግዜ ጉብዝና ወይ ግርዝውና፡ ኣካላዊ ለውጢ ከነርኢ ንጅምር እሞ፡ ሚልዮናት ጽክታት ረሃጽና ኹኣ ይነቐቐሉ። ምንቕቓሕ ናይ'ዞም ጽክታት ከኣ'ዩ ብዙሕ ከም እንርሀጽ ዝገብረና። እዚ ረሃጽ እዚ፡ ምስ'ቶም ኣብ ቈርበትና ኪጸንሑ ዚኽእሉ ባክተርያ ምስ ዚሕወስ ከኣ ሕማቕ ሽታ ኪፈጥር ይኽእል። ንኣብነት፡ ጻዕዳ እግርና ንርስሓት ቅሉዕ ብምዃኑ፡ ብቐጻሊ ምስ እንርሀጽ፡ እቲ ረሃጽ ምስ'ቶም በቲ ርስሓት ኪፍጠሩ ዚኽእሉ ባክተርያ ተሓዊሱ ኣዝዩ ሕማቕ ሽታ ኪፈጥር ይኽእል እዩ። ክብደት ናይ'ቲ ሽታ ግና ካብ ሰብ ናብ ሰብ ይፈላለ እዩ።

ምእንቲ'ዚ፡ ካብ ምርሃጽ ምሉእ ብምሉእ ምግልጋል ኣጸጋሚ እኳ እንተ ኹነ፡ ነዞም ዚስዕቡ መባእታዊ ምኽርታት እንተ ተኸቲልካ እንተ ውሓደ ኣብ ምምሕያሹ እጃም ክህልዎም'ዩ፡-

- ቀቀልጢፍካ መላእ ሰብነትካ ምሕጻብ
- ኣእጋርካ መዓልታዊ ብውሕዱ ክልተ ግዜ ምሕጻብ

- መዓልታዊ ካልስኽን ጫማኸን ምቕያር
- ክፉት ሳኢ ወይ ከአ ካብ ቈርባት ዝተሰርሐ ጫማ ምዝውታር
- ናብ ነብስኻ ልግብ ዚብል ማልያ ምውዳይ'ውን ካምቻታትካ ብረሃጽ ካብ ምጥልቃይ ከገላግል ይኽእል'ዩ።
- እንተ ተኸኢሉ ብዙሕ ከም እትርህጽ ዚገብሩ ቀመም ዝበዝሑም መግብታት ምውጋድ።
- ረሃጽ ብቐሊሉ ከርእይ ዚኽእሉ ካምቻታት እንተ ዘየዘውተርካ እውን ካብ ስክፍታ ከገላግለካ ይኽእል እዩ። ብመጽናዕቲ ከም ዝተበጽሐ፡ ንኣዝዮም ዚርህጹ ሰባት፡ ጸዕዳን ጸሊምን ካምቻታት እቶም ዝሓሹ ምዃናም ይንገር።

እዚ ከምዚ ኢሉ እንከሎ፡ እግርኻ ብቐጻሊ ዚሸትት እንተ ኹይኑ፡ ናብ ሕክምና ብምኻድ ካብ ምርሃጽ ዘገለግሉ መድሃኒታት ምውሳድ ይከኣል'ዩ።

ኣብ መወዳእታ ክንብለካ እንደሊ፡ ስለ እትርህጽ ጥራይ ብዙሕ ክትስከፍ ከም ዘይብልካ እዩ። ጽሬት ደኣ ሓሉ'ምበር፡ ረሃጽ ተፈጥሮኣዊ ውህብቶና ብምዃን፡ ምንም ከሰክፈካ የብሉን።

ኤች ኣይ ቪ

ሕቶ፡ **ሓይ ዘገርመኒ ነገር ኣሉ። ምስ ሓንቲ ተሰካሚት ኤች.ኣይ.ቪ ዝኾነት ዓለንስተይቲ፡ ብዘይ ዝኾነ ልሕጻጽን መድመይትን ተጠንቂቕካ ጾታዊ ርክብ እንተ ፈጸምካ እቲ ሻይረስ ብኸመይ ክሓልፈካ ይኽእል?**

ሳሚ ካብ ኣስመራ

መልሲ፡ ኣብ ብልዕቲ ዝርከብ ቆርባት ኣዝዩ ተኣፋፊ ስለዝኾነ፡ ብዘይ ኮንዶም ጾታዊ ርክብ እንተፈጸምካ፡ ዋላ'ውን ዝረኣ ልሕጻጽ ይኹን መድመይቲ ኣይሃሉ ኤች ኣይ ቪ ክለግበካ ይኽእል እዩ። ኣብ እዋን ጾታዊ ርክብ ብዝግበር ምንቅስቃስ፡ ብዓይኒ ክረኣይ ዘጸግሙ ኣዝዮም ደቐቕቲ ልሕጻጻት (Micro-abrasions) ከስዕብ ይኽእል እዩ። ኤች ኣይ ቪ ኣብ ዉሽጢ ይኹን ኣብ ደጋዊ ብልዕቲ ምስ ጸዓዱ ዋህዮታት ደም ክራኹብ ስለዝኽእል'ውን ቦቲ ዋህዮ ኣቢሉ ብቐሊሉ ናብ ዉሽጢ ሰብነትካ ክኣቱ ይኽእል። ስለዚ ውሑስ መገዲ እናሃለው፡ ስለምንታይ ሂወትካ ናብ ሓደጋ ተእቱ? ዘይተመርዓኻ እንተ ኼንካ ክሳብ ትምርጋ ብትዕግስቲ ጽናሕ። ፍጹም ዓቕሊ እንተሲእንካ ድማ ግድን ኮንዶም ተጠቐም።

ኣስግል ምዃንይ ሻቕሎት ፈጢሩለይ

ሕቶ፡ ምሩቕ ምህንድስና ኮምፒተር'ዩ። ንኹሎም ዝሰርሑም ስርሓት ምሉእ ኣቓልቦ ሂብካ ምስራሕ እዩ ዝፈቱ። እንተ ኹነ ግን ኣእምሮይ እናተኸፋፈለን ኣቓልቦይ እናተሰርቀን ተሸጊረ። ከንብብ ኣብ ዝተበገስከሉ እዋን ሃንደበት ናብ ካልእ ዓለም እዕዘር'ሞ፡ ተመሊሶ ካብቲ ዝጀመርክም ከንብብ ክብል፡ ኣብ ቁንጣጥ 78ት ምሉእ መዓልቲ እውዕል። ሓድሓይ ግዜ ኹል ምስ ክልተ ደኹን ልዕሊኡ ኣብ ዘካይዶ ዕላልን ምብህሃልን ብሓሳብ ናብ ካልእ እገይሽ። እንሓንሳእ ዋላ ምስ ካልኣይዩ ኣብ ዝገበሮ ዕላል'ውን ተመሳሳሊ ጸገም የጋጥምኒ'ዩ። ሰኣን ምቕላብ ከኣ ብዙሕ ይሓልፈኒ።

ኣብ ሞንጎ ኣስግል ምዃንይ ዳርጋ ብኹሎም ቀረብተይ እናተፈልጠ ብምምጽኡ፡ ካብ ምሳኻ ምዕላልሲ . . . ኢሎም ብተገዳስነት ምዕላል እናውሓድዎ ይመጹ ስለዘለው፡ ኣብ መወዳእታኡ መተዓልልቲ ከይስእን ከሰክፈኒ ጀሚሩ'ሎ። ስለዚ ኣእምሮይ ኣብቲ ዝሰምዎን ዘንብቦን ነገር ግቡእ ኣድህቦ ክገብር ብኸመይ ክቕይዶ እኽእል? እዚኣ እንተ 'ማኺርኩምኒ እንታይ ዘይገብርኩምለይ ክብል?

ኣሌክ ካብ ባጽዕ

መልሲ፡ ከምቲ ዝበልከዮ ስራሓትካ ዝግባእ ኣቓልቦ እንተ ዘይሂብካዮም ከምቲ ዝድለ ኣይከተድመዓሎምን ኢኻ። ኣቓልቦና ብኽልተ ኣገባባት እዩ መኣዝኑ ዝጠቐ። ሓይ ብደጋዊ ጽልዋ (ድምጺ፡ ምንቅስቃሳትን ካልእን) ክኸውን ከሎ፡ እቲ ኻልኣይ ከኣ ብውሽጣዊ ጽልዋ'ዩ። እቲ ኻልኣይ ማለት ውሽጣዊ፡ ከም ብዓል ዘይተፈትሐ ግርጭት፡ ምስሕሓብ፡ ሻቕሎት፡ ፍርሒ፡ ቂምን ካልኣት ነገራትን ዘበገስዎም ሓሳባት ንኣእምሮና ክገዝእዎን ካብ ካልእ ከነድህበሎም ዝግበኣና ነገራት ክገትኡናን እንከለው'ዩ። እቲ ንኸተወግዶ ወይ ከተማእዝኖ ኣሸጋሪ ዝኹን ጽልዋ ኩይኑ ኹል ይርከብ። ስለዚ ኣየናይ ጽልዋ ንኣእምሮኻ ይሰርቕ ከም ዘሎ ከተስተብህለሉ ኣገዳሲ'ዩ።

እቲ ደጋዊ ጽልዋታት ከም ድምጽን ምንቅስቃሳትን ዝኣምሰሉ ረበሽቲ ነገራት፡ ኣእምሮኻ ምእንቲ ከይሰርቁኻ ወይ ክትኣልዮም ወይ ክትእለዮም ኣሎካ። እቲ ውሽጣዊ ጽልዋ ግን ብዝተኸለለ መጠን ክትኣልዮ እምበር ክትእለዮ ኣይትኽእልን።

ዝተደራረበ ስራሓት ምሓዝ'ውን ጠንቂ ምስጋል ክኸውን ይኽእል'ዩ። ብዝሒ ስራሕ ንኣእምሮኽ ክገዝኡ ሓይሊ ኣለዎም። ከምቲ “To do two things at a time is to do neither” ዝተባህለ፡ ኣእምሮና ሽሕቧ ብዙሕ ነገራት ክገብር ዝኽእል እንተ ኾነ፡ ኣብ ሓይ ግዜ ክልተን ልዕሊኡን ነገራት ክሰርሕን ንኽልተኡ ብማዕረ ከድምዓሉን ከም ዝኽእል ጌርና ስለ ዘይመልመልናዮ፡ ኣብ ውጽኢት ብዙሕ ኣይንሕጐስን። ንስኻ'ውን ነዚ ኣስተውዒልኻ፡ ንኣእምሮኽ ዝገዝኡ ዝተደራረበ ስራሓት እንተ ደኣ ሃልዮም፡ ቀዳምነት ሰሪዕኻ ብእተኽእለኻ መጠን ኣብ መዕለቢ ኣብጽሓዮም። ድሕርዚ ነቶም ዝቐጽሉ ስራሓት ብዘይ ዝኹን ተጽብኦ ክትሰርሖም ክትክእል ኢኻ።

ኣብ ማዕልቦኦም ዘይበጽሑ ወይ ብግቡእ ዘይተታሕተ ከም ብዓል ግርጭት፡ ምስሕተብ፡ ሻቕሎት፡ ሕርቃን፡ ቂም ወዘተ. ዝኣመሰሉ ኩሎም ኣሉታውያን ስምዒታት'ውን ሓያል ኣእምሮኣዊ ረብሻ ይፈጥሩልና'ዮም። እቲ ኣብ ምፍትሒ ዝነውሐ ግዜ ዝወሰድናሉ፡ ዝበዝሐ ኣሉታዊ ጽልዋ የኸትለልና። ሓድሓይ ግዜ ኽኣ ንግዜኡ ክትፈትሖም ዘይትኽእል'ሞ፡ ብተደጋጋሚ ናብ ኣእምሮኽ እናመጽኡ ምስራሕ ዝኽልኡኻ ሓሳባት ከመይ ጌርኻ ትኣልዮም ሕሰብ፡ ንመስርሕ ኣእምሮኽ ብዝግባእ ተኸታተሎን ኣመሓድሮን። ኣብቲ ሚዛኑ ዝስሕተሉ ግዝያት ከኣ ምለሶ።

ንኣብነት፡ ተንብብ ኣለኻ ንበል። እናንበብካ ከለኻ ከይተረድኣካ ብሓሳብ ናብ ካልእ መኣዝን ትጥው'ሞ ገለ ደቓይቕ ምስ ሓለፈ ግን ብዛዕባ ካልእ ትሓስብ ከም ዘለኻ ትርዳእ። ሽዑ ከይሓረቕካ ወይ ካልእ ሕማቕ ስምዒት ከይተሰምዓካ ትኽ ኢልኻ ናብ ምንባብካ ተመለስ። ድሕረ ገለ ምምልላስን ልምምድን ኣእምሮኽ ቀልጢፉ ናይ ምድሃብን መኣዝኑ ናይ ምዕራይን ጥበብ ክምሃር'ዩ። ብወገና ዓቕምና ጌርና ኣሎና። ምስ ምሁራት ስነኣእምሮ ወይ ብሱላት ሰባት ብምምኽኻር ተወሳኺ ምኽርን ሓበሬታን ብምርካብ ክተሓይሎ ከድልየኻ'ዩ። ቦቲ ኣብ ኢድካ ዘሎ ጀምር። ውነኽ እናተኸታተልኻ፡ ብኣቕልቦ ክተድምጽን ክተንብብን ተለማመድ። ተሳታፍን ኣስተማቓርን ክትከውን ፈትን። ክገብሮ ኣሎኒ ኢልካ ብተገዳስነት እንተ ሰራሕኻ ክትዕወተሉ ምዃንካ ኣይትጠራጠር።

ምቀራጽ ምትካኽ ሽጋራ ብኸመይ?

ሕቶ፡ **ዓል 25 ዓመት'ዮ። ኣነ ሽጋራ ኣይትክኽን'ዮ። ሕጹዩይ ግና የትክኽ'ዩ። ናይ መጻኢ መጻምድተይ ስለዝኹነ ሽጋራ ከቋርጽ እንተ ዘይተኽኢሉ ድማ ከጉድሎ ክሕግዝ እደሊ'ዮ። ንሱ'ውን ዝጸልእ ከምዘይኩነ ኣተንቢሁለይ እዩ። ብኸመይ ክጅምሮ?**

ሚሪ ዓል ሺላጆ

መልሲ፡ ሽጋራ-ከቋርጽ ክትሕግዝዮ እንተ ኼንኪ፡ ቅድም ቀዳም ድሌት ክህልዎ ኣለዎ። ኣይጸልእን'ዩ ካብ በልኪ፡ ድሌት ከም ዘለዎ'ዩ ዘመለክት። ድሌት እንተ ሃልዩ ዓጋቲ ስለ ዘየለ፡ ክሰልጠኪ ዝለዓለ ተኽእሎ'ዩ ዘሎ። ኒኮቲን ኣወላፊ ስለ ዝኾነ፡ ኣብ ምቀራጽ ዝግበር መስርሕ ኣዝዩ ቀሊል ዘይክኸውን ይኽእል'ዩ። ምውሓድ ፍታሕ እኳ እንተ ዘይኮነ፡ ከም መጀምሪ ሜላ ጌርኻ ክውሰድ ስለ ዝከኣል፡ ቅድም በብቕርብ እናውሓዶ ክኸይድ ኣተባብዕዮ። መተካእታ ኒኮቲን እንታይ ክኸውን ከም ዝኽእል ምስ ብዓል ሞያ ሕክምና ምምኽኻር ኣገዳሲ'ዩ። ሜላታት ምቑራጽ ምትካኽ ሽጋራ ዝገልጹ መጻሕፍቲ ምውካስ'ውን ሓጋዚ'ዩ። ድሕሪኡ ግዜ ከይወሰድኪ ናይ ምቀራጽ መደባት ክሕንጽጽ ኣተባብዕዮ። ኣብ'ተን ከቋርጽ ተበግሶ ዝወስደለን መዓልታት ምክትታልኪ ኣይተውሕዱ። ክሳብ ምሉእ ብምሉእ ከም ዘቋረጸ ተረጋግጺ፡ ሽጋራ ካብ ዝሰትዩ ኣዕሩኽቱን ሽጋራ ዝትከኾ ከባብን ኣርሕቕዮ። ሽጋራ ብምቀራጽ ዝረኽቦ ጥዕናውን ፋይናንስያውን ረብሓታት ግለጽሉ። ንስኺ'ውን ሽጋራ ምትካኽ እንተ ቛረጽዎ ሓገስኪ ሰማይ ክዓርግ ምዃኑ ንገርዮ።



ናይ'ቲ ብውሕዱ 'ከጉድሎ' ክትግዝ እደሊ'የ ዝበልክዮ ግና ክንድቲ ውሕስነት የብሉን። ምትካኽ ሽጋራ ንምጉዳል ብምባል ብዝሒ ዘህልኸዎ ሽጋራ ዘጉድሉ ሰባት ንዓቕን ዝስሕብዎ መራዚ ቀመማት ሽጋራ ከም ዘየጉድሉ ክፍለጥ ተኸኢሉ ኣሎ።

ከበድቲ ኣትከኽቲ ዋላ'ውን ብዝሒ ዘትክኽዎ ሽጋራ እንተ ኣጉደሉ፡ ካብ'ቶም ብፈኩስ ዘትክኹ ሰባት ብኽልተ ዕጽፊ ዝዛይድ መረዝቲ ቀመማት ከም ዝስሕቡ ኣብ ዩኒቨርሲቲ ሚኒሶታ ኣብ ዝተኸየደ መጽናዕቲ ተፈሊጡ። እቲ መጽናዕቲ ከም ዘረጋገጸ፡ ከበድቲ ኣትከኽቲ፡ ውሑድ ሽጋራ ኣብ ዝስሕቡሉ እዋን ንነፍሲ-ወከፍ ሽጋራ ኣዕሚቕምን ንንውሕ ዝበለ ግዜን ብምስሓብ ንዋሕዲ ኒኮቲን ይትክእዎ። እዚ መጽናዕቲ ምስቲ ኣቐድም ኣቢሉ ዝተገብረ ምጉዳል ብዝሒ ሽጋራ ጥዕናዊ ጸገማት ከም ዘየጉድሉ ዝገልጽ መጽናዕቲ ክሳነ ክኢሉ ኣሎ።

መደምደምታ ናይ'ዚ መጽናዕቲ ድማ ብዝሒ እተትክኽ ሽጋራ ምንካይ ኣብ ጥዕና ዝኾነ ረብሓ ከም ዘይብሉ እዩ ዝገልጽ። ኣትከኽቲ ካብ ካንሰር ይኹን ካልኣት ብምትካኽ ዝስዕቡ ሕማማት ንምድሓን እቲ እንኮ ኣማራጺኦም ምትካኽ ሽጋራ ፈጺምካ ምቑራዱ ምዃኑ እቲ ኣብ መጽሔት ሳይንቲፊክ ኣሜሪካን ዝወጸ ሓበሬታ የረድእ።



“ሓሳብ ብዘይ ግብረ ነገቱ”

ምሕሳብ ደኣ ኩሉ ይሓሰብ! ይዕበ ይንኣስ መንከ ውጥን ዘየውጽእ? እንተ ኾነ ሓሳባት ኣብ ርእሲ ሓሳባት እንተ ተደርደሩ፡ ውጥናት ኣብ ርእሲ ውጥናት እንተ ተኾመሩ፡ እቲኦም ኣየድርሩ፡ እቲኦም ኣየሰምሩ! ምኽንያቱ፡ ተግባር ዘየሰንዮ ሓሳብ ፍጹም ከንቱ እዩ። ምሩጽ ሓሳብ ብግብሪ ምስ ዚሰነ ግና ፍረኡ እምብዛ ምቁር’ዩ።

ሓቂ’ዩ፡ ከይሓሰብካ ዚግበር ነገር ቅዱው ጸማ ኪርከቦ ዚክኣል ኣይኮነን። ስለዚ ድማ ቅድሚ ዝኾነ ነገር ምግባርና ክንሓሰብ ግቡእ’ዩ። እቲ ምንታይ ሓሲብካ ዝገበርካዮ ኣየጣዕስካን’ዩ። ብርግጽ ከኣ ካብ ቁጽጽርካ ወጸኢ ዝኾነ ረጃሒ እንተ ዘይገጠሙካ ብጥዑይ ሓሳብን ብውርጽጽ ውጥንን ዝተተለመ ሰራሕ ዓውቱ ኣየጠራጥርን።

እንተኾነ ምሉእ ግዜኦም ወርቃዊ ሓሳብ ኣብ ምፍልፋል ጥራይ ዘሕልፉዎ ሰባት፡ ካብ ሓሳባቶም እንታይ’ዮም ኪጽበዩ? ወርቃዊ ሓሳብ’ኮ ንበይኑ ወርቂ ኣየውጽእን’ዩ። እቲ ሓሳብ ናብ ግብሪ እንተ ተቐይሩ ግና ወርቂ ኣይኮነን፡ ካልእ ዝኾበረ ነገር ኬውጽእ ይኽእል። ስብኢ ነቲ ሓሳብ ባዕሉ ከም ዘመንጪዎ ከም ዝመሰሎ ግበር።

ቆጽሊ ዘፃቱን

ቆጽሊ ዘይቱን ኣብ ጥዕና ወዲ ሰብ ዝህበ ጥቕሚ ልዑል ምዃኑ ካብ ዝፍለጥ ንድሓር ኣብ ልዕሊኡ ሓያሎ ሳይንሳዊ ምርምራት ተኸይዶም እዮም። እንሆ ሎሚ ድማ ጸጉሪ ርእሲ ብቐሊሉ ንኸይረግፍ ኣብ ምክልኻል ሓያል ጥቕሚ ከም ዘለዎ ከረጋገጽ ተኸኢሉ ኣሎ። ቆጽሊ ዘይቱን ብትሕዝቶ ቫይታሚናት ካርቦሃይድሬት ከምኡ'ውን ማዕድናት ፖታሽየም ኣይረንን ጽሕግን ካብ ዝሃቡሎም ፍረታት ብቐዳምነት ይጥቀስ። ገላ ካብ ጥዕናዊ ጥቕምታት ቆጽሊ ዘይቱን፡

1. ጸጉሪ ርእሲ

ቆጽሊ ዘይቱን ጸጉሪ ርእሲ ብቐሊሉ ንኸይረግፍ ኣብ ምክልኻል ዘደንቑ ጥቕሚ ኢዩ ዘለዎ። ልዑል ትሕዝቶ ቫይታሚን ቢ ኮምፕሌክስ ኣለዎ። እዞም መዳዘታት እዚኦም ድማ ጸጉሪ ርእሲን ብቐሊሉ ንኸይረግፍን ብግቡእ ንኸግብን የኽእሉና። ኣገባብ ኣጠቓቕምኡ፡

- ሓደ ዕማኾ ቆጽሊ ዘይቱን ኣብ ሓደ ሊትሮ ዝፈልሐ ማይ ን 20 ደቂቕ ንጥጥቕ

- ከም ዝዝሕል ብምግባር ነቲ ቆጽሊ ካብቲ ማይ ነዝፍፎ

- ብድሕሪ'ዚ በቲ ማይ ንርእሲን ብዝግባእ ንሓጽቦ። ንኸልተ ሰዓታት ድሕሪ

ምጽናሕ ድማ፡ ብጽኑይ ማይ ንርእሲን ንሓጽቦ

2. ከብደት ምጉዳል

ብቆጽሊ ዘይቱን ዝተዳለወ ሻሂ ምስታይ ኣብ ኣካላትና ዝርከብ ካርቦሃይድሬት ናብ ሽኩር ንኸሓቕቕ ይሕግዝ። መግቢ ቀልጢፉ ሓቕቕ ሜታቦላይዝ ኣብ ምግባር ድማ ልዑል ጥቕሚ ስለ ዘለዎ፡ ኣካላትና ዘይሓቕቑ ስብሒ ንኸይከዝንን ብኡ መጠን ድማ ልዕሊ ንቡር ከብደት ንኸይንውንን ይጠቕመና።

3. ንሕማም መንሸር

ብቆጽሊ ዘይቱን ዝተዳለወ ሻሂ ምስታይ ብፍላይ ኣብ ደቂ ኣንስትዮ ንዝርእ ሕማም መንሸር ኣብ ምክልኻል ልዑል ጥቕሚ ከም ዘለዎ ብሳይንሳዊ ምርምራት ከረጋገጽ ተኸኢሉ ኣሎ።

4. ቁጥዑ ምፍጥሰ

ኣብ ቆርበትና ዝኾነ ናይ ቁጥዑ ወይ ኣለርጂ ምልክታት/ስምዒታት ምስ ዝርእ ዝተወቐጠ ቆጽሊ ዘይቱን ጌርና ኣፍኩስና ምስ እንደርዞ ከስመዓና ዝጸንሐ ሳሓ ክጎድልን እቲ ቁጥዑ ክሓውየልና ከም ዝኽእልን ይንገር።

5. ጸገማት ፍርያምነት

ቆጽሊ ዘይቱን ናይ ምውላድ ጸገም ዘለዎም ደቂ

ተባዕትዮ ኣዝዩ ጠቓሚ ኢዩ ። መዓልታዊ ብቆጽሊ ዘይቱን ዝተዳለወ ሻሂ ምስ ዝሰትዩ ዘለዎም ናይ ወሊድ ጸገማት ብልዑል መጠን ክፍወስ ከም ዝኽእል ክኢላታት ይመኽሩ።

6. ሕማም ሽኩር

ብቆጽሊ ዘይቱን ዝተዳለወ ሻሂ ንሕማም ሽኩር ኣብ ምፍጥስን ኣብ ደም ንዝህሉ መጠን ሽኩር ኣብ ምጉዳልን ልዑል ጥቕሚ ኣለዎ። ዘይቱን ልዑል ጽሕጋዊ ትሕዝቶ ኣለዎ እዚ ጽሕጊ'ዚ ድማ ኣብ ኣካላትና ንዝህሉ ዘይተደልየ መጠን ሽኩር መጽዩ ከም ዝሓቕቕ ይገብር።

7. ረስኒ

ቆጽሊ ዘይቱን ብቫይረስ ንዝመጽእ ደንጉ ዝተባህለ ብርቱዕ ረስኒ ኣብ ምክልኻል ሓያል ግደ ከም ዘለዎ ይንገር። - 9 ሓባ ቆጽሊ ዘይቱን ኣብ 5 ኩባዩ ማይ ብምእታው እቲ ማይ ክሳብ ብፍርቂ ሃፊፉ ዝጎድል ነፍልሑ። ብድሕሪ'ዚ ብማንካ ናይ ሻሂ (ልክዕ ከም ሸርፖ) ረስኒ ኣብ ዝስምዓና እዋን ንሰትዮ።

8. ምፍጥሰ ረኽሲ

ኣብ ኣካላትና ብፍላይ ኣብ ደጋዊ ክፍሊ ሰብነትና ንዘጋጥመና መጉዳኢቲ፡ ረኽሲ ከየስዕበልና ምስ እንሰግእ፡ ዝተጨፍለቐ ቆጽሊ ዝይትቡን ኣብ ልዕል'ቲ ቁስሊ ብምግባር



ክንከላኸል ንኽእል። ብመልክዕ ቆጽሊ ሻሂ ኣዳሊና ውን ንዝቐሰለ ክፍሊ ኣካላትና ክንሓጽቦ ከም እንኽእል ይንገር።

9. ንዓይኒ

ዘይቱን ልዑል ትሕዝቶ ቫይታሚን ኤ ዘለዎ ፍሩታ ክሳብ ዝኾነ ንጥዕና ዓይንና ኣዝዩ ኣገዳሲ ምዃኑ ኢዮም ክኢላታት ዘመልክቱ። ኣብ መዓልታዊ ምግብና ከነዘውትር ድማ ይመኽሩ።

10. ሕማም ኩርምቲ

ቆጽሊ ዘይቱን ኣብ ኣካላትና ንዝርእ ናይ ምቅጻል ስምዒታት ኣብ ምጉዳልን ክእለትን ከምኡ'ውን ናይ ጸረ ባልዕ ጠባይን ስለ ዘለዎ ታህዋስያን ኣብ ምቕታል ኣገዳሲ እዩ። ብግቡእ ኣጽሪና ምስ እንሕይኾ ድማ እቲ ዝድለ ውጽኢት ክህበና ይኽእል።

ባህልን ስንጥብብን

ወግዲ ምስ ተዋሳኢት ፡ ጋዜጠኛ ፡ ድምዳዊት ... ሆና ሆሳ ሆሐመድ

ዝኣርእሰናይ ግንደብርሃን

ሙና ሙሳ፡ ብቋንቋ ትግረ ኣብ ዝዳለዉ ናይ መድረኽ ድራማታት፡ ፊልምታትን ናይ ቴሌቪዥን ተኸታተልቲ ፊልምታትን ካብ ዝጽውዑ ከዋኸብቲ መንእሰያት ተዋሳኢቲ ሓንቲያ። ብዘይካዚ ብርክት ዝበለ ሃገራውን ፍቕራውን ደርፍታት ብምድላው እውን ተቐባልነት ዝረኸበት እያ። ኣብ ሞያ ጋዜጠኝነት እውን፡ ከም ኣዳላዊትን ኣቕራቢትን ዝተፈላለዩ መደባት ብምዃን ኣብ ምስራሕ ትርኩብ።

ኣብ ምድላው መምህራን ብሰርቲፊኬት፡ ኣብ ኢንስቲትዩት ስማፕ ድማ ብቴያትሪካል ኣርት ንኸልተ ዓመት ተማሂራ ብዲፕሎማ ዝተመረቐት እሙና፡ ኣብ ሜክሓፕን ቅዲ ኸዳገን እውን ትነጥፍያ። እቲ ናይ ስነ-ጽባቕ ኣብ መርዓታት ትሰርሓሉያ። ኣብዘም ዝተጠቐሱ ዓውድታት ብእትገብሮ ዘላ ኣበርክቶን ተሕድሮ ዘላ ጽልዋን፡ ናይ'ዚ ሕታም ዕድምትና ክትከውን ሓሪናያ ኣሎና።



* ሙና ሙሳ መገያ?

መጀመርታ ነዚ ንእሽቲይ ኣበርክቶይን ተመክሮን ኣፍልጦ ሂቡኩም ጋሻኹም ስለ ዝጠርኩምኒ ከመሳየን ይደለኒ።

ሙና ሙሳ መሓመድ እባል። ኣብ 1995 ኣብ ኣስመራ ተወለደ። መባእታን ማእከላይን ኣብ ቤት ትምህርቲ ዓወት፡ ካልኣይ ደረጃ ኸኣ ኣብ ቤት ትምህርቲ ደንደንን ቀይሕ ባሕርን ተኸታተሉ። ብድሕርቲ ኣብ 26 ዙርያ ሃገራዊ ኣገልግሎት ናብ ሳዋ ብምውራድ፡ ኣብ ቤት ትምህርቲ ዋርሳይ ይኣኣሎ ናይ 12 ክፍለ ትምህርቲይ ተኸታተለን ታዓለም ተሳቲፈን። ብድሕርቲ ናይ ሰርተፍኬት ነጥቢ ኣምጸኦ፡ ኣብ መሰልጠኒ ማእከል መዳለዊ መምህራን ትምህርቲይ ወዲኦ።

ኣብ'ዚ እዋን'ዚ ኣብ ባህላዊ ጉዳያት ኮሚሽን ባህልን ስፖርትን ኮም ኣጽናዒት ባህሊ - ረቂቕ ባህላዊ ውርሻ ብምዃን እሰርሕ ኣለኹ።

* ኣብ ናይ ስነ ጥበብን ጋዜጠኝነትን ዓውዲ ዘህኒ ጽልዋ ካብ ስድራኺ ዝጠነ ድዩ?

ኣባይ ሙሳ መሓመድ ኣድም (ሙሳ መንደር)፡ ሓዲ ኮብ

ዓባይቲ ጋዜጠኛታት እዩ፤ ኮብ ጋዜጠኝነት ወጸኢ ይገዝም እዩ፤ መራሕ መደብ እውን ነይሩ። ብዘይካዚ ድርሰታት'ውን የዳሉ'ዩ። ኣደይ ሓሊማ ዓብደልቃድር እውን፡ ኣብ ስነ ጥበብ ብፍላይ ኣብ ተዋሳኢ ትነጥፍ እያ።

ይኹን እምበር፡ ኣነ ናብ'ቲ ዓውዲ ምንጣፊይ ምለእ ብምለእ ናታቶም ጽልዋ'ዩ ክበሎ ኣይደፍርን እዩ። ገና ሳልሳይ ክፍለ እንክለኹ እዩ ጀመረ። ናይ ኢጋጣሚ እዩ ዝመሰለኒ። ኮማን ኣነ ክጀምር እንክለኹ፡ ኣደይ ምውሳኔ ኣይጀመረትን ነይራ። ኣብ ፍርቂ መገገዲ እያ ኣርኪባትኒ።

* እዋ ንዚ ኢኺ ጸሊኹም?

(ሱሓቕ)

ኮምኡ እዩ ዝመሰለኒ።

* ስነ ጥበብ ዝጀመርኩ ኢጋጣሚ ከመይ ይመሰል ነይሩ?

ኮም'ቲ ዝበልኩኹ ተመሃሪት ሳልሳይ ክፍለ እንክለኹ'የ ጀመረ። ኣብ'ቲ እዋን መምህር ኤፍሬም ፍቓዱ ናይ ትግርኛ መምህራይ እዩ ነይሩ። ኣብ'ቲ እዋን ኣብ ሃማመተኤ ጉጅለ ባህሊ “ዋሪ” ከቐማ ይጀማምር ነይሩ። ዝተፈላለዩ ቁልዕ፡ ኣብ ቤት



ትምህርቱ አከብረች ብዙተራላዊ ቋንቋታት ግጥሚያታት ከ ም ነቅርብ ይገባሉ ነደሩ። ንመጀመርታ ግዜ ናብ መድረኽ ዝወጸኦሉ እዋን ሽቡዮ ነደሩ። ኣብ ኤርትራ ጀርመን ኣብ ዝተኻየደን መደብ መኣዲ ሰሃብብ ከኣ ናይ ቋንቋ ትግረ ግጥሚ ኣቕረቡ።

ዋላ ሓንቲ ናይ ግጥሚ ኣምር ኣይዘረገን። ኣብ ሓንቲ ዝተፈላለዩ ናይ ትግረ ግጥምታት ዝጠርኦሉ መጽሓፍ ተወኪሰ ደማዮ ኣቕረቡ። እታ ግጥሚ ንኣጠቓቕማ ግዜ ትምልኮት እያ ነደራ።

ብድሕራሉ ግጥምታት ኣብ ዝተፈላለዩ ሃገራዊ በዓላት የቐርብ ነደራ። ኣብኡ ወጸኢውን ዝተፈላለዩ መደባትን የቐርብ ነደራ። ብድሕርቲ ኸኣ ኣብ ዝተፈላለዩ ሃገራዊ በዓላት፡ ከም በዓል ናጽነት፡ ባሕቲ መስከረም፡ ፈንቅል . . ዝኣመሰሉ ኢጋጣሚታት ኣብ ናይ መድረኽ ድራማታት ክክተፍ ጀመረ።

ኣብቲ ዓመት ኣብ ኣቐርዶት ኣብ ዝተሰርሐት “ፊራረ” ዘርእሲታ ናይ ትግረ ፊልም ክክተፍ ዕድል ረኸቡ። ብዙሓት እኳ እንተ ነበሩ፡ ኣብ መድረኽ ይኹን ኣብ ዝተፈላለዩ ኢጋጣሚታት ዝተካተቱና እዮም ዝደልዩ ነደሮም። ብመሓመድ

ኣሰናይ እያ ተደራሃን ተኣልዮን፡ ፍቕራዊ ዋነታ ዝብዘት ግን ብቐንዱ ብዘለ ሕግም ዓሶ ንምንቕቓሕ ዝዓለመትያ ነደራ። ናይ ፊልም ናይ ፊልማ ተመክሮይ ንሳያ ዝበረት።

*** ብድሕራሉ ተሳትፎኪ ከመይ ቀጸለ?**

ብዙሕ ዕድላት ክረክብ ጀመረ። ብፍሉይ ኣብ 2006 ከምኡውን ኣብ 2007፡ ኣብ መራኽቢ ብዙሃን ንዝበረ ኣጠቓቕማ ቋንቋ ትግረ ስርዓት ንምትሓዝ ዝተገብረ ዋዕላታት ነደሩ። ኣብዚ ክልተ ኢጋጣሚ ኸኣ ብድራማ ተሳቲፈ። ሸቡ ዝተሰርሐት፡ ሽው በሊ ዘርእሲታ ብዙሓት ዓብይቲ ድምጻውያን ዝተሳተፉላ መብረቓዊት ድራማ ነደራ። ኣብኣ ኸኣ ከም ወራሲት ናይቲ ባህሊ ኾይን ተዋሰኦ። ብዙሓት ደረፍቲ ባህላዊ ደርፍታት ትግረ የቐርቡ ነደሮም። ኣብታ ዝኣለት ነብሳ ይምሓራ ድምጻዊት ሻም ዝቲ ጀመሪኣ ማለት እዩ። ኣብታ ድራማ ነብሳ ይምሓራ ዓቢ ስነ-ጥበብና ኣልኣሚን ዓብዱላጢፍ ወርቂኺ እዚያ ኣሉያ ዘሰገምህረ።

ኣብታ ክልኣይቲ ዋዕላ ኸኣ ምትሕንፋጽ ቋንቋ ትሕዝቶ ዝበራ ድራማ ቀሪቡ። ኣብኣ ኸኣ ከም ደቂ ዘመን ዝተፈላለዩ ቋንቋታት ንኣናፍጽ ኮይንና ሰራሕና። ንዓይ ዓቢ ተመክሮየ ነደሩ። ብድሕራሉውን ኣብ ብዙሕ ናይ መድረኽ ድራማታት ክሰርሕ ክኣለየ።

*** ኣብ ናይ ፊልም ተመክሮኪ ከመይ ይመሳል?**

እቲ ዝዓበየ ናይ ፊልም ስራሓታይ ሳዋ በጺሕ ምስ መጻእኩ እዩ ክቐጽል ጀመሩ። መጀመርታ ኣብ ሓቐኛ ዋነታ ዝተመርኩሳት ‘ራዩት’ ዘርእሲታ ስነ-ጥበብ ፊልም ተዋሰኦ። እታ ፊልም ምስ ጽልዋ ኩናት፡ ናይ ሕብረተሰብ ጽቕጢ ኣብ ሎሊ ደቀንስተዮ . . ዘተኮረት እያ ነደራ። ኣብቲ እዋን ተግዋቲት ክትከውን ዝኸኣለት እያ ነደራ።

ብድሕራሉ እዛ ዋነታ ናብ ፊልም ተራዲማ ‘ሮራ’ ብዘበል ኣርእሲቲ ድማ ተሰራቲ። ዝላ ፈጠራውነት ተወሲኸዋ ማለትዮ። ኣብዚኣ ከም ቀንዲ ተዋሳኢት ኮይን ሰራሕ። እታ ፊልም ስነ ጥበብና መሓመድ ኣሰናይ ጽሒፍዋ፡ መሓመድኑር እድረሰ ከኣ ዝኣለዩ እያ ነደራ። ኣብ ኮረን ዝተሰርሐት ‘ቴራብ’ ኣብ ዘርእሲታ ፊልምውን ከም ተሓጋጋዚት ቀንዲ ተዋሳኢት ኮይን ሰራሕ። ብመምህር ሓምድ ተደራሂ ብመሓመድ ዳፍላ ዝተኣለየት እያ ነደራ። ጽቡቕ ተቐባልነት ዝበራ ሰራሕ እያ።

ኣብዛ ሕጂ ትቐጽል ዘላ ሲትትም ድማ፡ ኣብታ ዝጀመረትላ ቀዳመይቲ ዓመት ከም ሰሚራ፡ ሓብቲ ሓሸም ኮይን ይሰርሕ ነደራ። እዛ ሲትትም ብመሓመድሰዒድ ዐብሮን፡ መሓመድ ኑር እድራሂ መሓመድ ዳፍላ ዝተጸሕፈት ኮይና፡ መሓመድኑር እድረሰ ዝኣለዩ እያ። ብዘይነዚ ‘ዓመይ ካሊ’ ዘርእሲታ ብኣሰናይኣ ጋዜጣ መሓመድ እድረሰ መሓመድን መምህር ስነ ቋንቋ ዶክተር ሳልክ ቃንጃን ተደራሂ ብመሓመድ ዳፍላ ዝተኣለየት ፊልም፡ ከም መራሕት ገጸ ባህሪ ኮይን ሰራሕ። እዚኣ ኣብተን ዳሕረዎት ስራሓታይ እያ።

ኣብዚ ወጸኢ፡ ኣብ ዝተፈላለዩ ብቋንቋ ትግርኛን ትግረን ዝተጻዩ ፊልምታትን ኮሚዲታትውን ይሰርሕ እዩ። ኣብ

ፊልምታት አሳብራ ቁጃሕ ሰጠኝ ሳምንት ካልአን ሰራሐ አለኝ።

*** በሦ ሁለቱም ጉሳርያት ካብ ህዝቢ ትረኽቡ ግብረ-መልሴ ከመይ ይመስል?**

ኣብ ዝበዘሐ ጉሳርያተይ ዝጽላእ ጠባይ ኣይወግዝን እዩ። ትሕትና ዘለዎ፡ ምህርቲ፡ ወጽዑ፡ ... ሰለዝኸኝ እቲ ተቐባልነት እወታዊ እዩ። ኣብ ገለኡ ኸኣ ዝይዳ ዘደናግጽ እዩ። ኣብ ሓንቲ ምስ ሰዒድ ብርሃን ዝሰራሕና ኮሚዲ ግን ቁሩብ ተጽላኢት ዝኾነት ጉሳርያት ሓዘ ሰራሐ ነይረ። እታ ኮሚዲ፡ ሰብ ኣብ ድሮ ዒድ ክኮበር ዘለዎ ነገራት እተርእኦ ኮሚዲያዊት ናይ መድረኽ ድራማ እዩ ነይረ። ዓቕሚ ሰብኢዩ ዘይትፈልግን ብኩሳ ጥራይ ትግደላን ኮይነ እዩ ሰራሐ። ብዘባ'ታ ሁለቱም ጠባይ ኮኣ ብዘሕ አለታዊ ግብረ-መልሴ'የ ረኸብ።

*** ዝይዳ ትፈትዎያ ጉሳርያት?**

መብሕትኣን ጉሳርያት ይፈትወን እዩ። ካብኡ ናብኡ ግን ኣብ ርራ ትብል ፊልም ሓዘይ ዝተዋሳኸ፡ ጠባይ፡ ፍልይቲ ኮይና ትሰመዝ። ብዘሕ ጽቕጢታት ዘለዎ ጉሳርያት እዩ ነይረ። ኣብ እዋን መዋኪቲ ዝበረ ዛንታ እተዘገብ'ዩ፡ ጽቕጢ ሕብረተሰቡ ሰድራ ዝበራ ጠባይ እዩ። ምስ ሓደ ዓቢ ሰብኢይ ገና ትሕቲ ዕድመ እንክላ ከመርዕወዎ ይደልዩ። ኣብ'ቲ ምሽት መርዓ ኸኣ ሃዲማ እዩ ናብ ሚዳ ትኸይድ። ኣብኡ ትምህርታ ቀጸላ ድሕሪ ናጽነት ንዓኣ ዝመሰል ሰብ ረኸባ ተመርዕዮ ናብራኣ ትገብር። ኣንጻር'ዚ ጽቕጢ ትቃለስ ብምዃና ዝይዳ እፈትዎ። እናሰራሕኩዎ እንክለኸ'ውን ጽቕጣ ተላገብኒ ነይሩ'ዩ።

*** ዝረ ሞያ ንምምሳል ትገብርኦ ጸሐፊ ከመይ ይመስል?**

ሓቂ ዘረብ ኣብ መጀመርታ ዝበረከ ድሕት ይኸን መረጃታ ትሕት'ዩ ነይሩ። እቲ ቋንቋ ሰለ ዝኸኸል እዩ ዝይዳ ዝሰርሕ ነይረ። ምስ ግዜ ግን ተመክሮ እናጥረኹ ምስ ከድኩ፡ ፍትወት ክሓድረንን ልዑል ኣድህቦ ክኮበረሉን ጀመረ። በዚ ኸኣ ብዘተፈላለየ መንገዲ ነብሲይ ከማዕበል ይጽዕር እዩ። ፊልምታትን ድራማታትን ብዩጸለ ይክታተል እዩ። ኣብ ኢንሰይትዩት ሰማዊ ኣብ ዝወሃብ ናይ 'ቲያትራል ኣርት' እውን ብባላዊ ጉዳያት ብዘተዋህቦ ዕድል ተጠቒመ ተማረ እዩ። ናይ ክልተ ዓመት ትምህርቲ እዩ ነይሩ፡ ብዲፕሎማ ኸኣ ተመራቐ። ኣብ ሞያይ ከድምዕ ብዘሕ ሓገዝ ዝበረከልዩ እዩ። ብዓበኡ ግን ካብ መሳርሕተይን ተመክሮኦምን ዝተማሃርኩዎ ብዘሕ ኣበርክቶ ከም ዝኮበር ዘይከሓድ እዩ።

*** ከም ድምጻዊት ዘኸከ ጉዕዞ ከሰልል?**

ደርፊ እኮ ከም ሓቂ ከም ቀመም እዩ ዝርእየ። ከም ተወሳኺ እዩ ዝሰርሐ። ጉድኒ ጉድኒ ናይ ተዋሳኢ



ሰራሕተይ እዩ ዘይዩ። ኣብ ዝተፈላለዩ ኢንግሊዝታት ደርፊ የቕርብ ነይረ። ኣብ ሃገራዊ ፊልሚክል ምስ ጉጅለ ባህሊ ዞግ ማእከል ኮይኑ ያታዊ ደርፍታት የቕርብ ነይረ። ሳዋ በጺሕ ድሕሪ ምምሳሌ ግን ብወልቀይን ምስ መሳርሕተይን ብምዃን ዝተፈላለዩ ደርፍታት ሰራሕ ኣለኹ። ጽቡቕ ተቐባልነት'ውን ረኸቡል እዩ። መብሕትኡ ሃገራዊ ደርፍታት እዩ። ገለ ገለ ፍቕራዊ ደርፍታት'ውን ሰራሐ።

*** ገለ ኣብታትዶ ክንጠቅሰ?**

ከም'ቲ ዝገርኩኹ መብሕትኡ ኣብ ሃገራዊ በዓላት ዝቐርብ ጉሳርያት መንእሲዮን፡ ሃገራዊ ዕላማታት፡ ዛንታ መኸተ ዝበልጽ

እዩ። መብሕትኡ ደርፍታተይ ምስ እስታዝ መሓመድ ሰዒድ ዐሳማን እዩ ዝሰርሐ። ምስ መንእሲር ሳልሕ ዘቐረብናዮ 'ሓተ ሰብተምበር'፡ ኣብ ብራራዊ እየብልዩ ሳዋ ዘቐረብኩዎ 'ማንጉፋ'፡ ንደቀንስትዮ ትምልከት ምስ ሕሩድ ኢብራሂም ኣብ መዓልቲ ናጽነት ዘቐረብናዮ፡ 'ኦቲ ኖሳ' ዘርእሱ ደርፊ ነይረ። ናይዚኣን ገግሚን ዘመንን ኣሕመድ እድረስ ዓፋ እዩ ነይሩ። ካልእ ፍልይ ዝበለት 'ናራይ' ዘርእሱ ካብ'ቲ ልሙድ ቅዱታት ደርፍታት ትግረ ወጽኦ ዝበለት ማይከር ደርፊ ነይረ። ብመሓመድሰዒድ ዐሳማን ተገጠሚ ሰራጅ ሓጂ ዜማ ዝሰርሓላ። ካብ ኣባል ሓይሊ ባሕሪ ኣብብር ኣደም 'ኣላሳ' ትብል ነይረ። ካልእ እውን ኣሎ።

*** ልዑል ግብረ-መልሴ ዝረኽቡሉ ደርፍቲ ኣየይተገኘ?**

'ኸምካ ቱ' ትብል ደርፊይ፡ ብዘሕ ግብረ-መልሴ ዝረኽቡሉ እዩ። ዓቢ ድምጻዊ ሰዒድ ጃዕሊ እዩ ሰራሕዎ። ዛንታ ናይ'ታ ደርፊ፡ ሓንቲ ጌል ኣንስተይቲ ዝጥቀሩ ወዲ ፍቕራ ከይገለጹሉ ንሰደት የምርሕ'ሞ፡ ንዕኡን ብዘባ'ቲ ገዲፍዎ ዝኸደ ፍቕርን ህይወትን እተዘገኘ'ዩ። ብኡ ኣበላ ንኸሉም ንሰደት ዝኸዱ መልእኽቲ፡ እተሕልፍን ናፍቕት እትፈጥር'ዩ ነይረ። ዝረ ደርፊ ዝመወሰነ መሓመድ ዓቢ ማሕመድ በዚ ኢንግሊዝ ከመሳሪያ ይደለ።

*** ኣብ ቀጻሊ ኣብ ደርፊ ዘኸከ መደብ ከመይ እዩ?**

ዝይዳ ኣብ ምውሳኔ'የ ክጸቅጥ ዝደለ። ደርፍታት ኮኣ ነይረ ነይረ እሰርሕ ይኸውን።

*** ጽቡቕ! ኣብ ሞያ ጋዜጠኛት ዘኸከ ተመክሮ ከሰልል?**

ኣብ'ዚ ሞያ'ውን ብዩልዓይ እዩ ጀመረ። ኣብ መደብ ሕጻናት እሳተፍ ነይረ። ኣብ ከባቢ 2007፡ ጋዜጠኛ ኣድም ኣቡ ሓርቲ ዘዳለወልና መደባት የቐርብ ነይረ። ካብ'ዚ እዩ ዝጀምር። ቅድሚ ሳዋ ምውራደይ፡ ማለት ኣብ 2011 ከኣ ኣብ ሚኒስትሪ ዜና፡ ስልጠና ወሲደ። ካብኡ ምስ ተመለሰኩ ኸኣ ከም ኣዳላዊት ዓምዲ ጥዕናን ኣንባቢት ዜናን ኮይነ ደሳርሕ ኣለኹ። ዝፈትዎ ሞያ ኸኣ'ዩ።

*** በዓልቲ ብዘሕ ሞያ ኢኺ፡ ካብ'ዚ ወጻኢ ዘይፈለግኩ?**

ጥያቄ አላቤ ድዩ?

መብላላት አብ መቼት እንድት ግን ጉድጉ ጉድጉ እዚ ሰራተኛት አብ መቼትን ቅዱ ክፍንንውን ይገጥሙ እዩ። ቅዱ ክፍን አብዚ ቀረባ ግዜ እየ ትምህርቲ ወዲኡ። አብ መቼት ግን አብ ስነ-ጽላቶ ብፍላይ ከኣ አብ መርግ ይኹን ካልእ ኢጋጣሚታት ይሰርሱዮ።

*** ናይ ቀጻሊ መደብኪ እንታይ ይመስል?**

ከምቲ ዝበልኩኹ ዝያዳ ሓይላይ አብ ተዋሰኑዮ ክገብር ዝደለ። ካብ ምውሳኔ ወጺኢ ኹኡ አብ ድርሰትን ምእላይን ክሰርሕ እደለ። ገለ ገለ አዳሉ ኣለኹ። ግዜኡ ምስ ኣኸለ ናብ ህዝቢ ከቐርብዮ። አብ ምእላይ ክሊፕውን ክሰርሕ እኒሐ እንድዩ። ንዕኡውን ክደፍኡሉ ይተሰቡ።

*** ብተሳታፊኹ ድራማታትን ፊልምታትን ቋንቋ ትግረ ከመይ ይዓቢ ኣሉ?**

ዓቢ ለውጢ የርኢ ኣሉ ዝብል ገምጋም ኣለኒ። ካብ ናይ መድረኽ ድራማታትን ውሑድ ፊልምታትን ሰጊሩ ሕጂ ብዙሕ ፍርያት ይቐርብ ኣሉ። ብደረጃ እውን ይዓቢ ኣሉ። ብዙሓት ክኢላታት ብፍላይ መንእሲያት ይሕወስዎ ኣለው። መብላላት ግዜ ቅድሚ ሕጂ ጉጅለ ዓባት አብ መድረኽ ድራማታት ኣተኩሩ እየ ዝሰራሕ ነይሩ። ሕጂ ግን ሰፊሑ ኣሉ። ብተመከሮ ጥራይ ዝበረ ኣሰራርሓውኹ ሕጂ ብትምህርቲ ዝተሰየ እናኾነ ይመጽእ ኣሉ። ብዓቕሙ ዘለኒ ትዕዛቡት እዚ'ዩ። ህዝቢውን ኣብቲ ጥያ ዘለዎ ንቐሓት እናዓዘየ ይመጽእ ኣሉ። ብጥራል ዝበዮ ምትብብን ደገፍን ልዑል እዩ። አብ ምፍራይ ክንድግፊኩም ዝብሉ እውን ብዙሓት እየም።

*** ኣብዚ ዓውዲ ዝጸለገሊ ጥጻላትኪ ብጻል መንዮም?**

ከሉም አብዚ ጥያ ዝጸንሐና ብኣፈሻ ጥጻላትና'የም። ብፍላይ ቅድሚና ዝጸንሐና ናይ ብኣቂ ኣብነት ዝኾነና መግህራን'የም። አብ ከሉ ዓይነታት ተዋሰኑ ዝጸንሐና - አብ ኮሚዲ ትራጂዲ፡ ዝተፈላለዩ ትምህርቲ ወሲደ'ዩ። ካብ ከሉም ተማረ'ዩ።

*** ካብኡ ናብኡ ዝያዳ ዝምስጡኪ ጥያውያን?**

ኣላዩ መሓመድ ኑር እድረስ ልዕሊ ኹሉ ዘኾነሉ መግህረይ እዩ። ንሱ ዝመልመልና'የ እዚ ሕጂ ዘለናየ። ብዙሕ

ነገር ምሃሩና'ዩ። ዘለዎ ዓቕሚ ኣደንቐኒ'ዩ። ካብ ተዋሰኑቲ መርያም ሳልም ደስ ትብላኒ። ዝተፈላለዩ ገጹባህርያት ሓዛ ሰራሓ እንድያ፡ አብ ከሉ ኹኡ ተፅዓዚ ጥያዊት'ዩ።

*** ኣብ ደርፊ?**

ወዲ ጉረት ደስ ይብላኒ'ዩ። ከምኡ ኹኡ ኣማኑኤል ጥሞኖን ኣብርሃም ኣፈወርቅን ይምስጡኒ እየም። ካብ ደቀንሰትዮ ከሉን የድንቐን እንድዩ። ከድጃ ኣድም ዝያዳ ትሰክብኒ ድምጻዊት'ዩ።

*** ኣንባቢት ዲኺ?**

ሓይል ኣንባቢት'የ ኣይብለኹንዮ። ግን ኣንብብዮ። ብፍላይ ናይ ሳይኮሎጂ መጻሕፍቲ ኣንብብዮ። ብዙሕ ከኣ ይጠቐሙኒ'ዩ። ሎሚ እዚ ዘሉ ናይ ማሕበራዊ መራኽቢታት ዓብላሊ ይኸውን ሰለዘሉ። ናይ ንጉስ ልምዲ ይጉድል ከምዘሉ ከሉ ሰብ ዝወዘዮ። በዚ ኢጋጣሚ ዝያዳ ኣብ ንጉስ ክንደፍኡ ኣለና ክብል እደለ።

*** መና ከም ሰብ ከመይ እዩ?**

ዝያዳ ካልእ ሰብ'የ ክብልጸኒ እየ ጸቡቕ። ደሓር ከኣ ብዘፀላ ነበሰኝ ናይ ዘይምዝራብ ባህሊ ናባናውን ሰጊሩ እንድዩ... ግን ደሓን ካብ ሰብነታ ውጽኢ ኣሉ መና ቡቴ ንዓይ ትርእዮ። ትሕትኒ ሕውሰቲ ኮይና ትሰመዓኒ። ሰባትውን ብኣኡ ይገልጹኒ'የም።

*** ብልጫታት ናይ መና እንታይ እዩ?**

ርእሱተኣማንነት። አብ ብዙሕ ነገር ክዓዩን ክሰርሕን ኣኽኢሉኒ'ዩ።

*** ከመሓይቻ ኣላኒ ትብልዮ?**

ከም ሰብ ብዙሕ ጌጋታት ክበልጸኒ ንብር'ዩ። ምሉእ ዝበሃል ፈጣሪ ጥራይ'ዩ። ኣነውን ብዙሕ ከመሓይቻ ዝደለ ጉድለታት ኣለኒ። ቀጻሊ ነበሰይ ይግምግም'ዩ። ክቐይሮ ኹኡ እጽዕር እዩ።

*** ኣብ መወጻታ ተሕልፍቶ መልእኽቲ? ብፍላይ ንመንእሲያት?**

አብ ናተይ ዓውዲ ክዘረብ እንተ ኹይኹ ተቐባልነቲ ይዓቢ ኣሉ። ሰለዚ ብዘዋግኡ ከምዕብሉን ክንጥቀሙሉን ኣለና እብል። ብኣፈሻ ንመንእሲያት፡ ቀጻሊ ነበሰም ክግምግሙ ኣለዎም። ቀጻሊ ኹኡ ነበሰም ኣብ ምምፅባል ክሰርሑ ኣለዎም።

*** ቐጽጽና!**

ቀዳምኒ ማለት'ድዩ? ደሓን ኣቐዲመ ብምስጋና'የ ጀሚረ።



ፊጠፍን ምስቶምቻርን

ግርማዬ አብርሃም

ኣስተብህኩህ ህይወት

“ይትረፍ ማኪናይ፡ ኣነኳ ናተይ ኣይኩንኩን!”

ፊርና ናዓ’ ቲ መንግሥታዊ ሚዛን ናዓ’ ተን ኪዕናን ካዳን

ኣብዚ ዝሓለፈ ኸረምቲ፡ ማይ ኪፍ ኪፍ ኢሉ እናጀመረ ኸሎ፡ ኣብ ሓደ ውስን ዝበለ ፌርማታ፡ ኣውቶቡስ እጽቢይ ነበርኩ። ሓንቲ ኸዕንን ዝበለ ኣደ ኸኣ ምሳይ ይጽቢያ ነበራ። ማይ ከይተርከበና ስክፍታ ኸም ዝነበረና ዘመልከት ንሓድሕድና ጸጸኒሕና ገጽ ንገጽ ንረኣኦ ነበርና። ኣብ ከምዚ ኣጋጣሚ ገለ ብሩሻት ሰብ ማኪና እንተ ተማልኡኻ ግልጽ ምባል ኣይትሓድግን ኢኻ። ኣጋጣሚ፡ ሓደ ብዓል ንእሽቶ ማኪና መንእሰይ ኣእዳውና ምልክት ከይገበርናሉ ባዕሉ ደው ኣቢሉ ሰቓለና።

እተን ግርምቲ ኣደ፡ ነዚ ብዓል ማኪና ማዕረጊቲ ድሮ ኸዘንብ ጀሚሩ ዝነበረ ማይ ከራማት ምርቓታት ከዝገባሉ ጀመራ። “መዓረዲኣ፡ ብርክኻ ትጽናዕ! ጽኑዕ ርገጽ! እግዚኣብሄር ጽላሉ የንብረልካ! ወዘተ ወዘተ...”

እቲ ደድሕሪ ነፍስወከፍ ምረቓ ኸይሓልፈካ ዝተባህለ ኸመስል፡ “ኣሜን! ኣሜን!” ዝብል ዝነበረ መንእሰይ፡ “ኣንትን ኣደ፡ እንቋዕ እባ ረገጸክን ኣይከድኩ። ክንድዚ ምርቓ ንኣሊፍ ጠፊኡ ነይሩ!” ብምባል ብኣንክሮ ሓተተን።

“ምትን ህይወትን ኣብ ልሳንኳ ዝተባህለ ኣንታ ብሩኽ! ህይወትከ ዘይዘርኣልካ፡ ምርቓ ኣብላካ ምበር!” ብምባል ካልእ ምርቓ ኣስዓባሉ።

“እንታይ ኩንክን ደኣ ደው ንኸብላልክን ኢድክን ዘየመልከትክናለይ?”

“ከየኸብደልካ ኢለ።” መሊሰናሉ እተን ኣደ፡ ኣነ፡ እቲ ዘረባኣን ከቢዱኒ፡ እንታይ ከብላ ደልየን ኣይፈለጥኩን።

“ከየኸብደልካ ኢለ።” ተመሊሱ ሓተተን እቲ መንእሰይ።

“እዋእ! ኢደይ ምልክት ገይረልካ ኸብቅዕ፡ ረገጽካን እንተ ትኸይድ ኔርካ፡ ዋላኳ ኣይርገምኩ ሕማቕ ምተሰምዓኒ። ምተጥዓስኩ ብሓቂ! ንስኻ ኸኣ ጎቦ ልብኻ ምኹንካ። ብኻዶ ተማሊኡኻ! እንታይ ኩን ይብላኒ ይኸውና፡ እናበልካ ንነበሰኻ ብሕቶ መጨነቓኪ ኔርካ። ኢደይ ስለ ዘየመልከትኩልካ ግና ንነበሰኻ ኸተወሸዋ ትኸእል ኢኻ። ምዃን ናብዚ እንተ ትኸውና ምልክት ኣይምገበራላይን ነይረኻ ምበልካ። ስለዚ፡ ከየኸብደልካ ኢለየ ደው ከትብል ምልክት ዘይገበርኩ። ብነበሰይ ከኣ እዛ ተማልኡኒ ምባል ኣይፈትዋንየ። እቲ ሰብሲ ይተኣዘዞ ኣይተኣዘዞ ሕልና ኣለዎ - መዓረዲኣ!”

እቲ መንእሰይን ኣነን ተገሪምና ንዝተወሰነ ካልኢታት ስቕ በልና። ስቕ!

እቲ መንእሰይ፡ “ዝገርመክን፡ ኣነ በይነይ እንተሎኹ፡ ሰብ ግድንየ

ዝማለእ። ደሓር ከኣ እዛ ማኪናኳ ናይ ኮላትና እያ። ይትረፍ ማኪናይ፡ ኣነኳ ናተይ ኣይኩንኩን ማማ! ሕጂውን ኣብቲ ኸባቢና ሓንቲ መንእሰይ ተጸዒራ ኢሎምንስ ናብ ሆስፒታል መወለዳንየ ኸብጽኣ ጸኒሐ።”

እተን ኳዕናን ኣደ፡ “ለካንዶ ግዳ ብሩኽ ኢኻ ብነበሰኻ። ወፈርካ እቶ! እምኒ ኣይዓንቅፍካ!” ቍላቦ ቍላቦ ዝመጽኣካ ምርቓ ጃሕጃሕ ኣበላሉ።

ኣብ ወሰን ጽርግያ ዝውትና ኸብጽሓናን ክንወርድን ከሎና፡ “ይትረፍ ማኪናይ፡ ኣነኳ ናተይ ኣይኩንኩን ማማ!” ዝብል ደምጺ መመሊሱ ኣብ ኣእዛነይ የቃልኹ ነይሩ። ለካ ዋና ኣሎና! ንሕና ናትና ኣይኩንናን!

ክልተ ብባዶ

ኣብ ሓደ ግልል ዝበለ ሸነኽ ከተማ ኣሰመራ፡ ሞባይል ካርድ የድልየኒ ብምንባሩ፡ ካብቲ ዘዕልለሉ ዝነበርኩ ቤት ውጽኦ ኢላ ንሓደ ቁልዓ ተደሃኽዎም፡ “ሞባይል ካርድ ዝሸጡ ሰብ ድኳናት ኣለውዶ ኣብዚ።” ብምባል ሓተትኩም። እቲ ቁልዓ ብትጉህ መንፈስ ናብ ሓንቲ ርሕቕ ኢላ ዝነበረት ድኳን እናኣመልከተ፡ “ሃባ ኸምጽኣልካ።” በለኒ፡ “ዘበ ናቕፋ ሃብኩም። ካርድ ምስ ኣምጽኣለይ፡ ናብታ ዝነበርኩዎ ዝመጸኡ ኸህበኒ ሓደራ በልኩም። ወዮ ቁልዓ ብኡብኡ ተበገሰ። እንተኸውን፡ ቀልጢፉ ኣይተመልሰንን። እኣቱ እወጽእ፤ እኣቱ እወጽእ። ኣመና ደንገውየኒ።

ወዮ ተካል ኣእምሮይ ከክፍኡ ሓሳብ ክቕልበኒ ጀመረ። “እዛ ቁልዓ ደኣ ቤላ ገይራ እንድያ ተጸዊታትልካ!” ብቲ ዝኸዶ ኸባቢ ጥራይ ዘይኩን፡ 360 ዲግሪ ኣዚረ ኣሰሩ ኸረከብ ፈተንኩ። ዝመጽእ ቁልዓ ኣይነበረን። “ጥፍኣ ዝበለን ገዝብኩን።” ሓሰብኩ።

ናብታ ዘዕልለላ ዝነበርኩ ዝኣ ከምለስ ከብል ግና ወዮ ቁልዓ እናላህልህ መጽኣኒ፡ “ኣብዚ ድኳን እንድያ ስኢነልካስ ብቲ ርሕቕ ድኳናት ከይደ ኣምጺኡልካ።”

ልበይ ስብር ከብል ተፈለጠኒ። ሓደ ብዘሮ ተመራሕኩ። እቲ ቁልዓ ኸኣ ብኡብኡ ከብደይ በልዓኒ። ነታ ዘምጽኣለይ ካርድ ምስ ተቐበልኩም ኣብ ጁባይ ሃሰስ እናበልኩ፡ መቐሸሽ ክህቦ ድንዕ ከብል ከሎኹ፡ “መቐሸሽ ኣይቅበልንየ!” ብምባል ሕቑኡ ሂቡኒ ዕዝር በለ።

“ንዓባ እንካ ተቐበለኒ።” ክቕበለኒ፡ ንነበሰይውን መደዓዓሲ እንተ ረኽብኩ ተደሃኽዎ።

“የቐንየለይ!” እናገውየየ ኸደ። ክልተ ብባዶ!

ህዉኽ ፍርዲ ዝብልኹም ከምዚዮ። እቲ ኣበይን በየንን ከይዱ ካርድ ሞባይል ኣምጺኡላይ ዘይፈልጠኩም ህጻን ግርም ትምህርቲ ኣቕሲሙኒ ኸደ።

ከብ ጫና 'ጽላሎት ሻህራዛድ'

ሓይሊ ዛንታ

ሓይሊ ሓይሊ እዋን፡ ጽውጽዋይ ብምስማዕ ከሲብና ኣብ ጠቕሚ ከነውዕሎ እንክእል ሓይሊ ሓሳብ ይቐልቀላና እዩ። ግና ንዘይገፈፈጠም ባህልታትን ንርሑቓት ሃገራትን ናይቲ ጽውጽዋይ ብዘምልከት ማለተይ ከይመስለኩም። ሽሕ'ኳ ካብኣቶም እንቐስሞ ትምህርቲውን ብዘተሕ እንተኹነ፡ እንታይ ደኣስ፡ ንኣና ብዘዕባ ዚጠቅም ሓይሊ ሓሳብ ማለተይ እዩ። ብቐድሚኡ ዘይሓሰብናዮ ወይ ድማ ኣብ ህይወትና ዘዩጋጠመና ጠቓሚ ሓሳብ ይህልወና። ምእንቲ'ዚ፡ ፍርሓት ኪስምዓኒ እንከለ፡ ነቶም ካብ ጽዋታት ዝፈልጠም ደፋራትን ንፋዓትን ሰባት ምዝካር እዩ ዝፍተወኒ። ምናልባሽ ከምኣቶም ምዃን እኽእል እኸውን እናበልኩ ድማ እሓሱብ።

ዛንታታት ማእለያ ዘይብሉ ብዝሒ ትርጉም እዮም ዜስዕቡ። ንኣኻ ብዘመስለካ ተርጉምካ ዝፈተኻዪ ዛንታ፡ ንኻልኣት ናበይ ከም እትመርሖም ብርግጽ ክትፈልጥ ኣይትክእልን ኢኻ። ንኣብነት፡ ልግሲ ምእንቲ ክትምህር ኢልካ ዝጸወቅዮም ቁልዑ ብገድሊ ናይቲ ኣብ ሳርማ ዘይቲ ዚሕባእ ጅግና ተመሲጦም ኬበቅዑ፡ “ነቲ ጅግንነትቲ መን ቀዲሙ ፈተነ” ዚብል ናይ ባዕሎም ገድሊ ኬናቐዮም ይውዕል። ሰባት ነቲ ንኣኣም ዜድልዮም ነጥቢ ዛንታዮም ዚወስዱ። ከመይሲ፡ መብዛሕትኡ እዋን ካብ ሰማዕቶም እቶም ዛንታታት ይልብሙ።

ሓይሊ ቃላት

ኣብ ዛንታታት ጥንቲ፡ ‘ቃላት’ ማለት ‘ሓይሊ’ ማለት እዩ። ከመይሲ ንዝኹነ ይኹን ጂኒ ብቃላት ኢኻ እትጽውዖ። ንዝኹነት ትኹን በሬ ሽሕር፡ ብቃላት ኢኻ እትኸፍታ። ዝኹነ ይኹን ስራይ ብቃላት ኢኻ እተስርጸ። ግንከ፡ ንኹሎም ውጥናትካ ብዘይ ገለ ጉድሰት ኣጻፊፍካ ኸተበቅዕ ኣጠቓቕማ ቃላት እንተ ተጋጊኻ፡ ኣይሰልጠካንዮ። ኣጠቓቕማ ቃላት እትፈልጥ ሰብ እንተ ኹንካ ግና፡ ክእለት ሰዩፋ ኹነ ጽፍዓት፡ ጉራደ ወይውን ብዝሒ ሰራዊት ኣየድልዮካንዮ። ከመይሲ፡ ቃላት ዋላ ንዘይሓያላት ሓያላት ዝገብር ሓይሊ'ዩ።

ሓይሊ ገጸ-ባህርያት

ሓይሊ ኣብ ዛንታታት ጥንቲ ዝደጋገም መልእኽቲ ኣሎ። ንሱ ድማ ትሑት ናይ ዝደረጃእም ባህርያት ሓይሊ ካብ ትጽቢትካ ንሓዕሊ ከወይኡ እዩ ዝኸሰት። ንኣብነት፡ በጊዕ ንወኻርያ ትጉርሓላ። ወይ ድማ ኣንጭዋ ንኣንበሳ ካብ ሞት

ተድሕኖ። ግንከ፡ እዚ፡ ጸዋያይ ንምጽብባቕ ዛንታኡ ኢሉ ዝተጥሮ ሜላ ከይመስለኩም። ከመይሲ፡ ኣብ ህይወትውን ሓሓሊፉ ዚገሃድ ሓቂ ኣሎ።

ጽልዋ ዛንታታት

ኣብ ጽውጽዋይ ዝፈልጦ ነገር ኣባይ ክኸሰት ኣብ ዝርእየሉ ሓይሊ እዋን፡ “ዛንታታትኪ ድረስ ኣብ እጅግ መስርሕ መጻኢኺ ተንጠልጢሎም ብገለ ምስጢራዊ መገዲ ንህይወትኪ ይልውጥዎ እዮም?” ኢሉ እግረምዮ። ግንከ፡ ብስግር እቲ ካብኣቶም እንቐስሞ ትምህርቲ ማለተይ ጥራይ ስለ ዘይከውንኩ፡ “ኣብቶም እትመርጽዮም ዛንታታት ንዘለዉ ክስተታት ከይተፈለጠኪ ናባኺ ስሒብኪ ድረስ ኣብ ህይወትኪ ከም ዚቃልሑ ትገብርዮም ትኹኒ?” ኢሉውን ኣስደምም እዩ።

ትርጓሞ ዛንታታት

ዛንታታት ማእለያ ዘይብሉ ብዝሒ ትርጉም እዮም ዘስዕቡ። ንኣኻ ብዘመስለካ ተርጉምካ ዝፈተኻዪ ዛንታ፡ ንኻልኣት ናበይ ከም እትመርሖም ብርግጽ ክትፈልጥ ኣይትክእልን ኢኻ። ንኣብነት፡ ልግሲ ምእንቲ ክትምህር ኢልካ ዝጸወቅዮም ቁልዑ ብገድሊ ናይቲ ኣብ ሳርማ ዘይቲ ዚሕባእ ጅግና ተመሲጦም ኬበቅዑ “ነቲ ጅግንነትቲ መን ቀዲሙ ፈተነ” ዝብል ናይ ባዕሎም ገድሊ ኬናቐዮም ይውዕል። ሰባት ነቲ ንኣኣም ዜድልዮም ነጥቢ ዛንታ ጥራይ እዮም ዚወስዱ። ከመይሲ፡ መብዛሕትኡ እዋን ካብ ሰማዕቶም እቶም ዛንታታት ይልብሙ።

ፍትሕን ርትዕን ዛንታታት

ኣነ፡ ፍትሕን ርትዕን ኣንጊሶም ዚድምድሙ ዛንታታት እዮ ዝፈቱ ነይረ። ማለት ድማ ነቶም ናይ ብሓቂ በደለኛታት ቀጺዎም ዚድምድሙ ዛንታታት እዮ ዝፈቱ ነይረ። ምእንቲ'ዚ፡ በዳሊ ተቐጺዑ ዚውዳእ ዛንታ ምስ ዝኸውን፡ “ኢድ ሸናሒት ጸናሒት” ኢሉ ከም ርትዓዊ ፍትሒ እትርገሙ ነበርኩ። ሓትኖይ ሻቫ ግና ኣብ ጽውጽዋይምበር፡ ኣብ ናይ ሓቂ ህይወት ከምኡ ስለ ዘይከውን ዘይኸውን ትጽቢት ንኸየማዕበል ትምሕደኒ ነበረት። ምዃን'ኳ ኣነውን ከምኡ ከም ዘይከውን እፈልጥ ነይረ። ከመይሲ፡ ኣነ ሓንካስ ንኸኸውን ኣይተሓተትኩን። ሓንካስ ዜኸውን ሓጢአትውን ኣይፈጸምኩን።

(ካብ መጽሓፍ ‘ጽላሎት ሻህራዛድ’ ብሉዝን ፍለቕር እተጻሕፈ፣ ብተሰፋይ ግርማይ ካብ እተተርጎመ እተወሰደ)

ኢቦንዶ ኦብሲዲያን

ድምቀት ኤርትራዊት ተዋሳኢት አብ ሆሊውድ



Ebony Obsidian

“ዋላኳ ሐደት ቃላት ቋንቋ ትግርኛ ይኹና፡ ቀዳመይቲ ልሳን ስድራቤተይ አብ ተለቪዥን ከዝረብ ምስምዐይ ከብሪ ይሰምዓኒ። ‘ው ታንግ ኦን ሁሉ’ ንዓይን ንኸልኦትን እዚ ህያብ ብምሃብኩም የመስግን። ው ታንግ ኦን ኣሜሪካን ሳጋ ተኸታተሉ። ” ኢቦንዶ ኦብሲዲያን ኣብ ገጽት ኤክስ ናይ ቀድሞ ትዊተር ዘሰፈረቶ ጽሑፍዮ።

ኣብታ ድሕርቲ ኣሜሪካ፡ ጸለምቲ ክእለት ዘይብሎም ድኹማት ፍጥረት ኣብ ዝቐዳረሱ እዋንዮ። ሓንቲ ምስ ኣዲኣን ሓትንኣን እትቐመጥ ሊና ደሪኮት ኪንግ ዝተባህለት ጸላም ዓልኣንስተይቲ ምስ ሓደ ኣብርሃም ደቪድ ዝተባሃለ ኣይሁዳዊ መንእሰይ ክብሩ ኣብ ዝሓለወ ፍትወት ኣትያ እያ ትረኣ። እቲ እዋን ጥምጥም ካልኣይ ኩናት ዓለም ኣብ ዝካየደሉ ዝነበረ ግዜዮ። ኣብርሃም ድማ ሂትለር ንምጥፋእ ከም ኣብራሪ ነፋሪት ናብ ወተሃደራት ኣሜሪካ ተጸንበረ። ናብ ውትህድርና ክኸይድ እንከሎ ድማ ንኣፍቃሪቱ፡ ካብ ውትህድርና ምስ ተመልስ ቃልኪዳን ክኣስረላ ምዃኑ ተመባጺዑ ተፋንዶዋ። ኩናት ግን ምምላስ ጥራይ ዘይኮነ ምጥፋእውን ዝሓዘዮ። ደሃይ ኣብርሃም እውን ተሰወረ። ሊናን ስድርኣን፡ ሊና ናይ ካልኣይ ደረጃ ትምህርታ ዛዚማ ናይ ላዕለዋይ ትምህርቲ ክትከታተል ባህጊ እኳ እንተ

ነበረን፡ ገንዘብ ግን ብቐሊሉ ዘይርከብ ዝገፍ ብድሆ ከነን።

ኣብ ከምዚ ኹነታት እንከለዋ ኸኣ ነቲ ዜጋታት ኣብ ውትህድርና ክኸተቡ ዝገጹሎን ትሕዝቶ ዝተኸታተለት ሊና ወተሃደር ክትከውን ወሰነት። ድሕሪ ዝወሰደቶ ታዕሊም፡ ኣባል እታ ብጸለምቲ ደቂኣንስትዮ ጥራይ ዝቐመት ቦጦሎኒ 6888 ከነት። እዛ ቦጦሎኒ ነቲ ብጸዓዱ ዝወርደን ዝነበረ ኣድልዎን ትሑት ግምትን ቢህን ዓቕሚ ኸም ዘለወን ንኸርእያ ህርድግ ይብላ ነበራ። ኣብ ኩሉ ጽላታት ተዋፊረን ብቐፅ ክእለት ከም ዘለወን ኣርኣያ። ግን ንዓቕመንን ክእለተንን ኣፍልጦ ክህቦ ዝብሃገ ኣዛዚ ኣይነበረን።

ኣብ ከምዚ ኹነታት እንከለዋ፡ ሓንቲ ሰለስተ ዓመት ደሃይ ውላዳ ዝጠፍኣ ኣደ፡ ናብ መንበሪ ቤት ፕረዚደንት ብምምጻእ፡ ንብዓልቲ ቤት ፕረዚደንት ሩዝቨልት ሽግራ ሓበረት። እዚ ጸገም ኣብ መላእ ኣሜሪካ ዝርከባ ሰድራቤታት ምዃኑ ተፈልጦ። ኣዘዘቲ ሰራዊት ኣሜሪካ ደብዳቤታት ናብ ሰራዊቶም ክበጽሑ ብዙሕ ጸዕሪ ኸም ዝገበሩን ጸዓዱ ደቂኣንስትዮ ኣባላት ሰራዊት ኣሳቲፎም ክዓምዎ ኸም ዝፈተኑን ከም ዘይሰለጠምን ሓበሩ። ነተን ኣብ ፊዚክስ፡ ቍጽሪ፡ ላቲን ዝለዓለ ክእለት ብዝነበራ ካፒተን ቻሪቲ ኣዳምስ ዝምርሓ ቦጦሎኒ 6888 ይትረፍ ኣብ ግምት ክእትውወን ከም ዘለዋውን ኣይዘከርወንን።

ድሕርቲ ምስ ፕረዚደንት ሩዝቨልትን ብዓልቲ ቤቱን መሓዝኣን ዝገበርዎ ዝርርብ ከኣ ደብዳቤታት ናብ



ወተሃደራት ምብጻሕን ካብኦም ምስዳድን ብቦጦሎኒ 6888 ክዕመም ተወሰነ። ቦጦሎኒ 6888 እታ ብጸለምቲ ደቂኣንስትዮ ጥራይ ዝቐመት ቀዳመይቲ ካብ ኣሜሪካ ወጺኦ ኣጎልግሎታ እትገብር ኣሃዱ ብምዃን ዕዮኣ ጀመረት። ኣዘዝቲ ሰራዊት ኣሜሪካ ኣይክእልኦን እየን ብዝብል ንዕቀት 17 ሚልዮን ደብዳቤታት ኣብ ውሽጢ 6 ወርሒ ናብ ዝምልከቶ ኣካል ከባጽሖ ኣዘዘውን።

ኣብቲ ዓጽምኻ ዝበልዕ ቍሪ ኤውሮጳ ብዘይዝኹነ ንናብርኣን ዝሕግዝ ቀረብ ዕዮኣን ዝጀመራ ቦጦሎኒ 6888፡ ክሳብ መስዋእቲ ክልተ ትንፋስ ብምኽፋል ልዕሊ 17 ሚልዮን ደብዳቤታት ኣብ ውሽጢ 90 መዓልታት ናብ ዝምልከቶ ኹም ዝበጽሖ ገበረ። ትካል ኔትፍሊክስ ብህይወት ካብ ዝትረፋ ኣባላት ቦጦሎኒ 6888 ተበጊሱ ኣብ ሓቀኛ ታሪኽ ዝተመርኮሰት፡ ዝ ሲክስ ትሪፕል ኤይት' እትብል ፊልም ናብ ህዝቢ ዘርጊሖ። ኣብዛ ፊልም ድማ ናይ ሊና ደሪኮት ኪንግ ጠባይ ሒዛ ዝተዋሰነት፡ ኤርትራዊት ኣሜሪካዊት ኢቦንይ ኦብሲዲያን እያ።

እዛ ኮኹብ ተዋሳኢት ዝሲክስ ትሪፕል ኤይት'፡ ባንዴራ ኤርትራ ተጎልቢባ፡ ገለ ካብ ባህሊ ሃገሪይ ብምባል፡ ደስ ዝብላ ባህሊ ኤርትራ ዝገልጽ ቪድዮ ምስ ዘርግሐት፡ ልቢ ኤርትራውያን ብሓጐስ ከም ዝምላእ ገይራ። ከም መርኣያ ናይዚ ኽኣ ህቡባት ድምጻውያን ሃገርና ሓዊስካ ጸለውቲ ነጠፍቲ ማሕበራዊ መራኽቢታት፡ ኣብ ገጻት ማሕበራዊ መራኽቢታት ምስጋና ኣሰንዮም፡ ንቪድዮ ኢቦንይ ኦብሲዲያን ክዘርግሕዎ ተራእዮም። ኢቦንይ ብኤርትራዊ ባህልን ታሪኽን ሕብንቲ ምዃና፡ እቲ ስእሊ



ናታን ባንዴራ ዝሰቐሉ ተጋደልትን ኣሰንያ፡ ብምኽንያት መበል 30 ዓመት ብዓል ናጽነት ኣብ ገጻት ኤክስ(ትዊተር) ዝለጠፍቶ እኹል እዩ።

ኢቦንይ ኦብሲዲያን ብ16 ሚያዝያ 1994 ኣብ ኒው ፓልትዝ ከተማ ኒውዮርክ እያ ተወለዳ። ኣብ ማንሃተን ናብ ዝርከብ ስቱድዮ ዊልያም ኢስፐር ብምኽድ ናይ ምውሳኔ ስልጠና ቅድሚያ ምውሳኔ ብዓውዲ ጋዜጠኝነት ትምህርታ ተኸታቲላ። ድሕሪ ዝወሰደቶ ስልጠና፡ ሞያ ምውሳኔ ናተይ ኢላ ተተሓሒዞቶ። ኣብ ዝ ኣሜዚንግ ስፓይደር ማን 2' ከም ተመራቐት ተመሃሪት ተራ ሒዛ ተሳቲፋ፡ ቀጺላ ኣብ 2015፡ 2016፡ 2017፡ 2018፡ 2019 'ኣብ ፑንኪን ፓይ፡ ዌር ሄርትስ ላይ፡ ትወልቭ ዶላር ዎርድስ፡ ካፒታል ኢንፈርኖ፡ ማይ ብራዘርስ ኪፐር፡ ኢፍ ቤል ስትሪት ኩድ ቶክ፡ ስዋፕ፡ ሳቸ ኤ ዲል፡ ኣባውት ዘ ፒፕል' ኣብ ዝኣመሰላ ፊልምታት ዓይያ። ጐድኒ ጐድኒ ናይ ፊልም ዕዮኣ ኽኣ ኣብ ዝተፈላለየ ናይ ተለቪዥን ምርኢት ተሳቲፋ። ብድሕርዚ ኣብታ ብመንገዲ ኔትፍሊክስ ኣብ ዓመት 2024 ዝተዘርግሐት ንከም ኬሪዊ ዋሽንግቶን፡ ሱዳን ሳርዶን፡ ኦፕራ ዊንፍሪይ ህቡባት ተዋሳኢቲ ሆሊውድ ኣካቲታ ዝተዓየየት ናይ ኩናት ድራማ ዝ ሲክስ ትሪፕል ኤይት' መሪሕ ጠባይ ሒዛ ተዋሰነ። ኢቦንይ ኦብሲዲያን በዚ ዘርኣዩቱ ጥቡብ ኣብ መላእ ዓለም ንዝርከቡ ኤርትራውያን ሓበን ፈጠራ ትርኩብ። ብዙሓት ወገናት ከኣ ምስቶም ኣብ ሕቡራት መንግስታት ኣሜሪካ ኣብ ዝተፈላለየ ዓውዲ ብምንጣፍ ስምም ዝኸልዑን ዝኸልዑ ዘለዉን፡ ኒፕሶይ ሃስል፡ ቲፋኒ ሓድሽ፡ ኣዚያ ተስፋይ፡ ኣሚኒ፡ ናት በርህ፡ ቶማስ ቀላቲ ካልኦትን ስማ ብኸብሪ ይጽውዕዎ ኣለዉ።

ኣብርሃም ዮሃንስ (ወዲ ዕቋር)
ሓ/ጉ/እዚ ተወርዖሪ ሓይሊ

መለሳ

ሱራፉኤል ተ.

ካነቃቃሒ ዛንታታት

እቲ ዘድልዎካ ምህብ እዩ ህዩብ

ሓደ መዓልቲ ሓንቲ ሊዝ ዝስማ ዓል ሸሞንተ ዓመት ውጽዕቲ ቈልዓ ናብ ሆስፒታልና መጽአት። ሕማማ ጽኑዕ ነበረ። ሳሕቲ ዝርአን ቀታልን ሕማም እዩ። እታ ቈልዓ ብህይወት ክትሰርር እንተ ኹይና፡ ነቲ ሕማም ዝከላኸሉ ዋህዮታት (anti body) ካብ ዘማዕበለ ሰብ ደም ክሰጋገላ ነይርዎ። ነቲ ሕማም ቀዲሙ ዝሓለፎ ኸኣ ብሓሙሽተ ዓመት ዝግብያ ምዕባይ ሓዋ ነበረ።

ነቲ ምስግጋር ደም ከካይድ ዝኸለል ዶክተር፡ ነቲ ገና ንባዕሉ ቈልዓ ዘሎ ሓዋ፡ ነቲ ኹነታት ከመይ ገይሩ ኸም ዘረድኦ ሓሰበ። ይሓይሽ እዩ ብዝበሎ ኣገባብ ድማ ኣዕለሎ። ኣዲንተይ ካብቲ ቈልዓ ኣይፈለኹን። ፈለማ ገጹ ተደወነ፡ ሓሰበ፡ ኣዕጠጠዎውን። ኣዕሚቕ ድሕሪ ምስትንፋስ፡ “ሊዝ ሓብተይ ትድሕን እንተ ኹይና ሕራይ ደመይ ክህባዮ” በለ። ኮልና ኸኣ ተሓጎስና።

ዘድሊ ምድላዋት ምስ ገበርና ናብቲ ሓብቱ ደም ክሰጋገላ ተዳልዖትሉ ዝነበረት ክፍሊ ወሰድናዮ። እትው ምስ በለ፡ እቲ ተደዊኑ ዝነበረ ገጹ በርህ። ክሳብ ሸዕኡ ዘይረኣኹሉ ድሙቕ ፍሽኽታ ጠመታ። ቀሪቡውን ግንባራ ሰዓማ። እታ ምንኣስ ሓብቱ፡ ዓቕሚ ስኢና እምበር ዓጸፋ ኸትመልስ ዝደለየት ትመስል ነበረት። ኣብ ጐድና ኣብ ዝነበረ ዓራት እናተጋደመ፡ ክዕልላ ጀመረ። ንሳ ኣብ ሆስፒታል ኣብ ዝቐየሩትሉ ዝሓለፋ፡ ጠጥዕሙን ዘስሕቕን ዕላል ብሕጉስ መንፈስ ኣዕለላ። እቲ ፍጹም ደኺሙን ጸምልዩን ዝነበረ ገጹ ፍሽኽ ከተብል ትቃለስ ነበረት። እቲ ቈልዓ ነታ ኣብ ኣፋፊት ሞት ዝበጽሐት ሓብቱ፡ ዓቢ ዘይገብር ኹሉ ንውሽጡ ገይሩ፡ ብሓጎስ ክዕልላ እንከሎ ኸርእዮ ውሽጢይ ሓፍ ሓፍ በለኒ። ገጹይ ጠውዮ እናሻዕ ንብዓተይ

ደሪዘ።

እቲ መስርሕ ምስግጋር ጀመረ። ንሱን ሓብቱን ዓይኒ ዓይኖም እናጠማመቱ ነበሩ። ድሕሪ ገለ ደቓይቓ፡ እቲ ቐምሲሉን ተደዊኑን ዝነበረ ገጹ እታ ቈልዓ ክቐይሕ ጀመረ። ብኣንጻሩ ገጽ ሓዋ ኸድወን ጀሚሩ ነበረ። ኩነታቶም ብቐረባ ኸንክታተል ኣብ ጐድኖም ነበርና። ሃንደበት ገጹ ኹብ ሓብቱ ኣልዩ ናባይ ጠመተሞ ክቐርቦ ብርእሱ ምልክት ገበረለይ። ኣብ እዝነይ ዝነግረኒ ነገር ከም ዘሎ ተረዳእኩዎ። ርእሶይ ኣድኒኒ እዝነይ ሃብኩዎ።

“ሲስተር፡ ከይተሳቐኹ ቀልጢፈድዮ ክምውት!” በለኒ። ሰንቢደ ብዘይ ልቦይ ቀኒዕ ልቦይ ደገፍኩ። ኣዲንተይ ንብዓት መሊኡ ኸፍርሻሕ ደለዮ። እቲ ቈልዓ፡ ካብ ደምካ ናብኣ ኸነሰጋግር ክብሎ ኸሎ ዶክተር፡ ጠቐሊሉ ንሱ ደሙ ሂቡ ኸመውት ምዃኑዩ ተረዲኡዎ ነይሩ። ከምኡ ምርድኡ ዘይኩነ፡ ንሓብቱ ህይወቱ ኸሃባ ኣብ ደቂቕ ዘይመልእ ግዜዩ ወሲኑ ነይሩ ማለትዮ። ክንዲዚ ፍቕሪ ርእዮ ኣይፈለጥን። ናብቲ ሓብቱ ደቂሳትሉ ዝነበረት ክፍሊ ኸኣቱ እንከሎ ገጹ ፍሽኽታ ኸመልኦ፡ ጠጥዕሙ ኸዕልላ፡ ዓይኒ ዓይና እናረኣየ ደሙ ኸህባ እንከሎ፡ ንሱ ኸመውት ምዃኑ እናሓሰበዮ ነይሩ። ክምልሰሉ ጐሮሮይ ተለኸተ። ፍሽኽታይ ክልግሰሉ መዓጓጉርተይ ምስ ሰብሰብኩ ንብዓተይ ተፈርሸሐ። እቲ ንሓብቱ ዝኣክል ደም ወሲድና ስለ ዝነበርና፡ ኣብ ነብሱ ዝነበረ ቱቦታት መሰጋገሪ ደም ኣለኸሉሞ፡ “ድሕሪ ሓደ ሰዓት፡ ንሰኻን ሓብትኻን ናይ ዓንተወይ ዕላልኩም ክትቅጽሉ ኢኹም። ሓብትኻ ኣድሒንካይ ኣለኻ።” ብምባል ኣብ ግንባሩ ሰዓምኩዎ።

ስለምንታይ ነፍሱ ይህኩ?

ቀዳመይቲ መዓልቲ ናይ ትምህርቲ'ያ ዝነበረት። ቀዳሚብ ፈሪሐን ተሸርሺረን ነበርኩ። ናብ ኩለን ዝመሃረለን ክፍልታት ብዘይ ዓርክ-መሓዛ አተኹ። ሓደ'ኳ ዝግደሰለይ ኣይረኽብኩን። ንኹሉ ኣብቲ እብረ ዝተመሃርናዮ፡ ከሳዕ ናይ ምሳሕ ሰዓት ዝኣክል እናተረበሸኩ ተኸታቲለዮ። መወዳእታኡ ደወል ተደወለት፤ ግዜ ምሳሕ፡ ዕላልን ጸወታን ኣኼሉ ወጸእና።

መምሳሕና ሒዝና ኣብቲ መመገቢ ኣዳራሽ ከለና፡ ሓንቲ ሓዳስ መሓዛ ረኽብኩ። ንሳ ጸጉራ ዝተዓመመት ኣስላመይቲ ኣነ ኹኣ ኣይሁዳዊ፤ ጽቡቕ ተቐራራብና። “ኣብቲኣ'ያ ጣውላና ምሳና ኹፍ በል።” በለትኒ ናብታ ኣብ ጥቓ ማዕጾ ዝነበረት ጣውላ እናመልከተት። ጸሊኦዮ ዝነበርኩ ጽምዋ ምስ ተቐንጠጠለይ ከኣ ፎኹሰኒ።

መግብና ሒዝና ናብታ ዘመልከተትለይ ጣውላ እናተበገሰኩ፡ ንምሉእ ነብሳ ዝኸደነ ቐሚስ ዝለበሰት ካልእ ጓል፡ “ኣብ ኣውቶቡስ ርእየካ ነይረ ዓንተወይ። እዛ ኣብ ክሳድካ ኣንጠልጢልካያ ዘለኻ

ኮኹብ ምልክት ኣይሁድ'ውን ርእየዮ። ምሳና ኹፍ ክትብል ኣለካ።” በለትኒ ብጉድነይ ጎጽ ኣቢላ። ብዘረባኣ ተገሪመ፡ ከባቢየይ ጠመትኩ። ኣብቲ መመገቢ ኣዳራሽ፡ ሃገራት ነናተን ክለ ፈልየንን ተጉጃጂለን ብገዛእ ዓይነይ ረኣኹ። ስጳኛውያን ምስ ደቂ ዓዶም ስጳኛውያን ጥራይ፤ ህንዳውያን፡ ራሻውያን፡ ኣዕራብ፡ ኣይሁድ፡ ... ኮታ ኹሎም ምስ ደቂ ዓዶም ጥራይ ጉጅለ ኹይኖም።

ኩናት ስለምንታይ ተጀሚሩ ዝብል ዝነበረ ሕቶይ ተመሊሱለይ። ኹሎም መምስ ደቂ ዓዶም ይጉጅሉ። እታ መመገቢ ኣዳራሽ ካርታ ዓለም ነበረት። ስለምንታይ ኹሉ ሰብ ዓዊሩ? ኢሊ ሓሲበ። ነዛ ጎጽ ዘበለትኒ ጉዲ፡ ምስታ ምሳይ ዝጸንሐት ከድኩ።

ጸላኢ ዝብሃል የለን። ምስቶም ካባይ ዝፍለዩ ኹፍ ምስ በልኩ፡ ንኸልተ ዓለማት ዘላግብ ድንድል'የ ሰሪሐ። ተስፋ እገበር ንስኹምውን ከምኡ ክትገብሩ።

ዓለም ክቐይራ እዳሊ ነበርኩ

ኣብ ንእስነታይ እንክሰኹ፡ ዓለም ክቐይራ እዳሊ ነበርኩ።

ዘይከኣል ምስ ኩነኒ ኹኣ ንሃገረይ ክቐይራ ፈተንኩ።

ሃገረይ ክቐይራ ከም ዘይከኣል ምስ ፈለጥኩ፡ ኣድህበይ ከተማና ንምቕያር ኣቕናዕኩዎ። ዓቢ ሰብኣይ ኩይነ ኹተማና ኹብ ዘይቀየርኩ፡ ስድራይ ክቐይር ፈተንኩ።

ሕጂ ኣብ ሽምግልናይ ዝተረዳእኩዎ ከምዚ'የ፤ ገዛእ ነብሳይ ክቐይር እኽእል'የ። እቲ ቐደም፡ ፈለማ ገዛእ ነብሳይ ክቐይር ከም ዘለኒ እፈልጥ እንተ ዝነበር፡ ኣብ ስድራይ ለውጢ መምጸእኩ። ስድራይን ኣነን ብሓደ ኹንና ኣብ ከተማና ለውጢ መምጸእና። ምስ ደቂ ኹተማና ብምዃን ኣብ ሃገርና ለውጢ መምጸእና። ደቂ ሃገርና ምስ ካልኣት ሓቢርና ኹኣ ዓለም ምቐየርና ነይርና።

ስፖርት



ድንቅ ለጥቅም አሌክሳንደር ኢሳክ

አማኑኤል አልአዛር

መርቡብ ሓበሬታ ቢቢሲ፡ ነቲ ኣብ ወርሒ ታሕሳስ 2024 ጥራይ 9 ሸቶታት ፕረምየር ሊግ ዘመዝገበ ኤርትራዊ ሽወደናዊ ኣጥቃዒ ኣሌክሳንደር ኢሳክ ኣመልኪታ ብመገዲ ሲጽገር ጋዜጠኝኣ ሃሪ ደኮሴም ሰፊሕ ዓምዲ ኣዳልዮትሉ። ንሳ ዝሃበቶ ኣርእስቲ፡-

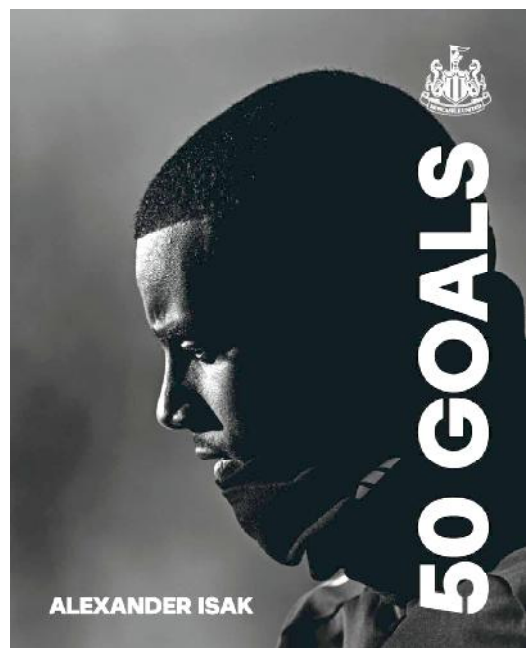
“ትንሳኤ’ቲ ናይ ኒውካስትል ኣሌክሳንደር ኢሳክ” ዝብል ነይሩ። ቅድም ኢሳኡን እዛ ማዕከን ደገፍቲ ኒውካስትል ወርሒ ታሕሳስ ንኢሳክ ንዝመጸ ዘሎ ጸውዒት ዓቢይቲ ክለባት ተቐቢሉ ገዲፍዎም ንኺይወጽእ ብባንዴራ ክልተ ዘፍቅረን መበቆል ሃገሩ ኤርትራን ተወሊዱ ዝዓበየላ ሽወደንን ዘርጊሖም ስሙ ብ“ኣሌክሳንደር - ዘ ግረይት” ወቕሮም ክልምንዎ ተራእዮምዮም።

ካብ ሲጽገር ጋዜጠኛታት ስፖርት ሃገረ እንግሊዝ፡ ሃሪ ደኮሴም፡ ካብ

ድሕረ ሳይታ ኣሌክሳንደር ኢሳክ ተበጊሱ ክሳብቲ ሕጂ በጺሕዎ ንዘሎ ዝሓለፎ መገዲ በዚ ዝስዕብ ውልቃዊ ትንተና እናሓወስ ምስ ሚልዮናት ህዝቢ ዓለም ብኸምዚ ኣላልይዎ ንረኽቡ፡-

“ኣብ ሓንቲ ወርሒ፡ ታሕሳስ 2024 ጥራይ 9 ሸቶታት ፕረምየር ሊግ ዘመዝገበ ኣሌክሳንደር ኢሳክ ንኒውካስትል ኣበራቢሩ ናብ ኮታ ቻምፒዮንስ ሊግ ዘሳትፍ የዕርጋ ኣሎ። ኣብ ቀዳማይ መስመር’ዛ ጋንታ ሕቶታት ኣለዓዲሉ ዝነበረ ብቕዓትን ፊት’ነሱን ተጻውታ፡ ድሕሪ’ቲ ኣሌክሳንደር ኢሳክ ቍመንኡ መሊሱ ኣብዚ ዘለዎ ደረጃ ክድይብ ዝኸኣሎ ክሳብ ሓድሽ ዓመት 6 ተኸታታሊ ዓወታት

ብምምዝጋብ ካብተን ርኡይ ምምሕያሽ ዝገበራ ክለባት ክትከውን ኣኽኢልዋ። ነዚ ኣስዒቡ ኸኣ ኣብ 1ይ እግሪ ካራባኦ ካፕ ኣብ ልዕሊ ኣርሰናል ኣብ ኤምፊትስ ስታድዮም ሸቶ ኣመዝጊቡ 2ብዐ



ከትዕዛዝ መሪዎች።

“ኢሳቅ ዐቅር ጸጋታት ዘለዎ ተጻዋታይ ምዃኑ ገና ወዲ 16 ዓመት አጥቃዳይ ክለብ AIK እንከሎ ኣብ ኩዕሶ እግሪ ሽወደን ኣመስኪሩዩ ተበጊሱ። ብግስ ከይበለውን ሽወደናውያን ምስ ታሪኻዊ ተጻዋታዮም ዝላታን ኢብራሂሞቪች ከመሳሰልዎ ጀሚሮም። ኢሳቅ ካብ ኢብራሂሞቪች ብዙሕ ነገራት ክወስድ ከምዘደሊ ኣብ ቃለመጠይቓቱ ገለጹዩ፡ ሓንቲ ነገር ግን ፈጹሙ ኣይቀድሓን፡ ኢብራሂሞቪች ብኣንነት (Ego) ክልለ ኹሎ፡ ኢሳቅ ግን በንጻሩ ልኡምን ብዙሕ ዘረባ ዘይፈቱን ሰብዩ።

“ካብ ኤርትራውያን ስድራቤት ኣብ ስቶክሆልም ሽወደንዮ ተወሊዱ፡ ዕጉስን ርጉሕን ኮይኑዩ ዓብዩ፡ እዚ ሕጂ ንርእዮ ዘሎና ዓይነት ተጻዋታይ ንክኸውንን ኒውካስትል መጻኢ ኣብ ዙርያኡ ጋንታ ክትሰርሕ እትደልዮ ሰብ ክሳብ ምዃንን ዓሪጉ። ብዙሓት ካብ ምምስሳል ኢብራሂሞቪች ኣውጺኦም ናብ ትዩሪ ሄንሪ ይወስድዎዮም። ኩዕሶ ኣብ እግሩ ክሕዛ ከሎን ኣብ ዝኹብኩቡሉን ዝያዳ ነቲ ታሪኻዊ ኣጥቃዳይ ኣርሰናልዮ ዝመስል ዝብል ምሓት ደማ የልዕሉ። ኣብ 3ይ ርብዓ ዘካይዶ ምንቅስቓስ ዝያዳ ንሄንሪ የምስሎ በሃልቲዮም።

“2017 ኢሳቅ ናብ ጀርመናዊት ክለብ ቦርሲያ ዶርትመንድ ተሰጋጊሩ፡ ይኹን ግን ዘይከም ሳንቶ፡ በሊንግሃም፡ ሃላንድን ካልኦትን መንእሰያት ኮይኖም ናብዛ ክለብ መጻኢም ስሞም ዘዕበዩ ንዕኡ ትኸውን ጋንታ ኣይነበረትን። ገምጋም ስታፍ ምስልጣን ቦርሲያ ዶርትመንድ ኣብዚ ኣጥቃዳይ ዝሰፈረ፡ ‘ዓቕሚ ኣለዎ ኣመና ሓፋር ስለ ዝኾነ ግን ንብቕዓቱ ይዓብጦ ኣሎ ዝብል ነበረ።

“ያን ሲወርት ዝተባህለ ካብ ኣሰልጠንቲታ ክለብ፡ ኢሳቅ ናብ ሃገሩ ሽወደን ከይዱ ጽቡቕ ክጻውት ኣብ



መንበር ዶርትመንድ ኮፍ ክብል ከሎ ግን ፍሽኽታ ኣብ ገጹ ክስእን ተዓዚቡ ክሕግዙ ተበጊሱ... እቲ ፍልልይ ኮይኑ ዝረኸበ ኣብ ክለቦም ርእሰ ምትእምማኑ ጠፊኡ ምንባሩ ተገንዘበ።

“ዶርትመንድ ንሆላንዳዊት ክለብ ቪሊም ምስሰቅሓቶ ካብ 16 ግጥማት ኤርዲቫይዝ 13 ሹቶታት ብምምዝጋብ እንታይ ዓይነት ኣጥቃዳይ ምዃኑ ኣመስኪሩ። ብቕዓቱ በሪኹ እንከሎ ደማ ናብ ርያል ሶሲዳድ ክሸየጥ ንክልቲኦም ወገናት ኣርባሒ ኮይኑ ኣብ ስምምዕ

ተበጸሑ። ታለንቱ ካብቶም ዝለዓሉ ተጻውቲ ምዃኑ ዝርዳእኡ ‘ተኾነ ኢሳቅ፡ ሓደ መዓልቲ ግን ሂወት ህቡብ ተጻዋታይ ነበርዎ ኣይፈልጥን። ዝመጽሉ ድሕረ ባይታ ሓደ መዓልቲ ረሲዑ ኣይፈልጥን። ነቲ ኣብ ላሊጋ ሂወት ቀለልዎ ንክጻውት

ቋንቋ ስፓኒሽ ዝዓለሞ መምህሩ ላዕሊ ኣብ ዝወጸሉ እዋን ንሽወደን ደዊሉ ከመስግና ረሲዑ ኣይፈልጥን።

“ኢሳቅ ሂወት ሳን-ሰባስትያን (ስጳኛ) ምስ ማእምኡ ኣብ ካልኦይቲ ዓመቱ 17 ሹቶታት ላሊጋ ኣመዝጊቡ፡ ኣብ ዋንጫ ኣውሮጳ 2020 ዋላኳ ሹቶ ኣየመዝገብ ምስ ሽወደን ግን ደሚቑ ተራእዩ። ኣብ 2021/22 ዓመተ ውድድር 6 ሹቶታት ኣብ 32 ጸወታታት ጥራይ እንተመዝገበውን ንዓቕሙ ዘለለዮ ዓበይቲ ክለባት ምህዳኑ ኣየቋረጸን። ኒውካስትል ኣብ ፈለማ 64 ሚልዮን ፓውንድ ከበሩ ኢላ ኢዳ ስሒባ ነይራ፡ ብዘይ ኢሳቅ ዝመሰለ ኣጥቃዳይ ዕቡት ከተመዝገብ ከም ዘይኮነት ካብ ምግንዛብ ግን ካዝና ሕሳባ ኣርሕዖ ብገዛእ ክብረ-ወሰና ካብ ምዕዳጉ ዝሓልፍ ኣማራጺ ኣይነበራን።

“ኣብ ፈለማ ኒውካስትል ብዝሃብተመ ስዑዳዊ ኩባንያ (Public Investment Fund) ተወኒና ዝብል ኣብ ደገፍታ ጌጋ ምስሊ ዘትሓዘ፡ ከዋኽብቲ ተጻውትቲ ብብዝሒ ዓዲጋ ኣብ ዝሓጸረ ጊዜ ካብ ዝዓበየ ክለባት ክትከውን ዝተነበረ ትጽቢት ኣብ ፕረምየር ሊግ ብዝተኣታተወ ሕጺ ፋይናንሻል ፈያር ፕላይ ክጠዓዓም ስለ ዘይከኣለ ጊዜ ወሲዱላ ኣሎ። ይኹን ግን ኢሳቅን ካልኦት ትሕቲ ዋጋ ኢሳቅ ዝዓደጉዮምን ተጻውትቲ ድሕሪ 20 ዓመታት ናብ ውድድር ቻምፒዮንስ ሊግ ክትምለስ ኣብቂዖምዮም።

“ኢሳቅ ኣብ ቀዳመይቲ ጸወትኡ ማልዶኦ ለቢሱ ኣብ ኣንፊልድ ኣብ ልዕሊ ሊቨርፑል ብዘመዝገባ ማራኺት



ሹቶ ዝጀመረ ጉዕዞኡ ኣብ ታሪኽ'ዛ ክለብ ድሕሪ 20 ዓመታት ንኣላን ሺረር ስዒቡ 20ን ልዕሊኡን ሹቶታት ፕረምየር ሊግ ዘመዝገበ ንምዃን በቂዑ። 7 ጥሪ ኣብ ልዕሊ ኣርሰናል ብዘመዝገበ ሹቶ ድማ ኣብዛ ክለብ 50 ሹቶታት (ሹቶ ፍርቂ ዘበን) ጸንቢሉ። ኣላን ሺረር ኣብ ሓደ ቃለመጠይቕ ንኢሳቕ ክገልጽ ምስ ተሓተተ፡ 'ከም ኣጥቃዒ ኣብ ነፍስወከፍ ግጥም ንማንም ኣንጻር ጋንታ ኣስጋኢ'ዩ፡ ሹቶታት ናይ ምውዳእ ዓቕሙ ውሕሉል'ዩ፡ ርእሰ ምትእምማኑን ርግኡቱን ኣብ ሳንዲቶ፡ ልዕሊ ኩሉ ድማ ኣብቶም ዝወስዶም ውሳኔታት ዘለዎ እምነት። ብሓጺሩ ካብቶም ዓይነታዊ ኣጥቃዕቲዚ እዋን እዩ።' ኢልዎ።

"ኒውካስትል ነዛ ዓመት ብድኹም ብቕዓት'ያ ጀሚራታ፡ ኣብ ምክፍፋላ ዝነበራ ከቢድ ሃጓፍ ንኢሳቕ ዝተገለለ ኣጥቃዒ ጌርዎ ነይሩ። ኣብ ርያል ሶሲዳድውን ኣብ ሓደ እዋን ከምኡ ዓይነት ጸገም ገጠዎምዩ፡ እታ ክለብ ግን ንማርቲን ኤዴጋርድ ካብ ርያል ማድሪድ ምስ ተለቕሒቶ ምስ ኣከፋፈልቱ ስለ ዝተራኸበ ብዝሒ ሹቶታት ከመዝግብን ብቕዓቱ ከርእን ኣይተጸገመን። እቲ ኣብ ኒውካስትል ኢጋጢምዎ ዝጸንሐ

ተመሳሳሊ ሽግር ኢጣልያዊ ኣከፋፋሊ ሳንድሮ ቶናሊ 1 ዓመት ካብ ዝወሰደ መቐጸዕቲ ምስ ተመለሰ እናተቐንጠጠ ከመጽእን ኢሳቕ ምስ ኣከፋፈልቱ ብዝግባእ ተራኺቡ ካብ ወርሒ ታሕሳስ ንደሓር ጥሪ 9 ሹቶታት ከመዝግብን በቂዑ'ሎ።

ስለዚ "መጻኢ ኢሳቕ እንታይዩ ክኸውን?" ዝብል ሕቶ ብምምላስ ጽሑፊይ ክዛዝም፡-

"ኒውካስትል ነቲ 3 ዓመትን ፈረቓን ተሪፍዎ ዘሎ ኩንትራቱ ክትዕቅብ ድሕር ትብል ኣይኮነትን። ኣርሰናል ኣብዚ ኣጥቃዒ ልዑል ተግዳስነት ከምዘለዎ ይግለጽዩ፡ ምስ ትዩሪ ሄንሪ ዝለዎ ምምስሳል ኣብ ግምት ብምእታው ክጸውላ ዝደሊ ክለብ ክትከውን ትኽእል'ያ። እዚ ይኹን እንበር ኣርሰናል ነቲ ኒውካስትል ኣቐሚጣትሉ ዘላ 150

ሚልዮን ፓውንድ መልቀቂ ዋጋ ከፈላ ክትውንኖ ዓቕሚ ኣለዎ ተኾይኑ ኣብ ሕጂ ኮይንካ ትድምድሞ ኣይኮነን።

"ኒውካስትል እንተ ድኣ ብሕጋጋት ፋይናንሻል ፈጻር ፕላይ ከይትተሓስ ስጊኣን ዋጋ ዘውጽእ ተጻዋታይ ክትሸይጥ ተገዲዳን፡ 100 ሚልዮን ፓውንድ ንትትምኖም ብሩኖ ጉማረሽ ወይ ኣንቶኒ ጎርደን እንተ ዘይኮይኑ ንኢሳቕ ከምዘይትንከፍ ተጻዋታ'ያ ትርእዮ። ስለ ዝደለየት ጥሪ ግን ክትዕቅቡ'ያ ማለት ኣይኮነን። ክልተ ነገራት ከተውሕስሉ ኣለዎ፡ 1ይ ወናጩ ምዕዋት፡ 2ይ ድማ ብስሩዕ ተሳታፊት ቻምፒዮንስ ሊግ ኣውሮጳ ምዃና። እዚ ምስ ዘይትገብር ግን ኢሳቕ ከም ኩሎም ኣብ ማእከሎት ጋንታታት ምስ ደመቑ ንዓበይቲ ክለባት ዘማዕድዉ ተጻውቲ ማልያ ዓበይቲ ዓወታት ዘመዝግቡላ ጋንታ ከማዕዱ ናይ ግድን እዩ።"



(እዚ ክንከታተሎ ዝጸናሕና ዓምዲ፡ እንግሊዛዊ ሲጽር ጋዜጠኛ ስፖርት ሃሪ ደኮሴዎ ነቲ ብቕዓቱ ስሕበት ማዕከናት ዜና ኮይኑ ዘሎ ኤርትራዊ/ሽወደናዊ ኣሌክሳንደር ኢሳቕ ኣመልኪቱ ዘዓለዎ ትሕዝቦ'ዩ።)